

Dengang og nu i Kolind

– det daglige liv –

»Dengang og nu i Kolind«
– det daglige liv –
© Kolind Boghandel v/ Finn Pedersen
og forfattere Bent Møller Pedersen
og Knud Jensen

Trykt i 750 eksemplarer
Udgivet i november 2005

Bogen er sat med Minion
Trykt på 130 g MultiArt Silk (svanemærket)
hos Kolind Bogtrykkeri I/S

Midtdjurs Lokalkiv
Torvet 5, 8581 Nimtofte
Åbent tirsdag kl. 14-17
E-mail: midtdjurslokalarkiv@mail.dk

ISBN 87-988659-3-5

Dengang og nu i Kolind

– det daglige liv –

Af Bent Møller Pedersen, Knud Jensen og Finn Pedersen

Indhold

Forord	5	»Brand – brand!«	124
Siden sidst.....	6	»REKO i Midtdjurs er	
Forbedringer	7	faktisk enestående«	134
En god start!.....	11	Mennesker mødes	
Bugtrup	14	– og foreninger opstår	139
Branden i Bugtrup	26	Kolind – byen hvor man handler	152
Et ord er et ord		Kolind Skakklub	156
– og en handel er en handel!	29	Foreningen	
Iværksættere	41	som binder land og by sammen	157
Fra Byting til Byråd		Lad husmændene styre kommunen!	167
– og de skiftende »regenter«	46	Kolind og Omegns	
Ole Bole – ABC	59	Ungdomsforening	171
Arbejdsteknisk skole	74	Kolind Ungdomsklub	172
Teknisk skole	79	KPI	174
Kolind Kirke.....	82	»I Østen stiger solen op...«	183
PDFere og spejdere i Kolind	97	Jens Kristian Jørgensen, musiker	186
Usikkerhedens tid i Kolind.....		Afslutning.....	189
– 2. verdenskrig.....	103	Bagord.....	190
Erindringer.....	120		

Forord

Da vi i 2004 udgav Dengang og nu i Kolind var vi meget spændte på interessen for det lokal-historiske, men folks interesse og glæde over bogen oversteg så sandelig vore forhåbninger. Vi har – let rødmende og lidt forlegne – fået megen ros. Det takker vi for, og det fik os til at fortsætte indsamlingen af lokal viden.

Vi mente, at der var meget mere, der skulle fortælles, hvis vi skulle have en bred viden om Kolind. Og noget af dét, vi også gerne ville fortælle, sidder du med i hånden lige nu.

I denne bog vil vi se nærmere på de mennesker, som har haft deres liv i Kolind. Vi vil bl.a. beskrive deres dagligdag og deres måde at organisere sig på. Kolind har altid haft sine »ildsjæle«, som med stort engagement har bygget dét op, som vi kender i dag.

Uden aktive indbyggere som frivilligt indgår i diverse sammenhænge, vil en by ikke fungere. Og mange aktive har Kolind heldigvis altid haft. Mange er blevet kendte navne gennem politisk arbejde eller foreningsbestyrelser, men endnu flere har arbejdet i det skjulte med umiddelbart »små« – men vigtige – opgaver. Vi nævner i flæng: frivillige brandmænd, hjælpere til sommerfester og Byhal-arrangementer, opsætning af flagallé, pasning af svømmebad, trænere og instruktører i idrætsforeningen, spejderledere osv. Mange er de, som har stillet deres arbejdskraft, viden eller materialer til rådighed for fællesskabet.

Vi ønsker dig rigtig god læselyst.

Siden sidst

Vi har haft den store glæde, at den første bog medførte en del henvendelser. Vi er blevet standset på gaden og under indkøbsture. Der er blevet ringet fra både nuværende og tidligere Kolind-borgere. På denne måde har vi modtaget ny viden, fået ændret nogle årstal og fået rettet egentlige fejl. Vi har derfor medtaget et afsnit, der hedder Forbedringer, hvor vi nævner nogle af de modtagne oplysninger.

Også denne bogs indhold bygger i meget høj grad på indhentede oplysninger fra nuværende og tidligere Kolind-borgere. Redaktionen øn-

sker hermed at rette en stor tak til alle, som på den ene eller anden måde har bidraget.

Vi skal hilse fra Lokalkivet og opfordre til, at man fortsat afleverer fotos, protokoller og andet historisk materiale, som bør gemmes til kommende generationer. Og det behøver altså ikke at være meget gammelt. Det, der skete i går, er historie i dag!

Redaktionsgruppen bag denne bog består af Robert Andersen, Finn Pedersen, Knud Jensen og Bent Møller Pedersen.

*Børnetøndeslagning
på Bugtrupvej ved
Brugsen.*

Forbedringer

I dette afsnit nævner vi i vilkårlig rækkefølge kun nogle få af de oplysninger, som vi har modtaget efter udgivelsen af den første bog. Vi har følt, at de skulle medtages for at gøre den samlede viden om Kolind så komplet som mulig.

Alle øvrige nye oplysninger er afleveret på Lokalkivet, hvor man har mulighed for at sammenholde dem med den første bogs oplysninger.

– I den første bog havde vi ved de fleste forretninger nævnt ejeren. Ved en beklagelig fejl var indehaveren af Midtdjurs Radio og TV ikke nævnt. Det råder vi hermed bod på. Alle i Kolind ved i dag, hvem indehaveren er, men ingen kan jo huske det, når bogen ad åre benyttes som kilde til Kolinds historie.

Ejeren er Tage Mogensen, som sammen med hustruen Kirsten har været særdeles aktive deltagere i byens liv, foreninger og arrangementer.

– Ligeledes har vi i Søndergade nr. 8 placeret Boligbørsen uden indehaverens navn. Han hedder Niels Peter Rasmussen.

– En stor militærøvelse med kongelig deltagelse havde vi tidsmæssigt placeret kort efter 2. verdenskrig og derfor nævnt kong Chr. den

10. Øvelsen fandt sted i august måned 1948, og derfor må kongen, som spejdede ind over Kolind, være Frederik den 9. Kongen ankom med »Dannebrog« til Århus og kørte derefter i bil til Tirstrup Lufthavn. Han besøgte soldaterne ude »i marken« og beså bl.a. en artilleriafdeling, som var placeret på højderyggen mellem Mårup og Kolind. Historien vil vide, at han også trængte til »at lade vandet«, og det foregik bag buskene ved gården, som ligger på toppen af Mårupbakken med udsigt ind over Kolind.

– Under »Kolind Midtpunkt« var der et billede af to mænd i cementstøberiet. Vi navngav den ene som Anton Jensen, men han skulle rettelig hedde Christiansen, være gift med Susse og boede i Vesterågade nr. 43.

– Lindegården i Gl. Kolind ejes af Hanne og Frode Vorbjerg fra 1942 til 1946. Fra 1946 til 1949 har de cementstøberiet, der lå, hvor Superbrugsen i dag har parkeringspladser. I 1949 køber de »Korssiggård« i Gl. Kolind.

– Vi har modtaget en registrering af de virksomheder, der fandtes i Kolind i 1931. Listen er udfærdiget af Musse Laursen, som sammen med sin mand Karl startede købmandsforretning i Gl. Kolind netop i dette år. Musse døde i 2004 i en alder af 96 år.

Handelsbyen i 1931

5 købmænd og 1 brugs,
2 smede, 3 karetmagere, 3 træskohandlere,
4 snedkere, 2 tømrere, 2 brøndgravere,
3 hoteller, 4 bagere, 3 malere,
3 skotøjshandlere, 3 slagtere,
4 tøjforretninger, 2 vaskerier,
2 banker og 1 sparekasse,
2 isenkræmmere, 2 sadelmagere,
3 forretninger med hatte og broderi,
3 skræddere, 2 blomster-forretninger,
3 barberer, 2 tobaksforretninger,
2 urmagere, 2 damefrisører,
2 tandteknikere, 1 bødker,
1 læge, 1 dyrlæge, 1 tandlæge, sæbeudsalg,
fotoatelier, osteforretning, boghandler,
bogtrykkeri, rulleforretning, biograf,
mejeri, skorstensfejer, jordemoder,
fiskehandler og elektricitetsværk.

– Den gamle bager Rask Jensen var som tidligere omtalt meget opfindsom, når der skulle hæftes tilnavne på folk i byen. Vi kan føje yderligere et par stykker til listen. Nogle af navnene er meget indlysende, mens andre ikke er umiddelbart forklarlige: Sadelmager Aage Jensens broder, Gunnar Jensen, blev kaldt »Lillehånd«, blikkenslager Jensen (den ældre) blev kaldt »Knorris«, og vognmand Søren Peder Kristensen hed »Sø-p-hane«. Jens Jørgen Jensen kaldtes »Jens tre-gange«, og murer Georg

Knudsen kom som følge af sin beskedne højde til at hedde »Sokkelmureren«.

– Vi har også fået at vide, at der ofte var »gang i den« på Bredgade mellem nr. 18 og 21. Næsten dagligt kunne man se lægens store ruhårede terrier, der hed Mugge, sætte af fra garagen og drøne ud på Bredgade og hage sig fast i buksebenet på en forbikørende cyklist.

Engang imellem var det i stedet dyrlægens store boxerhun, kaldet Box, der foretog sig nøjagtig det samme. Det må have kostet lægen og dyrlægen en del penge til ødelagte bukser.

– Om Bredgade nr. 13 har vi modtaget yderlige viden fra den tidligere ejer Bent Møller Pedersen, som i dag er bosat i København. Ejendommen er muligvis opført i 1904. Den overtages i 1918 af kreaturhandler V. A. Brædder, som i 1920 sælger til slagtermester Carl Pedersen. I 1925 købes den af skomager Chr. Jensen, som sælger til partikulier J. L. Jensen i 1931. Allerede året efter overtager Sophus Marinus Pedersen huset, som helt frem til 1999 bliver i familiens eje. Fra 1953 af sønnen Peter Møller Pedersen og fra 1998 af hans søn, Bent Møller Pedersen. Hovedhuset bestod af 4 boliglejemål og 3 erhvervslejemål med hvert sit kælderrum og et lille udhus. Mellearhuset bestod af en garage og et lille værelse uden opvarmning. Baghusene bestod af 4 lokummer med spand og 1 brændskur pr. lejlighed samt et vaskehus.

Kolind omkring 1952.

– I *Grønnevej nr. 2* havde vi hørt, at der også havde været frysehus. Men det passer ikke. Villy og Doris Hansen flyttede som de første ind i huset den 1. november 1964 og kan oplyse, at der udelukkende havde været vaskeri.

– Fra Else Marie Carlsen, der er datter af murermester Esben Carlsen og fru Marie, har vi modtaget flg.: Hun er barnebarn af murermester C. F. Carlsen, som havde 7 børn: Esben, Viggo, Clara, Marie, Jens, Oscar og Rudolf. Hun er født i PAX, Bugtrupvej nr. 8, men har også boet i nr. 10, nr. 12 og nr. 13.

Det er Esben Carlsen, som alene har bygget disse huse, idet han er eneindehaver af murerfirmaet fra 1921. Vi havde til den første bog fået oplyst, at faderen også var med. Vi påstod også, at EME var dannet af de ældste børns for-

bogstaver. Det er ikke rigtigt. Else Marie var enebarn og navnet er dannet af Esben, Marie og Else. I nr. 13 boede familien fra 1935 til 1984. I nr. 15 boede herreekviperingshandler Albrecht Breinegaard i mange år. Familien efterfulgtes af boghandler Evald Kjær Andersen og hustru.

– *Bredgade 26*: Isbutikken lå til venstre og skomageren til højre. I 1954 flytter Esther og Svend Keiser fra Bredgade nr. 7 til nr. 26 med tobaks- og bladforretning i st.tv. og bolig på 1. sal tv. I foråret 1959 flytter de til »Højskolen«.

– *Bredgade 28a*: Huset menes bygget omkring 1955. I forretningen til højre var der i nogle år urmager.

– *Søndergade 1*: Landbetjenten hed Hans Pedersen. På 1. sal boede familien Bach Andersen og på 2. sal Jens J. Jensen («Jens 3 gange») og Emma, der gik ud som kokekone, indtil sønnen Ib Bach Andersen og hustru overtog 2. salen. I midten af 1980'erne køber Ib Bach Andersen Søndergade 6 af Klara Jørgensen og nedriver alle bygninger og anvender arealet til parkering og bygger dyrlægeklinik mellem værkstedet og Missionshuset samt Apoteksudsalget til sydgavlen af Søndergade 4. Huset ejes i dag af Mads Møller.

– *Søndergade 5*: I 1978 bygges et nyt og moderne vandværk til erstatning for det gamle pumpehus.

– *Mejerivej 9-11*: Savskærer Christian Skaarup kom sidst i 1940'erne til Kolind fra Albø-

ge-Lyngby-egnen og etablerede sig med bolig i nr. 9 og savskæreri bag boligen. I 1970'erne opførtes en bolig på den bagvedliggende tømrerplads, Mejerivej 11.

– *Bugtrupvej 16*: Det tidligere kommunekontor benyttes til socialkontor frem til december 1972.

De gamles Hjem ombygges senere til små lejligheder og senere igen bygges 5 ældreboliger i baghaven mod Sundet.

– *Bugtrupvej 25*: Svømmebadet blev bygget af Kolind Haandværker- og Borgerforening. Efter økonomiske problemer overtager fabrikant Per Campen i 1976 badet og videresælger senere til kommunen. Driften forestås i alle årene af KHB.

Kolind
Svømmebad.

En god start!

Hvad vil være en passende indledning i en bog om Kolind og dens glade indbyggere? – En sang selvfølgelig!

Vi har fundet en gammel festsang, som fortæller ret så meget om Kolind. Vi ved ikke, hvem der har skrevet den og heller ikke i hvilken anledning. Men mon ikke det har været til én af de i sangen nævnte fester, som Haandværkerforeningen arrangerede. Læseren kan selv forsøge at tidsbestemme sangen. Lad det evt. være julekonkurrencen blandt familie og venner.

Men – læn dig nu tilbage og syng af fuld kraft, før du læser videre i bogen.

Med denne bog håber vi, at vi har opfyldt sangens ønske om, at Kolind nævnes – om ikke i geografibøgerne – så dog i en bog.

Kolind geografi

Enfoldige betragtninger ved festen her i aften:

Melodi: Jens vejmand

1) Imens a gik te skuel, å løst mi geografi
a töt, der va en mangel, som findes kan deri
ti mellem anne bøjer, som Århus, Kjøbenhavn
å Ebeltoft å Grenå a savned Kolinds navn.

2) De må jo ve fåglemmels, ou den som bogen skrøv,
at Kolind bøj å Bugtrup, slet it beskrøven bløu
få it å tål om Ebdrup, det æ jo da så val
å Kolindbrov og Sundet, vi også nævne skal.

3) De æ en skam få landet, å få di bøen så smo
at di ka ingen kjendskab te Kolindeggen fo.
men a ska hie forsøg, så godt som a nu kan
å gi jer en beskryvels ou Kolind bøj å land.

4) I bøjen æ der gader, ja mindst et halt dusin
den længst goe helt igjommel å den æ særlig fin.
Bredgade kalder vi den, no ve dens rette navn
den ej igjommel falder, fo den i København.

5) Thi begi tou sæk rommer fra vester å til øst
å vi fra Gammel Kolind benytter den mæ løst
å masser ou butikker æ bodde her å dær
a æ slet ent så sikker po ihul di fleste er.

6) Ou kjømænd hâe vi masser, ja godt et halt dusin
å brugs det hâe vi også, å den æ vældig fin
å politi å banker, ja vi hâe hele tov
å spårekas i Ebdrup, der er solid å go.

7) Ou anden handel og håndværk dær findes jo så møj
slet ingen ting vi mangler i vores bette bøj
hves jen å ån tvivler å de gjø man så let
så si engång på bøjen å I vel gi mæ ret.

8) Vi hâr å en tromle, å den ka jævne vej
å så hâe vi en sneplov, å den ka fjerne snej
å så hâe vi en brandbil, å den ka sej ba-bu
hves di ka få en startet, så den ka røkke ud.

9) Et vandløb som i Hamborg igjemmen bøj goe
men det kan ej befores i såen et vandknap oe
ou større handelsskibe te Kolindejns gavn
men nie ved stationen, der va engang en havn.

10) Et elektricitetsværk dær findes i vo bøj
på Bugtrupvej mejeriet, de æ så got som nøj
tov skuele ja å kjerken, central mæ telefon
å vi hâe også noue, som laver radion.

11) Vi bruger telefonen å drejer svinget lidt
hver gang når vi det ønsker, å de gjø vi så tit
ja lisse suå som løster te kortspel manden fæe
og hver gang konen byder ind te en kaffetåe.

12) Vi hâe ej som i Århus te spolvoun noue trang
thi bilerne å cykler di kjø her dauen lang
vi hejste hâe å voun, te fragt ou folk å gods
å tænk – en fløumaskine hâe fløuen oue vos.

13) Å markerne di bugner ou frodighed hvert or
de Kolind bønder dyrker mæ døgtighed dje jord
en tissel ka jo træffes imel, de ved vi val
men de ka et forlanges, de helt udrøddes skal.

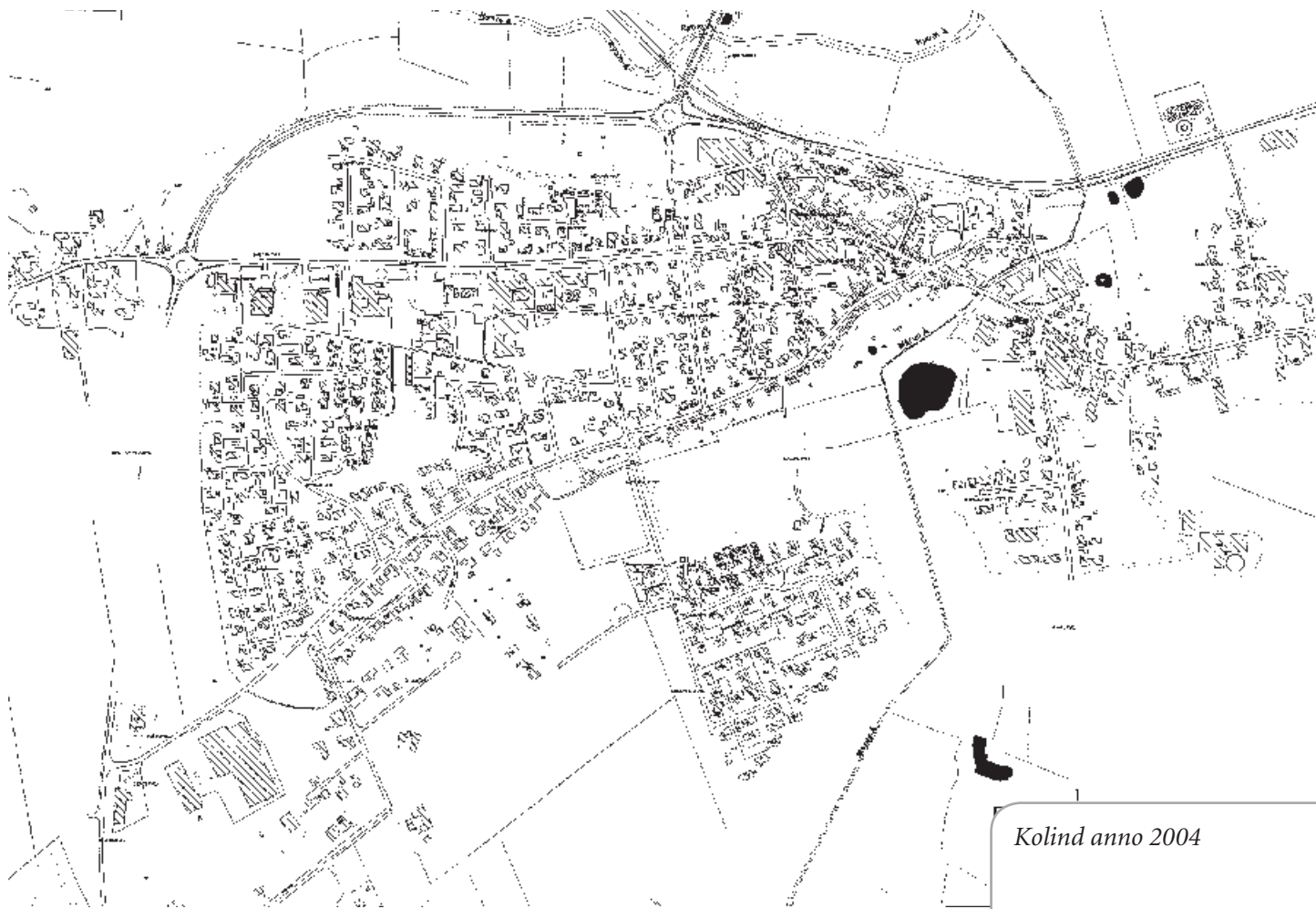
14) I goern æ dær valstand, thi bunens stald å lou
æ ful ou hejst å køer å svin, å I ka trou
the di gie mjelk i spanden, å flæsk te slauteri
å præmier te dyrskuet, dem ka bunen li.

15) Foreninger i Kolind vi h   i snesevis
   brandstation og posthus    hoteller naturligvis
et sogneråd der styrer det fælles ve    vel
hvis noue    tefreds må dem,   't ves dem sjæl.

16) Håndværkernes forening vi ikke glemme må
for den ka fester lave å di er ikke få
te andespel å baller å foredrag mæ mer
å vi ska alle mæ dær, når såen noued sker.

17) Si no hoe a jo gied jer et bette indblik i en del ou hva der hører te Kolinds geografi no sætte vi vor lid te, at inden manne or blandt Danmarks anne bøjer vi Kolind navnet foer.

Kolind anno 2004

Bugtrup

I en ny bog om Kolind vil det være naturligt at skrive om Bugtrup, idet det meste af den vestlige del af Kolind – helt ind til Skolebakken – er bygget på Bugtrup jorder.

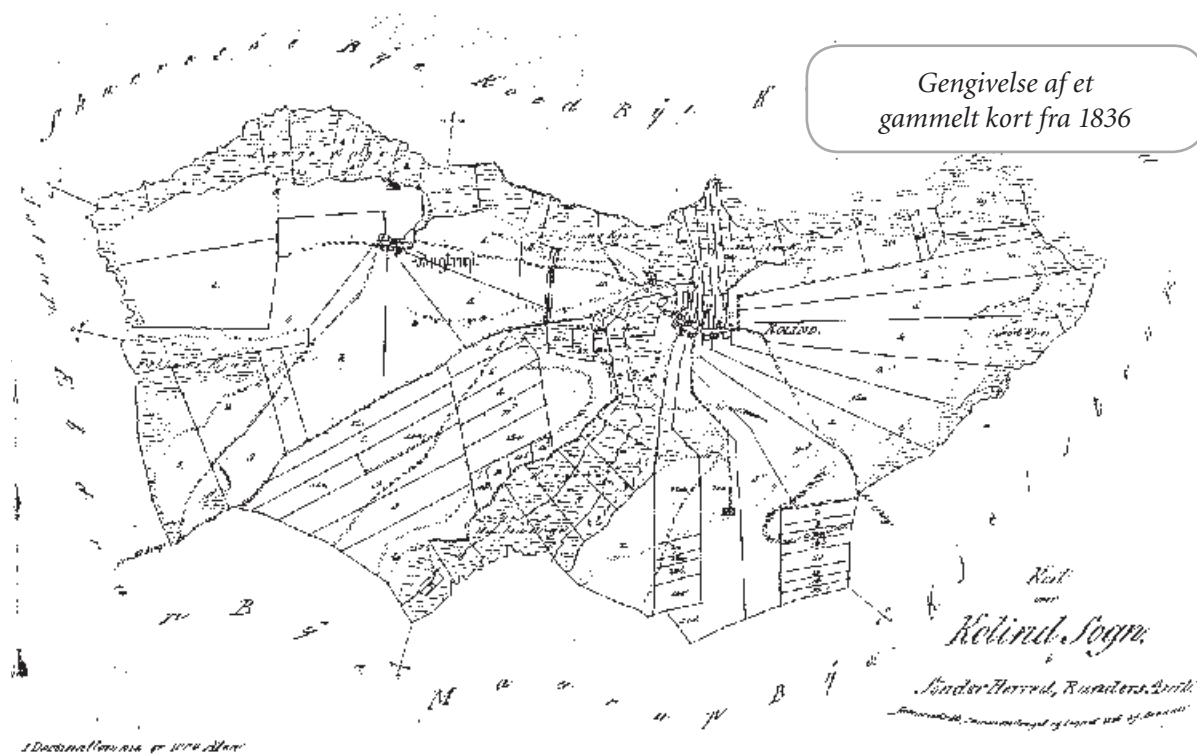
Navnet Bugtrup kendes første gang i 1416. Da nævnes Marine Pallesdatter som ejer af Buckedropgaard. 1441 staves det Bukthrup.

Det menes at navnet er opstået ved en sammenkædning af dyrenavnet buk og torp (mark), og det betyder sandsynligvis »udflytterbebyggelsen med bukkene«. Muligvis hentydes der til geder.

I jordebøgerne fra 1664 ved vi, at der da var 4 gårde i byen.

Af kirkebøger fra Kolind-Ebdrup-Skarresø fra 1681 har vi taget nogle forskellige – både tragiske og morsomme – oplysninger:

1681: Døbt Søren Olufssøns Hans – 1682 begravet Gammel Dorthe Boes, begravet Jeppis kone – 1686 trolovet Dorethe Sørensdatter og Esben Sørensen i Torsager – 1687 begravet »En stakels Quinde af Bugtrup, som døde på vognen – ingen kendte hendes navn« – copuleret Rasmus Hansøn og Karen Pedersdatter – 1690 skrifte

Rasmus Hansøn og hans hustru »i uagtsomhed at have slået deres barn ihjel« – introduceret Rasmus Hansøns hustru Karen Pedersdatter (introduktion var betegnelsen for kvindens første kirkegang efter børnefødsel, der skulle finde sted under ledsagelse af præsten).

Gårdene i Bugtrup hørte under Vedø indtil udstykningen i 1796.

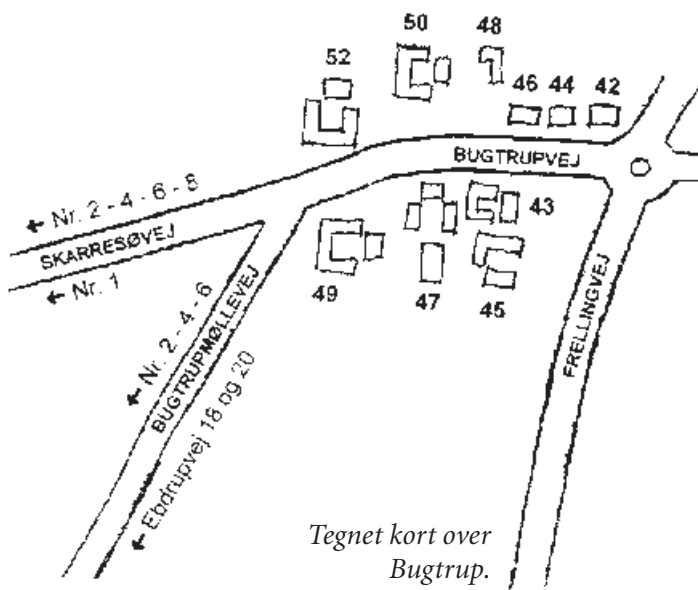
Af et hoveri-reglement fra 1791 kan man se, hvad Bugtrup-gårdene skulle udrede til Vedø om året:

»6 Gaardmænd udreder 4 Plov og forretter ald forefaldende Hov-Arbejde og Rejser (Kørsel) som for 3 hel Gaarde undtagen Tærskning, Rensning og Skovning hvilket de er befriet for«!

Der var på det tidspunkt 24 gårde under Vedø, bl.a. fra Koed, Sivested, Sjørup, Tøstrup, Bugtrup og Kolind.

Gennemgang af huse og gårde

Vi har ikke nøjagtige oplysninger om de forskellige ejere af gårdene siden udstykningen i 1796. Det ville også blive en alt for lang opremsning, så vi har koncentreret os om tiden fra omkring år 1900. Udstykninger før den tid vil blive omtalt, og naturligvis er der et stykke om den store brand i 1932, hvor 4 af gårdene brændte.

Fuglevænget

På matr. 8 a lå her en mindre gård, hvorfra Ebdrupvej 18 (i dag beboet af Tage Laursen) blev udstykket allerede i 1895.

Senere havde forstkandidat Dalsgaard planteskole her, indtil det igen blev landbrug. Der er skrevet udførligt om stedet i den første Kolindbog.

1950 blev jorden solgt fra til bygning af den nye skole, og siden er boligkvarteret opstået.

Bugtrupvej 42, matr. 1 i

Grunden er udstykket fra nr. 43 i 1951 og huset blev bygget i 1952 som aftægtsbolig for Kirstine og Karl Kolind fra nr. 47. Fra 1964 beboet af Betty og Karl Boiesen fra nr. 52.

I dag fortsat privat beboelse.

*Fuglevænget:
Til højre ses plante-
skoleejer og
fortskandidat
Christen Dalsgaard
og hans hustru Hilda
samt børnene Estrid
og Henning.
Siddende den tyske
tillidsmand Thebs
med kone og søn.
De stående er polske
arbejdere.*

Bugtrupvej 43, Dorthesminde, matr. 1 a

Gården er én af de oprindelige Bugtrup-gårde. Omkring 1900 tilhørte den Rasmus Degn Jensen, der var en kendt person. Han var bl.a. sognerådsformand, formand for Kolind Landboforening m.m. Han var også aktiv inden for det grundtvigske arbejde i sognet. Stuehuset er bygget i 1907. Gården hed da »Gertrudsminde«. Han solgte jorden, hvor de to ejendomme Skarresøvej 1 og 2 ligger, til forstkandidat Dalsgaard, Kolind.

1915 solgte han gården og flyttede over i nr. 44. Gården blev købt af Dorthes og Anton Nielsen, der havde den indtil 1948, hvor gården blev overtaget af sønnen Jens Nielsen og hans hustru Else. Da blev navnet ændret til »Dorthes-

asminde«. I 50'erne begyndte salget af jorden til kommunen. Skolen blev udvidet, der blev bygget Svømmebad, Rådhus, Kolind-Hallen, Frejasvænget samt to børnehaver, hvoraf den nærmest Bugtrup har fået navnet »Dorthes-børnehaven« efter gården. Fasanvej og Vagtelvej er også udstykket fra gården.

Efter Jens Nielsens død blev Else Nielsen boende indtil for få år siden. Gården er stadig i slægtens besiddelse, idet et barnebarn har overtaget den sammen med sin mand.

Bugtrupvej 44, matr. 1 h

Grunden er udstykket fra nr. 43. Huset er bygget som fodermesterbolig af Rasmus Degn Jensen i 1907. I 1915 flyttede han selv derover.

Han døde først i 1942. Huset har lige siden været privat beboelse, i mange år af malermester Jens Degn Mikkelsen, der var gift med Anna, en datter af Anton Dohn i nr. 46. Hun tog ud som kokekone.

Bugtrupvej 45, Landbolyst, matr. 5 a

Også denne ejendom er gammel. I 1830 blev jorden til Bugtrup Møllegaard udstykket og i 1868 ejedes den af Mads Mikkelsens enke Ane Sørensdatter. Da udstykkedes Bugtrupmøllevvej 6, Kærlund.

Marie og Poul Jørgensen ejede gården fra 1912 til 1949. Begge var meget aktive i det offentlige liv. Han var med i Landboforeningens arbejde og medlem af menighedsrådet i Kolind. Hun gjorde et stort arbejde i Landboforeningens Husholdningskreds. Efter salget flyttede de over i nr. 48.

Mads Rygaard fra Marie Magdalene havde går-

Marie og Poul Jørgensen

den i 2 år, inden han nedsatte sig som vognmand i Grenå. Derefter købte Aage Nielsen den. Han var bror til Jens Nielsen i nr. 43. Under hans ejerskab blev jorden udstykket til de nuværende boligområder Havrebakken, Rugvangen og det meste af Bygmarken.

Derefter har der været forskellige ejere, og i dag er det privatbolig med fritidslandbrug.

Bugtrupvej 46, matr. 1 b

Grunden er udstykket fra nr. 43 i 1885. Huset er meget ældre, muligvis fra omkring år 1800.

I flere år boede der to familier i huset, bl.a. tidl. smedemester Søren Sloth og hustru. I mange år boede landpost Anton Dohn i huset og senere sønnen Søren Dohn indtil 1996. Siden har der været flere ejere. Nu er det desværre ved at forfalde.

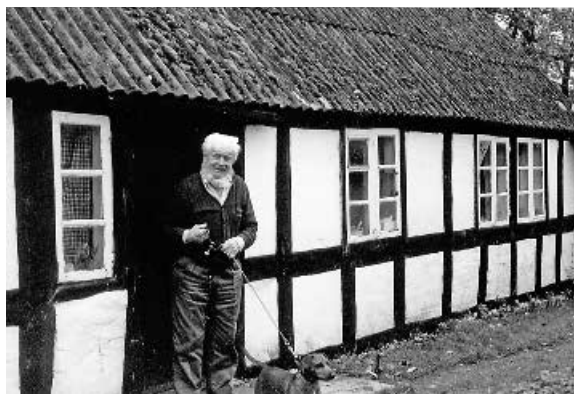

*Anna Degn
Mikkelsen,
Bugtrupvej 44*

Bugtrupvej 47, matr. 2 a

En af de oprindelige 6 gårde. De to ejendomme på Bugtrupmøllevej 2 og 4 er udstykket i slutningen af 1800-tallet. Omkring 1900 ejedes gården af Niels Peter Kolind. I 1910 flyttede han over i nr. 48 og solgte gården til sønnen Karl Kolind og hustruen Kirstine. Både han og sønnen var meget aktive i det offentlige liv. N. P. Kolind var sognerådsformand, og de var bl.a. med i bestyrelser for både Kolind Landboforening og Kolind Andelsmejeri.

Karl Kolind solgte til Gunnar Sørensen og byggede nr. 42, derefter overtog Aage (Blom) Jensen gården. Kommunen købte nu det meste af jorden og byggede på dele af den Bygmarken samt Hvedevej. Også arealet hvor Redningsstationen ligger hørte til gården. Derefter kom der murerforretning ved Søren Nielsen og Ole Madsen. Nu er der privat beboelse samt et ridecenter.

Bugtrupvej 46, Søren Dohn

Bugtrupvej 48, Dammen, matr. 6 c

Ejendommen bærer navnet »Dammen«. Navnet kommer fra den branddam, der oprindeligt lå på stedet. Den er udstykket fra nr. 50 omkring 1910 og blev drevet som et mindre landbrug med ca. 4 ha. Der har været mange ejere, bl.a. N. P. Kolind, Jens Karl Pedersen, Jenny og Anders Obsen, Sigrid Møller og Peter Udsen. *Peter Udsen kom oprindeligt fra Stabrand. Efter et forlist ægteskab rykkede han ind i en jernbanevogn ved Ebdrup, senere et par andre steder i Ebdrup, indtil han flyttede ind til Sigrid Møller, der ejede »Dammen«.* Efter 1949 boede de i et par gårde i Frelling, og derfra gik turen til »Svanebo« ved Kolind. Sigrid havde alle årene stort hønsehold og solgte mange æg. Peter Udsen var meget snild på hænderne, især til træarbejde. Fra et program for en hobbyudstilling i Kolind i 1954 kan vi se, at han havde udstillet en amagerhylde og 4 syskrin, som han selv havde lavet. Desuden var han meget brugt som altmuligmand. Han døde omkring 1970.

Sigrid overlevede ham med adskillige år.

I 1949 flyttede Marie og Poul Jørgensen til adressen. Søren Thygesen overtog den omkring 1955. Han drev en omfattende handel med svin, der blev købt og solgt på markeder i Kolind, Randers, Hammel og Grenå. I 1972 solgte de og flyttede til Kolind. Allerede i 1963 havde Arne Laursen i nr. 50 købt jorden tilbage. Senere har der været forskellige ejere.

Bugtrupvej 49, Højgård, matr. 3 a

Gården kan også følges helt fra gammel tid. Ved branden i 1932 ejedes den af Marius Bager. 1934 solgte han til Helga og Marcus Nielsen. Han var i flere år medlem af sognerådet og i Landboforeningens bestyrelse. 1950 købte han Kolind Cementstøberi, og sønnen Arnfred Nielsen overtog gården.

Vagn Jensen, Assentoft, fortæller:

Fra 1. november 1951 til 1. marts 1957 tjente jeg ved Ellen og Arnfred Nielsen på Højgaard i Bugtrup. Jeg var 14 år gammel, da jeg startede. Gården blev drevet på traditionel vis med 15-16 køer, grise og høns. Der var omkring 70 tdr. land.

Arnfred var en driftig ung mand, der gerne ville prøve noget nyt. Hvert år havde vi f.eks. en tønde land med zitauer-løg, og det gav meget arbejde. Alt skulle laves ved håndkraft, sætning, rensning og sortering. Der var også mange tønder land med kartofler. Flere år havde vi desuden 4-6 tdr. land med gulerødder og et enkelt år rødbeder.

Når kartofler, gulerødder og løg skulle op, havde vi mange damer til at hjælpe os. Det var tit kørerne til flere landposte, der hjalp. Jeg kan nævne Dagny Pedersen og Minna Dohn.

De første år havde vi heste til arbejdet, men i 1953 fik vi en lille grå Ferguson traktor. Det var samtidig med Mads Rygaard – de første traktorer i Bugtrup – men vi beholdt hestene i flere år.

Det første år tjente jeg 2000 kr. + kost og logi. Det sidste år var det steget til 5000 kr.

Til sammenligning er her forskellige priser: En biografbillet med program 1,80 kr., 20 cigaretter 3,20 kr., bladet »Cowboy« 45 øre, 5 liter benzin 5,50 kr., klipning 6,50 kr., og et eftersyn hos tandlægen 4,55 kr.

Arnfred Nielsen solgte gården i 1999 og flyttede til Kolind. Et par år før var jorden blevet solgt til Frellinggården.

Nu har ejendommen privat beboelse.

Bugtrupvej 50, matr. 6 a

I 1848 omtales et stykke jord, som Niels Rasmussen Tolstrup sælger til sin nabo Jens Jensen Hjulmand. 1884 blev Skarresøvej 6 udstykket til Morten Jensen, og i 1910 blev nr. 48, Dammen, udstykket fra gården.

1916 solgte Severin Møller gården til Marie og Sigvard Boiesen. 1937 blev den overtaget af sønnen Rasmus Boiesen og hustruen Minna. Efter hans død overtog datteren Ingeborg og svigersønnen Arne Laursen gården. Fra slutningen af 50'erne og de følgende 20 år drev de sommerpensionat på gården. Her indrettedes 13 værelser til gæster, og i den travleste tid af sæsonen, der strakte sig fra maj til september, havde de op til 30 gæster ad gangen, udlændinge og københavnere, der søgte stedet med den solide og velsmagende bondekost. Mange gæster kom igen år efter år. Arne og

Ingeborg solgte gården i 1980, men blev boende til 1996. I 1985 blev gården overtaget af Per Boiesen i nr. 52. Han beholdt jorden og solgte bygningerne fra. Nu privat beboelse.

Bugtrupvej 52, matr. 4

Ved branden i 1932 brændte kun udhusene. Gården er en slægtsgård. Den var i begyndelsen af århundredet ejet af Peder og Marie Høegh. 1927 blev den overtaget af datteren Betty og hendes mand Karl Boiesen. 1964 flyttede de til nr. 42 og sønnen Per og hans hustru Henny overtog gården i 1969. I 1983 overtog de også nr. 50. Per Boiesen er i dag den eneste, der driver landbrug i Bugtrup by, dog kun med planteavl.

Knud Jensen fortæller:

Min far Richard Jensen på Skarresøvej 1 havde behov for andre indtægter for at skaffe til det daglige brød ude på den magre ejendom, så han måtte finde andet arbejde. Bl.a. kørte han mælketur i flere år, og igennem hele vores opvækst var han daglejer inde ved Karl Boiesen. Der var meget at lave på den store gård, især når roer skulle tyndes, når der var hø at køre ind, i høstens tid og om efteråret når kartofler skulle op. Foruden løn fik han gerne sin middagsmad, og desuden høstede Karl Boiesen hvert år ude på fars ejendom. De havde jo selvbinder på gården.

Gammelt foto af Bugtrupvej 52. Som nr. 3 fra venstre ses Betty Boiesen og til højre Marie og Peder Høegh.

Luftfoto af Bugtrup fra 1985

Anlæggelse af vej i 1914

Der havde aldrig været vej mellem Bugtrup og Skarresø. Skulle man køre fra Skarresø til Kolind var det over Ebdrup eller Koed. Der var et par gangbrætter over åen som kunne bruges af gående. I 1914 blev der imidlertid taget initiativ til en ny vej.

Vi har fundet denne gamle deklaration:

Vi undertegnede Lodsejere af Astrup og Bugtrup er blevne enige om, at der til fri Afbenyttelse for

alle og enhver udlægges en 9 Alen bred Vej udgaaende fra Astrup-Skarresø Vejen til Bugtrup-Ebdrup Vejen.

Vejen, der skal være uindgrøftet, udgaar som nævnt fra Astrup-Skarresø Vejen og følger den Vej, der allerede nu findes paa Niels Baks Ejendom Matr. 4 a Astrup, Skarresø Sogn, og gaar derefter over Niels Hansens Ejendom Matr. 3 d Astrup, Christen Madsen Jørgensens Ejendom

dom Matr. 3 e, S. P. M. Sørensens Ejendom Matr. 3 g, Jens J. Pedersens Ejendom Matr. 3 h, og derfra over Søren Mikkelsens Kjær Matr. 2 a, alt af Astrup. Derefter gaar Vejen over Jens Mortensens Ejendom, Matr. 6 b, Bugtrup, Chr. Dalsgaards Ejendom Matr. 1 e sammesteds og P. Høeghs Ejendom Matr. 4 sammesteds, hvorefter den udmunder i den offentlige Bugtrup-Ebdrup Vej.

Derefter følger nogle bestemmelser om vederlag og omkostninger ved vejens anlæggelse. Deklarationen er underskrevet af de berørte lodsejere den 30. marts 1914 og læst på Østerlisbjerg og en del af Sønderhald Herred den 17. april 1914 og tinglyst i Ebeltoft Kjøbstad samt Mols og en del af Sønder Herreds ret den 8. juni 1914.

Skarresøvej 1, matr. 1 f

Forstkandidat Dalsgaard, Kolind, havde købt et areal fra Bugtrupvej 43 i begyndelsen af århundredet. Omkring 1920 udstykkede han dette husmandssted. Det tilhørte fra 1934 til 1991 Richard Jensen. Nu privat beboelse og jorden ligger brak.

Knud Jensen fortæller:

På gamle kort fra 1864 kan man se, at der har gået en vej fra Bugtrup ind over markerne til et sted ca. 200 meter syd for ejendommen. Der har ligget en beboelse. Ældre mennesker kaldte stedet for Mikkemarken og den gamle bebyggelse

for Mikkellhaven. Man kan endnu se rester af fundamentet til huset og der er stadig kirsebær- og æbletræer. Det menes at stedet har fået navn efter Mads Mikkelsen Præst, der figurerer på en folketælling fra Bugtrup i 1850.

Skarresøvej 2, matr. 1 e

Udstykket på samme tid som nr. 1. Ejendommen blev opført af Marinus Jensen, og i 1924 blev den overtaget af Niels Ølholm, der havde den til omkring 1950. Han var ikke en helt almindelig husmand. Bl.a. var han forhandler af Mullerup Landbrugsmaskiner, og han anskaffede sig en bil lige efter 2. verdenskrig, før mange gårdmænd nåede så langt.

Nu er der privat beboelse og jorden er forpagtet ud.

Skarresøvej nr. 1 fra 1935

Skarresøvej 4, matr. 6 k

Jorden er udstykket fra nr. 6 lige omkring 1950. Privat beboelse.

Skarresøvej 6, matr. 6 b

Gården er udstykket fra Bugtrupvej nr. 50 omkring 1884 til Morten Jensen. 1914 ved vi, at en søn fra gården Niels Mortensen emigrerede til Argentina. Mange år senere kom han tilbage til Kolind, hvor han fik ophold på Vikingegården, og der var han, til han døde i en høj alder omkring 1990. Mange indbyggere i Kolind kan sikkert huske ham.

Senere ejere var Ehrenreich, der i 1918 købte mere jord af forstkandidat Dalsgaard. Derefter fulgte Oluf Henriksen og Peter Buur. Jorden drives i dag af sønnen Niels Buur. Skarresøvej 4 og 8 er udstykket fra gården.

Skarresøvej 8, matr. 6 m

Udstykket fra nr. 6 ca. 1964. Privat beboelse.

Bugtrupmøllevej 2, matr. 2 b

Husmandssted. Udstykket fra Bugtrupvej 47 omkring 1890. Den sidste der drev det som landbrug, var Charles Kristiansen, der havde overtaget ejendommen efter sin far, Jens Kristian Kristiansen. Jorden blev købt af Tage Laursen, Bugtrupmøllevej 6. Huset er nu privat beboelse.

Bugtrupmøllevej 4, matr. 2 c

Udstykket samme tid som nr. 2. Af ejere kan nævnes Jens Knudsen, Thorvald Hansen og Vagn Jensen. Også dens jorder blev købt af Tage Laursen. Privat beboelse.

Bugtrupmøllevej 6, Kærlund, matr. 5 c

Udstykket fra Bugtrupvej nr. 45. Af realregistret kan læses at det var Mads Mikkelsens enke Ane Sørensdatter, der solgte 5 a Bugtrup, hvorfra 5 c er udstykket ved skøde af 29. juni 1868.

Ole Larsen havde gården indtil 1878, derefter hans enke Ane Mette Andersen. 1904 overtog Anders Peter Nielsen gården. Jens Laursen købte den i 1918, og i 1961 overtog sønnen Tage Laursen og hans hustru Inger gården. 2001 solgte de til Lars Sørensen og flyttede til Ebdrupvej 18, som de havde ejet i nogle år.

Tage Laursen fortæller:

Af de fem ejendomme, der lå herude på Bugtrup mark, var vi på »Kærlund« de eneste, der havde en 6 hk petroleumsmotor, som blev brugt til trækraft til tærskværk og grutkværn (til at male korn). Vore naboer havde hestegang, hvor der blev spændt 2 heste for. Den blev brugt til trækraft til et lille tærskværk uden renseri, så kornet skulle over en rensemaskine, som blev trukket med håndsving. En hestegang kan i dag ses på Hjerl Hede.

Men den form for trækraft hørte op, da vi fik el. Tærskningen blev på mange småejendomme overtaget af et transportabelt tærskeværk, som kom til ejendommene en gang om året. Det var også lige efter krigen, man så de første maskinstationer. Kolind Maskinstation blev startet af Aage Pedersen med en Ferguson traktor på 26 hk. Ok ja, det var store fremskridt dengang! Under 2. verdenskrig lavede vi tørv ude i Ellev enge. 3500 styk var, hvad vi skulle bruge i årets løb + 2 rummeter træ og pinde, som vi hentede i skoven. Der blev jo lavet mad på komfur. Vi fik elektricitet i 1947, da jeg var 12 år. Un-

der krigen blev der rejst en højspændingsledning fra Mesballe til Tirstrup lufthavn tværs over vore marker. Inden vi fik el, brugte vi petroleumslamper. Under krigen var der rationering på alt – også petroleum – så i en periode havde vi karbidlamper, der kunne lyse omtrent som et stearinlys.

Indtil 1949 blev der malket med hånd, men i efteråret 49 fik vi en Benzona malkemaskine.

På samme tid fik vi vandværk. Disse to ting kostede 3.600 kroner. Før den tid blev vandet hentet ved en vandpumpe, der stod i hjørnet af gården.

Kærlund år 2000

Vi boede jo på sognegrænsen mellem Ebdrup og Kolind, men grænsen fulgte ikke sognegrænsen, da vi gik i skole. Af de fem ejendomme herude var der kun Bugtrupmøllevvej 2, der gik til Kolind skole. Vi andre gik i Ebdrup skole, som jo blev nedlagt, da den nye skole i Kolind blev bygget i 1955.

Min far har fortalt mig, at da han købte »Kærlund« i 1918 skulle der bygges ny skole i Kolind først i tyverne. Han var da til et møde i Kolind om skolebyggeriet i Gl. Kolind. Da sagde min far, at han mente, man skulle bygge skolen nærmere Bugtrup. Dertil var der en mand, der sagde: »Jens Laursen vil nok gerne have skolen ude på Bugtrup mark«! – Der gik kun 30 år, så blev skolen bygget på Bugtrup mark, udstykket fra matr. 8 a, Bugtrup. Den ejendom er jo helt udstykket i dag, kun en eng er tilbage, og den tilhører os på Ebdrupvej 18.

(Se første bog om Kolind).

»Kærlund« er nu det eneste landbrug i Bugtrup og der er bygget ny stald med 4 malkebotter til 300-400 malkekøer. Gården drives sammen med Frellinggården.

Ebdrupvej 20, Bugtrup Møllegård, matr. 5 b

Det er den ældste gård udstykket fra Bugtrup. Det skete allerede i 1830 og var også fra Bugtrupvej 45. I folketællingen fra 1834 tilhører den Peder Pedersen og Ane Nielsdatter og er betegnet som et boelssted. Senere er der købt jord til fra Ebdrup.

Hvornår Bugtrup mølle, der jo var en vindmølle, er bygget, vides ikke med sikkerhed. Det er nok omkring 1880, for da står indehaveren som gårdmand, men i 1890 står ejeren som mølleejers og hedder Søren Christensen. I 1898 hedder mølleren Thyge Sørensen og hans kone Marie.

1918 bliver møllen overtaget af Søren Mortensen Sørensen. Mange omkring Bugtrup og Ebdrup kan godt huske »Søren Mølleren«, som han blev kaldt. Han var ungkarl og havde en husbestyrerinde ved navn Bolette.

Møllen var i drift indtil 1926. Da skete der et uheld, hvorved den blev sat ud af spillet. Man mener, at Søren lod møllen køre, mens han arbejdede i marken. Den løb løbsk, og en vinge brækkede. Den stod ubenyttet indtil 1942. Da blev den nedbrudt og træet solgt for 2000 kr. Søren døde i 1955, og Bolette flyttede til Kolind. Hun fik iøvrigt ligesom Laura i »Matador« en kongelig fortjenstmedalje for 25 års tro tjeneste. Møllen blev købt i 1955 af den nuværende ejer Bent Laursen. Han solgte stenene i fundamentet for 125 kr. Indtil sidste år kunne man

se jordvolden, hvor møllen havde stået. Den er nu fjernet, men ved vejen ned til Kærlund står der en halv møllesten, og der er yderligere bevaret en stige og en maskintilsynsbog.

Ebdrupvej 18, matr. 8 b

Gården er udstykket fra Bugtrup 12. november 1895 til Carl Marinus Nielsen, kaldet Skousen,

på matr. 19 d af Ebdrup og 8 b af Bugtrup. 1910 blev den overtaget af Peter Chr. Anthonsen, senere af sønnen Alfred Anthonsen, og den er nu ejet og beboet af Inger og Tage Laursen. De købte gården i 1980. Ved en jordfordeling i 1990 blev jorden lagt ind under »Kærlund«, og der blev desuden købt en skov på 5,2 ha på Astrupvej samt engen fra 8 a Bugtrup.

Branden i Bugtrup 1932

Den 4. maj 1932 ved 5-tiden om eftermiddagen var gdr. Marius Bager i nr. 49 ved at skære hakkelse til sine heste, en aksel løb varm og en gnist herfra antændte stråtaget. I løbet af ingen tid var en storbrand i gang, og på under et kvarter ødelagde den 4 gårde i byen. På venstre side af vejen var det hos Marinus Bager og Karl Kolind. Ilden sprang langs tagrygningen over på den anden side af vejen, hvor den antændte Sigvard Boiesens og Karl Boiesens gårde. Alle 4 gårde var tækket med strå, så der var intet, der kunne stoppe ildens hærgen.

Det blev en storbrand, der blev omtalt i alle landets aviser.

Kolind Brandvæsen blev tilkaldt. Deres brandbil var en gammel Ford med 2 rækker bænke, som brandmændene sad på. Hornet blev håndbetjent. Det var nærmest håbløst at holde ilden nede. Man tømte hurtigt vandvær-

kets beholder og slangerne blev lagt ned i en grøft bag byen med tilløb fra engene, men det forsløg intet.

Da branden opstod hos Marius Bager, gik det hurtigt, og der var ingen tid til at redde noget ud, så de mistede alle deres dyr og alt indbo, selv Marius Bagers tegnebog, der lå gemt inde i stuehuset. Det fortælles, at han bagefter gik med en stok og rodede rundt i asken for at finde rester af den.

Mellem denne gård og Karl Kolinds var der kun en smal gang, så stråtagene rørte næsten hinanden, og her lykkedes det heller ikke at redde kreaturer, heste eller grise, selvom der mødte mange op for at hjælpe, men det lykkedes at redde det meste indbo.

Nu var ilden sprunget over på den anden side af vejen og havde antændt de to gårde, hvis lader var bygget sammen. Det blev først Sigvard

Boiesens og derefter Karl Boiesens gårde. Sigvard Boiesen sad oppe på loftet og gjorde køtøjer i orden. Han hørte godt, der blev råbt på ham, men troede det var de »kvindfolk«, der råbte op. Da det gik op for ham, at det var alvor, skyndte han sig ned og sammen med en stor knægt lykkedes det at få alle kreaturer og heste ud på marken, men grisene omkom, og mange maskiner og vogne gik til.

Det meste af indboet blev reddet ud i haven, men meget tålte ikke den hårde medfart. Der blev dog reddet mange fine håndarbejder og udstyr.

I Karl Boiesens gård fik de kreaturerne slået løse, men mange gik i panik og løb ind i ilden og omkom. Grisene hylede og skreg, og mange af dem blev skudt af en brandmand, så de slap for flere pinsler. Karlen på gården (det var iøvrigt Ejner Emil Madsen, der senere kom til at bo i Gl. Kolind) så ilden udefra marken og løb hjem for at hjælpe. Hestene der stod i stalden fik Betty Boiesen løst og jaget ud i sikkerhed. Stuehuset der var bygget i 1906 lå lidt fra udlængerne, så det tog ingen skade. Trods det begyndte folk at smide møbler ud af vinduerne, men det fik Betty stoppet. Også en hund blev smidt ud af vinduet.

Dagen efter branden var helligdag, så mange kom gående, cyklende og kørende for at se de fire gårdes ødelæggelse. Værst var det at se de mange forkullede dyr, der lå i deres båse eller i husene med udstrakte ben. Det må have

været forfærdeligt at se på for de fire familier. Her lå deres hjem ødelagt, her havde de boet i årevis og samlet masser af gode begivenheder. Mange minderige timer var ødelagt, deres kære dyr var døde. Familierne fik midlertidig husly hos familie og de øvrige beboere, der havde et par rum at undvære.

De næste 8 dage var skrækelige. Så lang tid forløb der, inden de døde dyr på grund af smøleri fra myndighedernes side blev fjernet fra brandstederne. I varmen udvikledes der en gennemtrængende stank af fordærv fra dyrene, men intet skete. Det blev én af naboerne, gårdejer Poul Jørgensen, meget vred over og ringede til sundhedsmyndighederne og beklagede sig til dem over den behandling, der blev den lille by til dels.

Det hjalp – nu begyndte vognmændene afhentningen, men efter 8 dage var mange af dyrene så medtagne, at de gik i mange stykker, men op kom de med hændernes hjælp. Da det var spisetid tørrede mændene hænderne af i bukserne, og fandt madpakkerne frem. Poul Jørgensen skyndte sig hjem og sagde: »Nu kan jeg ikke holde ud til mere – det er lige før jeg skal kaste op«!

Renset op blev der, men der forestod trods alt et stort arbejde med at få ryddet op i brandtomterne og få fjernet alle maskiner og murbrokker m.m., inden man kunne tænke på genopbygningen af gårdene. Det skete de næste par år.

Branden fik en lille efterskrift ved retten i Grenå: »Brandlidte Marinus Andersen Bager og Smedemester Aage Sørensen, Voldby, ved Dom afsagt den 31/8 1932 i Grenaa for Overtrædelse af Fabrikslov af 29/4 1913, henholdsvis § 12 b og § 18 Stk. 2 er ansat med Bøde, hver især af 25 Kr. til Statskassen«.

Mange af oplysningerne om branden kommer fra et bånd, som Betty Boiesen har indtalt til Dagny Monefeldt i Kolind. Desuden har Else Nielsen bidraget med det hun kan huske fra branden og dagene derefter.

De sørgelige rester efter storbranden.

Et ord er et ord

– og en handel er en handel!

Kolind Markeder

Gennem århundreder var det sædvane, at folk mødtes på forskellige pladser for at handle husdyr og varer. Mange steder er der omkring disse markeder opstået byer. Da købstæderne voksede frem, forsøgte de at få krammarkederne ude på landet forbudt, så de kunne være alene om handelen. Det lykkedes også i en periode omkring år 1500, men siden voksede landmarkederne frem igen.

På Djursland var der bl.a. markeder ved Sultenborg kro, Sjellebro, Nimtofte og Mårupvad. De store markeder ved Mårupvad indskrænkes i 1878 fra otte til fire årlige markeder, idet man flytter de fire til Kolind.

Når Kolind efterhånden overtager rollen som markedsby, ligger der to væsentlige årsager til grund. Linieføringen af Århus-Grenå-landevejen trækkes bort fra Mårupvad til en mere østlig linie gennem Tirstrup. Og da jernbanen Randers-Grenå anlægges i 1876 og året senere strækningen Århus-Ryomgård, bliver Kolind stationsby.

Nu får man mulighed for let at komme til og fra markedet med sine dyr. At det var en for-

del, kan ses af teksten i en rundskrivelse til egnens landmænd, da man i 1891 ønskede tilslutning til oprettelse af en Landboforening for Kolind og omegn. Heri nævnes det, at i stedet for at rejse 3 eller 4 mil til marked og dyrskue, vil den kortere afstand bevirke, at dyrene fremstår så flotte som muligt. Som et kuriosum kan det nævnes, at der i samme rundskrivelse står nævnt, at dyrskuet skal afholdes i Nimtofte hvert andet år!

Kolind Landboforening blev stiftet 28. november 1891 med 240 medlemmer, og dermed var grundlaget for marked og dyrskue i Kolind lagt.

I 1884 ophører markederne helt i Mårup, og Kolind får lov til at øge antallet og når i 1918 op på 12 markeder pr. år.

Markederne i Kolind blev afholdt på arealerne, hvor Marius Nielsen, Ungdomsskolen og Byhallen i dag ligger.

Og hvad foregik der så på disse markeder, siden de kunne trække folk af hus i et stort område?

Kolind Marked ca. 1930. Rækken af heste står på hjørnet af Bredgade og Kapelvej.

Vi har fundet en artikel i Lokalavisen fra 1976, hvor Søren Petersen, der som pensionist boede i »Enghøj« i Vesterågade, meget udførligt beskriver en markedsdag.

En markedsdag var ikke en begivenhed, der gik upåagtet hen blandt egnens befolkning. Længe i forvejen noterede man sig datoen. Thi da skulle der ikke alene finde handler sted og forhøres om priser, men der var også her en kærkommen

lejlighed til at hilse på venner og bekendte, der boede uden for nabolaget.

På markedsdagen vrimlede det med markedsgæster på vejene, der førte til Kolind. Mange kom gående. Andre kørte med hesteforspand.

Karle kom trækkende med heste, der skulle sælges. Og hjorddrengene vandrede fremad i spidsen for andre firbenede væsener.

Markedspladsen afgav et broget skue. Hestene

anbragtes i lange rækker langs vejene. Og køer og ungkreaturer i stort tal fyldte op på pladsen. Smågrisene solgtes fra vognene. Hestenes vrinsken, kreaturerne brølen og smågrisenes hylene og skrig medførte i forbindelse med markedsfolkenes indbyrdes samtaler, at det kunne være vanskeligt at få ørenlyd.

Langs åen havde gæstgivere rejst telte. Der var bl.a. beværtningsstelte fra Thorsager, Pindstrup, Grenaa og Ebeltoft. I denne kaffepunchenes tidsalder var der en meget stor søgning til disse telte. Vand til kaffe hentedes fra åen ved siden af. Der var nok at tage af, og det fortæltes, at åens vand øgedes ved markedsgæsternes vandladning deri.

C.C. Drasbek byggede et udskænkingssted på markedspladsen, populært kaldet »Drikkehuset«.

Skulle en handel afsluttes om et eller andet, strømmede markedsfolkene til i mængde. Var det en dreven og erfaren handelsmand, der udgjorde den ene part, kunne en handel være festlig at overvære. Under idelige håndslag og prutten og et fyrværkeri af vittigheder og lystige indfald, søgte køber og sælger at nærme sig hinanden. Lykkedes det til sidst at enes om prisen, afsluttedes med et sidste kraftfuldt håndslag, og så var handelen fuldbyrdet. På markedet gjaldt det, at et ord er et ord, og en mand er en mand.

Når markedsdagens afslutning nærmede sig, blev mange af de købte heste ført til banegården for

med tog at køres til bestemmelsesstedet. Mange tilskuere overværede dyrenes anbringelse på banelovnene. De smukke dyr var altid genstand for landmændenes beundring – ja, kærlighed. Hestene fra Kolind Marked var ansete viden om. En karl fra Djursland, der havde plads på Lolland, kunne fortælle, at der i en annonce i en lollandsk avis var anført, at hesten var købt på Kolind Marked. Det var en anbefaling. Noget lignende fortæltes fra Fyn.

Man kunne også komme standsmæssigt til marked omkring år 1950.

Markederne var store, og hele arealet blev benyttet. Der var til nogle af markederne så mange heste, at de stod tæt op mod Danielsens møbelforretning, som lå Bredgade 40, og flere gange er urolige heste gået gennem butiksruderne.

Hestemarkederne var kendt viden om. Der kom somme tider opkøbere fra både Frankrig og Tyskland. Det var ikke sjældent, at op til 20 vognladninger med heste afgik sydpå.

Udover at handle dyr var markedet også en kærtkommen anledning til at tage sig en »lille en«. På Hotel Kolind havde man til de store markeder indforskrevet op til 20 servitricer.

Mange lidkøb endte ofte i en større brandert, også for nogle af byens ensomme eksistenser, der dukkede op på markedet i håb om at tjene nogle lette penge.

En af dem, det ofte gik galt for, var en mand ved navn Svend Kartinus Sørensen fra Kolindbro.

Han endte ofte i slagsmål med en eller anden, og denne anden var ved en lejlighed en mand fra Mårup, Carlo Sørensen, kaldet »Vægteren«. Han faktisk smed Svend i den nærliggende å til afkøling. Det var et mundheld blandt de lokale, at når Svend tog sine briller af, så vankede der øretæver, men ofte mest til ham selv. Han byggede senere et træskur ved kanalen, hvor han levede i kummerlige kår.

Hvis besøgende på markedet skulle have lidt fast føde, kunne der købes kaffe med brød for 75 øre på Afholdshotellet, men man kunne også få lidt mere mættende, idet der kunne købes gule ærter med flæsk og medisterpølse, og der blev drukket brændevin i rigelige mængder dertil. Alkohol er som bekendt vanddrirende, så når det var nødvendigt, blev kroppens overskud afleveret ud over rækværket til åen, ofte af en hel række mænd, til stor morskab for byens børn.

De store markeder »skrumpede« med tiden ind. Dog fortsattes med »fredagsmarkeder« afholdt af Djurslands Landboauktioner. Disse ophørte i 1984. Mange mennesker samlede også om disse markeder, men med mekaniseringen i landbruget forsvandt hestene, og senest var det næsten udelukkende griseauktioner.

Den sidste stadeplads

Fredagsmarkederne tiltrak mange mennesker fra oplandet, og det var en tradition, at fredag var indkøbsdagen. Ud over byens butikker havde man også mulighed for at handle i opstillede boder foran Markedshallen. Her kunne købes pølser, røgvarer, blomster, æg, grøntsager og oste. Men også disse markeder standsede, og stadepladserne tømtes. Dog har en enkelt holdt stand frem til 2005. Det er ostemanden fra Brolykke Mejeri.

I dag afholdes de såkaldte »kræmmermarkeder«, hvor handlende langvejs fra opstiller deres boder og varevogne for at sælge alskens gode sager.

Det årlige dyrskue findes heller ikke mere, idet det blev flyttet til Gl. Estrup. Det sidste dyrskue i Kolind var i 1996.

Ost og sport har været hans liv

Foran Byhallen i Kolind holder der en varevogn med en stor trailer. Den holder der hver fredag mellem kl. 9 og 11. Traileren er en mobil osteforretning. På en skammel inde i vognen sidder en ældre mand i hvid kittel og med en rød og hvid kasket på hovedet. Ved hans side står en tændt gasvarmer. Det er stadig køligt forår. Foran ham er der udstillingsvindue og disk fyldt med oste, også gamle oste, hvis man skal tro sin næse. På bagvæggens hylder ligger der også oste. En kvindelig kunde nærmer sig vognen, og før hun når helt frem, snupper manden i kitlen et stykke ost og er klar til at pakke ind. Han kender sine kunder, og ved hvilken type ost, de skal have. Men han har også holdt her i mange år.

Poul Rasmussen hedder han. Er 86 år og har haft stadeplads ved Byhallen siden 1979, da den fungerede som markedshal og hver fredag trak mange mennesker til Kolind.

Men nu er det også snart slut. Den 1. juli 2005 stopper et langt arbejdsliv med oste. Han skal blot lige have solgt det sidste af sit lager. Poul Rasmussen uddannes som mejerist, er syv år på Fyn og senere er han driftsleder på Rønbjerg Flødeis. I 1948 køber han sammen med inspektøren på Mejlgaard Brolykke Mejeri i Grenå. Da der i en periode leveres mere mælk,

end man kan afsætte, begynder han at fabricere oste. 86 år er ingen alder, siger han, hvis man passer sin krop og lytter til den. Han har hele sit liv dyrket meget idræt. Både fodbold, håndbold og badminton, men især gymnastik. Og så viser han lige et par gymnastikøvelser. Han er uddannet delingsfører fra Olle-rup i begyndelsen af 1940'erne og har gennem mange år været instruktør for gymnastikhold i Grenå. Han har ikke røget og spiritus nydes kun i meget små mængder, måske lige en lille whisky.

Han drev mejeriet i 25 år frem til 1973 og begyndte så at sælge oste fra fem vogne rundt på markederne. Fast stadeplads på bl.a. Ingerslevs Boulevard og Bispetorv i Århus, men i dag har han kun sin egen vogn, hvorfra han sælger i Kolind og i Grenå. Og dagen starter tidligt for den 86-årige. Kl. 05.30 kører han hjemmefra for at være klar til de første kunder. I fritiden er han en ivrig havemand. Men, siger han, det er lidt ensomt i dag i Kolind. I de gode gamle dage med fredagsmarkederne var vi 7-8 boder, og da var der stor omsætning. Med markedet kom der mange handlende fra hele oplandet, og samtidig var det en tradition for landboerne, at fredag var dagen, hvor man skulle til Kolind for at handle ind.

Som minde om de store markeder har vi i dag kun »Hjorddrengenes Marked«, som ikke er marked men en byfest med tilbud i byens forretninger, og på den gamle markedsplads ved Byhallen er der Tivoli og kræmmere. Hjorddrengenes Marked var ellers tidligere et helt specielt marked. På septembermarkedet var det nemlig tradition, at hjorddrengene og -pigerne fik en fri-eftermiddag fra det daglige arbejde med pasning af dyrene. En hjorddreng havde mange opgaver på går-

den. Når fåreflokken om foråret blev sat ud på marken i et antal på 20-30, var det ham, som skulle holde flokken på det rigtige område. Han skulle også sørge for at nyfødte lam kom med flokken, når den flyttede sig. Han skulle også hjælpe ved diegivning, hvis der var problemer.

Når sommeren nærmede sig, blev fårene tøjret, og nu blev køerne lukket ud. Da der ikke var hegn omkring græsningsarealerne, var det hans opgave at holde dyrene på de rette arealer.

Landboauktionerne i Markedshallen.

KOLIND

.... byen, hvor man

HANDLER

RAKET TILBUD...

5 par Dænet-trusser
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Markeds-tilbud
Tændstikker, blyant, pen
for **10,-**
A. B. M. - Køling
P.B.M. - Køling

Teak-bordlamper
3 stk. i sort
for **10,-**
B. B. M. - Køling
H. Gammel
Telefon 22 80 00

SPRITTERS
motorarbejde
og udstyr
for **10,-**
P. B. M. - Køling
Telefon 22 80 00

TILBUD:
3 stk. i sort
for **10,-**
B. B. M. - Køling
H. Gammel
Telefon 22 80 00

3 stk. i sort
for **10,-**
B. B. M. - Køling
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Dænet-Spray
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

6 stk. tallerkener
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

3 stk. forligger
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

3 stk. forligger
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Sadeldes „Botner“
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

3 gode
rakettilbud:
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Potterplanter
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

3 gode
rakettilbud:
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Midtjyllands
Læge
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

3 gode
rakettilbud:
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Markeds-tilbud
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

RAKET-TILBUD
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Westenforligger
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

RAKET-TILBUD
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

ROVIN
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

RAKET-TILBUD
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Markeds-tilbud
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

RAKET-TILBUD
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Indbyrds-tilbud
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

RAKET-TILBUD
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Indbyrds-tilbud
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

RAKET-TILBUD
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Indbyrds-tilbud
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

RAKET-TILBUD
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

Indbyrds-tilbud
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

RAKET-TILBUD
5 par sorte eller hvide
for **10,-**
Køling
Præmtegeforretning
H. Gammel
Telefon 22 80 00

●● i anledning af „Hjorddrenge“ marked i Kolind ●●

nedtælling til **10**

Helsides
annonce i
Midtjyllands Uge-
blad man-
dag den 9.
september
1969.

I løbet af sommeren blev køerne tøjret, og så skulle hjorddrengen rundt med tøjrekøllen og flytte dyrene flere gange i løbet af dagen. Det var også hans opgave at rengøre stalden og sørge for vanding af dyrene. Omkring middagstid skulle de hjem for at blive malket og derefter flyttes ud igen. Aftenmalkningen fandt sted ved 20-tiden, så de lange sommerdage kunne ofte være en arbejdsdag fra kl. 4 om morgenen til hen mod klokken 22 om aftenen. Ind imellem kunne der også være ærinder til købmanden, som skulle klares. Så man forstår nok, at disse hjorddrengene glædede sig til denne fridag.

På dette septembermarked tilførtes sommerens høst af frugt, og samtidig knyttedes der diverse former for gøgl til, så det må have været en stor oplevelse for drengene og pigerne, som normalt opholdt sig ude på landet og kun kendte området ved gården og vejen til skolen. Her har været noget at kigge på: En lirekasemand som sad og drejede på sit håndtag og sendte musik ud over pladsen, en spåkone der kunne fortælle om fremtiden, skydetelte, tombola, luftgynge, karrusel og boder med alskens gode varer, såsom slik og honningkager.

Under anden verdenskrig sygnede Hjorddrengenes marked hen og gik i glemmebogen, men efter nogle års pause tog Kolind Handelsstandsforening initiativ til at indføre det igen i den form, som vi kender i dag med kræmmer, boder, tivoli og optrædende kunstnere.

H. P. Bager fortæller om sine oplevelser fra disse markeder. Og han har været med på markedet siden 1886.

Jo, på denne dag skulle hjorddrengene have fri for at få en lille fornøjelse. Det kunne de nok trænge til. Det var et hårdt liv, hjorddrengene havde. Inden de skulle i skole, måtte de trække malkekøerne ud i en mark, og så afsted i løb på bare fødder 3 km. ud i sandmarken for at flytte fårene. I skolen kunne det jo nok hænde, at sådan en lille fyr sov. Vi fik 10 øre med, når vi skulle til marked, men vi måtte også græde ½ time, før vi fik det beløb udleveret. For 10-øren kunne vi få et stort kagehjerter eller et bundt honningkager. Der var opstillet kageboder helt fra Den gamle Kro og ned til åen. Andre forlystelser husker jeg egentlig ikke fra min drengetid.

Hjorddrengene løb ofte op til halvanden mil (ca. 11 km.) for at komme til marked, og bønderne kom agende i deres fjedervogne. Det kneb med at skaffe plads til alle køretøjerne. Mange staldede op i min fars gård i Gl. Kolind. Det gav 25 øre i drikkepenge. Der var dog en enkelt undtagelse, hestehandler Jens Olesen, Ugelbølle. Han var en stor mand og en fin mand og staldede altid op i fars gård, og han gav fem kr. i drikkepenge, men så forlangte han ganske vist også, at vi skulle tage hatten af for ham, både når han kom, og når han kørte. Det gjorde vi dog gerne, for den gang var fem kroner ikke blevet til en slags skillemønt. Da jeg i 1897 tjente som forkarl i Hasle

ved Århus, var min årsløn 175 kr. Det siger lidt om, hvad pengene var værd.

Jens Olesen drog gerne fra Kolind Marked med 20 heste, der var bundet sammen med hoved og hale. Selv kom han bagefter med en rød rose i knaphullet. Jeg husker i tiden før 1. verdenskrig, da blev der gerne sendt over 20 vognladninger heste med banen fra Kolind station. De gik til eksport, og en hest kostede dengang fra 700-900 kr. så det gav nogle penge hjem, og da en kaffepunch kostede 25 øre, var der jo råd til nogle lidkøb!

Jeg begyndte allerede at handle som dreng, med knive og piber. Jeg fik min første pibe, da jeg var 7 år. Der var ikke råd til tobak, så vi røg kirsebærblade og rødknæ, enkelte gange stjal vi vel også tobak af fars dåse. Vi var jo nogle farlige karle i den alder, og vi Kolind-drenge kunne også nok få jaget Koed-drengene hjem, når de kom til markedet og ville slås med os. Vi bankede dem, til de tog træskoene i hånden og løb hjem ad Koed til.

Statsminister Stauning
besøgte Søndag efter Mødel i
Femmøller Kolind for at besigtige
de i Markedsplads-Spørgsmaal
omhandlede Arealer.

Avisnotits fra 18. juni 1926.

Drama om markedspladsen

Ligesom der må have været larm og spektakel **på** markedspladsen, har der vist også været spektakel **om** markedspladsen.

I gamle papirer, bl.a. fra Kolind Haandværker- og Borgerforening, kan vi se, at en lokal tvist endte i højesteret i 1928.

Et kort resumé:

Søren Mikkelsen kommer til Kolind i 1902 og lejer den gamle kro og tilhørende købmandsbutik af hotelejer Drasbek. Beværterbevillingen har Drasbek taget med til Drasbeks hotel, hvorfor den gamle kro nu er afholdskro. Fem år senere køber Mikkelsen den og overdrager siden til sønnen Peter Mikkelsen, som går ud fra, at markederne som hidtil skal fortsætte på området omkring kroen. Da markedet i vid udstrækning foregår på kroens jord, modtager denne »stadepengene«. Før år 1900 benyttedes engen nord for kroen, men siden er arealet udvidet til også at omfatte »Trekan-ten« (arealet som er omkranset af Kapelvej og Bredgade), området ved Hotel Kolind og arealet, hvor Marius Nielsens virksomhed ligger. I 1924 søger Christen Drasbek ministeriet for industri, handel og søfart om tilladelse til at flytte markederne til hans private anlæg ved Stadion Allé. Han får tilladelsen, og i sommeren 1926 afholdes markederne derfor i Anlægget. Og det er Peter Mikkelsen ikke begejstret for!

Han – og sognerådet – ønsker markederne tilbage til det oprindelige område. Kærnepunktet var, om der kun var 10 års markedsdekларation fra 1918 til 1928 på den gamle markedsplads, eller om der var alderstidshævd på den. Der må have været betydelige økonomiske interesser involveret (i papirerne står der bl.a.: »Uroen har været præget af private beværterinteresser.«), idet Peter Mikkelsen fører en livlig korrespondance med rigsdagsmand Gustav

Pedersen og beder ham hjælpe. Denne går end- og til statsminister Stauning, hvis brevveksling med Gustav Pedersen ligger i foreningens papirer.

Der blev holdt mange møder om sagen, og som der står i Landboforeningens jubilæumsskrift fra 1941, var disse »langt fra søvnige«.

Efter diverse tovtrækkerier ender sagen i retten. At det har været en speget sag, ses også ud fra dommene. Ved underretten fik Dras-

bek ret i sit synspunkt. Ved Landsretten vandt det modsatte synspunkt, så sagen ender i Højesteret, hvor man efter afhøring af bl.a. ældre Kolind-borgere, som kan huske markedspladssens historie, afsiger dom i 1928. Dommen går Drasbek imod, og markederne skal flyttes tilbage til området ved den gamle kro.

Resultatet må have været i beboernes ånd, for der sendes utallige underskrifter til ministeriet som udtryk for tilfredshed med tilbageflytningen.

Kolind Haandværker- og Borgerforening var klar over markedernes store betydning for byen, og i sommeren 1961 opfører foreningen på arealet nord for afholdshotellet en markedshal på 15 x 30 meter til et beløb på ca. 51.000 kr. og året efter hal nr. 2.

Lærer Børge Halvgaard får kontakt med nogle, som vil etablere en specialarbejderskole på Djursland, og han foreslår at købe de to haller og ombygge dem til skole. Men hvis Specialarbejderskolen køber arealet og de to haller af KHB, kan det jo ikke benyttes til markeder, og så popper den gamle markedspladssag op igen. H. P. Bager fra Gl. Kolind skriver i et brev den 17/4 1964 til KHB: »Pas nu på ikke at få ørerne i maskinen«. Men man finder en løsning.

De to haller sælges i 1964 til Specialarbejderskolen, mod at sognerådet forpligter sig til at

bygge en ny markedshal. Salget gav så mange penge, at foreningen kunne give Kolind-Ebdrup-Skarresø kommune 100.000 kr. til at bygge en ny markedshal for. Problemet er nu, hvor en ny og større markedshal skal placeres. Nogle ønsker at placere den på Mårupvej og benytte »trekanten« til et butikscenter, andre vil have den på »trekanten«. Efter afstemning blandt foreningens medlemmer besluttes det at bygge på Trekanten. Kommunen køber derfor Trekanten af hotelejer Sofie Adamsen Sørensen, Drasbeks hotel, og den 12/11 1965 kan man indvie den nye hal.

Da markederne ophører, lejer KHB og Kolind Handelsstandsforening i 1987 hallen af kommunen. Den benyttes til messer, revy'er, kræmmermarkeder, julehalløj, koncerter, vælgermøder, bankospil, diskoteker, hobby-dyrsudstillinger og loppemarkeder.

I 1989 ønsker kommunen at sælge markedshallen for den nette sum af 700.000 kr. Så går den store aktivitetsplan i gang for at skaffe pengene. Atter står byen sammen, og den 20. juni 1990 overdrager kommunen nøglerne til KHB. Skødet er tinglyst endeligt den 4. maj 1992. Efter en større rengøring og renovering benyttes hallen til mange af foreningens aktiviteter, selv om der i begyndelsen stadig kunne dufte af grise. Den får navnet »Byhallen«.

Iværksættere

Kolind har aldrig haft store virksomheder med mange arbejdspladser, hvis vi ser bort fra institutioner som Kolind Centralskole, rådhuset og Specialarbejderskolen.

Derimod har der, fra de første huse blev bygget i Kolind Stationsby tilbage i slutningen af 1800-tallet, været rigtig mange iværksættere inden for håndværk og handel. De har med flid, sparsommelighed og gode idéer skabt små solide virksomheder, som har været med til at give Kolind dens ry som handelsby.

Ganske få virksomheder har vokset sig lidt større, og af dem vil vi nævne følgende:

Fra venstre: Svend, Knud og Ove.

Derefter sønnesønnerne Arne og Hugo

Marius Nielsen & Sønner

Allerede i 1922 begyndte den unge Marius Nielsen i lejede lokaler på Bredgade 4 at handle med biler og samtidig oprettede han et værksted. Det fortsatte til 1945, da der blev oprettet et interessentselskab med sønnerne Svend, Knud og Christian. Senere kom også sønnen Ove med i firmaet. Man byggede lokaler ved Kolind markedsplads med maskinhal, udstillingslokaler, benzinsalg og reparationsværksted.

Marius Nielsen døde allerede i 1950 og de fire sønner fortsatte virksomheden. Samme år fik man også hovedforhandling af Fordson på Djursland. Udviklingen i landbruget med øget mekanisering gav firmaet meget at lave. Forretningen voksede og allerede i 1960 var man i pladsnød og der opførtes et stort værksted på den anden side af Bredgade.

Kundekredsen strækker sig over hele Djursland og man har en udbredt service, når det drejer sig om eftersyn eller hjælp til landbrugsmaskiner, der gør knuder i marken.

I dag er forretningen stadig i god drift med 3. generation i spidsen for foretagendet, idet Knuds sønner Hugo og Arne står for den daglige drift.

L. Simonsen Kolind ApS

Virksomheden startede, da den unge Laurids Simonsen og ægtefællen Metha i 1944 kom fra Herning til Kolind. De startede en smedie i en garage på Stadion Allé 5. De opkøbte gamle landbrugsmaskiner og hjemme i garagen blev de sat i stand og malet, så de kunne sælges med fortjeneste. Allerede i 1946 kunne de købe en gammel gård på hjørnet af Nødagervej og Mårupvej. Der har virksomheden stadig til huse. I mange år havde man en produktion af plove, hvoraf en stor del blev eksporteret til Finland, men i 1964 indstilledes produktionen og vægten blev lagt på salg og servicering af landbrugsmaskiner. Traktorer begyndte man at sælge allerede i 1954 og Dronningborg mejetærskere i 1957. Fra 1972 har man også forhandlet Massey Ferguson. Desuden har man

Torben, Laurids og Poul Simonsen.

henvendt sig til en anden kundekreds end landbruget ved at gå ind på markedet for plæneklippere og andre småmaskiner.

I 1980 blev firmaet omdannet til et anpartselskab og sønnerne Paul og Torben blev op-

Århundredets største mejetærskerhandel i Nord-Europa. 6. juli 1999 blev 6 Massey Ferguson 7276 mejetærskere sat op til parade og fotografering inden Nimtofte Maskinstation kunne tage dem i brug. Samlet arbejdsbredde er 44 meter.

taget i selskabet. Gennem årene har man stadig bygget til og i 1982 overtog man maskinforretningen Søby & Nielsen i Randers. 2004 fusionerede de to firmaer og man ændrede navnet til Østjysk Maskincenter A/S med afdelinger i Kolind og Randers.

Det skal samtidig nævnes at Laurids Simonsen gennem årene har haft tid til adskillige tillidshverv. Han var bl.a. sognerådsformand i Kolind, medlem af Midtdjurs Kommunalbestyrelse, formand for Kolind Haandværker- og Borgerforening m.m. Desuden var han med til at oprette Kolind Fjernvarmeværk.

Camp-TEX

I 1965 opførte fabrikant Peer Campen en stor demonstrationsvirksomhed i Kolind på adressen Ebdrupvej 25. Han ejede i forvejen P. Campens Maskinfabrik i Århus, hvor man i begyndelsen fremstillede svejse- og håndværksarbejder, men efterhånden gik over til en omfattende reparationsvirksomhed for tekstilmaskiner. Fabrikken er grundlagt 4/8 1942 i Mejlgade i Århus. Den flyttes siden til Viborgvej i forstaden Hasle. Den blev én af verdens førende leverandører af maskiner til efterbehandling af tæpper og tekstiler. I 1990 var der 190 medarbejdere.

Fabrikken i Kolind fremstillede tæpper og gulvbelægningsmaskiner for forskellige tæppefabrik-

ker verden over og fungerede som demonstrationsanlæg for maskinerne. Man fik besøg af tæppefabrikanter fra hele Europa og Fjernøsten. Placeringen ved Kolind var ideel, idet der var kort afstand både til lufthavn og til udskibningshavne, og mange var beskæftiget med produktionen. Gennem flere år arbejdede man i 2-holds drift. I 1975 blev der indviet en ny afdeling med 1200 kvm lager og 800 kvm udstillingslokaler.

I 1974 overtog Peer Campen »Højer Tæppefabrik«.

Ved hans død i 1988 fortsatte hustruen Lissi og datteren Carina driften. I 1990 kunne man fejre 25 års jubilæum, men efter nogle år måtte man nedlægge produktionen. Siden har bygningen været brugt til flere formål, bl.a. kræmmermarked samt lager og værksted for forskellige virksomheder.

Maskine til belægning af tæpper.

Lindab A/S

Vel ligger ventilationsfabrikken ikke i Kolind, men med 45-50 ansatte, hvoraf ca. halvdelen har bopæl i Kolind, må vi regne den med til Kolind-virksomhederne.

I 1964 køber smed Børge Eichel fra Århus gården på hjørnet af Frellingvej og Ydesmindevej. De ca. 20 tdr. land bortforpagtes, og der indrettes værksted i bygningerne, hvor han og svigersønnen laver forsøg med ventilationsrør i plast. Deraf firmaets første navn: »Ventiplast«. Man går dog hurtigt over til udelukkende at fabrikere firkantede metalkanaler. I 1965 er der tre ansatte, men antallet stiger kraftigt, idet der ud over fabrikation også ansættes montørhold.

Sønnen Vagn Eichel overtager ved faderens død virksomheden, som skifter navn til Kolind Ventilationsfabrik.

I midten af 1980'erne løber man ind i økonomiske vanskeligheder, og 1. august 1987 overtages firmaet af det svenske firma Lindab A/S, som har dansk hovedsæde i Ha-

derslev. Fabrikationen omhandler nu runde ventilationsrør beregnet til skibe. Selvom virksomheden har rigeligt med ordrer og har en flot økonomi, vælger Lindab A/S at lukke fabrikken ved slutningen af 2005 og overføre produktionen til Tjekkiet.

Et stort tab for områdets beskæftigelsesmuligheder.

Nymann autoparts A/S

»Fattig som en kirkerotte« – sagde Erik Nymann om sig selv i firmaets 25 års jubilæumsskrift, hvor han fortæller om starten på det efterhånden vidt forgrenede firma.

Og jo, han var ung og fattig men fyldt med iværsetterånd, og hans historie minder lidt om »den amerikanske drøm«, hvor avidrenge bliver millionær.

Firmaets første annonce

Firmaets første »domicil«, Drasbeksgade 9. Det var også i 1968 Nymann fik sin første ansatte, en skoleelev ved navn Bent Nielsen, som hver dag åbnede firmaet kl. 14.

Født og opvokset på Oldmosegården få meter fra kommunegrænsen mod Rønde. Skoledreng på Kolind Centralskole. I lære i Kolind Tømmerhandel i 1967, og i fritiden tegnede han abonnementer for REKO.

Og så blev han forretningsmand. Firmaet »Handel med sikkerhedsbetonet udstyr for autobranschen« startede i 1968 i Drasbeksgade nr. 9, hvorfra der sælges brandslukkere til landmænd og servicestationer. Sortimentet udvides først til sikkerhedsseler og advarselsrekanter og siden til alt inden for autoreserveledele.

Fra 1969 til 1971 hed adressen Vesterågade 15 og i 1972 bygges Vesterågade 59 med 420

kv.meter lager og kontor. I 1975 udvider firmaet med en afdeling i Grenå, som siden 1988 har holdt til på Trekanten. I Auning overtages Dansk Biltema i 1981. Pladsen i Vesterågade bliver for trang, så i 1983 flyttes til det nuværende domicil på Ebdrupvej.

Hadsten inddrages i 1985 i rækken af byen med en Nymann-forretning og Århus i 2000.

I 1979 køber Erik Nymann diverse kemibøger i Kolind Boghandel for at skaffe sig viden om bl. a. indholdet i kølervæske. Resultatet bliver fabrikken Nymann Kemi. Firmaet N. K. Specialværktøj kommer til i 1990.

Nymanns ønske er, at der i Kolind bør være et godt udbud af specialbutikker, så man undgår at sende kunderne til de større byer. Derfor har han involveret sig i det lokale handelsliv ved bl. a. at være én af initiativtagerne til opførelsen af Kolind Midtpunkt. Ligeledes har han købt forretninger, som var i fare for at lukke. Tøjkrogen, isenkræmmeren, sportsforretningen og guldsmeden havde sikkert ikke været en del af Kolinds handelsliv i dag uden Nymann.

Han køber købmand Thomsens materialhandel og omdanner den til »Købmand Thomsens gård« med forretning og lejligheder.

De samlede aktiviteter beskæftiger i 2005 ca. 60 ansatte.

Fra Byting til Byråd

– og de skiftende »regenter«

Demokratiet, som vi kender det i dag, har været gennem en meget lang udvikling. Stenalderens Kolind har sikkert haft en »ældste« – et familieoverhoved – som har været den, der bestemte over bopladsens daglige liv og afgjorde tvister mellem stammens medlemmer.

Fra vikingetiden ved vi, at der har været en høvding, som normalt på grund af styrke og mod havde opnået titlen.

I middelalderen har man haft lensmænd og senere amtmænd, som var beslutningstagere i større landområder. I lokalområdet har man haft et landsbyting bestående af ældre mænd.

Vi skal helt frem til 1841, før man kan tale om

egentlige folkevalgte råd. I sognekommunerne må der nu oprettes et Sogneforstanderskab. Ligeledes skal der oprettes Amtsråd.

Som i dag skulle amtsrådene tage sig af de mere overordnede problemer i en landsdel, og sogneforstanderskaberne skulle klare sognets opgaver. Fra 1868 ændres betegnelsen til sogneråd.

Sognerådet havde bl.a. følgende opgaver: veje, fattigvæsen, brandvæsen, brændevinsbrænding og skoleforhold.

Den 25. oktober 1841 dannedes det første sogneforstanderskab i Kolind-Ebdrup-Skarresø. Sognepræsten og gårdejere med over 32 tdr. hartkorn var selvskrevne medlemmer. Deref-

Mon det var sådan, man styrede det rigtig gamle Gammel Kolind?

ter skulle der vælges 4-6 medlemmer blandt selvejere eller forpagtere med mindst 6 tdr. hartkorn.

Valget gjaldt i 6 år, men halvdelen skulle afgå hvert 3. år.

Formanden sad kun i 1 år.

Valget foregik i Kolind skole.

For Kolind sogn valgtes:

Søren Jensen Kahr, Kolind og

Mads Pedersen, Bugtrup

For Ebdrup sogn valgtes:

Christen Sørensen Clausen og

Jens Sørensen Brok

For Skarresø sogn valgtes:

Søren Laan, Astrup og

Poul Christensen Smed, Skarresø

Alle seks valgte var gårdejere.

Som formand valgtes provst Høvring, Kolind.

Ved det første møde i sogneforstanderskabet blev ét af medlemmerne udvalgt til at være fattigforstander, og en anden skulle tage sig af skolevæsenet.

Lad os for en stund drømme os tilbage!

En oktoberaften kigger vi ind gennem de duggede ruder i skolen i Gl. Kolind. Der sidder de i den gamle lavloftede skolestue. Der er nok fyret op i kakkelovnen. Varmt er der under alle omstændigheder, når så mange mennesker sam-

les i det lille lokale. Kondensvand driver ned ad ruderne. Selv om der måske kun har været adgang for gårdejerne fra området, må antallet have været ret stort. Måske har der også været tilhørere. Uden for står byens børn med næserne trykket flade mod ruderne.

Spændende må det have været for hele byen. Nu skulle man endelig til selv at bestemme over egen dagligdag og byens fremtid. Der har nok været en del diskussion om opstillings-systemet og stemmereglene. Mon ikke præsten har været dirigent og haft retningslinier for gennemførelse af mødet fra centrale myndigheder.

En af de tunge opgaver for de nye sogneforstanderskaber var fattigvæsenet.

Gennem middelalderen havde den katolske kirke taget sig af de fattiges forsørgelse. Efter reformationen i 1536 overgik forsørgelsespligten til staten. Den kunne ikke klare opgaven, så antallet af tiggere blev efterhånden en plage. I mange egne ansatte man en »stodderkon-

Kolind-Ebdrup-Skarresø Sogne-
raad
har vedtaget Budgettet for 1938,
39 ved 2. Behandling. I Skat
udskrives 90,355 Kr., med Halv-
delen som faste Skatter.
Eru Ohlsen fik Tilladelse til at
holde Isbaren aaben til Kl. 11
Biografteatrene.

Avisnotits
fra 18/2 1938

ge«, der skulle sørge for, at distriktet blev holdt fri for tiggere. Han fik en sum penge for hver tigger, han anholdt. Særlig heldig var man på Helgenæs, hvor man blot kunne placere en stodderkonge på den smalle tange til halvøen for at holde fremmede tiggere borte.

Efter 1803, hvor der kom fattiglove, udvalgte man nogle beboere, som sammen med sognepræsten skulle styre fattigvæsenet. I 1867 ophævedes disse love, og sognerådet overtog ledelsen. I landsbyerne opkøbtes nogle småhuse, ofte i ringe stand, som så skulle benyttes til husning af de fattige. Allerede omkring 1860 var der oprettet »fattiggårde«, hvor hele familier blev placeret, mod at de skulle arbejde på gården.

Et eksempel på en socialvæsensopgave, som inddrager både Sogneforstanderskabet og Amtsrådet:

I 1847 havde en »omløberske« meldt sig til forsørgelse med 4 børn. Hun var født i 1800 i Ebdrup »på gennemrejse«. Både hun og børnene var » nøgne og blottede for alle mulige fornødenheder«. Derfor lejede kommunen en bolig i Kolind til hende for 6 rigsdaler om året. Medlem Poul Christensen Smed, Skarresø, blev sendt til Århus, hvor der blev indkøbt følgende til hende: 2 sengesteder, 2 overdyner, 2 hovedpuder, 1 simpelt bord, 2 stole, 2 sengemadrasser udstoppet med hø, 56 alen lærred til lagner, 40 alen

lærred til indvendig linned til hende og de 4 børn, 22 alen vadmel til gangklæder. Endvidere de nødvendige træsko, 1 kakkelovn til 10 rigsdaler samt ildebrændsel m.v. I alt beløb dette sig til 104 rigsdaler. Dertil kom 10 rigsdaler til hendes og børnenes helbredelse for fnat.

Ovenstående socialsag var omtalt i avisen i Randers:

I Randers Amtsråds første møde var fra provst Høvring i Colind indkommet et andragende om, at Colind pastorats fattigvæsens gjæld til Amtsfattigkassen, stor 32 rbd. 10 sk .måtte eftergives, hvilket bevilgedes, da det blev oplyst, at denne gjæld var pådraget ved, at et, paa en vandring, for omtrent 40 aar siden, dersteds født fruentimmer var bleven henviist med sine flere udenfor ægteskab i mellemtiden avlede børn til forsørgelse i bemeldte fattigdistrict.

Samme år er et kvindeligt fattiglem blevet besvangret og er nedkommet med en datter. Da hun er krøbling og ikke selv kan passe sit barn, bestemmes det, at gdr. Jens Jepsen i Kolind årligt skal have 1 td. og 2 skp. rug, 1 td. og 2 skp. byg og seks rigsdaler i penge til hendes fornødne føde.

På et følgende møde bestemmes det, at de årlige rejser efter læge til de fattige i sognet skal foregå sognevis. Man lægger ud med Ebdrup sogn, som skal hente lægen i Ebeltøft.

Der har været meget at sætte sig ind i og tage stilling til for de første sogneråd.

Her følger nogle eksempler.

Inden for vejvæsenet skal der udarbejdes regulativer for de forskellige biveje. Det påhvilede nemlig de enkelte bønder at holde vejene i stand, og det var de ikke begejstrede for. Så kunne man slippe, gjorde man det. Der var jævnligt klager over standarden. Ofte kunne vejene være næsten ufremkommelige p.g.a. dybe vandfyldte huller og store sten, som lå i vejen for trafikken. Gang på gang måtte sognerådet henvende sig til sognefogeden, som så måtte ud til de enkelte bønder for at fortælle dem om pligterne.

Skoleforhold har også fyldt godt på dagsordenerne. Bygninger skal efterses og reparerer. Lærernes løn skal forhandles. Der er ansøgning fra lærer Helt i Kolind, som ønsker løntillæg og anmoder om at få skolen repareret.

Kolind-Ebdrup-Skarresø Sogneraad

holdt Mandag Møde og vedtog,
at der ved Kolind Skole skal op-
føres en ny Førstelærerbolig. Ar-
bejdet fremmes mest muligt, og
som Byggeudvalg fungerer Skole-
udvalget.

Avisnotits fra 20/4 1934

Lærer Poulsen i Skarresø vil gerne have ombygget skolen. Lærer Holm i Ebdrup vil gerne have repareret en del af stuehusets fod. I Ebdrup klager beboerne over den mængde hø og halm, de skal yde deres skolelærer. De er utilfredse, fordi Skarresø ikke skal levere så meget!

I 1844 søger en gårdejer i Mesballe om tilladelse til at oprette et »krosted eller herbergssted« på Mesballe mark. Sognerådet anbefaler, idet stedet ligger så langt fra anden beboelse, at det ikke kan virke dragende på områdets beboere i det daglige.

Gårdmændene i Skarresø søger om tilladelse til at udtørre søen i Skarresø ved at lede vandet gennem en grøft til Korup å. De fik, som vi ser i dag, ikke tilladelsen. Og om det har været gørligt, er en helt anden sag.

Sikkert på grund af indkomne klager besluttes det, at bissekræmmere og betlere vil blive anholdt uden skånsel.

Snekastningen.

Fra i Dag foregaar Snekast-
ning i Kolind-Ebdrup-Skarresø
Kommune som Pligtarbejde.

Avisnotits fra 1/2 1940

I 1867 kommer der en bestemmelse om, hvor mange fester de enkelte byer må afholde om året. Ebdrups unge får lov til at holde 7 årlige »legestuer« (bal). Bugtrup må holde 4 og Kolind 6. Man kan så i dag undre sig over, hvorfor der er forskel på antallet. Er nogle byer mere religiøse? Er nogle unge vanskeligere at styre?

I 1950 udtaler sognerådsformand Theodor Sørensens, at sognerådets vigtigste opgaver er vej-arbejder og nyordning af skoleforholdene. Begge områder er omkostningskrævende, så der udskrives 245.000 kr i kommuneskat. Skatteprocenten sættes til 6. Samtidig forudsiger han, at der efterhånden vil blive problemer på grund af forskydninger af aldersklasserne. Der bliver flere ældre i landområderne og færre unge, og det vil medføre forøgelse af aldersforsorgsudgifterne men samtidig mindre skattegrundlag.

Og det kom jo til at holde stik!

Til behandling i det første amtsråd for Randers Amt var bl.a. forslag om udtørring af Kolindsund (men der skulle altså gå nogle år, før planen var moden til gennemførelse) og en drøftelse af antallet af markeder ved Mårupvad.

I 1854 er ét af punkterne på Amtsrådets dagsorden atter en drøftelse af Kolind Sunds fremtid. Man ønsker midler til en undersøgelse af, om det er muligt at bortlede vandet fra Sundet og samtidig gøre åen sejlbar.

Vi har »klippet« i en artikel fra Randers Amtsavis fra samme år:

Det er imidlertid af stor national- og landoekonomisk interesse, at de tilsigtede tvende Øie-meed: Udtørring og dets Seilbargjøreelse fra Havet (Grenaa Havn) til Byen Kolind, efterstræbes, og det skjønnes ikke rettere, end at Maalet kan naaes, saaledes at Agerland og Engbund forøges med omtrent 4000 Tønder Land og Seil-lads erholdes 2 $\frac{3}{4}$ Mile ind i Landet. Omegnens Landmænd have Midler til, uden Laan eller offentlig Hjælp, at lade anstille de Undersøgelser, der bør forudgaa, og føie de Foranstaltninger, som derefter bør paafølge. Kun Dristigheden, Beslutningen og Handlingen mangler. Uagtet herved udentvivl maa blive at tage noget Hensyn til de Vandmøller, hvis Afløb falder i Sundet og til det Fiskeri, som drives i dette, anses det dog for upaatvivlelig, at eventuel Skadeløsholdelse i saa Henseende samt Erstatning for de anvendte Arbeider allerede vil indvindes ved den Skatte- og Tiendefrihed, som Lovene indrømme til Opmuntring for slige Foretagender.

Sognerådsformænd

25/10 1841 – 1848:

Provst Niels Refsbæk Høvring

Om provst Niels Refsbæk Høvring ved vi, at han var en stor og stærk mand, som nok kunne tugte sine underordnede. Hans far var kobbersmed i Århus. Han havde først været huslærer på Fævejde. I 1817 købte han proprietærgården Nygaard i Lyngby sogn. Da tiderne blev vanskelige, søgte han præstekald, og i 1838 blev han provst. Han var formand for sogneforstanderskabet i 7 år. Orden og bestemthed prægede ledelsen. Han havde en smuk håndskrift, og protokollen vidner om præcision og orden, og læsningen er ikke kedelig, siges det.

I 1842 fandt han det nødvendigt at gøre opmærksom på, at der i sognets byer var for megen hujen og støjen af de unge om natten. De forstyrrer andres natte og er selv »uskikkelige til ethvert arbejde næste dag«. Han foreslår derfor, at det pålægges forældre og husbønder, at deres børn og tjenestefolk skal være hjemme hver aften kl. 22.

Forslaget vedtages og det bestemmes, at de, som ikke overholder bestemmelserne, skal have deres skat fordoblet! (Godt det ikke er i dag!)

I 1846 hedder det »Sognepræsten fandt anledning til at opmuntre forstanderskabets øvrige medlemmer til at våge over, at anordningen om helligdagens tilbørlige overholdelse respekteres«.

Vi har ikke kunnet finde navnene på alle sognerådsformænd, så nedenstående liste er desværre ufuldstændig.

1848: Ved Høvrings død overtager sognefoged, proprietær Mønsted, Ebdrup, jobbet.

1849: Gdr. Jens Andersen Degn, Kolind.

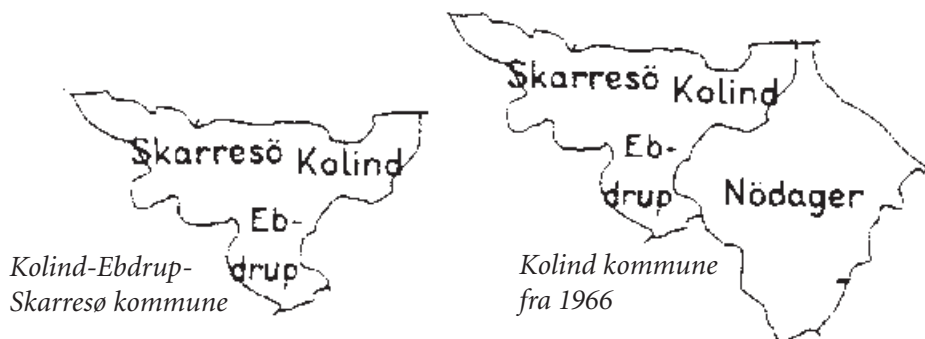
1850 – 1867: Sognepræst A. S. Jantzen.

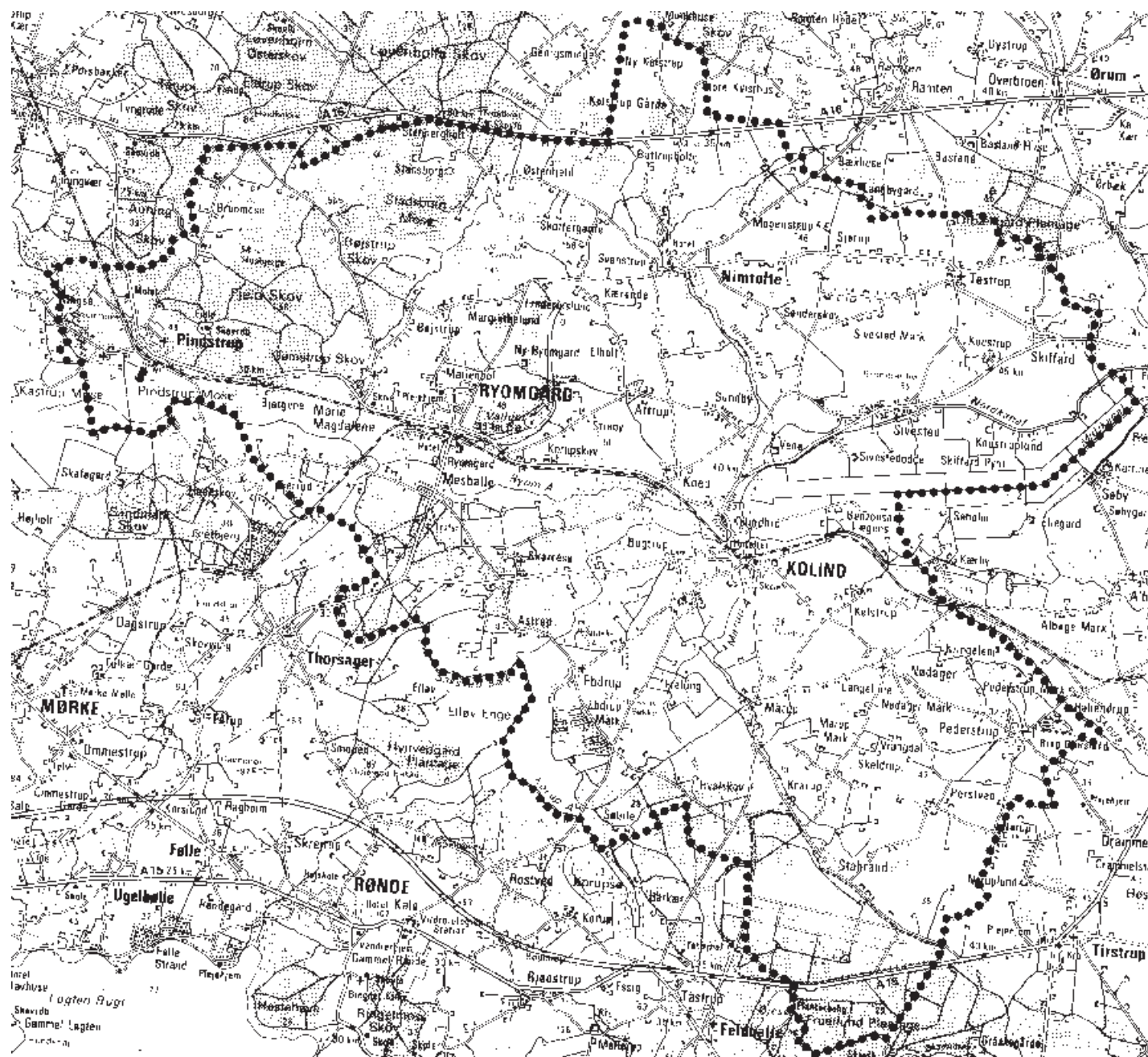
1868 – 1882: Sognepræst R. Danæus.

Gdr. Rasmus Degn Jensen, Bugtrup.

I 1905 og i 1917 nævnes N. P. Kolind, Bugtrup.

I perioden 1925 – 1944 var Elias Andersen medlem af sognerådet, en årrække som formand og samtidig sognefoged.

Midtdjurs kommune

I 1934 nævnes Marinus Rasmussen, Kolind Østergaard, som formand.

1944 – 54: Proprietær Theodor Sørensen, Benzonsvej.

1954 – 58: Peder Basse

1958 – 62: Alfred Kristensen, Ebdrup

1962 – 66: Valdemar Høj

1966: Kolind og Nødager sammenlægges til én kommune

1966 – 68: Eilif Thomsen

1968 – 70: Laurids Simonsen

1970: Kolind, Marie-Magdalene og Nimtofte kommuner lægges sammen til Midtdjurs kommune

1970 – 74: K. Løgstrup Knudsen

1974 – 78: K. Løgstrup Knudsen

1978 – 82: K. Løgstrup Knudsen

1982 – 86: K. Løgstrup Knudsen

1986 – 90: Peter Vejsgaard Jensen

1990 – 94: Peter Vejsgaard Jensen

1994 – 98: Hans Chr. Baltzer

1998 – 02: Holmer C. Lund

2002 – : Kim Dalgaard Poulsen

I den gamle kommune, før 1970, havde administrationen til huse i kælderen under Alderdomshjemmet (Vikingegården). Når man kom ind af døren i gavlen mod Bugtrupvej, var der en gang med adgang til fire kontorer. Til højre

delte sognerådsformand og kommuneingeniør et lokale på ca. 14 kv.meter. Til højre var der et tilsvarende kæmnerkontor. Bagerst i gangen var der to lidt større kontorer, som rummede folkeregister og indbetalingskontor.

Lokalerne blev benyttet til socialkontor helt frem til december 1972.

Som nævnt tidligere har vort nuværende demokrati været længe undervejs. Udviklingen overlod flere og flere beslutninger til de mennesker, som boede i de små enheder.

Man valgte beslutningstagerne blandt sine egne. Man kendte dem og deres holdninger. Man kunne henvende sig direkte til dem. Blandt de indvalgte i et sogneråd boede det fjerneste medlem kun nogle få kilometer borte.

Her kan man tale om virkeligt nærdemokrati, hvor nærheden gjorde beslutningerne vedkommende og forståelige.

Jo længere væk fra egen by beslutningerne træffes, desto mere uvedkommende kan beslutnings-tagernes arbejde føles.

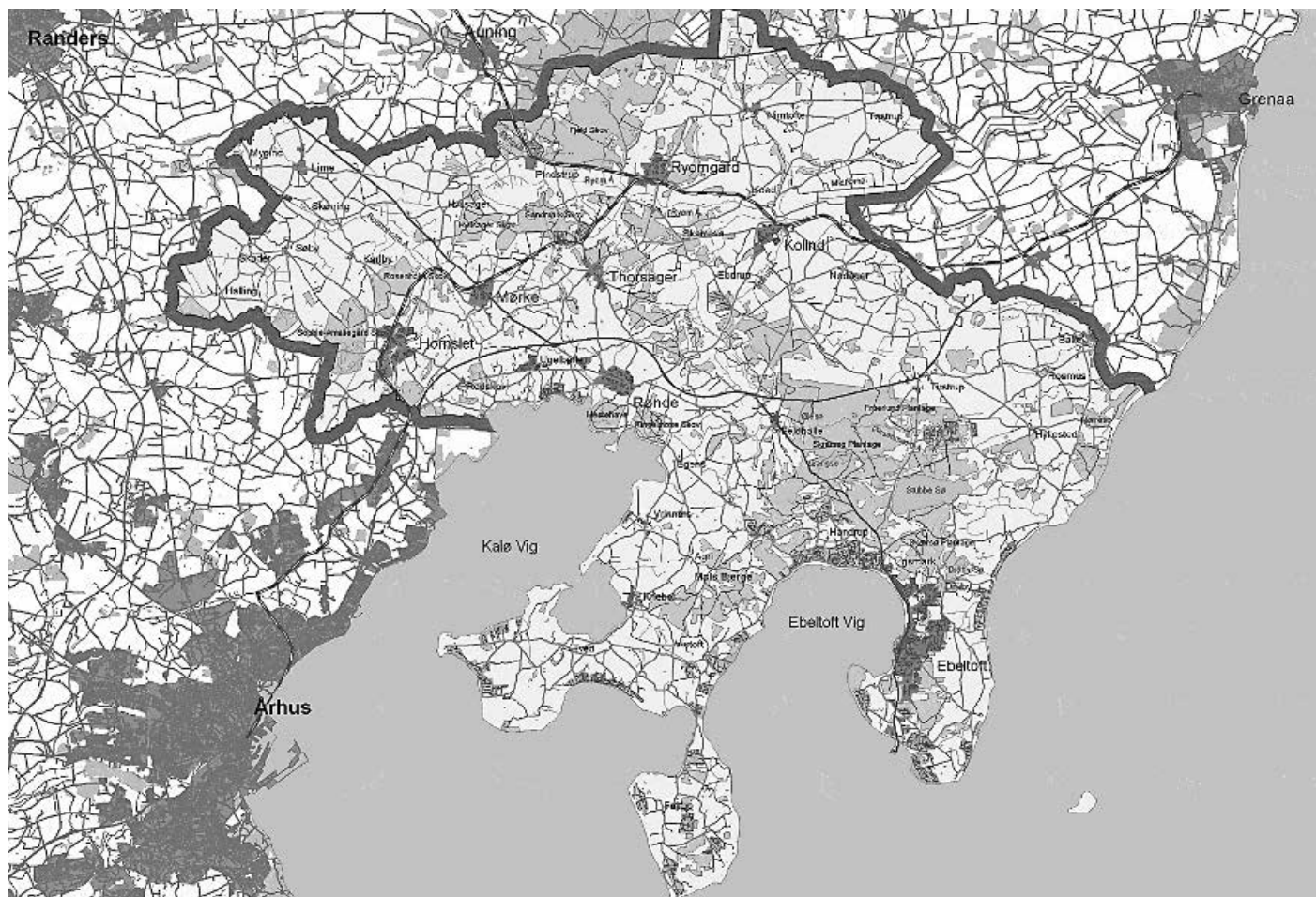
Man kan så – med tankerne på de kommende sammenlægninger til storkommuner – reflektere lidt over spørgsmålet: Har demokratiet i den hidtil kendte form overlevet sig selv?

Vi kan håbe, at foreninger og enkeltpersoner, som hidtil har fungeret som demokratiets »vagthunde«, vil fortsætte deres arbejde også i den nye kommune.

*Forkontoret i den nye
administrationsbyg-
ning på Bugtrupvej –
fra før EDB blev op-
fundet.*

Syddjurs Kommune

Politik er det muliges kunst...

Sogneråds og byråds fornemste opgave har været – ud over at styre den daglige drift af kommunen – at fremkomme med visioner for området og dets udvikling.

Mange planer og idéer har gennem årene været »luftet«, men er efter drøftelse og forhandlinger alligevel ikke blevet gennemført.

Tage Høj kan huske nogle eksempler fra 1950'erne og 1960'erne:

Der har været planer om at få bygget et slagteri på Stadionallé.

Der har været ført forhandlinger om at få det tidligere Skødstrup Mejeri flyttet til Kolind.

På området mellem de to sidste gårde på højre hånd i Gl. Kolind skulle der have været bygget 22 boliger.

Et industriområde ville man placere uden for Gl. Kolind mod Nødager. Fra banen skulle der så føres et sidespor ind til området.

Der var ønsket om, at »Fælleslageret« skulle bygge på området, som i dag udgør Superbrugsens p-pladser.

Idrætsanlæg og hal skulle placeres på Søndermarken eller ved Kolind Centralskole.

På et tidspunkt har det været på tale at købe Hotel Kolind og indrette det til rådhus.

Ved kommunesammenlægningen i 1970 fremkom mange kompromis-forslag/idéer til placeringer af institutioner. En placering midt i kommunen gav forslag om at placere rådhu-

set, hvor Sivestedvej og Korupskovvej mødes i Kolindbro. Der var også forslag om placering i vejkrydset mellem Sundby og Attrup. Her ville man så også placere en stor skole og idrætsfaciliteter.

Men – som vi kan erfare i dag, blev ingen af disse tanker ført ud i livet.

Vi har spurgt et tidligere medlem af både sogneråd og kommunalbestyrelse om, hvad der fik ham til at deltage i det politiske liv. Børge Halvgaard, lærer på Kolind Centralskole og idemanden bag specialarbejderskolen, fortæller:

Etableringen og opbygningen af en institution og i dette tilfælde en specialarbejderskole for ikke-faglærte arbejdere i en venstredomineret landkommune indebar store vanskeligheder. Sognerådet bestod stort set udelukkende af venstrebonder, som selv aldrig for de flestes vedkommende havde fået en uddannelse bortset fra de 7 år i folkeskolen. Det var derfor svært for dem at indstille sig på at bevilge penge til en uddannelse for »arbejdere«. At der så samtidig fra skolens side yderligere blev arbejdet på at tilføre kommunen industrivirksomheder med deraf følgende invasion af socialdemokratiske arbejdere føltes for dem som en alvorlig trussel.

For at stimulere den lokale opbakning af skolen, blev jeg af repræsentanter for socialdemokrati-

et opfordret til at stille op som kandidat til sognerådsvalget i 1962.

Jeg havde aldrig været særlig politisk interesseret eller været medlem af et politisk parti og aldrig drømt om at skulle repræsentere socialdemokratiet i min kommune, men jeg lod mig overtale. Ikke blot for eventuelt at kunne gavne Specialarbejderskolen med større velvilje, men nok mere for at kunne sætte større skub i bestræbelserne for at skaffe arbejdspladser til gavn for Kolind bys udvikling.

Jeg havde gennem længere tid været i forbindelse med direktør Per Campen, Århus, om etablering af en virksomhed i Kolind, der ville kunne beskæftige op til et halvt hundrede arbejdere. Han var fremsynet og kunne se muligheden

for et samarbejde mellem Specialarbejderskolen og erhvervslivet. Kommunen ejede det industriareal, som Per Campen var interesseret i, men prisen var man uenig om.

Historien om arealet skal nævnes. Det drejede sig om ca. 20 tdr. land, og det tilhørte gården Ebdrupvej nr. 11. Den ejedes af Chresten Jensen. Der var interesserede købere, som ville benytte jorden til spekulation, men en time før de kom med deres tilbud, havde Børge Halvgaard og Zacher Sørensen købt gård og jord for 65.000 kr. De ønskede at forhindre en evt. spekulation og tilbød arealet til kommunen til samme pris, som de havde givet. Sognerådet køber jorden dagen efter.

*Fire borgmestre:
Borgmester K. Løgstrup
Knudsen fejrer 25 års
jubilæum som sogneråds-
formand og borgmester
i 1983. Til venstre sidder
Peter Vejsgaard Jensen,
som overtager posten ef-
ter Løgstrup. Bag borg-
mesteren ses Laurids
Simonsen, som var sog-
nerådsformand i den
tidligere Kolind kom-
mune, og yderst til højre
Holmer Lund, som sene-
re bliver borgmester.*

Der blev ført mange forhandlinger. Jeg var indstillet på nærmest at forære ham grunden mod en garanti for hans løfte om etableringen af virksomheden. Endelig gik handelen i orden, men sognerådets vrangvillighed afspejlede tydeligt deres skepsis for en udvikling.

Ved sognerådsvalget i 1962 blev jeg valgt som medlem med et meget stort antal personlige stemmer, hvilket naturligvis var en stor tilfredsstillelse for mig.

Som medlem af socialdemokratiet var det helt klart, at man som dette partis repræsentant i en kommunalbestyrelse skulle følge partiets politik.

Det opdagede jeg hurtigt på grundlag af en næsten daglig modtagelse af råd og vejledning fra partihovedkontoret. Efterhånden blev det så generende, at al post fra partikontoret uåbnet blev arkiveret lodret i papirkurven.

Moderne i sognerådet blev afviklet yderst fornuftigt uden nogen skelen til medlemmernes politiske ståsted. Man talte sig som regel frem til en fornuftig løsning af de problemer, dagsordenen angav, så afstemninger var et særtilfælde.

Man hyggede sig, og var dagsordenen kort, blev der altid tid til et spil kort efter mødet.

De fleste af de sager, der blev behandlet i sognerådet var, når det endelig kom til stykket, lovbestemt, så i spøg erkendte vi, at det eneste vi selv kunne bestemme var datoen for de gamles udflugt, der blev afviklet én gang om året. Det var en begivenhed, som alle så frem til med stor for-

ventning. Man skal jo lige huske, at fjernsynet ikke var almindeligt for folk i 60'erne, så kaffegilder og udflugter prioriteredes højt, idet man her havde lejlighed til at komme i kontakt med venner og bekendte. Man kom hinanden ved i modsætning til følgende generationer, der mere og mere er optaget af fjernsynets udsendelser og »ensretning«.

Sognerådsvalget i 1966 var også for mig et godt valg med mange personlige stemmer, men året efter meldte jeg mig ud af socialdemokratiet, samtidig med at jeg fratrådte min stilling som forstander for Specialarbejderskolen.

Grunden hertil var først og fremmest det omsiggribende »pamperi« i socialdemokratiet, som også afspejledes i ledelsen af Specialarbejderskolernes uddannelsesråd, hvor flere og flere afdankede fagforeningsfolk fik et job, og dermed en indflydelse, som de fleste ikke kunne leve op til.

Endvidere var jeg i en situation, hvor jeg måtte vælge mellem en lærergerning i Folkeskolen og den mere usikre fremtid som forstander for Specialarbejderskolen. Fortsat at bestride begge poster var ikke muligt eller overkommeligt.

Den endelige beslutning blev taget foranlediget af følgende:

Til orientering for Specialarbejderskolen og dens instruktører og medarbejdere fik vi med mellemrum besøg af Uddannelsesrådets konsulenter, og det var naturligvis positivt. Ved et sådant møde med en følgende hyggelig arbejdsfrokost konsta-

terede jeg til min forbavelse, at de tre konsulenter fra henholdsvis bygge-anlæg, motorlære og svejsning var ankommet til skolen i hver sin bil direkte fra København med samme færge (Mols-linien) og ligeledes skulle returnere med samme færge. Udelukkende for at kunne score en fordelagtig kørselsgodtgørelse.

På baggrund af skolens meget stramme budget og vore sparebestrebelse skabte det en sådan forargelse og vrede hos mig, at min beslutning blev offentliggjort. Det betød naturligvis en stor forandring i ikke blot min, men hele familiens dagligdag og tilværelse.

Vi flyttede fra Specialarbejderskolens forstanderbolig til den gamle førstelærerbolig i Gl. Kolind, som jeg efter megen møje og besvær havde erhvervet mig af kommunen til en fordelagtig pris.

Jeg kunne nu koncentrere mig om mit arbejde som overlærer ved Kolind Centralskole og derudover passe mit job som folkevalgt kommunalpolitiker uden tilknytning til noget parti, hvilket passede mig udmærket, for der var mange opgaver i kommunalbestyrelsen, der skulle løses i forbindelse med den kommende kommunesammenlægning ved det forestående valg i 1970.

Et af de største problemer, var i hvilken af de gamle kommuner rådhuset skulle placeres. Der var 2 muligheder: Ryomgård eller Kolind. Utallige møder blev afholdt også om placering af bl.a. plejehjem, svømmehal osv.

Jeg må nok erkende, at jeg nok var den største skurk i de studehandler, der blev iværksat, hvilket også resulterede i, at rådhuset blev placeret i Kolind og plejehjemmet i Ryomgård, hvorved Nimtofte og de andre småbyer blev sorteper.

Helt indstillet på at min tid som kommunalpolitiker var slut ved valget i 1970 var jeg godt tilfreds med efter 8 års medlemskab, og derfor kom det helt bag på mig, da jeg en aften fik besøg af en socialdemokratisk deputation, som ved det kommende valg bad mig stille op som kandidat på Borgerlisten.

Smigret over en sådan gestus sagde jeg ja.

Ved opstillingsmødet på Drasbeks hotel vakte det naturligvis en vis opsigt, da jeg blev foreslået som kandidat. Bl.a. påpegede dyrlæge Peter Rasmussen, at Halvgaard nok med sin socialdemokratiske fortid var mere socialistisk end borgerlig, men heri blev han imødegået af maskinhandler Laurids Simonsen, der udtalte, at »Halvgaard faktisk befandt sig et godt stykke til højre for de konservative«.

En personlig sejr for mig var, at jeg blev valgt, hvad jeg sådan set inderst inde ikke havde forventet, men naturligvis i kraft af en solid opbakning af gamle socialdemokrater, der nok på den måde ville takke mig for mit arbejde for deres sag.

Stadig uden for partipolitiske rammer kunne jeg nu medvirke til at få den nye »Midtdjurs kommune« til at fungere.

Ole Bole – ABC

Skolebyen Kolind

Kolind kan betegnes som stationsby, som handelsby, som markedsby, men vi kan vist også med god ret kalde den for en skoleby. Mange former for skole har været og er i dag i Kolind: højskole, privatskole, folkeskole, teknisk skole, specialarbejderskole, musikskole, heldags-skole og ungdomsskole.

De første skoler oprettedes i 1739, da det blev påbudt godsejerne at oprette skoler i deres område. Ofte nøjedes de med at lade tidligere tjenere eller gamle soldater være lærere.

Efter skoleloven i 1814 oprettedes skoler i Kolind, Ebdrup og Skarresø.

Ole Bole-figuren

Læreren skulle som løn have avlen af 6. tdr. land jord, som hørte til skolen. Desuden skulle han have 6. tdr. rug, 10 tdr. byg og penge for 10 tdr. byg. For at forestå kirkesangen fik han 10 rigsdaler.

Det må være helt tilbage til denne tid, at historierne om, at læreren fik en høne en gang imellem og måske en gris til jul, er opstået.

Et par »glimt« kan nok fortælle lidt om datidens skolebygninger.

I 1843 søger lærer Holm i Ebdrup om at få bygget »et locum« og samtidig få repareret »bolværket« omkring brønden. (Læreren har selv fungeret som arbejdstilsyn).

I 1846 søges der også i Ebdrup om at få lagt bræddegulv i skolen.

Skolen i Gl. Kolind er efterhånden »gammel og brøstfældig«, så man ønsker at bygge en ny. Ved et sogneforstanderskabsmøde i Kolind Præstegård den 27. januar 1855 fremlægger formanden, sognepræst Jantzen, et overslag over omkostningerne ved opførelse af en ny skole. Bygningen skal bestå af »grundmur og stråtag«. Overslaget ses her:

21.000 helbrændte mursten.....	210	rigsdaler
9.000 rå sten	22	-
800 helbrændte gulvflader.....	12	-
25 tønder murkalk	41	-
22 jernankre	11	-
8 forskellige slags tømmer	369	-
Vinduer, hængsler, låse, glas o.a.	222	-
Løn for arbejdet til murer, tømrer, snedker og maler med maling, samt tækkemand.....	335	-
Samlet sum.....	1222	rigsdaler

Dertil skal lægges udgift til 570 lispund langhalm til tag.

Teglbrænder Peter Jensen i Tøstrup skal levere stenene til Sct. Hansdag, og gdr. Svend Jensen i Kolind skal afgive et lokale til undervisnin-

gen, så længe byggeriet står på. I april måned giver ministeriet tilladelse til byggeriet. I maj måned bevilger amtet et lån på 1900 rigsdaler. At lånet overstiger overslagets udgifter, hænger sammen med, at det også vedrører opfø-

Starten på Kolind Centralskole. På åben mark byggedes i 1953 gymnastiksal og omklædningsrum.

relse af den nye skole i Astrup. Og de er hurtige i Kolind!

Allerede den 11. september 1855 kan »to dertil udnævnte synsmænd tage den nyopførte 2-klassede skole i øjesyn« og erklære arbejdet for forsvarligt udført.

Samtidig nedlægges skolerne i Ebdrup og Skarresø og erstattes af en ny skole i Astrup. Denne nedlægges igen i 1871, og der bliver skoler i Ebdrup og Mesballe.

Da skolen i Gl. Kolind ikke mere er tidssvarende og kun rummer ét klasselokale, bygges der i 1897 en ny bygning (den nuværende gulstensbygning) med to klasselokaler og lejlighed til en andenlærer. Førstelærerboligen bevaredes i det hvidkalkede stuehus med stråtag.

Skolen fik nu 4 klasser med S. Mortensen som førstelærer. I 1910 ansættes lærer Christensen som andenlærer. Han »kaldes« til førstelærer i 1914, og den 1. juni samme år ansættes som ny andenlærer H. Madsen. Han tager senere navnet Malfeld, under hvilket han er kendt i byen. Han fortsætter til 1. november 1954. Elevtallet er i 1918 på 120 elever.

Førstelærerboligen fra 1855 kasseres i 1930'erne af sundhedskommissionen, og der opføres på samme plads en ny bygning i 1935/36.

I 1953 bygges der på en bar mark ved Bugtrupvej en gymnastiksal (den nuværende »gamle sal«).

De egentlige skolelokaler kommer først til i 1955, og indvielse af Kolind Centralskole finder sted den 1. december. Den projekterede pris på 600.000 kr. overskrides, og de samlede udgifter løber op i ca. 800.000 kr.

Samme år nedlægges skolerne i Mesballe og Ebdrup.

I 1959 oprettes der skoleforbund mellem Nødager og Kolind. 5.-6.-7. klasserne fra hele området samles i Kolind, mens 1.+2. klasse fortsætter i Pederstrup, 3. klasse i Nødager og 4. klasse + særundervisning har hjemme i Krarup.

1961 springer de første realister ud fra Kolind Centralskole: 3 stk.!

Allerede året efter er man oppe på 9, og siden er antallet af afgangselever steget voldsomt.

Hvis man tidligere ønskede, at ens børn skulle have en realeksamen, måtte man betale for det. Børnene fra Kolind kunne vælge mellem Ryomgård Realskole eller Trustrup Realskole. Til begge skoler kunne man komme med toget, men mange foretrak dog Ryomgård, idet transporttiden var kort, og samtidig havde skolen formået at få DSB til at sætte et ekstratog ind på strækningen Ryomgård-Kolind om eftermiddagen, når skolegangen var slut. Forældrene betalte for skolegang og transport, ja selv for opvarmningen af skolen skulle der ydes et beløb. En tidligere elev husker, hvordan man stod på en lang række for at betale 5 kr. i brændselspenge til skolelederen. Det

var derfor ikke alle forundt at få en længere boglig undervisning. Enkelte kunne dog opnå halv friplads.

I 1962 nedlægges de små skoler i skoleforbundet, og alle elever skal til Kolind.

For at kunne rumme alle må der bygges til, og i 1963 er man klar med en udvidelse af skolen. Randers Amtsavis svinger sig op til at beskrive skolen som »et kundskabens alter, hvor eleverne kan blive åndeligt udrustet til at gå ud i livet og gøre deres indsats«.

Samtidig indføres skolebuskørsel, men efter noget strammere regler end man kender i dag. Om sommeren måtte de ældste elever selv bringe sig frem til skolen.

I disse år er elevtallet meget stort. På et tidspunkt har man over 500 elever fordelt på 3 spor – af og til med op til 32 elever pr. klasse.

Den første 9. klasse dimitteres i 1966.

Ved kommunesammenlægningen i 1970 kommer Bauneskolens realklasseelever til Kolind.

I 1970 indføres der »lørdagsfri«. På KC dog i første omgang kun om sommeren.

I 1971 kommer Pindstrups overbygningselever også til Kolind, men kun til Marienhoffskolen i Ryomgård har plads til dem.

Den første børnehaveklasse i Kolind ser dagens lys i november 1973.

Lektionslængden sættes ned fra 50 min. til 45 min. i 1975.

KC er atter blevet for lille, og i 1975 kan man indvie en helt ny lokalefløj.

Faglokalerne, som lå på 1. sal, opfylder ikke diverse bestemmelser, så de flyttes ned på jorden, og den 21. august 1985 tages en ny fagklasseafdeling i brug.

Nye skolelove kræver ofte nye undervisningsformer, som igen kræver ændring af lokaliteterne. I 1937 fik man en ny lov for Folkeskolen, atter i 1958 og igen i 1975 og sidst i 1994.

Byggeudvalget holder møde 12/3 1962.

For bordenden med ryggen til sidder arkitekt Mads Mortensen.

På venstre side ses bl.a. sognerådsformand Alfred Christensen, Ebdrup, sognerådsformand Anders Sørensen, Ilbjerg, tømrermester Valdemar Høj, Kolind, kæmner Svend Kejser, Kolind, kæmner Åge Helgren, Nødager (halvt skjult), tømrermester Chr. Jørgensen, Stabrand.

For bordenden: Børge »Elektriker« Nielsen.

På højre side bl.a.: Pedel Hilmer Andersen og gdr. Niels Mathiasen, Nødager.

Og atter skulle der ske bygningsmæssige ændringer. Så i 2002 kunne man tage den nyeste ombygning og udvidelse i brug.

Lad os for en stund drømme os tilbage...

til 1860'erne – sammen med P. Greve, Koed

Om vinteren var der undervisning daglig, men om sommeren kun en dag om ugen. Skolelæreren havde jord til skolen, kører på mark og stald, men ingen heste. Bønderne drev skolemarken efter tur samt leverede tørv til at opvarme skolen med.

I Astrup skole var en ældre lærer Eriksen, men han var brystsvag og kunne ikke forrette sangen ved gudstjenesten i Skarresø kirke. Husmand Peder Laursen, Skarresø Mark, måtte assistere. Peder Laursen har fortalt mig, hvordan det foregik. Han stod i degnestolen ved siden af lærer Eriksen og sang salmerne, men når der skulle synges rigtig højt, gav lærer Eriksen ham et lille skub, og så sang han så højt han kunne. Peder Laursen var ingen skolet sanger, men han havde været med i krigen og var ikke bange for noget. Peder Laursen drev sin jord ved hjælp af stude. En dag spurgte pastor Jantzen ham: – Hvordan bærer De dem ad, når De skal hente jordemoder til deres kone?, hvorpå Peder Laursen svarede: – A kyser dauen i forvejen.

Lærer Eriksen blev efterfulgt af lærer C. Yde,

der var barnefødt på Mors. Lærer Yde blev efter nogle år flyttet til Ebdrup, og børnene blev fordelt mellem Ebdrup og Mesballe, hvorefter Astrup skole blev nedlagt (1871).

Skolestuerne var selvfølgelig opvarmede – bønderne leverede jo tørv til skolen – hvorimod kirkerne ikke var opvarmede.

Foruden skolestuen var der et lille værelse med seng med så megen plads, at læreren kunne stå ved sengen og klæde sig af og på. Men fodenden af sengen gik i form af en trækasse ind i skolestuen.

Jeg mindes fra min skoletid, at når en mand havde et eller andet at tale med skolelæreren om, tog han kasketten af på trappestenen og holdt den under armen under hele opholdet i skolen.

Præste- og lærerfruen blev i min ungdom, både i til- og omtale, kaldet Madame.

(fra Grenå Folketidende 5/5 1943)

til 1915 – sammen med Musse Laursen:

Jeg begyndte min skolegang 1. april 1915 som 7-årig. Klassen havde lærer Malfeld til regning, danmarkshistorie og sang. Til de øvrige fag, dansk, bibelshistorie, katekismus, geografi og skrivning, havde vi lærer Christensen.

Vi havde en lille bitte smule fysik, hvor Christensen havde sådan et par kolber, som han stod og fiflede lidt med.

Vi havde slet ikke gymnastik, for vi havde jo ikke nogen gymnastiksal. Og slet ikke sådan no-

get som sløjd og sådan noget. Men vi havde en legeplads uden for. Skolen var jo en vinkel. Det gamle stuehus, hvor lærer Christensen boede, var hvidkalket og med stråtag og så var der den nyere fløj i gule sten, og dér boede Malfeld i den ene ende. Lærer Christensen var en dygtig lærer. Det var ham, der lærte os, at »Vi må aldrig lade solen gå ned over vores vrede!«

Lærerne havde hver sin skolestue. Vi kom ind i en lang gang og på begge sider var der nogle reoler med små rum, hvor vi skulle sætte vores træsko. Vi gik jo i træsko dengang. Der var jo ikke gummistøvler og sådan noget. Det var træsko, og så havde vi kludeskoene med. Men den legeplads vi havde, dér var der et stykke oppe en pumpe, og dér hængte der et emaljeret krus i en lænke og så kunne vi pumpe os noget vand, når vi blev tørstige. Der var også ovre til højre et lille overdækket cykelskur, og der kunne vi være når det regnede. Der satte de cyklerne, men de fleste gik til skole.

Og en gang sagde jeg til mor: – Jeg er så ked af, at jeg bor så nær ved skolen, for de har det så sjovt, når de går hjem.

Så sagde mor: Nå, om morgenen når du skal derned, så er det såmænd godt, at du ikke skal længere.

Og så oppe mod gaden var der et hegn med 2 låger i og så to store dejlige træer. Jeg tror det var lindetræer.

Det var jo i bilernes barndom og når vi så hør-

te en bil, så råbte vi: En bil, en bil, en bil. Og så fór vi op til det her hegn. Vi måtte jo ikke gå ud på gaden, før vi skulle hjem.

Og så legede vi jo på den her legeplads, og det var jo bare sand og grus. Og så havde vi en dreng og vi piger vi havde fletninger, og han var så drilagtig. Han rykkede i fletningerne, og så en gang så holdt jeg ham og min veninde Eva, bager Nørgårds datter, hun bankede ham, og lærer Christensen han stod ovre i sin dør, og han frydede sig.

Skolestuerne var jo med sin store, runde, sorte kakkellovne, og det var ikke ret tit om vinteren, at der var varmt, når vi kom i skole, for de her lærerkoner de skulle jo fyre op, men det gik jo, for vi var klædt godt på. Ellers var skolestuerne indrettet med et gammeldags kateder og et skab med nogle bøger, og så hængte der disse gammeldags papbilleder af naturens gang. Jeg kan huske at der var nogle, der høstede korn med le, hvoraf jeg har overgivet nogle til arkivet, og jeg håber de stadig er i Nimtofte. Der kan de altså ses.

Skolebordene var de almindelige med pult og sæde og så 2 rygstykker. Pigerne sad sammen 2 og 2 og drengene sad sammen 2 og 2 og ved siden af den her store kakkellovn, der var tørvekassen. Inde fra lærer Christensens skolestue var der udsigt bare til den ene side. Der havde skolen et lille skur, hvor vores toiletter var. Men vi brugte dem altså nødigt, for de var ikke

i orden. Lærer Malfeld havde også en gris dernede. Oppe fra Malfelds skole, dér var vinduer i begge sider af skolestuen, så dér kunne vi se både ud på legepladsen og så ind til Peter (Kejser), der hvor senere den gamle gartner Knudsen kom til at bo.

Så havde vi jo også skoleudflugter. Da jeg kom op i de store klasser havde vi to. Engang kørte vi til Langå. Kan det passe, at vi derfra kørte til Himmelbjerget? Og en anden gang var vi inde i Århus. Men i de små klasser gik læreren hen

på sommeren med os over i Mårupskoven og der var jo en dejlig å gennem ådraget.

De små, 1. og 2. klasse gik i skole 2 dage om ugen om vinteren. Det var jo vanskeligt med sne og dårligt vejr, så skulle de små kun gå 2 dage, og så skulle de store 4 dage. Om sommeren var det omvendt for da skulle de store blive hjemme og arbejde i marken, og da kunne de små godt gå 4 dage om ugen. Lørdag var sandelig almindelig skoledag.

(Fra interview 1997)

Håndværkerne som byggede den store skoleudvidelse i 1962.

Fra venstre: Tømrerlærning Arne Nielsen, murer Karl Emil Munk Hansen, tømrerlærning Per Lund, el-lærning Poul Martin Vorbjerg Nielsen, Børge »Elektriker« Nielsen, murerlærning Orla Hougaard, murerarbejdsmand Marius Jørgensen, murerlærning Erling Jensen, tømrer Egon Sørensen, pedel Hilmer Andersen, murermester Verner Jensen, en smedelærning, smedemester Søren Rasmussen, tømrermester Anker Høj, smedemester Tage Madsen, tømrermester Valdemar Høj.

til 1938 – sammen med hr. Jacobsen, der fortsætter som skoleinspektør på den nye skole:

Jacobsen ansættes som førstelærer ved Kolind Skole i 1938. Der er på den tid to lærere, hr. Jacobsen og hr. Malfeld og godt 100 børn.

De to familier bor på skolen. Jacobsen i førstelærerboligen og Malfeld i lejligheden ved skolestuerne. Selvom familierne bor tæt på hinanden, foregår det gridningsløst. Malfeld skal holde Jacobsens fire børn ud, og Jacobsens skal leve med Malfelds kæmpestore hund og en hane, der galler hele tiden. I udhusene holder begge familier grise, som slagtes til jul, og i haven dyrker de grøntsager til eget forbrug.

Senere ansættes yderligere en lærer, så man nu er tre ansatte. På et tidspunkt må man leje et lokale ude i byen for at kunne have alle børnene. Man havde normalt 1., 2. og 3. klasse sammen og 4. og 5. klasse sammen. Eleverne sad ved 2-mandsborde. Bagerst i lokalet havde man en stor kakkelovn, som om vinteren blev tændt tidligt om morgenen. Man havde 3 timers undervisning hver dag i fagene dansk, regning, religion, skrivning, sang, geografi og historie og lidt fysik.

Af hjælpemidler havde man en vægttavle, nogle landkort og nogle billeder. I et hjørne var der et skab med nogle fysikapparater.

I en del af timerne om sommeren var børnene ude og arbejde i lærerens mark.

Man havde en årlig udflugt, som varede 4 dage.

Man skulle gå i skole i 7 år, og hvis man ville forlænge undervisningen og fortsætte til realeksamen måtte man til Ryomgaard Realskole eller Trustrup Realskole. Her skulle man dog selv betale for både undervisning og bøger.

Fru Jacobsen fortæller, at hun fungerer både som håndgerningslærerinde og som ulønnet kontordame. Skolens telefon befinder sig i deres hjem, så alle beskeder går gennem hende. Når bønderne ringer for at hyre nogle børn til roearbejde, eller når forældre ringer og beder deres børn fri fra skole, så er det hende, der tager affære. »Jeg kunne jo ikke give børnene fri, så jeg sagde, at nu skulle jeg lige spørge. Så lod jeg røret ligge lidt, tog det igen og sagde, at det var i orden.«

til 1954 – sammen med Børge Halvgaard:

Halvgaard havde været i Grenå for at se på et lærerembede ved Grenå skolevæsen, men den tilhørende bolig var for dårlig, når man samtidig havde småbørn.

På turen tilbage til Odense sad Else og kiggede i »Folkeskolen« og spurgte om vi ikke skulle dreje af til Kolind, for der var et ledigt embede. Så kunne vi undersøge forholdene og samtidig besøge hendes kusine på Vedø, som var et lille »Herresæde« i nærheden af Kolind. Først aflagde vi besøg i skolen i Gl. Kolind, hvor vi fik en hjertelig modtagelse af førstelærer J.J. Jacobsen, som var begejstret, fordi der endelig meldte sig en interesseret ansøger til lærerembedet, der hav-

de været opslået ledigt i over 2 år og været betjent af adskillige vikarer. Han gav eleverne fri den sidste skoletime og orienterede os om skolen og kommunens skoleplaner: en centralskole var planlagt og hans førstelærerbolig, en dejlig stor villa, ville blive stillet til rådighed for os til en årlig husleje formedels 525 kr.

For en »bybo« lød det jo besnærende, og da vi åbenbart for ham at se viste stor interesse, formidlede han omgående et møde med skolekommissionens formand, pastor Jens Yde, som bad mig meget indtrængende om endelig at sende en ansøgning, hvad jeg også gjorde, da vi var kommet hjem til Odense efter et hyggeligt besøg på Vedø.

Som eneste ansøger til embedet blev jeg enstemmigt indstillet og kunne påbegynde min lærervirksomhed i Kolind pr. 1. november 1954.

Indtil centralskolens inspektørbolig var klar til førstelærer Jacobsens indflytning, skulle vi midlertidigt bo i den gamle lærer Malfelds lejlighed, som lå i forlængelse med klasseværelserne.

Man må nok sige, at denne lejligheds standard var under al kritik med gl. kakkelovne, et elendigt køkken med komfur og uden hverken bad eller indendørs toilet.

Skulle man på »toiletet«, og det skal man jo, var det en spadseretur ca. 50 m over skolegården, hvor der befandt sig to gammeldags lokummer. Det var bestemt ingen nydelse, og vi så med gru vinteren i møde. Det mest generende var dog,

at eleverne i undervisningstiden fra klasseværelsesvinduerne nøje kunne følge med i, hvornår og hvor tit Else, børnene og jeg skulle besøge vor nødtørft.

Den legemlige hygiejne måtte for Elses og mit vedkommende foregå etapevis i køkkenet, medens en stor zinkbalje klarede drengenes behov.

Trods de primitive forhold nød vi den ægte kakkelovnsvarme og at have tid til at hygge os sammen med drengene. Det skal dog nævnes, at de især var utilfredse med de sanitære forhold – de var jo vant til et moderne badeværelse med hvad det indebar, men med noget bedre i udsigt af fandt vi os med forholdene.

Køkkenet fik vi også gjort nogenlunde brugeligt og hygiejnisk. Efter at have fanget 23 mus de første dage vi boede der, fik vi også dette problem løst.

Det var således en stor omvæltning for os alle. For mit vedkommende følte jeg det nærmest som en ren ferie kun at have en 36 timers arbejdsuge i forhold til de 52 timers undervisning, jeg havde i Odense foruden arbejdet med bilerne.

De første dage som lærer i Kolind var et mareid. I mere end 2 år havde man prøvet at gennemføre undervisningen med skiftende vikarer, og det betød, at eleverne var vant til næsten at gøre og lade, som det passede dem. Snak og uro i timerne, og kedede man sig, forlod man blot klasseværelset og hyggede sig i skolegården.

En sådan manglende arbejdsro betød også, at elevernes standpunkt i flere fag var utilfredsstillende. Disse triste afsløringer konstaterede jeg i løbet af de første 3 dage og besluttede, at nu skulle forholdene ændres, så den nødvendige arbejdsro kunne skabes og dermed også en normal påtrængt undervisning, som jeg anså som formålet med min tilstedeværelse.

Roligt vandrede jeg ned langs skolebænkene og med et overraskelsesangreb fik jeg fat i kraven på én af de værste uromagere og gav ham et par velanbragte lussinger, hvorefter jeg smed ham ud af døren med den besked, at han kunne komme igen, hvis han kunne opføre sig ordentligt. Han hylede og løb hjem, og som jeg havde forventet, kom hans mor.

Efter at have fortalt hende, hvordan det hang sammen, var hun meget imødekommende og viste stor forståelse for min situation. Jeg fortalte hende samtidig, at hun kunne klage til skolekommissionen, hvis hun var utilfreds med min afgørelse.

Efter således at have statueret et eksempel, hvordan jeg fremover ville behandle uro- og ballademagere og bevidst provokerende elever for at skaffe arbejdsro i mine klasser, havde jeg ikke disciplinære problemer i de 20 år, jeg var lærer i Kolind.

For en ordens skyld skal det lige nævnes, at jeg som den eneste lærer var inviteret med til den pågældende elevs konfirmation. Han er nu hjemmeslagter på Djursland og var inviteret med til

min 60 års fødselsdag. Hver gang jeg møder ham, takker han mig hjerteligt for de lussinger han fik. For at der ikke skal opstå tvivl om rigtigheden af denne beretning, kan jeg oplyse, at elevens navn var Ole.

Eksamen blev ved Kolind skole afholdt i marts måned, og i 2 dage var skolekommissionens medlemmer til stede og kunne følge undervisningen i de forskellige fag. Eksamensdagene afsluttedes med en middag hos førstelærer Jacobsen og frue. Ved den lejlighed henvendte gdr. Alfred Kristensen sig til mig og talte meget varmt for at vi i stedet for førstelærerboligen, som jo var os lovet, skulle flytte til lærerboligen i Ebdrup, som stod tom, idet den gamle lærer Jensen var flyttet til Rønde.

Samtidig ville jeg få tilbudt stillingen som kirkesanger ved Ebdrup kirke og tillige udsigt til at afløse lærer Jensen som regnskabsfører i Kolind-Ebdrup-Skarresø Sparekasse.

Ebdrup var en typisk lille landsby bestående af 8 gårde og 7 huse, foruden en brugsforening, en smedie, skolen med ét klasseværelse og så en af landets mindste kirker.

»Man kom hinanden ved« i det lille samfund, som man udtrykker det, og det var nok én af grundene til, at vi tog imod tilbuddet.

1. maj 1955 flyttede vi ind i Ebdrup skole, efter at man havde »moderniseret« lejligheden med bl.a. et centralfyr installeret af smeden og et badeværelse indendørs, hvad vi alle var begejstrede for.

Flere »tilbageblik«:

Fra et interview med tidligere skoleinspektør Jens Arne Dybdal.

Efter at have været lærer i Nykøbing Mors i to år kom jeg til Krarup Skole den 1. april 1955 som førstelærer. Det var en 4-klaset skole, hvor børnene kun gik i skole hver anden dag. Vi var to lærere, som hver underviste 36 timer om ugen, derudover havde vi fire overtimer hver, så reelt underviste vi i 40 timer om ugen.

Foruden skolen i Krarup var der i det nuværende skoledistrikt skoler i Nødager, Pederstrup, Kolind, Ebdrup og Mesballe.

Da der i 1959 blev indgået skoleforbund mellem Kolind og Nødager kommuner, flyttede jeg til Kolind Centralskole. Det var en spændende udfor-

Skoleinspektør Jens Dybdal siger farvel med maner i januar 1992. Som afskedsgave fra KC fik han et faldskærmsudspring.

dring at komme fra en skole med kun to lærere til en skole med 12-13 lærere og mange flere børn.

I 1965 blev jeg udnævnt til viceskoleinspektør. Den 1. januar 1969 blev jeg ansat som skoleinspektør, og i 1970 blev jeg ved kommunesammenlægningen ledende skoleinspektør. Dette job søgte jeg dog fritagelse for i midten af firserne, da jeg gerne ville koncentrere mig om mit egentlige virke som skoleinspektør.

I 1992 følte jeg, at jeg havde aftjent min værnepligt inden for skolevæsenet og søgte min afsked.

Var der problemer med sammenlægningen af de små skoler?

Ja, der var enormt meget modstand – sådan vil det altid være, når man tager noget fra små bysamfund, men folk accepterede det nu ret hurtigt. Man må huske på, at selv om der var indført en ny skolelov i 1937, kom den aldrig til at gælde ude i landkommunerne.

Hvornår kom de første elever fra Bauneskolen til Kolind, og hvornår fik skolen overbygning?

Bauneskolen kom med ved kommunesammenlægningen i 1970. I 1959 startede det første hold overbygnings elever her på skolen. Overbygningen startede egentlig som præliminærklasser, men vi fik en overgangsordning, så eleverne ikke skulle opgive fuldt pensum til eksamen, men kunne »nøjes« med det sidste års pensum som til realeksamen.

Hvilke traditioner har I på KC?

Skolefesten må nok anses for en af de gode traditioner. Vi startede i 60'erne efter at skoleforbundet var indgået. Festen blev dengang holdt på Drasbeks Hotel. Først i 70'erne flyttede vi den op på skolen, hvor vi fordelte den over tre gange, torsdag aften, lørdag eftermiddag og aften. Lærernes julefrokost og sommerafslutningen må også betragtes som en god tradition.

Tidligere havde vi udflugter til Vejle, Kolding, Alborg Zoo, Ulstrup Slot, Odense og København,

men de er erstattet af hytteture, bornholmertur og ture til Sonnenberg, Rhinen, Ungarn, Italien, Sverige, Polen og England.

Besked til nyansat lærerinde:

Bliv helst ikke gravid

Frk. Ellen Nielsen, senere fru Ellen Laursen fortæller:

En dejlig sommerdag i 1962 kørte jeg i min lille Renault mod Kolind. På lang afstand kunne jeg se den nye flotte skole med de store røde bygnin-

En vigtig del af skolens hverdag: Pedellen med sine rengøringsassistenter i 1962.

Fra venstre: Hilmer Andersen, Kirsten Rygaard, Marie Madsen, Gerda Lauridsen, Johanne Christensen, Erna Hansen, Hedvig Andersen, Ruth Jensen, Else Lund, Ester Pedersen, Aase Nielsen.

ger. Skoleinspektør J. Jacobsen og fru Jacobsen tog imod mig i skoleinspektørboligen.

Ved et fint dækket kaffebord med dejlig hjemmebagt kage forløb første del af ansættelsessamtalen. »Hvor jeg kom fra, og hvem var mine forældre?« osv. Mine forældre havde som nygifte haft en forpagtning ved siden af skolen i Pindstrup, hvor hr. Jacobsen var førstelærer.

Efter kaffen skulle jeg hilse på skolekommissionsformanden, pastor Yde. Hr. Jacobsen fortalte om byens forretninger under køreturen, og oppe på bakken hævdede Kolind Kirke sig over byen.

I pastor Ydes studereværelse fortsatte ansættelsessamtalen. Ved skolen havde man året før haft to lærerinder på barselsorlov (6 uger), så nu ville man gerne spare kommunen for den slags udgifter foreløbig. Jeg lovede, at jeg ikke ville gifte mig det første par år. For at holde mit løfte ekstra godt, ventede jeg 5 år med at gifte mig med Ole, og 8 år med at gå på barselsorlov med Christian.

Jeg blev indstillet som nr. 1 til udnævnelse til småbørnslærerinde fra den 1. januar 1963. I løbet af ferien tog jeg rundt til samtlige skolekommissionsmedlemmer for at sige tak for stillingen.

Den 7. januar 1963 begyndte jeg min lærergering på Kolind Centralskole med 31 timer om ugen samt gårdvagt i den lille skolegård.

På skoleårets sidste skoledag kom skolekommissionen og forældre på besøg. Det var en festdag. Efter overhøringen i klasserne spiste skolekommissionen og lærerne fru Larsens dejlige mad fra sko-

lekøkkenet, og lærerne fik afviklet årets eneste lærermøde – under lærer Wammens ledelse.

Min første månedsløn var 1100 kr. og min lærerbolig lå på Mejerivej.

Der var forskel på skolevæsener

Ebba Bøje fortæller:

Min mand og jeg kom i 1963 til Kolind fra Holbæk Amt. Min mand havde netop haft et årskursus på Danmarks Lærerhøjskole i fysik og undervisning i 8. klasse.

Kort efter blev den store skoleudvidelse indviet med amtmand Richard fra Randers Amt på første række i den smukke nye aula.

Skoleudvidelsen bestod af bygningen fra og med aulaen til og med den »nye« gymnastiksal. Vi havde dengang lærerværelse i første rum efter aulaen, og der havde vi det hyggeligt. Der var ikke så meget plads, f.eks. var der kun to lænestole, de såkaldte »overlærerstole«.

Min mand og jeg undrede os af og til over, at de samme love ikke gjaldt i Kolind som i Holbæk, indtil kæmner Kejser fortalte, at når der i loven stod »kan«, blev det i Randers Amt tolket som »skal ikke«, men Holbæk Amt tolkede samme ord som »skal«. Så var den gåde løst, og Randers Amt havde da også dengang et af landets laveste skolebudgetter.

Det var dejligt for min mand at tage en helt ny fysiksal i brug, ligesom også 8. klasse var en ny skabelse.

I 1964 blev der for første gang 3 spor i første klasse, og jeg blev ansat til den ene med 16 ugentlige timer, og det blev til arbejde på skolen til 1988.

Mange kolleger og elever igennem de mange år passerer forbi mit indre øje. Festlige stunder har der været mange af. Fru Larsens julefrokoster for lærerkollegiet i det gamle bibliotek var altid hyggelige, og før skolefesterne blev der brugt mange kræfter, enten det var elevernes tur til at optræde eller lærernes.

I bliver vel gift, inden I starter?

Sådan lød det i telefonen, da et ungt lærerpar fik tilbud om stillinger ved KC.

Lena og Bent Møller Pedersen fortæller:

En solskinsdag i forsommeren 1967 lånte vi en bil og kørte til Djursland. Har man ikke været på disse kanter før, så føles vejen fra Thorsager til Kolind meget lang og øde. Naturen og den meget lige vej mindede en hel del om Vestjylland. Vi var godt nok kommet langt ud!

Vi havde søgt stillinger på KC og var nu indkaldt til samtale med hele skolekommissionen.

Efter at have set skolen, blev 5 ansøgere bænket – spredt mellem kommissionsmedlemmerne – til kaffe og blødt brød. Det foregik i det gamle bibliotek (nuværende 3. årgangs lokale). Ærgerligt at det var sanglærere, man skulle bruge, for skolen og området passede os fint. Sommerfugle i maven havde vi ikke, for her fik vi i hvert

fald ikke plads. Der var nemlig blandt ansøgerne et par, som kunne synge.

Efter hyggelig snak og interview blev vi af daværende viceinspektør J. Dybdal kørt til Krarup Skole (i en Volvo Amazon, som var noget af en bil dengang). Hvis vi skulle få stillingerne, ville man godt vide, om vi ville bo her. Skolen fungerede som lejebolig med et lærerpar i førstelærerboligen og en lærerinde i lejligheden over de to klasselokaler.

Nå da. Det ville være noget af et skifte at komme fra det indre Århus med lys, restauranter og sporvogne og så flytte til et landsamfund med 3 gårde, 1 hus og en nedlagt skole med 4 tdr. land jord, hvor det meste dog var plantet til med nå-

1961. Skoleinspektør J. Jacobsen lykønsker Kolind Centralskoles første tre realister: Alex Konrad, Ingrid Hansen og Villy Hansen.

letræer, og eget vandværk i en åben brønd i kælderens. Men vi syntes godt om stedet – og det blev jo besigtiget i sommersol. Og så megen plads – når man kommer fra et værelse på 12 kvadrater. Jo tak, her ville vi gerne bo, hvis vi fik job på KC.

Næste dag blev vi ringet op af skolekommissionsformanden K. W. Knudsen, som kunne med-

dele, at vi begge var indstillet som nr. 1 til to af de ledige stillinger.

Og så kom det: Det var da ikke, fordi man ville blande sig i vores privatliv, men....blev vi gift inden starten i august?

Jo, det var da meningen!

Jamen, så tillykke med stillingerne!

Gennem årene har lærerne ofte stået for underholdningen ved skolefesten. Her optræder de omkring 1990. Man genkender bl.a. Anne Mahler, Leo Jacobsen, Ellen Laursen, Inge Laursen, Ann Bødker, Bodil Andersen, Hanne Smed, Bent Bystrup, Lene Koch og Inger-Marie Lohmann.

Arbejdsteknisk skole

I efteråret 1959 oprettes en arbejdsteknisk skole i Kolind. Man starter med en aftensko-
le for bygge- og anlægsarbejdere, men i 1960/61
suppleres med dagklasser med undervisning
i svejsning og forskalling

Lærer Børge Halvgaard, som til daglig er læ-
rer på Kolind Centralskole, indkalder repræ-
sentanter fra arbejder- og arbejdsgiverorgani-
sationerne på hele Djursland til et møde, hvor
man skulle drøfte muligheden for at oprette
en sådan skole. Der nedsættes et skoleudvalg,
som skal arbejde videre med planerne. Udval-
get består af maskinmester Chr. Skelde Peter-
sen, Mesballe, kredsformand Georg Ander-
sen, Auning, direktør Johs. F. la Cour, Pind-
strup Mosebrug, afdelingsformand Svend Aage
Sørensen, Kolind, murermester Niels Munk,
Grenå, vejmand Thyge Lindberg, Kolind, og
Børge Halvgaard. Senere kommer tømrerme-
ster Leo Thomsen, Kejlstrup, med.

Udvalget sender indbydelser om kursus ud til
alle ikke-faglærte på Djursland, og i den første
sæson melder 82 elever sig. Året efter er tal-
let oppe på 237, og i 1962 kommer man op på
mellem 300 og 400 elever.

De første kurser udbydes inden for forskal-
ling, jernbinding, jord- og betonarbejde, klo-
akering og svejsning. Alle kurser er dagkur-

ser, der strækker sig over fem gange tre uger.
Ansøgerne kan så selv vælge, hvor mange kur-
ser man ønsker. Mange benytter en arbejds-
løshedsperiode til at gå på kursus.

I starten foregår undervisningen i markedshal-
lerne og på Teknisk Skole (hjørnet af Bugtrup-
vej og Søndergade), som man i 1962 køber af
Kolind Håndværker- og Borgerforening for
52.000 kr.

Da man ikke kan rumme de mange ansøgere,
køber man yderligere i 1964 også markedshal-
lerne af KHB og bygger en værkstedshal. Li-
geledes har man planer om at købe Afholds-
hotellet, der er nabo til den nye værkstedshal.
Man vil så rive hotellet ned og opføre en hen-
sigtsmæssig skole.

Men tiden har vist, at således gik det ikke. Det
gamle hotel står der endnu, men har gennem
årene været benyttet som værelsesfløj for kur-

Børge
Halvgaard

sister langvejs fra, bl.a. afrikanere og grønlændere. Afrikanerne kom fra Malawi, hvor man forsøgte at starte en specialarbejderskole. Der var udvalgt 12 afrikanere, som skulle gennem et 18 måneders kursus i Danmark. Børge Halvgaard var selv på besøg i Malawi, hvor han sammen med den danske konsul skulle være med til at udvælge de tolv kursister. Det var omkring 1966/67, og deres ankomst krævede, at alle ansatte skulle på engelsk-kursus. Mens afrikanerne boede på Afholdshotellet ankom et hold grønlændere, og for at huse dem, måtte man i starten låne nogle militærtelte fra Flyvestationen på Tirstrup. Der var stor forskel på de to gruppers opførsel. Afrikanerne følte sig hævet over grønlænderne. De følte sig som udvalgte – hvilket de jo også var – og følte sig som repræsentanter for deres land.

Vi har bedt Børge Halvgaard, som var skolens forstander frem til 1967, om at fortælle, hvordan det hele egentlig startede:

En arbejdsteknisk skole henvender sig til de lidt ældre, som af den ene eller anden grund aldrig havde fået en boglig eller faglig uddannelse. Før i tiden var det kun børn af formuende forældre, som fik en boglig uddannelse. På landet var det almindeligt, at drengene efter skoletiden fik arbejde som karl ved landbruget og pigerne som tjenestepiger i huset. De fleste blev hængende i landbruget, men i takt med landbrugets og in-

dustriens mekanisering blev der mindre brug for de ufaglærtes arbejdskraft, og man havde mere behov for faglært arbejdskraft.

Målgruppen der var for gamle til at påbegynde en traditionel lærlingeuddannelse havde derfor brug for uddannelse og omskoling, og her trådte Arbejdsteknisk skole til med kursustilbud. Disse skoler var oprettet i samarbejde mellem Dansk Arbejdsmandsforbund og Dansk Arbejdsgiverforening og undervisningen var gratis. Kun i de større byer fandtes disse skoler, og da jeg i samarbejde med den lokale fagforeningsformand Svend Sørensen inviterede egnens ikke-faglærte til aftenkurser i Ebdrup skole, var vi med vores skole den første af sin art i et landdistrikt. Ved et tidligere møde med direktøren for Arbejdstekniske skoler, P. Waidløv og Luplau Jansen fra Teknologisk Institut, havde vi fået grønt lys både med hensyn til finansieringen og de forskellige kursustilbud, der måtte komme på tale.

Jeg var helt klar over, at skulle vores skole have sin berettigelse og få succes, var den første betingelse, at elevtilgangen var tilfredsstillende og at de ydre rammer var i orden, d.v.s. lokaler og dygtige lærere og instruktører.

Gennem intense og mange gange besværlige forhandlinger med sogneråd, Håndværker- og Borgerforening og Kolind Landboforening lykkedes det at løse lokaleproblemerne, så vi efterhånden kunne disponere over Ebdrup nedlagte skole, Ebdrup smedie, den nedlagte tekniske skole (som

blev købt) og Kolind Landboforenings markedshaller. Sidstnævnte anvendte vi til kurserne i bygge og anlæg, svejsning og kloakering, men dog med den klausul at hallerne skulle være totalt ryddet og rengjort, så husdyrsauktionerne kunne gennemføres hver fredag.

Uden dygtige og loyale lærerkræfter ville den aldrig have overlevet. Pionererne var fra starten civilingeniør Poul Larsen, mekaniker Brøsted Jensen, tømrermester Valdemar Høj, maskinmester Schultz Andersen og lærer Jens Dybdal. Også min far, Hans Halvgaard, trådte til, når vi stod og manglede lærere, og det var imponerende at se med hvilken ildhu alle gik ind for sagen.

Eleverne var motiverede. Uden kompensation for tabt arbejdsfortjeneste og kørselsgodtgørelse, som senere ved lov blev gennemført, kom de fra hele Djursland og deltog med iver i undervisningen. De var også pionerer, og nævnes skal de elever, som fik flidspræmie: Jens Hansen, Ebdrup, Børge Jensen, Nimtofte, Svend Kjeldsen, Feldballe, Ejnar Møller, Stabrand, Henry Carnov, Dråby, Verner Petersen, Kolind, Julius Tansky, Ramten og Leif Hansen, Kolindbro.

Jeg følte, at jeg skulle bevise overfor arbejdsgiverne, at skolen havde sin berettigelse og kunne levere kvalificeret arbejdskraft. Med held besøgte jeg forskellige virksomheder, bl.a. »Gale« Thorsens fabrik i Lystrup, som bl.a. producerede stålvaske.

Jeg havde en hyggelig snak med Thorsen, der

resulterede i, at han sagde: »Du kan jo sende et par stykker herud, så kan vi se.« Vi udvalgte med stor omhu bl.a. Verner Petersen, som var en eminent svejser og som indvilgede i at være en slags »forsøgskanin«. Han fik efter en prøvetid et godt job, som han havde i mange år, og det var begyndelsen til et godt samarbejde mellem virksomhed og skole.

Mit mål var at få skolen anerkendt på højeste plan som en permanent selvejende institution, men både de 5 djurslandske kommuner og ditto afdelinger af Dansk arbejdsmands- og specialarbejder-forbund var vrangvillige og yderst tilbageholdende med økonomisk opbakning. Selv Grenå by var negativ og undlod ikke at give udtryk for, at en permanent Specialarbejderskole naturligvis burde placeres i Grenå, hvilket sikkert havde indflydelse på Arbejdsministeriets bedømmelse af sagen. Den socialdemokratiske borgmester Axel Hansen i Grenå havde sikkert hvasket et eller andet i øret på den socialdemokratiske arbejdsminister Erling Dinesen, for ministeriet var stadig tilbageholdende med finansiering af skolen i Kolind til køb og etablering af egne lokaler.

Jeg blev efterhånden klar over min egen utilstrækkelighed, og at der nu var hjælp behov fra andre personer og instanser med indflydelse og henvendte mig i min nød til den legendariske direktør Johannes F. la Cour, Pindstrup Mosebrug, som jeg vidste var en kapacitet, som man

lyttede til, og som havde både økonomisk magt og en vis politisk indflydelse på et højt plan.

Mit første møde med ham på hans kontor i Pindstrup, hvor jeg gjorde rede for skolens uddannelse af ikke-faglærte var dog nærmest en fiasko, troede jeg, idet hans første reaktion var en bemærkning om, at det var unødvendigt at ofre penge på et sådant foretagende – en bemærkning som langt fra var fremmed for mig – og at han godt kunne anvende den eksisterende arbejdskraft i klynerne i Vildmosen til hans tørveproduktion.

Efterhånden som han fik forelagt hele situationen og skolens problemer, og hvor jeg samtidig på en diplomatisk måde appellerede til hans hjælp og bistand ved f.eks. at indtræde i skolens bestyrelse, kunne han pludselig se alt det positive ved projektet og indvilgede i at tiltræde.

At det var den rigtige beslutning blev ingen et øjeblik i tvivl om, som udviklingen skred frem, og Johannes F. la Cour er en af de personer, som i høj grad var medvirkende til at skolen i dag eksisterer.

Der udviklede sig efterhånden et varmt venskab mellem ham og hans kone og Else og jeg, og vi mødtes efterhånden jævnligt for at drøfte skolens problemer igennem.

Gentagne gange aflagde vi besøg i København, hvor vi havde samtaler med la Cours politiske venner og forbindelser, og det resulterede til sidst i, at vi opnåede Arbejdsministeriets tilsagn om

85 % statsstøtte til køb af Teknisk Skole og Markedshallerne.

Det gamle afholdshotel med tilhørende købmandshandel ønskede man ikke at medvirke til at finansiere, skønt det med sin beliggenhed som nærmeste nabo til hallerne kunne udnyttes til mange formål i forbindelse med skolen.

Derfor besluttede la Cour og jeg at købe det for egen regning, fifty fifty, og indrette det dels til cafeteria til bl.a. skolens elever og dels til elevværelser, hvilket skulle vise sig at blive aktuelt. Mosebrugets arkitekt Hansen og håndværkere blev sat i gang med restaurering og modernisering af lokaliteterne. Cafeteriainventar blev indkøbt og installeret, ligesom la Cour og undertegnede gentagne gange var på indkøb i Randers, hvor vi valgte tæpper og udstyr til de forskellige lokaliteter. Hvad der morede mig var med hvilken iver og grundighed la Cour valgte effekterne. Han insisterede med stor ihærdighed på at diverse stumtjenere var en absolut nødvendighed til virksomheden, og derfor var vi på besøg i et utal af forretninger, før vi endelig fandt omtalte »museumsgenstande«, som jeg benævnte dem.

Cafeteriet blev en succes, ikke alene som frokoststue for skolens elever, men også som et aktiv for Kolind by som samlingssted for unge og gamle. På et tidspunkt blev jeg kontaktet af et firma, der tilbød opstilling af »en énarmet tyveknægt«, en spilleautomat til underholdning for cafeteria-

ets gæster. Jeg indvilgede i, at vi skulle have den på prøve en vis tid. Jeg orienterede naturligvis la Cour. Tilfældigvis var hans kone ved denne lejlighed til stede, og hun tog på det bestemteste for arget afstand fra et sådant eksperiment, men da la Cour og jeg senere i fællesskab åbnede »knægten«, blev vi enige om at det vist var en god ide at forlænge »prøvetiden«. La Cour med en bemærkning om, »at det spilme var en bedre ide at arbejderne brugte deres penge i vores maskine, end at de købte øl for dem på Hotel Kolind«.

I 1976 lejede skolen sig ind på Ring Djursland i Pederstrup, da der her var mulighed for at afholde køretekniske kurser. Disse kurser viser sig at være en succes, og i 1982 købes Ring Djursland, hvor der efter renovering og nybyggeri kan flyttes ind i 1983/84. Afdelingen i Kolind fortsætter med kurser frem til år 2000. Da samles alle aktiviteter i Pederstrup, og Midtdjurs kommune køber Kolind-afdelingen og indretter den til ungdomsskole, kontorer for psykologisk rådgivning og værksteder for gartnerafdelingen.

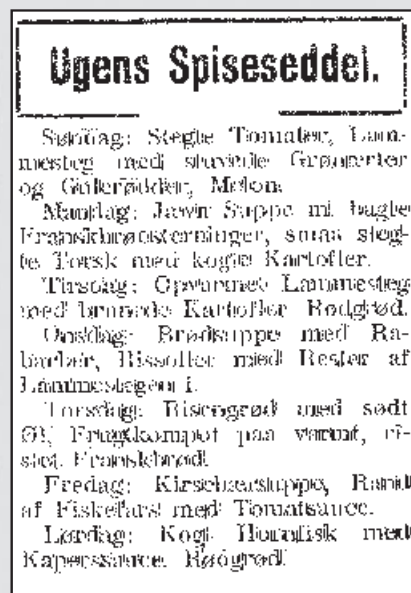
Betegnelsen Arbejdsteknisk Skole ændredes senere til Djurslands Specialarbejderskole og senest til AMU-Center Djursland.

Ligeledes har også indholdet i kurserne ændret sig. Fra at være en skole for opkvalificering af ledige er det i dag et uddannelsescenter, hvor man tilgodeser den enkelte kursists behov, idet man i et tæt samarbejde med virk-

somhederne formelig »skræddersyr« kompetencegivende kurser.

At det er en stor virksomhed fortæller kursisttallene. Tæller man i antal »hoveder«, går der årligt ca. 5.000 personer gennem kursusafdelingen, og ca. 6.000 elever gennemfører de køretekniske kurser.

Da Børge Halvgaard i 1967 vender tilbage til Kolind Centralskole, bliver Arne Pedersen forstander, og ganske pudsigt får han en navnebroder som souschef i 1978. Det er denne, Arne Pedersen »den Yngre«, som efter at have overtaget forstanderstolen i 1981 har opbygget det nuværende center på den tidligere bare mark uden for Pederstrup.

*Avisudklip
fra august 1935*

Teknisk skole

For at dygtiggøre håndværkslærlinge ud over de praktiske færdigheder, som blev indlært på selve arbejdspladsen, oprettedes tekniske skoler. Nogle fremsynede håndværkere opretter en sådan skole i Kolind. De første hold blev undervist i det gamle forsamlingshus på Kappelvej og på Højskolen i 1901.

Siden foregik undervisningen i forskellige private lokaler rundt i byen, bl.a. hos lærer Theilgaard og tømrer Emil Jensen. I 1908 opførte foreningen teknisk skole (Søndergade nr. 8) med indvielse den 10. oktober. Udgifterne beløb sig til 9.508,40 kr. plus 1.000 kr. for grunden. Sælgeren, forstkandidat Dalsgaard, skænkede det halve af grundens værdi, altså også 1.000 kr. Finansieringen så således ud: statstilskud 4.100, kr., lån i sparekassen 5.000 kr., tilskud fra Håndværkerforeningen 1.408,40 kr., gave 1.000 kr.

For dette beløb fik man en bygning med tre klasselokaler og en pedellejlighed.

Vi kan af regnskaberne se, at skolen har haft egen brønd, idet brøndgraver Petersen har modtaget 62,- kr. og der er købt cementsten til brønden for 45,52 kr.

Til den første forstander valgtes snedkermester K. Hansen, Kolind.

Blandt lærerne kan nævnes tømrermester Jens Peter Høj, som var med til at starte skolen, arkitekt Ginnerup, tømrer Dalgaard, Nødager, snedker Hansen, tømrermester Thorvald Rasmussen, tømrermester Valdemar Høj og malmester Svend Rasmussen.

Snedker Aage Jensen var i lære fra 1939-1943 og kom som lærling på teknisk skole. Arbejds-

dagen hos mester, snedkermester Danielsen, var fra 7.30-16.30. Tre dage om ugen var der undervisning på skolen fra kl. 18-20 (21). Man kunne lige nå hjem for at spise og skifte tøj, før man skulle af sted igen. I underetagen var der to skolelokaler med plads til 10-12 elever i hvert. På første etage var der et lokale, som også benyttedes af Landboforeningens ungdomsskole og desuden var der en to-værelses lejlighed til pedellen. Snedker- og tømrerlærlinge havde bl.a. regning og fagtegning og butikselever havde regning og bogføring. Aage Jensens svendestykke blev lavet på den daglige arbejdsplads og så sendt til Grenå til bedømmelse. Han var så heldig, at det blev sendt med toget dagen før sabotører sprængte jernbanen ved Hallendrup og toget vælte-

Postkort fra Dagny Nielsen, Tvingstrup ved Horsens. Hun er født Jæger, og hendes forældre, Karoline og Frederik Jæger, var pedel-par ved teknisk skole fra 1910-1913. Postkortet er stemplet 12/7 1911.

de. Den egentlige bedømmelse foregik i Pavillonen i Grenå.

Malermester Svend Rasmussen, som stammer fra Odder, var malersvend i Århus. Da han gerne vil være selvstændig, flytter han og hans hustru til Kolind og starter virksomhed i 1943 fra bopælen i Bredgade 33. I 1944 køber han huset på Bugtrupvej nr. 9 og driver herfra sit malerfirma gennem mange år. I 1948/49 opfordres han til at blive underviser på Teknisk skole. Han fortæller, at de var tre undervisere med hvert sit hold på 15-20 elever. Thorvald Rasmussen tog sig bl.a. af geometri og tegning, men overlod kurserne i frihåndstegning til Svend Rasmussen. Der blev placeret nogle forskellige figurer, pyramider, kuber osv., på et bord, og eleverne skulle så efter bedste evne tegne dem, sådan som de nu så dem. Det må nok have været en øvelse, som skulle få dem til at se tingene i perspektiv, så de siden kunne omsætte tegninger til virkelighed.

Eleverne var lærlinge fra forskellige fag: tømrere, murere, elektrikere og malere. Da skolen var den eneste af sin slags på Midtdjursland, kom de cyklende til fra et større område. Der var elever fra bl.a. Nimtofte, Tirstrup og Pindstrup. De mødte tre gange om ugen og havde så undervisning fra kl. 16 til ca. 18. Efter at have placeret cyklen i et skur mellem skolen og Bugtrupvej nr. 9 fordeltes de i tre lokaler med hver sin lærer. I hvert lokale var der en kakkellovn. Man

kan forstille sig, at der har været varmt, når så mange mennesker samledes en vinterdag med ild i ovnen. Men Svend Rasmussen kan ikke mindes, at der var nogen, som faldt i søvn.

Lærlingetiden inden for håndværkene var fire år. Som afslutning på lærlingetiden skulle der aflægges en svendeprøve. Den blev normalt aflagt på Teknisk skole i Grenå.

På 1. etage boede Svend Nielsen og hans hustru. Han fungerede som en slags vicevært og skulle bl.a. sørge for, at der var fyret op i kakkelovnene, når der skulle være undervisning.

Undervisningen standses i 1959/60 og Teknisk skole sælges 1/11 1962 til Arbejdsteknisk skole for 52.000 kr.

Kolind Håndværker- og Borgerforening fører også regnskaberne for Teknisk skole og fra 1905 kan vi bl.a. se flg. indkøb: 1 Fane – 100,- kr., Frihåndstegninger – 18,- kr., konstruktions-tegninger – 5,- kr., do for snedkere – 10,- kr., do for tapetserere – 2,- kr., sangbøger – 8,- kr., sort tavle – 3,- kr., og så har man brugt en formue efter datidens målestok til et lysbilledapparat. Nemlig 185,- kr.

Under 2. verdenskrig har de tyske soldater været indkvarteret på skolen. Det kan vi se af et brev fra »Udvalget for indkvarteringerstatning«, som har udregnet en erstatning for de tyske soldaters benyttelse af bygningen i perioden 20/12 1944 til 15/7 1945. Erstatningen lyder på 1324,20 kr.

En Papirvest mod Kulden.

—o—

Det bedste til at holde Kulde og Blæst ude fra Kroppen.

—

Papir er det bedste af alt til at holde Kulde og Blæst ude fra Kroppen.

Fiskerkonerne paa Gammelstrand i København har mange-aa-riig Erfaring paa det Omraade, og naar Metoden ikke hidtil har vundet Udbredelse i videre Kredse, kan det, i hvert Fald delvis, skyldes, at det mindst talt har været besværligt at faa anbragt Papiret rigtigt under Tøjet.

Nu har Næstved Røde Kors imidlertid udsendt en Opskrift paa Papirveste, som er lette at fremstille og lette at tage af og paa:

Man krøller fire Lag Avis-papir, glatter det ud igen og lægger det derefter ind mellem to Lag Tøj af en eller anden Slags. Vesten klippes derefter i Form af et Skjold. Længden er sædvanligvis 58 cm, Bredden 44 cm, men det kan naturligvis afpasses. Stykkerne syes sammen ved Skulderen, og man har derefter sin Garderobes varmeste Klædningsstykke — paaslaas det.

Avisudklip fra februar 1940

Kolind Kirke

I ca. 750 Aar har den gamle Kirke staaet paa sin Bakke og set Slægt efter Slægt segne hen. Nu gaar den selv samme Vej og er i dette Øjeblik kun en Ruinhob. Trofast har den i Aarhundreder ladet sin Klokke kalde Slægterne opad mod det høje, mod hvilket den fra sit Stade alvorligt pegede. Trofast har den modtaget de spæde og trofast har den gemt de døde ved sin Fod, og nu synker den selv over de gamle Grave.

Torsdag Morgen den 14. Marts 1918 ringede den med sin Klokke sidste Gang ud over By og Folk, sang sin Svanesang, sit sidste Farvel.

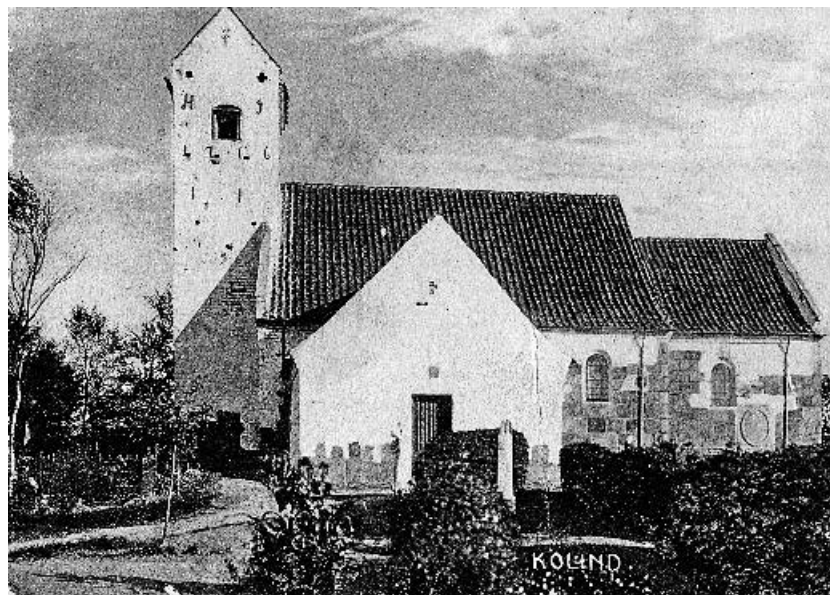
Sådan skriver C. P. Christensen i 1918 i sin fortælling om Kolind.

Og rigtigt var det. Kirken var med sine ca. 100 siddepladser blevet for lille til sognets 800 indbyggere. Den gamle kirke bestod af kor og skib i romansk byggestil opført af kvadre og kampesten. Ved vestgavlen var der et såkaldt styltetårn, som var helt åbent fortil. Klokken var fra den tidlige middelalder.

Da Kolindsund i fordums tid var vandfyldt, har kirkebakken stået som en odde ud i vandet. En

ideel placering for en stenalderboplads, og der er da også fundet en køkkenmødding på »søbredden« ned mod Sundet. Her har måske også været en offerplads, før den første kirke blev bygget.

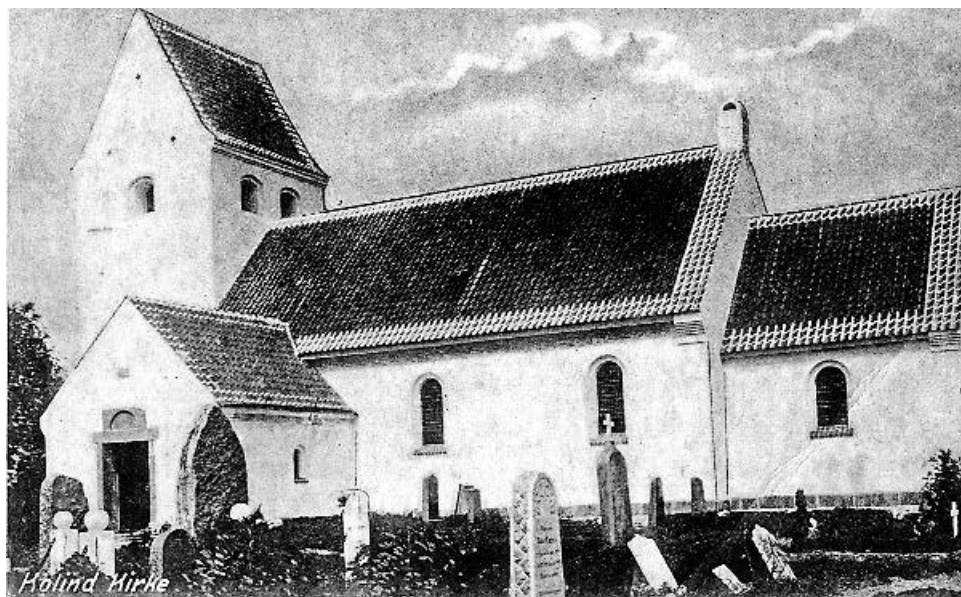
Kirken lå alene på bakken – byen lå syd for åen, og den har fungeret som landemærke for den livlige skibstrafik på Kolindsund.

Den gamle kirke

På menighedsrådsmødet den 31. januar 1911 nedsættes et udvalg, som skal stå for ombygning og udvidelse af kirken. Det består af købmand P. Jensen, missionær T. J. Ginnerup, gdr. N. Poulsen, alle fra Kolind og gdr. P. Høegh, Bugtrup. Sognepræsten, Poul Degenkov, er formand for udvalget. 12. februar 1911 søger man ministeriet om tilladelse til at bygge et sideskib mod nord. I 1914 sendes tegninger og overslag til ministeriet. Udgiften vil andrage 12.944 kr. Man fik tilladelsen, og i foråret 1915 påbegyndtes nedbrydning af den østlige del for at udvide denne vej, men det viste sig hurtigt, at murene var i så dårlig stand, at det var umuligt at bygge til. Man søgte atter mi-

nisteriet om en ny kirke til en anslået pris på ca. 35.000 kr, og fik denne gang både tilladelse og samtidig et større tilskud. Beregninger viste dog, at en ny kirke ikke kunne bygges for de tildelte midler, så man overvejede at bygge en kampestenskirke af materialet fra kirkegårdsdiget, men her sagde ministeriet »nej« og tildelte yderligere midler, så man nu kunne begynde bygningen af den nuværende kirke. Formand for menighedsrådet, boghandler Elias Andersen, og kirkeværge, smedemester Niels Rasmussen, stod for de besværlige forhandlinger, og måtte endda tage turen til København for at forelægge deres ønsker om en ny kirke for ministeren.

*Den nye kirke
ca. 1920.
Bemærk skorste-
nen og »Skagens-
traditionen« med 3
rækker overstrøgne
tagsten.
Taget holdt helt
frem til 2002*

Kolind Kirke

Fortskandidat Dalsgaard fik også trukket byggeriet i langdrag, da han protesterede mod, at det nye tårn skulle bygges ud over hans forældres gravsted.

Byggeriet kunne derfor først påbegyndes i marts 1918.

Fra 1915 til den nye kirke stod færdig i 1919, havde Missionshuset på Bugtrupvej fungeret som kirkesal for menigheden. Officiel indvielse af den nye kirke fandt sted 9/6 1919. Prisen blev på 60.000 kr, så der blev ikke råd til orgel i første omgang, men menigheden samlede selv penge ind til et pneumatisk orgel, som benyttedes frem til 1993.

Den nye kirke blev opført efter tegninger af arkitekt M. B. Fritz. Der blev bygget i røde mur-

sten og i romansk stil. Man forsøgte at få byggeriet til at ligne en restaurering mere end en ny kirke. Derfor er noget fra den gamle kirke genanvendt. En romansk granitportal er fra den gamle kirke flyttet over i det nye våbenhus. Bjælkeloftet, hvælvingens sten i koret og enkelte af vinduerne er også genbrug.

Den gamle kvindedør mod nord er markeret i muren. En del af inventaret fra den gamle kirke blev også overflyttet til den nye: døbefont, alter, alterskranke og prædikestol.

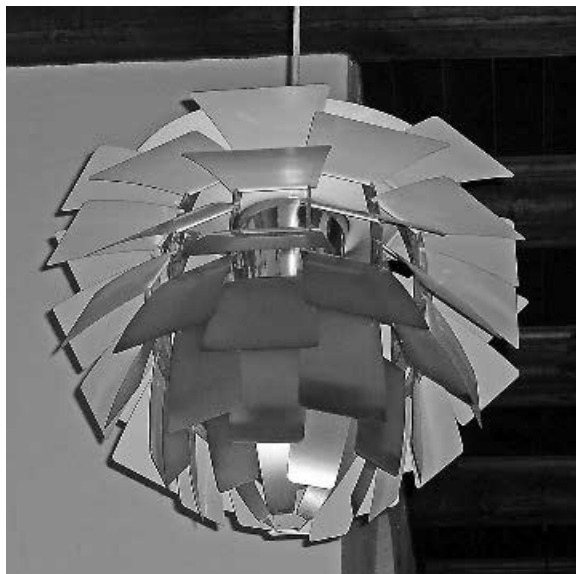
I 1956 blev kirken restaureret. Gavlene i stolestederne blev kortet ned, og som altertavle indsatte man et cirkelvindue med glasmosaik i korgavlen. Den gamle altertavle er blevet flyttet ned i kirken. Mosaikken blev udført af kunstneren Mogens Jørgensen.

Ruden er nonfigurativ, men jernarmaturet danner et kors. Kristi korsmærker anes i den røde farve, glorien i den gule krans. Mogens Jørgensen satte også farver på alterbord, prædikestol og bænke. Alterets grønne farve skal efter sigende symbolisere Golgatha-bakken. Den samlede udgift ved restaureringen bliver på 76.476 kr.

Krucifikset, der står på alteret, er udformet af billedhuggeren Eigil Vedel Schmidt, København og leveret i december 1960. Pris 2.000 kr. Man skal lægge mærke til, at Kristi hænder ikke er naglet fast, men løfter sig i velsignelse. Menig-

Krucifikset

Så flotte var lamperne, før de alle i 2005 blev stjålet.

hedsrådet havde tidligere fået et forslag fra billedhugger Foersom Hegndahl, Risskov, men det blev ikke godkendt af kirkeministeriet.

Klokken er blevet omstøbt i 1923.

I kirken hænger en skibsmodel, som er udført og skænket af fhv. montør C. J. Flindt, Korup i Bregnet sogn. Den ophænges 23. december 1957.

I 1979 fik kirken ny belysning. For 40.000 kr. opsattes seks »Kogler« designet af Poul Henningsen, også kendt som »PH«.

Et nyt orgel med 10 stemmer indviedes i påsken 1993.

Kirkegården udvides i 1930 med 600 m² mod syd og atter i 1940 med 527 m² mod øst.

I 1951 udvides med 990 m² mod nord og øst og senest i 1981 mod øst, hvor Højskolen lå. Menighedsrådet havde allerede i 1976 købt Højskolen for 220.000 kr. Samtidig bygges der graver- og toiletbygning. I 2004 køber menighedsrådet Kapelvej 4, som tidligere husede et autoværksted. Værkstedsbygningerne rives ned, og pladsen skal benyttes til parkering. Lager- og kontorbygningen mod Bredgade indrettes til graverfaciliteter.

Kirkegårdsmuren mod vest er bygget i 1940 og de øvrige i 1951.

I våbenhuset står en runesten med indskriften: »Toste, Asveds Smed, rejste denne sten efter Tove (Tue) sin broder, som døde østpå«. Stenen blev opdaget i 1868 som dørtærskel mellem våbenhus og kirke. Opdagelsen blev anmeldt til etatsråd og arkæolog Jens Jakob Worsåe, og på hans foranledning blev den opstillet i våbenhuset.

For at komme til kirke havde man tidligere de såkaldte »kirkestier«. Fra Bugtrup har der været en sådan ind til Kolind. Man ved, at den har været parallel med Bugtrupvej langs skrænten ned mod Sundet. Den var markeret med birketræer, og ved byen løb den i den nederste del af de nuværende haver. Fra gamle kort ved vi, at den kom ind mellem Bredgade nr. 6 og slagteren, videre mellem Bredgade nr. 1

og 3, hen bag hotellet, bag om »højhuset« og videre hen til kirken.

Den nuværende »Skolebakken« var tidligere en markvej med navnet »Kirkevej«. Vi kender ikke grunden til dette navn, men området kan have været gammelt kirkejord.

Præsterne ved Kolind kirke

I 1911 har lederen af Kolind Privatskole, G. M. Theilgaard, fremstillet følgende liste og kommentarer over præster efter at have »gransket dels på Statsbiblioteket i Aarhus efter S. B. Wi-bergs alm. Danske Præstehistorie og dels efter andre Kilder«. Vi har udbygget listen med de seneste præster og samtidig medtaget nogle bemærkninger om enkelte af præsterne fra Algreen-Petersen: »Fra Kirkehus og Skolestue« og fra Søren Petersens artikler i de lokale aviser:

1. 15?? – Ove, tilhører nok den katolske tid
2. 1530'erne – Peder Jacobsen. Han havde været kannik i Århus.
3. ca. 1538 – Mikkel...
4. 15?? – Peder...
5. 15?? – Jens Christensen
6. 15? – Hans Gregersen (Tillige provst for Sdr. Herred. Et epitafium over denne er ophængt i Kolind Kirke af en søn, der senere var præst i Feldballe)
7. 3. juni 1593 – Jens Weile, død 1623

8. 1623 – Jacob Hansen Arp. Afsat 1635 for sit uskikkelige levned. Afstod Skarresø til H.H. Aarsleff i M. Magdalene Koed. Død i Ebdrup i elendighed.
9. 1635 – Christen Christensen, Aarhus
10. 1647 – Jens Pedersen Wistofte.
Et epitafium med billede og indskrift findes over denne i Kolind Kirke
11. 5. februar 1656 – Christen Lucassen
Mariager
12. 22. juni 1681 – Johan Adriansen Kron
13. 20. januar 1716 – Ole Nielsen Saabye
14. 27. maj 1723 – Jørgen Mortensen
Lommefeld
15. 16. februar 1731 – Andreas Nicolaj Bæhr
16. 22. april 1740 – Jørgen Stub
17. 7. februar 1744 – Erik Olufsen Carlebye
18. 30. juli 1745 – Søren Mortensen Munch.
Døde pludselig ved tebordet 21. september 1770.
19. 16. oktober 1770 – Frederik Reinfranck.
Skarresø kom under denne atter til Kolind fra 26. juli 1775.
20. 30. marts 1792 – Jens Biering
21. 2. april 1823 – Niels Refsbæk Høvring.
Var huslærer på Fevejle i 17 år. Ejer af en parcel under Høgholm: Nygaard i Lyngby sogn. Var gift med Kirstine Højer. F/ Knud Højer, M/ Mette Kathrine Borum. Han er tillige provst og formand for Sogneforstanderskabet. Fra en visitatsproto-

- kol fra 1842 får han flg. beskrivelse: Sang: kun nogenlunde. Messe: ret god. Prædiken: ordentlig, tydeligt, populært og passende for en landsbymenighed. Beskrivelsen slutter således: Provst Høvring er en brav og dygtig Mand, men han gaar sin egen Vej og følger hverken Vej eller Sti.
22. 7. december 1848 – Arnold Severin Jantzen. Født 6/3 1799 på Falster som søn af en kancelliråd. Var præst på Rømø, Læsø og i Gjesing-Nørager, før han kom til Kolind. Også han var formand for sogneforstanderskabet. Han får i 1860 renoveret præstegården.
23. 21. marts 1868 – Rottbøl Danæus. Han mindes som en ringe tale, men var en god og gavmild mand. En dygtig landmand. I det daglige var han meget påholdende. Eksempelvis samlede han hestepærer op til brug for haven, når han vandrede på vejene. Sammen med hustruen stiftede han et legat på 40.000 kr. til hjælp for nødlidte præsteener og præstedøtre. Det var i hans tid, at flere indbyggere sejlede over Kolindsund til Ginnerup kirke eller kørte og gik de 2½ mil til Ørum for at høre Vilh. Beck prædike. Danæus forflyttedes til Harridslev.
24. 29. marts 1882 – Hans Strøm Wiele Thestrup. Født 1848. Døde uden forudgående sygdom natten mellem 2. og 3. juledag 1883 efter som sædvanlig at have prædiken 2. juledag.
25. 4. marts 1884-1887 – Rasmus Anton Dahl. Født 1856. Indsat af provst Bülov. Han betegnes som en god mand, men uvist af hvilken grund fik man i Kolind nag til ham. Han flytter derfor efter få år til Vesteråby på Fyn. Dør i 1925.
26. 1887 – 1899 – Anders Sandø Louis Ditlev Petersen. Født 1858. Indsat af provst Bülov. Han var stærkt optaget af timelige gøremål og hans præstelige virksomhed satte ikke særlige spor – at dømme efter omtalen af ham. Flyttet til Søby-Skader-Halling.
27. 1899-1909 – Johan Marius Jørgensen. Født 1869. En stille, grundtvigsk præget mand. I hans tid ansættes i 1904 en missionær, T. I. Ginnerup og missionshuset på Bugtrupvej opføres. Flyttet til Grundfør. I 1904 oprettes menighedsråd, og man ansætter en menighedssygeplejerske.
28. 10. november 1909 - 1. februar 1918 – Poul Iver Hjorth Degenkolv. Født 1878. Søn af en etatsråd. Indsat af provst Brix. Han var veltalende og tiltrak mange mennesker. Det er i hans tid, man påbegynder udbygningsplanerne for Kolind kirke. Flyttet til Ørum-Daugård.
29. 26. juni 1918 - 13. september 1922 – Jens Peter Jensen. Født 1867. Han havde været realskolelærer i Århus og højskolelærer på Vestbirk Højskole. En solid og al-

vorlig præst, som var respekteret og afholdt. Flyttet til Østrup, Fyn.

30. 8. marts 1923 – Marius Christian Kjær. Født 1866. Indsat af provst Algreen-Petersen. Afskediget i nåde og med pension den 29. august 1934.
31. Dec. 1934: Alfred Sunde. Født 1883. Bevilget afsked i nåde og med pension fra 31. oktober 1948.
32. 30. november 1948 – 12. november 1963: Jens Yde. Født 1919. Flyttet til Maarslet.
33. 1964 - 1. oktober 1973 – Rasmus Tolstrup. Afskediget med pension.
34. 1. februar 1974 - 1. juni 1981 – Knud Erik Lægsgaard Madsen. Flytter til Endelave.
35. 13. september 1981 - ? – Anne Kirstine Langkjer, tidligere Dahm. Hun er til dato den præst, som har siddet længst i præstegården.

Vi har bladret i diverse gamle protokoller vedr. kirkelige forhold og har fundet lidt forskelligt.

I en beretning fra december 1899 kan vi læse, at stuehuset er fra 1860 og indeholder fire værelser og to kamre, og at det er ubekvem indrettet og noget fugtig. Staldbygningen er fra 1883, og de to andre længer er gamle og brøstfældige.

Kirkens indtægter år 1900

Tiende	1728 kr. 23 øre
Renter og bankaktier	177 kr. 92 øre
Offer og accidenser	522 kr. 25 øre
Refusion Skarresø kirke	36 kr. 31 øre
Refusion Kolind	
og Ebdrup kirker	36 kr. 87 øre
Avlingen	827 kr. 50 øre

I 1910 eksproprieres der kirkejord til udvidelse af Kolind jernbanestation. Erstatningen lyder på 1800 kr. pr. ha.

Runestenen som blev opdaget i 1868.

I 1903 har man en tvist med godsejeren på Gl. Ryomgård. Hvert år modtager Kolind kirke en refusion fra Gl. Ryomgård på 24 kr. 31 øre. Nu vil godsejeren se beviser på, at Kolind skal have pengene. Undersøgelser i stiftsarkivet fortæller ikke noget, da beretninger om Kolind sognekald kun går tilbage til 1848. Men på arkivet antages det at være en refusion for landgilde af en anneksgård, tilhørende Kolind kirke, som i sin tid er lagt ind under Gl. Ryomgård. Den tidligere godsejer, Mourier-Petersen, har erlagt afgiften i ca. 40 år.

18. marts 1912 har gdr. R. Degn Jensen af Bugtrup løst sognebånd til Århus Valgmenighed.

Gennem hele middelalderen byggede kirkens økonomi på den såkaldte »Tiende«. Oprindelig var det en tiendedel af afgrøderne, som skulle afleveres til kirken. I begyndelsen af 1900-tallet afløstes tiende af en éngangsbetaling, der båndlagdes hos stiftet. I Kolind sker tiende-afløsningen i 1911-12, og kirken overgår til selveje den 23. juli 1912.

Præstens løn i 1918

Grundlønnen er 3.000 kr., stigende hvert 4. år med 500 kr. til højeste løn på 5.000 kr. Alderstillæg på 500 kr. og befordringsgodtgørelse på 250 kr.

Omkring 1918 modtages meddelelse om, at ministeriet gerne vil have en opgørelse over præstegårdens engarealer og moser, og samtidig vil man vide, om menighedsrådet er interesseret i at få Hedeselskabet til at fremkomme med forslag til forbedringer.

Provsten kom af og til på kirke- og præstegårdssyn. I 1920 skriver han til præsten i Kolind, at han ønsker at se Ebdrup kirke kl. 5½ og Kolind præstegård kl. 7, »hvor nattely udbedes«. Det har altså været en fler-dages-tur.

Præsten var den overordnede vedr. skoleforhold, og derfor skal han indberette om gymnastikundervisningen i skolen på baggrund af de afholdte eksaminer. Han skal meddele nøjagtig fortegnelse over nyanskaffelser af gymnastikredskaber og samtidig give et skøn over lærernes undervisning.

I 1901 modtager han flg. fra myndighederne: »Der bør øves 1 Times Gymnastik hver Skoledag, når Skolegangen indskrænkes til enkelte Dage om Ugen, så at hver Klasse får 2-3 Timer ugentlig Gymnastik, så vidt Vejrlig og Skolegang ikke er til Hinder derfor«.

Ligeledes får han dette år pålæg om at anskaffe nogle gymnastikredskaber.

Præsten skal også indsende opgørelse over døvstumme og blinde under 60 år.

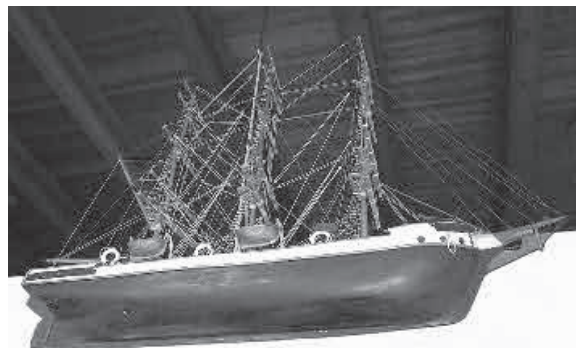
30. oktober 1918 er der meddelelse fra provsten i Aalsø.

«Efter at have rådført sig med Sundhedsmyndighederne meddeler Ministeriet at det må anses for ønskeligt, at de ordinære Gudstjenester i områder, hvor Influenzaen har fået indgang, indtil videre indskrænkes til en varighed af højst en halv Time, og at man undlader Møder og ekstraordinære Gudstjenester, hvor der kan forventes en større Tilstrømning».

I 1961 har præsten lavet en statistik over antallet af kirkegængere ved hans tre kirker. I Skarresø kan han ikke få ret mange til gudstjeneste, og han slutter notatet med ordene: »De er urokkelige!«

Kirkegården

Som oven for nævnt er kirkegården blevet udvidet i flere omgange, men man har undervejs

Kirkens skib. Ophængt i 1957.

også set på andre muligheder. Der har været forslag om at benytte Ebdrup kirkegård, og det har været på tale at bygge en annekskirkegård. I 1970 havde man færdige, arkitekttegnede planer for en kirkegård på 15.000 kv.meter med 1.000 gravsteder placeret på nordsiden af Nødagervej lige uden for Gl. Kolind. Der var også forslag om at benytte arealet på Vesterågade, hvor nr. 34 – 46 ligger i dag.

Amtet går imod planerne på Nødagervej, da kommunalbestyrelsen ikke kan anbefale forslaget. Kommunalbestyrelsen peger derimod på følgende muligheder: arealet bag præstegården, øst for Bugtrup eller Ebdrup kirkegård. Menighedsrådet kan bedst lide løsningen ved Bugtrup, men som vi ved i dag, blev ingen af forslagene ført ud i livet.

Fra 1981 er der en ansøgning fra »Dansk ornitologisk redebygningsudvalg« om tilladelse til at opsætte en storkerede på kirketaget.

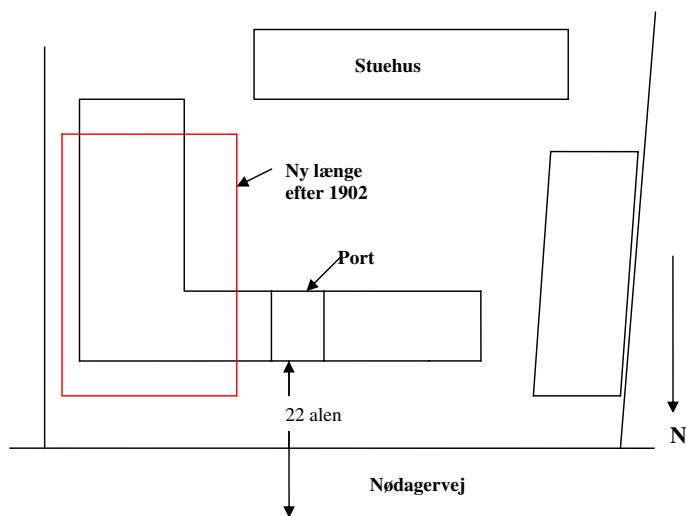
Præstegården

Den ældste gård var firlænget med en port ud mod vejen. I 1901-02 brydes længen mod vejen og den østre længe ned, og der opføres en østlænge med lade, lo og forpagterbolig. Samtidig istandsættes stuehuset. Ud over en tegning med den nye bygning findes der i sagsakterne også forslag til cementblandings indhold af

cement, grus og skærver. Det meddeles også, at arbejdet forestås af sognepræsten selv. (Mon ikke det betyder, at præsten selv sørger for håndværkere. Han er nok ikke selv ude med murerskeen).

29. maj 1936 nedbrænder de to længer, og man bygger en ny gård uden for byen, »Præstevang«. I stedet for den vestre længe opføres et hus med konfirmandstue og garage. Denne moderniseres i 2003 og samtidig bygges garager og redskabsrum, hvor den østre længe tidligere har ligget.

En større restaurering af præstegårdens stuehus finder sted i 1981-82.

Indre Mission i Kolind

Der blev aldrig store vækkelser som i Feldballe-Nødager og andre steder på Djursland.

Da Vilhelm Beck kom til Ørum i 1866 var der nogle der sejlede over Kolindsund til Ginne-rup kirke. 1867 holdt Beck et stærkt besøgt møde i Skarresø kirke, men det satte sig ikke større spor i sognet.

Samfundet i Kolind blev mest dannet af folk, som kom fra andre sogne med stærk Indre Mission, som f.eks. Nødager og Feldballe, eller som havde slægtsforbindelser til sådanne sogne.

Man byggede missionshus i Kolind i 1904. Indtil da havde der været møder afholdt i Forsamlingshuset. På det tidspunkt var pastor J. M. Jørgensen præst i Kolind. Han var nærmest at betragte som grundtvigsk interesseret.

1909 kom pastor Degenkolv, som endte med at slutte op om Indre Mission. Den kendte lokalhistoriker Søren Pedersen skriver: »Han var grundtvigsk, da han kom hertil, men det varede ikke længe, og det tør siges, at han blev en renlivet missionsmand«.

De ledende folk indenfor Indre Mission i 1904 var tømrer Hans Pedersen, købmand S. P. Kolind og dennes broder, gdr. Peder Kolind. 1905 kom en ung vestjyde til Kolind, nemlig Elias Andersen. Han etablerede sig som malermester og senere som boghandler og bogtrykker. Han blev én af de ledende indenfor Indre Mission og var det i ca. 50 år.

Lærer Nielsen fra Sivested flyttede til Kolind og satte et stort ungdomsarbejde i gang.

Fra 1918-1922 var pastor J. P. Jensen sognepræst. Han var grundtvigianer med liv og sjæl, men havde et solidt og ligefremt væsen. Han vandt mange venner i Indre Mission.

Derefter kom pastor M. C. Kjær. Han »havde ikke megen sympati for Indre Mission og det grundtvigske var ham en pestilens«! Men i 1934 kom pastor Alfred Sunde. I avisen stod noget om, at »han havde hældning til IM«! Søren Pedersen skriver »at denne hældning var nu meget stærk«, og det lagde Sunde slet ikke skjul på.

Kolind var i en lang årrække stedet for store forårs- og efterårsmøder for Indre Mission på hele Djursland og Mols på grund af de ge-

ografiske og trafikale forhold. Her var hotel-salene, der kunne rumme de mange, der ville høre landskendte talere.

Af andre betydelige folk af Indre Mission bør nævnes proprietær Th. Sørensen fra Benzons-høj samt den mangeårige leder af søndagsskolen, købmand Ansgar Pedersen.

Arbejdet i Indre Mission fortsatte gennem årene med skiftende tilslutning. Under 2. verdenskrig blev missionshuset beslaglagt af tyskerne til flygtninge i januar 1945, og det blev først frigivet den 7. december samme år. Af protokollen kan ses, at man fik en erstatning på kr. 178,43.

17. november 1954 holdt man en større fest med god deltagelse i anledning af 50 års jubilæet. Forstander Mygind, Rønde Højskole, holdt festtalen.

Indre Missions Samfund på udflugt i 1950:

Første række: Fru Bach, ukendt, ukendt, lærer Nielsen, fru Ansgar Pedersen.

Bagerst: Murermeister Esben Carlsen, frk. Thygesen og Ishøj, hr. Bach, Marie Pedersen (Bette-P.), ukendt, Oda og Albert Kristensen, Ansgar Pedersen, gartner Poulsen, købmand Breinegaard, ukendt, Verner Kristensen og 2 ukendte.

1965 reduceredes bestyrelsen fra 7 til 5 medlemmer. I 1969 valgtes murermester Holger Jensen til formand, og det var han indtil 2001.

Det er iøvrigt bemærkelsesværdigt, at man på intet tidspunkt i protokollen nævner noget om, hvor mange deltagere der kom til møderne gennem de snart 100 år, Samfundet eksisterede.

Eneste undtagelse er ved 80 års jubilæet i 1984, hvor man taler om 40 deltagere og omkring år 2000, hvor man skriver: »Tilslutningen kunne være bedre!«

På generalforsamlingen i april 2001 gik den samlede bestyrelse på grund af alder. Man kunne ikke finde afløsere, og Samfundet blev opløst. 2003 solgtes Kolind Missionshus til en privat køber, og en epoke var slut.

Den grundtvigske bevægelse i Kolind

Denne bevægelse har heller ikke rod i gamle vækkelser på stedet. Den første grundtvigske præst var R. A. Dahl (1884-87), men mange unge havde nok mødt bevægelsen på højskoler.

Man forsøgte som bekendt med en højskole i Kolind i 1894, men den gik kun et par år.

Efter flere forgæves forsøg på at få grundtvigsk arbejde i gang, lykkedes det i 1918. På opfordring af provst Algreen-Petersen indkaldte

værtinden på Hotel Kolind, Hilda Dalsgaard, f. Høgsbro, til et møde den 25. juli 1918. På dette møde blev der dannet et Kirkeligt Samfund for Kolind og Omegn.

Derefter blev der holdt møder og gudstjenester med varierende hyppighed. Fra 1935 til 1948 holdtes der næsten hver måned en gudstjeneste eller et møde med en grundtvigsk præst eller højskoleforstander. Man skiftede mellem kirkerne i Kolind, Ebdrup og Skarresø. Tilslutningen har været svingende. Bedst var den lige efter krigen, hvor man godt kunne være ca. 300 deltagere, men 50-60 mødedeltagere var ikke ualmindeligt.

I begyndelsen var de ledende den nævnte fru Dalsgaard samt lærer Kolind fra Koed og pastor J. P. Jensen (1918-22). Derefter blev det overtaget af gdr. Rasmus Degn Jensen og boelsmand Søren Pedersen, Jenningskjæret.

Han var formand 1935-1949 og er kendt som den helt store lokalhistoriker på egnen. Denne begavede mand var fra Thorsager, og efter nogle år ved landbruget kom han på højskole og blev selv højskolelærer, først ved Lyngby Højskole og dernæst ved Voldby Højskole. Af helbreds-mæssige grunde måtte han gå tilbage til landbruget og blev boelsmand i Skarresø i 1914. Året efter mistede han sin kone, men blev senere gift med én af sine tidligere elever, Mariane. Som erstatning for sin tabte lærergerning kastede han sig over skribentvirk-

somhed, og i over 45 år skrev han kronikker og artikler i dagblade og tidsskrifter. Desuden skrev han gennem årene talrige artikler om kendte personer, der er født eller har virket på Djursland.

For Kirkeligt Samfund betød han umådelig meget ved sin sikre ledelse og ved altid at mane til trofasthed og udholdenhed. Han døde i 1977, 91 år gammel.

1949 blev pastor Jens Yde formand for Kirkeligt Samfund. Han »var præget af det luthersk-grundtvigske, omend Tidehvervs beskærerkniv enkelte gange kunne spores« (Søren Pedersen). Han fortsatte traditionen med møder, nu i præstegården med taler, oplæsning og sang. Af andre lægfolk der har gjort en indsats i Kirkeligt Samfund kan nævnes gdr. Søren Mikkelsen, Kolind, gdr. Karl Kolind, Bugtrup og fru Marie Jensen, Kolind. Desuden skal nævnes lærer Harald Wammen, lærer i Mesballe, fra 1955 ved Kolind Centralskole.

Søren og
Mariane
Pedersen

Pastor Yde rejste fra byen i 1963 og efter den tid ebbede mødeaktiviteten langsomt ud for Kirkeligt Samfund.

Som jeg husker det

Barndomserindringer fra Kolind 1946 til 1959.

»Mor hvor kommer jeg fra?« Måske var jeg 5 år, da jeg spurgte mor: Hvor kommer jeg fra?

Og så fortalte mor mig, at far og hun ikke selv kunne få børn. »Derfor«, sagde hun, »kørte vi til Viby børnehjem. Der var der mange drenge og piger, men du var den sødeste af dem alle sammen, og derfor tog vi dig med hjem!«

Efter denne pædagogisk kloge forklaring var der ikke nogen, der for alvor kunne drille mig med, at mor og far (Eva og Albrecht Breinegaard) ikke var mine »rigtige« forældre.

Jeg voksede op i et meget trygt og kærligt hjem på Bugtrupvej 15, hvor jeg fik det allerbedste grundlag for den livsgerning, jeg nu i 16 år har udøvet – at være sognepræst for Hem – Sem – V. Tørslev og Svenstrup pastorat ved Mariager.

Aftenbøn med far – Det var altid far, der bad aftenbøn med mig. En aften sagde jeg pludselig: »Far, jeg tror ikke på Jesus mere«. Aldrig før havde jeg set far blive så ked af det. Jeg fortrød derfor straks min »vantro«. Jeg tror, at fars reaktion – der viste hans store kærlighed til Jesus og hans lille dreng – grundlæggende har været med til at præge mit liv.

I søndagsskolen i Missionshuset ville jeg til gengæld hellere have købmand Ansgar Pedersen end far. Jeg kan se Ansgar P. for mig, når han fugtede fingrene på tungen for at vende et blad i Bibelbogen. Vi børn elskede ham – og han elskede os.

At rejse er at leve – siger H. C. Andersen – Fra 1. kl. i 1951 i Gl. Kolind skole blev jeg »bedste ven« med Jørgen Selmer Jensen (søn af skrædermester Jensen). Stod vi tilbage i livserfaring, så gjorde vi det ikke i fantasien: En dag besluttede vi, at nu ville vi til Paris!

Vi forsynede os derfor med et Europavægekort, et boxkamera (uden film), saftevand og madpakke og drog frisk af sted ud gennem pløjemarkerne.

Hvilken retning var det nu? Vi måtte have kortet foldet ud! Vi havde selvfølgelig ikke fortalt nogen om projektet.

Det havde vi heller ikke, da vi cyklede næsten til Grenå – og i Sivested m. fl. landsbyer stolt råbte: »Vi kommer fra Kolind!«

Da vi så Grenå i det fjerne, blev vi alligevel betænkelige. Vi bøjede vore knæ inde i en ærtemark og bad Gud om at vise os vejen hjem! (I 1962 cyklede Jørgen og jeg til Harzen på 6 dage.)

Fantasien var sprælsk. Virkeligheden kunne være barsk! Vi måtte ikke lege ved jernbanen på Drasbæksvej. Banemændene var vore bussemænd. Engang plyndrede vi regulært Holstvig's lysthus. Vi troede, det var guld, der hang

i lysekronen, men banemanden fangede os og knaldede vore hoveder så hårdt sammen, at vi lige dramatisk nok – syntes vi – kom tilbage til virkeligheden og den dårlige samvittighed.

Kolind Præstegård – Omkring 4. kl. blev Søren Yde min bedste ven. Hvor jeg misundte ham hans 3 søskende! Mit største ønske var at få en lillesøster. (Og så har jeg faktisk – biologisk – to lillesøstre og en lillebror. Mine biologiske forældre blev nemlig gift i 1946).

Pastor Yde var en myndighedsperson. Søren og jeg måtte ikke komme op på studereværelset. Det var strengt forbudt, og netop derfor meget fristende. (Jfr. Syndefaldsberetningen – Adam og Eva).

Engang, da pastor Yde var kørt i sin Taunus, fik jeg så Søren med på en »kigger«. Vi åbnede forsigtigt døren på klem – og jeg lod lynhurtigt blikket løbe rundt. Jeg så naturligvis efter, hvor krucifikset var, men jeg kunne ikke få øje på det noget sted.

Dybt rystet fortalte jeg hjemme, at i stedet for et krucifiks kunne jeg kun få øje på et stort billede med en skaldet mand med skæg! (Det viste sig at være ham, der har flest salmer med i salmebogen.)

I 1959 blev jeg så konfirmeret i Kolind Kirke. Forinden havde der været overhøring i kirken. Vi skulle lære fire lange Grundtvigssalmer udenad og være fortrolige med den kristne børnelærdom.

I bakspejlet – Min indremissionske opvækst på godt og ondt – mest godt – blev udfordret i Kolind præstegård. Hvad var det rigtige? »Kristen først – og menneske så« (I.M.) eller »Menneske først – og kristen så« (Grundtvig)?

Efterhånden tror jeg, at det rigtige svar på de to formuleringer bl.a. kan findes i Romerbrevet Kap. 7,18 – 8,2 og Johannesevangeliet Kap. 14,1-7.

Tak mor og far – I taknemmelig erindring overfor mine forældres forbøn, der – om end sent

for mit vedkommende – alligevel blev udslag-givende for den kurs og retning, der ved Guds nåde blev givet mig, inden tiden var gået – og vi med den!

Skrevet på »H. C. Andersens værelse« i Hem præstegård 8/9 2005.

Johan Aksel Breinegaard.

(P.S. H.C.Andersen besøgte Hem præstegård 6 dage i 1865.)

Konfirmandholdet 1959 i præstegårdshaven.

Drenge fra venstre: Knud fra »Lægens«, Orla, Jørgen Handberg, Jørn Sørensen, Hans Pape, Svend fra »Lægens«, Jørgen Selmer Jensen, Klaus Buur, Jens Chr. Hougaard, Poul Jakob Wammen, Johan Aksel Breinegaard, Hans Ulrich »Suller« Hansen, Knud Vorbjerg Nielsen, Holger »Træskomand«, Poul Keiser. Piger fra venstre: Aase Jørgensen, Inga Handberg, Anna Karlsen, Henny Jensen, Birthe Wohler, Ilse Mogens, ukendt, Lone Rasmussen.

FDFere og spejdere i Kolind

Spejderkorps har der næsten altid været i Kolind, men som i alle andre børne- og ungdomsforeninger har medlemstallet været meget afhængig af, hvad der er på mode blandt børnene, men især afhænger medlemstallet af lederne. Mange engagerede ledere medfører også et højt medlemstal. Derfor kan vi også se, at korpsene har haft deres blomstringstider og nedgangstider, i perioder har de været helt forsvundet. Ligeledes har de i sidste halvdel af 1900-tallet fået konkurrence fra bl.a. ungdomsskole og idrætsforeninger, som begge har øget udbudet af fritidsmuligheder. Vi har på Lokalarkivet kun kunnet finde ganske få oplysninger om spejderkorpserne, men ud fra et par gamle dagbøger skrevet af spejderne selv, kan vi sammenstykke følgende.

KFUM-spejdere

Den 16. februar 1941 var en søndag, og denne dag samledes boghandler Andersen, købmand Breinegaard, bankdirektør Nielsen, proprietær Sørensen, Benzonshøj, møbelhandler Danielsen og pastor Sunde og startede KFUM, Kolind gruppe. Den første gruppefører hed Svend-Aage Andersen. Det første patruljemøde i gruppens historie blev holdt hos møbelhandler Danielsen, og her var mødt otte drenge foruden Aage Kjær Andersen og Carl Laur-

sen. I dagbogen står der, at »det blev et særlig flot Patruljemøde, idet Fru Danielsen serverede Chokolade og Kage for os«.

Møderne blev afholdt i konfirmandstuen eller i et lokale bag boghandler Andersens butik. Ved siden af de egentlige spejderaktiviteter har man også afholdt fester. På Hotel Kolind samlede man i 1941 omkring 300 deltagere i en spejderaften. I 1943 afholdt man Spejderdag med march gennem byen, opvisninger på Markedspladsen og stor spejderfest om aftenen på Drasbeks hotel.

Spejdermarch gennem Kolind.

KFUK-pigespejdere

KFUK-pigespejderne blev på opfordring af nogle forældre startet i 1941. Lørdag den 29. marts blev beslutningen om at forsøge at oprette en Kolind-afdeling taget. Som der står i troppens dagbog: »Efter megen Overvejelse og Bøn om Klarhed gik vi i gang med Op-gaven, fordi vi følte, at Gud vilde bruge Spejderarbejdet for gennem det at faa Evangeliet bragt til Piger, som det ellers vilde være vanskeligt for KFUK at faa i Tale«.

Fredag den 4. april samledes man for første gang. De første piger var Johanne Sunde, Eva Breinegaard, Edith Rønde, Anna Nielsen, Ruth Andersen, Birthe Wester Pedersen, Dorthe Wester Sørensens, Gudrun Kjær Andersen og Esther Kjær Andersen. Leder var frk. Edith Rønde (f. 1906,

flyttet fra Kolind i 1955). Efter en oplysningskampagne havde man sidst på året 12 piger i alderen 7-10 år og 16 piger i alderen 11-16 år.

Forældrerepræsentanter for mødrene blev fru bankdirektør Nielsen og fru købmand Pedersen. For fædrene blev det proprietær Pedersen, Sivested-Odde. Proprietær Pedersen forærer den 31. december 1941 en fane til troppen. Den indvies dog først den 4. april 1942, hvor Pedersen slår det første søm i, tropsrådets formand fru bankdirektør Nielsen slår det næste i, og tropsføreren det tredje. Pigerne blev delt i to patruljer, Uglerne og Viberne. På et senere tidspunkt er der kommet så mange nye medlemmer, at man deler op i fire patruljer.

Og så gik man ellers i gang med det normale spejderarbejde. Man havde møder med træ-

ning i spejder-aktiviteter, sange, lege og andagter. Der var mange tropsture til bl.a. Kalø, Ebeltoft, Krarup hvor der også var en trop, divisionslejr i 1942 på Rolsøgaard, landslejr i 1947 på Hindsgavl. Man havde besøg af spejdere fra Hornslet og Århus og genbesøgte dem. Man holdt møderne privat, i

Spejderaktiviteter på Markedspladsen. I baggrunden kirken og forsamlingshuset.

Mødeplan fra 1941

missionshuset eller i konfirmandstuen. Senere lejede man sig ind i lokaler i købmand Ansgar Pedersens gård, hvor man sammen med KFUM-spejderne delte en stue med tilhørende køkken.

At der i disse år var mange spejdere, vidner nytårsparaden 1942 om. Her samledes nemlig alle spejderkorps i byen til en fælles parade. Man talte deltagerne til 125 i alt, som med tre faner og

tre trommer marcherede gennem byen. Der var deltagelse af KFUK, KFUM, blå pigespejdere og gule drengespejdere.

I 1943 samlede man hele KFUK-divisionen i Kolind, og dagbogen fortæller: »Af Divisionens 242 Spejdere var 207 mødt, hvilket kan siges at være vældig fint, naar man tænker paa Gummimanglen m.v.« (Vi er jo midt under 2. verdenskrig med deraf følgende mangel på resurser. Red.) Efter 1957 findes ikke flere opregnelser vedr. KFUK-pigerne.

Det danske Spejderkorps

Det danske Spejderkorps eller De gule Drengespejdere, som de også kaldtes, blev også oprettet i 1941. Svend Jensen, som netop var flyt-

<u>K. F. U. K.</u>	<u>K. F. U. M.</u>
<u>April.</u>	<u>April.</u>
Onsdag d. 16. Symøde hos Fru Breinegaard.	Torsdag d. 17. Møde i Missionsh. v. Sekretær Østerby.
Torsdag d. 17. Møde i Missionsh. v. Sekretær Østerby.	Torsdag d. 24. Bibeltime hos Ansgar Pedersen.
Onsdag d. 23. Brev- og Sangaften i Boghandelen.	Tirsdag d. 29. Konfirmandfest.
Tirsdag d. 29. Konfirmandfest.	
<u>Maj.</u>	<u>Maj.</u>
Onsdag d. 7. Missionsaften hos Vognm. Rønde.	Torsdag d. 15. Bibeltime hos Martin Olsen, Kolindbro.
Onsdag d. 14. Symøde hos Snedker Danielsen.	Onsdag d. 28. Fællesmøde.
Torsdag d. 22 (Kr. Himmelfartsdag) Cykeltur.	
Onsdag d. 28. Fællesmøde.	<u>Juni.</u>
	Grundlovsdag Fælles Cykeltur til Kale.
<u>Juni.</u>	Start Kl. 130.
Torsdag d. 5. (Grundlovsdag) Fælles Cykeltur til Kale. Start Kl. 130.	Torsdag d. 12. Bibeltime hos Bogh. Andersen.
Onsdag d. 11. Symøde paa Moosfeld.	Mandag d. 23. St. Hansfest hos M. Gaardsted.
Start Kl. 730 præcis.	Kl. 730.
Tirsdag d. 17. Gudstjeneste Kl. 8. (D. M. S.s Fødselsdag).	
Mandag d. 23. St. Hansfest hos M. Gaardsted.	
Kl. 730.	

tet til Kolind fra Odder, hvor han havde været tropsassistent, kontaktede nogle af byens borgere, som han vidste havde interesse for spejdervæsenet. Der blev hurtigt dannet et tropsråd, som kom til at bestå af flg.: Mejeribestyrer Peter Basse, skrædder Rudolf Jensen, konsulent E. Staunskjær, førstelærer Jacobsen og slagtermester Sørensen. Som tropsassistenter meldte kommunesassistent Rasmus Bilde Kjeldsen og snedkersvend Valther Thomsen sig.

Troppen blev kaldt »Svend Estridsens Trop« efter kongen af samme navn, og fordi han havde været med til et vældigt slag i nærheden af Kolind. Det første tropsmøde blev afholdt tirsdag den 11. februar 1941 på Valther Thomsens værelse. Her kunne man lige knibe de første

12 drenge ind. De blev inddelt i tre patruljer med Ib Tretow-Loof, Niels Andersen og Arnfred Nielsen som patruljeførere. Patruljerne fik navnene »Hjortene«, »Ørnene« og »Panterne«. Tropsfører var Sv. Aage Therkelsen, søn af staldforpagter på Drasbeks hotel Thorvald Therkelsen, kaldet TT.

I 1943 står der at læse i Spejdernes Magasin om Kolind i Djurslands Kolonne, Midtjydske Division: 11 Ulveunger, 16 Spejdere, 1 Skovmand, 3 Førere og Hjælpere, i alt 31. Mødelokalerne ser ud til at have været i private hjem, på skolen i Gl. Kolind og på Teknisk Skole.

I 1947 forsøger man at indsamle penge til et tropshus, men da det bliver for kostbart, stiller handelsmand H. P. Jensen i Gl. Kolind et lokale til rådighed. Da »Reden« brænder i 1948, benytter man et lokale bag det daværende Tatol på Bredgade nr. 19. Vi ved ikke, hvad »Reden« er, men går ud fra, at det er en hytte.

De egentlige spejderaktiviteter afviger ikke meget fra de andre spejderkorps. Man havde trops-ture ud i naturen med diverse øvelser, bl.a. benyttedes tømrer Højs skov udenfor Bugtrup og Marcus Nielsens gård i Bugtrup. Der var sommerlejr, hvor man også var på Anholt i 1948. Her fortæller dagbogen, at der hver morgen var morgengymnastik, før man kunne gå til morgenmaden! Vi kan også læse om »tæve-øvelser«, som har været afholdt i skovene. Og vi læser ikke noget om andagter som afslutning

på møderne. Det ser ud, som om der var nogle forskelligheder mellem pigespejderne og dren-gespejderne. Drengene skulle nok oplæres til at være »barske«, thi i februar 1942 er der no-teret, at man travede til Marcus Nielsens lade i Bugtrup for at slå »katten af tønden«. Der var 30 graders frost, og derfor var det kun trops-føreren, som mødte i korte bukser!

I 1946 afholder »De gule« en stor spejderfest, hvor de fleste af de blå og de gule spejdere fra Djursland var inviteret. Lørdag er der koncert med Hornslet spejderorkester, lejrball i Anlæg-get med taler og optræden af spejderne. Indkvarteringen foregår i lader. Søndag er der spej-derøvelser, indkvartering hos byens borgere, march gennem byen og senere fest på Dras-beks hotel med tombola, underholdning og bal. Der deltager mellem 250 og 300 spejde-re, så de har fyldt godt i bybilledet. Dagbogen mangler beretninger i tiden fra 1943 til 1946. Om det er forglemmelse, eller spejderkorpset har stoppet sine aktiviteter, vides ikke, men i 1946 genoptages efterretningerne atter, og her kan vi læse, at bankbestyrer Andersen bliver valgt til tropsfører.

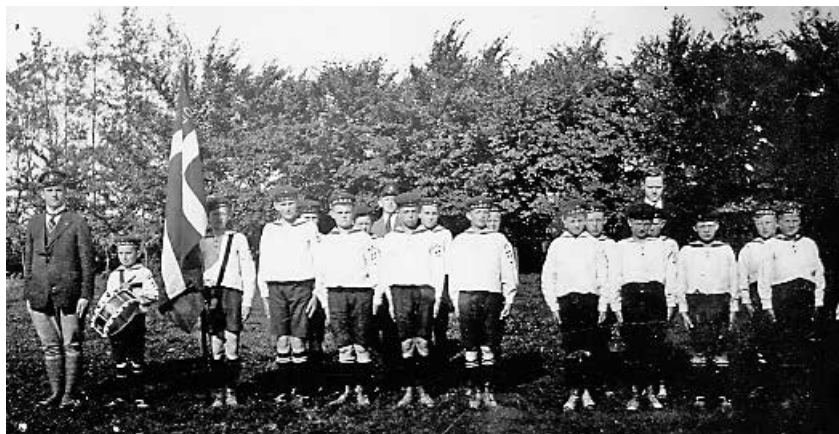
Dagbogen slutter sin beretning i efteråret 1949, og herefter findes ingen optegnelser, men fra en gammel avis kan vi se, at der i 1951 skulle afholdes korpsslejr ved Polderrev syd for Grenå. Her forventer man 8-10.000 spejdere, d.v.s. ca. 2.000 flere end indbyggertallet i Grenå.

FDF Kolind

Den første FDF-kreds i Kolind oprettes i 1922, sikkert på foranledning af den senere bankdirektør J. A. Nielsen, idet han er den første kredsfører. Faneindvielsen foretages den 3. september 1922 i Drasbæks anlæg med taler af bl.a. læge Kralund og købmand Chr. Laursen.

I en gammel protokol er månedsprogrammerne sirligt klistret ind, og her kan vi følge møder og aktiviteter gennem årene frem til 1929.

Vi har ikke fundet materiale efter dette år, så vi må gå ud fra, at kredsen på et eller andet tidspunkt har indstillet sit virke. Møderne blev ofte holdt i Missionshusets lille sal, men også privat. Ved siden af de egentlige spejderaktiviteter har fodbold og gymnastik også indgået i FDF'ernes program, og vi kan se, at der har været afholdt gymnastikopvisning og fodboldstævner for »Hvidbluserne« og »Væbnerne«, som man kaldte de to aldersgrupper.

Kredsen har mange aktiviteter i de første år: besøg af et norsk orkester, sommerlejr ved Als Odde, ved Vejle fjord og i 1957 er der landslejr, Marselislejren, i Hørhaven ved Århus.

Kolind FDF i 1923

Et orkester må man også have haft. I 1928 bedes man i hvert fald om at møde til mønstring med »blankpudsede instrumenter«.

For at skaffe indtægter til det frivillige arbejde opretter man en Fødselsdagsforening. Alle kan melde sig ind i foreningen. Kontingentet er 1 kr. årligt, og det opkræves på medlemmets fødselsdag af en »Hvidbluse«, som samtidig afleverer kredsens lykønskning med dagen.

Næste gang, vi i arkiverne støder på FDF, er i 1954. I maj måned starter insemiør L. Bech Christensen og manufakturhandler Mosegaard en Kolind-kreds under Gudenå-distrikt. Der er tilstrækkeligt med tilmeldte drenge, til at man kan danne tre patruljer allerede det første år.

Kredsen påbegynder straks indsamling af midler til en kreds-hytte, som kan indvies i 1956. Hytten kaldes »Kignæs«, og ligger i Pognæs Høje ved Sivested.

I medlemsstatistikkerne kan vi se, at medlemstallet har ligget mellem 44 og 67 gennem 1950'erne og 60'erne. Gennem 1990'erne steg antallet af FDFere, for i de seneste år at ligge ret stabilt på 90-100 børn. Karakteristisk for kredsens stabile udvikling op gennem 90'erne er mottoet: »Vi har kun en tradition – vi har ingen traditioner« »Vi skal altid turde prøve noget nyt. Måske bliver det en succes, men vi får helt sikkert svar på vores initiativ«, så lidt idealisme hører også med til at være FDFer og kredsleder, Ulrik Mogensen tilføjer: »Vi lever ikke af det – vi lever for det«.

I 1963 brændte hytten i Sivested. Tre smådrengene er brandstifterne, og da hytten er underforsikret, må deres forældre udrede erstatning. I forsikringspapirerne står der, at den »af jernbanesveller opførte hårdttækkede week-end Hytte« erstattes med 10.905,80 kr.

Da hytten lå på lånt jord, ser man sig om efter en ny placering, og samme år købes 6 tdr. land i Mesballe for 10.000 kr.

Første spadestik foretages af L. Bech Christensen den 23. juni 1964. Tømrer Egon Sørensen og murerne Bjørn Høj og Holger Jensen går i gang med at bygge, og den 21. november samme år kan der holdes rejsegilde.

Hytten er siden blevet udvidet i to omgange. Gennem de mange år har et utal af frivillige ledere, »tanter« og hjælpere givet drenge – og senere også piger – en indholdsrig fritid med

aktiviteter i byen og i hytten. Sommerlejr, tur til Polen, vandreture på Dovre-fjeldet i Norge og landslejr vil for altid være brændt ind i hukkommelsen, så lad os en gang for alle slå fast, at FDF nok i sine unge dage handlede meget om færdigheder, disciplin, knob og knuder, men en stadig udvikling og nytænkning har bragt FDF anno 2005 dertil, hvor det handler om samarbejde, leg, udfordringer og oplevelser for livet.

Som noget helt specielt skal nævnes landslejrene, som efter en lang årrække i Hørhaven syd for Århus blev flyttet til FDF's eget areal ved Julsø ved Himmelbjerget. Her mødes mange tusinde FDFere hver femte år.

Kolind-pilte i 1958.

Usikkerhedens tid i Kolind

– 2. verdenskrig

Selv en lille by som Kolind fik at mærke, at der var krig i verden.

2. verdenskrig nåede også her til. Endda i to omgange. Først kom de tyske soldater og »bosatte« sig i byen og omegnen, og ved krigens slutning kom der flygtninge til byen. I området ved Stabrand og Tirstrup var der ved krigens slutning omkring 5000 flygtninge!

Samtidig tiltrak det store flyvepladsbyggeri ved Stabrand et stort antal udefrakommende arbejdere, som hver morgen ankom til stationen i Kolind. Så det daglige befolkningstal har været kraftigt forøget i de sidste år af krigen.

Som fru Jacobsen, gift med den daværende skoleinspektør, husker det:

Selvom skolen har centralvarme, er det umuligt at varme skolen op under krigen. Man kan ikke få kul eller koks, så der fyres med brunkul og tørv fra Pindstrup Mose. For at der kan være varmt, når børnene møder, må den ældste af sønnerne, Aage, op hver morgen klokken seks og tænde op.

Ved slutningen af krigen bliver skolen inddraget til tyske flygtninge. I det ene klasseværelse bliver der opstillet køjer, og i Malfelds klasselokale

bliver der indrettet opholdsstue og køkken. Fru Jacobsen mener, at der opholder sig mere end hundrede flygtninge på skolen. Der er bevæbnet vagt døgnet rundt, og man må ikke have omgang med flygtningene. Undervisningen skal aflyses, men Jacobsen flytter den blot ind i deres private stue. Ingen må vide det, heller ikke skolekommissionen, så børnene skal benytte en bagdør. Toilet indrettes i udhuset. Undervisningen foregik fra kl. 8 – 11. Derefter har man gymnastik og boldspil på dyrskuepladsen.

Forbudet mod at have omgang med flygtningene bliver heller ikke overholdt. Hver aften i mørkningen kom bager Nørgaard med brød,

Til kirke med anstand i 1942. Ekvipagen tilhørte Kirstinesminde.

og fru Jacobsen, der taler tysk, gik ind til flygtningene med det. Som hun siger:

»Vi var jo ikke fjender, og fredsbudskabet sad vi og hørte sammen inde i stuen, både flygtningene, de tyske soldater og os selv. Alle var lige lykkelige for budskabet.«

Som Musse Laursen husker det:

Vi mærkede heldigvis ikke ret meget til dem. Men der kom jo hver morgen tog med arbejdere, der arbejdede oppe på flyvepladsen. De kom marcherende op ad Mårupbakken.

Der skete vist nok en dødsulykke ved jernbaneoverskæringen, men det er ikke noget jeg kan huske.

Jeg var med i Danske kvinders Beredskab og vi skulle tage imod, hvis f.eks. Århus skulle evakueres. Vi havde fået en kagebog og fået at vide, at i skolens kælder var der en emaljeret gruekedel, og den havde vi så vær'sgo at koge mad i.

Så kom skovrider Gøttsche med 22 unge mænd den 5. maj. Modstandsfolkene havde hentet dem oppe i lejren ved Krarup. Der var asiater, der var nogen fra Estland og Litauen, og så var der 8 franskmænd. Den ene kunne tale engelsk og tysk, så han var jo deres kontakthand.

Vi var så en 6-7 damer som hjalp hinanden, og om aftenen smurte vi noget mad til dem. Vi skar noget almindeligt rugbrød, men nej, nej, de skulle være 2-3 gange så tykke. De var jo så sult-

ne og modstandsfolkene hentede mælk på mejeriet i store spande, og det kunne vi få alt det, vi ville ha' af.

Slagteren var flink til at overlade os fedt og lidt kød. Grøntsager brugte vi, hvad vi havde, gulerødder og kartofler, og så kogte vi sammenkogt ret. Om morgenen fik de mælk, og havregryn havde vi jo nok af, så vi kogte havregrød i gruekedlen. Vi kunne ikke koge kaffe og te.

Der var en af dem fra Letland, han havde en enorm tandbyld. Så kom han til doktor Hjarsbæk og fik den rykket ud, og den sølle mand han sad der med smerter, og så kogte jeg noget havregrød og noget øllebrød til ham og bar hen, og han var så taknemmelig, og nogle dage efter kunne han så godt spise sammen med de andre.

Og dengang de så var rejst hjem, så kom der et postkort til Carl og mig med hilsen fra ham letten. Det var ham med tandbylden.

Og de 8 franskmænd. Der kom så bud efter en halv snes dage, at nu skulle de så i lejr i Grenå. Det var Røde Kors. Det var også dem der betalte for maden. De her franskmænd var så kede af at komme i lejr. De havde været i lejr nok. Og så spurgte jeg, om jeg måtte tage dem med hjem. Det måtte jeg gerne. Så kom der voksdug på bordet og en fløj i, og så var der de 8 franskmænd og Carl og mig en ung pige og tre børn, og dem lavede jeg så mad til hver dag, og så ville de jo hjælpe med at vaske op .

De otte franske flygtninge, flankeret af Carl og Musse Laursen, foran købmandsbutikken i Gl. Kolind. Familien Laursens 3 sønner og husets unge pige er også med på billedet.

Det var da vi havde købmandsforretning, – den gamle – der lå lige over for præstegården.

Så ville den franske konsul i Randers gerne se dem, men de havde jo ingen penge og ikke noget ordentligt tøj. Nogen huggede de træ for, og nogen ordnede de haver for, for at kunne få lidt lommepenge.

De rejste til Randers og konsulen havde inviteret dem på restaurant, og der var levende musik, og de spillede Marseillaisen, da de her 8 franskmænd kom ind. De kom hjem og fortalte en hel masse. Vi kunne ikke sprog, men forstod det nogenlunde.

Konsulen i Århus ville også se dem, Jaques Eibert fra Privatbanken, men han bød os nu hverken

på det ene eller andet.

De var tvangsudskrevne til at arbejde i de tyske fabrikker, de var maskinarbejdere. Da krigen nærmede sig slutningen, blev de evakuerede over

Østersøen til Danmark. Æn af dem, Raoul, læste til ingeniør, da han kom hjem, og han har jeg stadig kontakt med. Jeg har fået brev her til jul og jeg har skrevet på dansk til ham. Nu er han pensioneret og sidder så med sin ordbog, så det venskab det har altså varet. Så var der to mere, som jeg har korresponderet med. De døde så og tænk, deres koner bliver ved med at skrive til mig. Og hver gang takker de for det, vi gjorde for deres dengang unge mænd.

Vi havde dem boende i en 3 ugers tid, så kom der besked om at nu måtte de skrive hjem, men det skulle være på åbne brevkort. Så gik de ind til boghandleren og købte de her gammeldags brevkort, hvor de kan skrive på 1½ side. Jeg har aldrig set noget skrevet så småt. De havde ikke

været i kontakt med familien derhjemme i 2-4 år. De sov nede i købmand Nielsens lagerbygning nede ved anlægget og herfra marcherede de så op til os.

Vi har Musses håndskrevne spiseseddel, som kan give os et indblik i, hvad man spiste i disse år. Der blev lavet mad til 21 personer. Her er et udpluk:

Onsdag den 9. maj: Havregrød, mælk, brun sammenkogt ret, smørrebrød.

Torsdag: Havregrød, Irsk stuvning, smørrebrød

Fredag: Havregrød, grønkaalsuppe, smørrebrød

Lørdag: Havregrød, øllebrød, smørrebrød

Søndag: Øllebrød, kogt oksekød + rabarbergrød, smørrebrød

Mandag: Havregrød, byggrød, kartofler og smørrebrød

Tirsdag: Havregrød, gule ærter, smørrebrød

Onsdag: Havregrød, opvarmede ærter, smørrebrød

Torsdag: Havregrød, kogt flæsk og stuede kartofler, smørrebrød

Fredag: Havregrød, stegt flæsk og persillesovs, smørrebrød

Lørdag: Havregrød, øllebrød, smørrebrød

Søndag: (Pinse): Havregrød, forloren hare, rabarbergrød, smørrebrød

Mandag: det samme som søndag
Morgenmad og aftensmad var altid det sam-

me, men derudover kunne middagen lyde på hornfisk, labskovs, medister, aspargessuppe, frikadeller, risengrød, flæskeæggekage, kalvesteg, stegt fisk, æbleskiver og kærnemælksbrødsuppe.

Prøv lige at servere en sådan menu for nutidens burger-generation. Det kunne da være sjovt at se deres ansigtsudtryk!

Som Ninna Jørgensen, født Meier, husker det:

Neden for mit barndomshjem på Drasbeksgade nr. 10 boede der tyske soldater i skurvogne. De kom op til os for at hente vand, og det turde vi jo ikke nægte dem. Men da jeg en dag havde fået et stykke chokolade af én af soldaterne, tog min far det og smed det i skraldespanden – og det kunne jeg ikke forstå dengang!

En cykelanhænger fra besættelsesårene foran boghandleren i Kolind.

Som Knud Jensen husker det:

Mine forældre havde en ejendom lidt uden for Bugtrup ved tømrer Valdemar Højs skov. I 1943 og 44 blev den beslaglagt af tyskerne, og de gravede en mængde skyttegrave derude. I en træhytte boede vagten, og de øvrige soldater havde logi inde i Kolind.

Jeg og mine brødre så med store øjne på, hvad der foregik. Soldaterne kom og ville købe æg og flæsk. Det var ældre mænd, som længtes hjem. Mine forældre sagde, at de var bange for at blive sendt til Østfronten. En underofficer, der ellers havde logi inde i Kolind, kom tit ind om aftenen og spillede Mølle eller Dam med far.

Jeg kan huske, at han hængte sit revolverbælte over stoleryggen. I de kolde vintre stod soldaterne somme tider ude ved vandposten i gården og vaskede sig.

Jeg har også en erindring om, at vor nabo Niels Ølholm en dag fortalte mig, at det var Hitlers fødselsdag. Og så sagde han: »Skal vi ikke give ham en buket tidsler?« Det løb jeg ind og sagde til mor. Hun kiggede forfærdet på mig og sagde: »Ti da stille, knægt, sådan noget må du da ikke sige!« Det forstod jeg vist ikke rigtigt.

Nogle måneder før kapitulationen blev skoven rømmet af tyskerne.

Min far kørte mælketur til Kolind, og når der havde været våbenedkastninger på Djursland, blev han tit standset af tyskerne og måtte åbne mælkejungerne, inden han kørte ind i Kolind,

og så undersøgte de tyske soldater dem, for at mærke om der var våben i bunden.

Jeg kan også mindes den frygtelige ulykke i 1944, hvor en lastbil fyldt med arbejdere fra flyvepladsen blev påkørt af toget i overskæringen mellem Kolind og Kolindbro og flere blev dræbt.

Da Kolind Alderdomshjem var ved at være færdigbygget i 1943, ønskede tyskerne at beslaglægge det til militært formål. Men sognerådet var hurtigt i vendingen. Man fik i en fart alle de gamle, som skulle bo der, installeret med deres møbler, skønt håndværkerne slet ikke var færdige. Da de gamle først var der, afstod tyskerne fra deres krav.

De forsøgte så at leje værelser hos private, hvilket også lykkedes.

Samme år ønsker de tyske tropper at leje hele Drasbeks Hotel, men selv om de okkuperer alle værelser, lille sal og store sal, så kan hotellet dog fortsætte den daglige drift med besvær. Lille sal gøres til soldaternes spisestue og store sal indrettes til sovepladser.

Passagen til Drasbeks hotel til højre for Bredgade nr. 9 var i krigsårene stærkt benyttet, idet der i denne to gange om dagen var parkeret en militær køkkenvogn, der betjente de mange tyske soldater på hotellet.

Endvidere blev den af et antal af byens beboere anvendt som adgangsvej søndag formid-

dag, når det tyske militære musikkorps holdt koncert (med rumsterstang og det hele) formentlig for at gøre sig lidt populære. Det var i øvrigt i almindelighed ikke velset, at man gik derhen. Mod slutningen af krigen sendtes de tyske soldater til Østfronten, og de vendte ikke tilbage. I 1945 benyttes begge sale til flygtninge fra det østlige Tyskland.

Også på Hotel Kolind ville tyskerne have hele hotellet, men deres overordnede, Buchholz, sagde nej. Hotellet skulle også kunne fungere,

så de fik kun salen. Den var fyldt med soldater, som lå alle vegne i deres soveposer.

På stationen var der særdeles travlt. Hver morgen ankom arbejdstog med flere hundrede arbejdere, som skulle videre til den store byggeplads på Tirstrup Flyveplads. De gik gennem byen eller blev transporteret på åbne lastbiler, måske med et lille »hus« på ladet. Når arbejderne morgen og aften passerede gennem Kolind, blev alle yderdøre lukket og låst, og alle vinduer lukket, idet det lidt tvivlsomme folkefærd

ikke afholdt sig fra at stjæle, hvis det var muligt. Ved 17-tiden kom de retur fra Tirstrup og havde nogen ventetid. Så kunne de lige nå en kop kaffe på Hotel Kolind, inden toget afgik. Sigrid Nielsen, som serverede på hotellet, husker, at når de ankom, så skulle alle øl fjernes. Der var lukket for ølsalg til udefra-

Modstandsfolkene i Kolind.

Fra venstre: Kaj Brøsted Jensen, automekaniker, Th. Nissen, brugsuddeler, Peter Møller Pedersen, cementstøber, Alfred Gay, købmand, Søren Amundsen, ekspedient i EBM, E. Quortrup, dyrlæge, Svane, kommis hos Møller og Gay, Knud Tehen, landbetjent i Gjerrild, Rasmussen, betjent i Grenå, Valdemar Høj, tømrermester, Albert Kristensen, rutebilejer, Kaj Poulsen, arbejdsmand, Petersen, landbetjent i Kolind, E. Mouritsen, elektriker hos Mogensen, Egon Hansen, smed i Ebdrup, Arne »Dommer«, Gl. Kolind.

kommende. Hotellet havde en tildeling af øl, som kun skulle komme de lokale til gode. Andre arbejdere ventede ved stationen. Så mødtes man i et blikskur på engen ved kulkana-len, lige overfor stationen. Her blev der spillet hasard («hold på sekseren»), og mange fik ikke de surt tjente penge med hjem. Kulkana-len var en blind kanal, som forbandt sydkana-len med stationsområdet. Her lastedes kul over i pramme, som fragtede dem til Fanne-rup pumpestation.

Der var en del modstandsfolk i byen. De gemte deres våben på loftet over brandstationen, som var en del af det gamle forsamlingshus på Kapelvej.

Betjent Pedersen, som boede i Søndergade nr. 1 var også modstandsmand. Over for hans hus boede landpost Trust, som havde lejet et værelse ud til tyske soldater. Pedersen og Trust af-talte, at Pedersen skulle leje værelset ved siden af, så kunne han sidde og lytte til soldaternes snak og derigennem høre, hvis der skulle ske noget i Kolind-området. Hvis der var fare på færde, skulle fru Trust sætte en blomstervase i vinduet som advarsel til betjenten.

Skulle modstandsfolkene »gå under jorden«, gemte de både sig selv og eventuelle biler hos landmænd i Sundet.

Blandt andet på elværket på Kapelvej forberedtes sabotageaktioner. Her sad elværksbestyrer

Marius Als og hans assistent Peter Møller Pe-dersen og æltede plastisk sprængstof og rode-de med sprængblyanter, mens mange børn ly-stigt badede lige uden for i det cirkulære kø-levandsbassin med det lune vand.

Deres arbejde blev heldigvis ikke opdaget af ty-skerne, og selve sprængningerne, der fortrins-vis skete på jernbanen i kurven ved Hallen-drup, blev udført af en elektriker ved A. Mo-gensen ved navn Mouridsen og en ekspedient fra fru Frandsens købmandsforretning i Dras-beksgade. Heller ikke disse to blev afsløret.

Da krigen var forbi, opløstes gruppen natu-r ligvis. Afslutningsfesten blev holdt den 28. juli 1945 i Skarresø Forsamlingshus.

Under 2. verdenskrig var der mange ting, man ikke kunne få. Desuden havde man nogle kol-de vintre, hvor alting frøs til is. Varmt tøj kun-ne man ikke købe, så alt gammelt, uldent tøj blev trevlet op og syet om. Man kunne ikke få kul eller koks til opfyring, og havde man ikke mulighed for at anskaffe noget tørt træ, måtte man benytte tørv. Disse var af og til så fugti-ge, at de først skulle stå til tørre i en rum tid, før de kunne bruges. Mange oplevede i disse kolde tider at vågne op om morgenen og op-dage, at deres ånde var frosset til is på dynen. Mindre børn måtte ofte varmes hos forældre-ne i dobbeltsengen.

Rationeringsmærker, legitimationskort og ud-gangsforbud efter kl. 23 gjorde livet besværligt.

Rationeringsmærker

De usikre tider medførte, at der i Kolind dannedes et frivilligt Vagtværn, som skulle fungere som politi. På skift gik man to og to rundt i byen om natten for at skabe tryghed.

Alarmeringen skete fra telefoncentralen, som aktiverede brandsirenen og tilkaldte gruppelederne via telefonen. Mange beboere anskaffede også en fløjte, der kunne aktivere hjælp ved overfald eller indbrud.

Som Jørgen Staunskjær husker den politiløse tid i Kolind:

Det er om begivenhederne 19. september 1944 og den efterfølgende lovløse tid, han vil berette, idet hans far (1903-1987) var med i det vagtværn, der skulle forsøge at opretholde ro

og orden. På denne dato indfører besættelsesmagten politimæssig undtagelsestilstand over hele Danmark og politiet sættes ud af funktion.

Samme dag suppleres forordningen med en »Forordning om Automobilkørsel i Danmark«, hvori det bl.a. hedder: »Fra i Dag Kl. 16 er enhver Form for Automobilkørsel i Landkommunerne forbudt«. Undtaget var dog »de sædvanlige Mælketransporter og Lægevogne«.

19. september 1944 var en tirsdag. Ca. 2000 af politiets ca. 9000 mand blev anholdt og ført til koncentrationslejre i Tyskland.

Jørgen Staunskjær i 1943 som gul spejder i Svend Estridsens Trop.

Han er født 19. februar 1931 i Kolind som søn af konsulent Ejvind Staunskjær og hustru Agnes Skole. Fra 1957 til 2003 arbejdede han som landinspektør med udgangspunkt i Grenå.

Den politimæssige undtagelsestilstand blev op-
hævet »med Virkning fra den 15. Oktober 1944
Kl. 00.00«.

I slutningen af oktober oprettedes rundt om i lan-
det kommunale vagtværn, som skulle varetage
en del af det danske politis pligter. Vagtværnene
skulle forhindre forbrydelser. Det måtte anholde
personer, som blev pågrebet under udøvelse af
en forbrydelse eller blev antruffet på friske spor
og derefter aflevere dem til arresthusene.

I det hele taget skulle vagtværnene medvirke til
at opretholde sikkerhed, ro og orden og rykke
ud, når de blev tilkaldt.

Vagtværnets medlemmer var forsynet med det
sædvanlige »Legitimationskort for Sikkerheds-
omraadet i Jylland« samt et specielt »Legitima-
tionskort for Medlem af Kolind Vagtværn« ud-
stedt af sognefogeden i Kolind, E. Andersen.

Medlemmerne bar et armbind med påskriften
»Vagtværn«. De var bevæbnet med en stav: Et
stykke slange af syntetisk gummi, fyldt med sand
og proppet til i begge ender med en stump af et
kosteskæft. I den ene ende var boret et hul til et
stykke tyndt reb, således at staven blev let hånd-
terlig. Udstyret bestod herudover af en lomme-
lygte og en fløjte.

Den første omtale, jeg i aviserne finder om et
vagtværn i Kolind, er i »Grenaa Folketidende«
26. oktober 1944.

Af referatet af generalforsamling i Kolind og Om-

Kortet
skulle
man al-
tid have
på sig, og
det bær-
rer tyde-
ligt præg
af at have
ligget i
Stauns-
kjærs
pung.

egns Haandværkerforening hedder det: »Stati-
onsforstander Hougaard afgav Beretning om Ud-
valgets Tilrettelæggelse af Oprettelsen af et Vagt-
korps for Kolind By og Kolind Stationsby. Der er
nu et frivilligt Korps paa 35 Mand, og det skulle
være muligt at stille med alle de 35 Mand place-
ret i Grupper forskellige Steder i Byen sammen
med Brandkorpset. Det økonomiske Spørgsmaal
vedrørende Korpsets Oprettelse var ordnet til-
fredsstillende ad Frivillighedens Vej. Forsamlin-
gen vedtog at opfordre Udvalget til at arrangere
Øvelser efter Skøn. Beretningen godkendtes.«
Det var naturligt, at det blev stationsforstan-
der A. Hougaard (1890-1954), der blev leder af
vagtværnet i Kolind. Han var stationsforstan-

Borgere i Kolind!

Som det vil være en Del af Byens Borgere bekendt, blev der paa Borgerrådet den 18. ds. vedtaget et Udvalg, der skulde søge at overvåge Ro og Orden i Byen indtil videre.

Før at kunne byde en Ordning, der gav en vis Sikkerhed, var det nødvendigt at tage hensyn til Paragener og over direkte Støtte.

Den direkte Støtte opstod gennem 35 af Byens Borgere, der stillede sig til direkte Raadighed og gennem ca. 350 Kr., der indgik gennem en udsættelse Tegningsliste.

Udvalget erendes herafter om følgende: De 35 Borgere deles i 7 Grupper, der i givet Fald stiller følgende:

- 1 i Vajkrydsen ved Afholshotellet,
- 1 i Vestergade,
- 1 ved Robert Bang,
- 1 ved Meyer,
- 1 paa Bugtrupvej (ved Konsulent Stauuskjær),
- 1 ved Sædemager Jensen,
- 1 ved Dyrlæge Quirrup,
- samt Brandkorpset ved Brandskullerum.

Grupperne alarmeres fra Centralen ved Udråbning 11. Gruppelederne og samtlige sættes Brandskullerum i uafbrudt Virksomhed i 2 Minutter.

Man behøver altså kun at ringe Centralen op og forlange Hjælp til et bestemt Sted, saa besøger Centralen det øvrige. Den Gruppe, der har Stilleplads nærmest ved, sætter Brandkorpset vil da møde paa Stedet.

De øvrige Grupper bliver paa deres Stillepladser og vil herfra kontrollere mistænkelige Færdsler i nærmeste Omegn.

Nu er det jo ikke enhver, der har Telefon, og Udvalget anmoder derfor indtrængende om, at alle Gæderne holdes læsede fra Mærkets Inderbrud, og at alle Soveværelser holdes læsede om Natten, uanset om det er med en sove Krog eller en Skyder.

Skulde der derefter blive forsøgt Inderbrud, vil der være rigelig Tid til at hentyde et skingrende Fløjte, og naar en saadan høres, tegner Udvalget med, at den nærmestboende Telefoner straks vil ringe til Centralen og melde, at der er et forlangt Hjælp fra det eller det Sted.

Naar Sirenen lyder, regner man med, at et ret stort Antal af Byens Borgere vil stille i Gaderne, og der hæves da en ret betydelig Chance for at forpurre Voldsaandinger, Indbrud m.m. og for at paagibe Voldsændingen.

De enkelte Delagere i Grupperne samt Brandkorpset udstyres med Knippel, Lygte og Fløjte; det samme gælder de Patruljer, der til uregelmæssige Tider om Natten vil patruljere i Gaderne. Der disponeres i forrættigt Omfang over afstøttede Politibands.

Ordningen har sine Svagheder; men der kan næppe bydes nogen bedre for Tiden; og det er i hvert Fald bræddet at regne med, at det hele gaar saamænd nok uden Værn; Kolind har intet Fejrbrev i den Henseende.

Den omhandlede skingrende Fløjte kan om et Par Dage købes hos Kobm. Frandsen, der udleverer den uden Avance. Udvalget er klar over, at Misbrug af Fløjten kan lide Sted. Et saadant Misbrug vil dog ikke blot være et Ubrug, men en Slyngestreg.

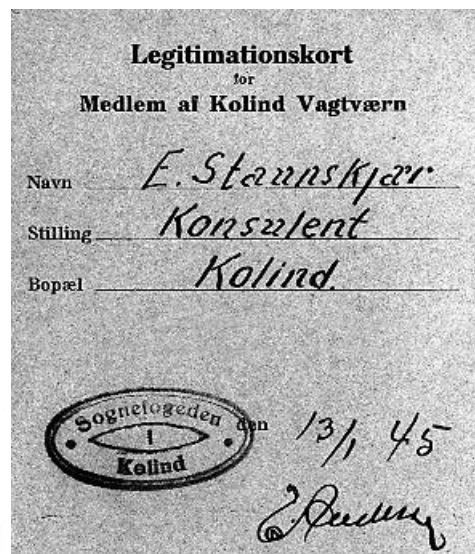
Gruppeordningen er ikke helt tilfredsstillende. Idet der mangler en Gruppe i Udkanten af G. Kolind; men dette Savn vil blive afhjælpet, saasaa tilstrækkelig mange Hjælpere fra dette Bykvarter har meldt sig.

Alarmeringen kan velvagt ikke betydes, hvor der kun er Tale om Smøtapsierier o. l. Der kan være Tale om virkelig Vuld mod Liv eller Ejendoms. Smøtapsierier kan kun forhindres ved ikke at give Anledning til saadanne.

der i Kolind 1943-1946 og var løjtnant, senere kaptajn af reserven.

Vagtværnet blev nu etableret, og et udvalg – hvem ved jeg ikke – udsendte til »Borgere i Kolind!« en redegørelse om, hvorledes der skulle forholdes.

Vagtværnet trådte i funktion og jo læn-

Vagtværnskort

gere tid, der gik, jo mere fik vagtværnet at gøre, således også onsdag den 22. november 1944 ved Katastrofen i Kolind. Til »en større Arbejdsplads i Jylland« (det var bygningen af Tirstrup Flyveplads) – kom hver dag til Kolind Station 600-800 arbejdere med tog fra Århus og Randers. I Kolind blev arbejderne »omladet« til generatordrevne lastbiler,

Her ses den instruks til borgerne i Kolind, som var gældende under den urolige periode under – og lige efter – verdenskrigen 1940-1945.

Instruks for Kolind Vagtværn

1. Vagtværnets Opgave er at forhindre Forbrydelser og at opretholde Ro og Orden i Kolind.
Endvidere bør der skrives ind, saafremt der konstateres klare og grove Tilfælde af »Sortbørs-Handel«. Værnet kan undtagelsesvis paatage sig Opgaver udenfor Bygrænsen.
2. Der skal iagttages Taushed med Hensyn til Forhold Vagtværnet som saadan faar Kendskab til.
3. Med Hensyn til Disciplin, Pligttroskab, Optræden og kammeratligt Forhold indenfor Værnet gælder almindelige danske Regler.
4. Værnets Medlemmer udstyres med Armbind, Legitimationskort, Lygte, Fløjte og Knippel. Armbind skal kun bæres i Mørke, under samlet Udrykning samt i Tilfælde, hvor Berøring med tysk Militær maa paaregnes. Den udleverede Udrustning skal tilbageleveres ved Udtrædelse af Værnet.
5. Værnets Myndighed skal udøves med Omtanke og Bestemthed. Skældsord og Fornærmelse maa aldrig bevirke overlede Handlinger og maa ikke besvares.
6. Medlemmerne af Vagtværnet er – enkeltvis eller flere sammen – berettiget til at anholde Personer, der træffes i Udførelse af en offentlig Forfølgning undergiven strafbar Handling eller paa frisk Spor.
7. Over foretagne Anholdelser skal der optages en Rapport, der udfærdiges paa en særlig Formular.
8. Ved enhver Anholdelse eller Afhøring af Personer, der kan tænkes at ville anvende Vold, skal der straks foretages Kropsvisitation, ligesom det maa forhindres, at der gives paagældende Adgang til Vaaben af nogen Art. Saafremt der er Grund til at tro, at en anholdt Person vil foretage Flugtforsøg, skal han belægges med Haandjern.
9. Udrykning under ukendte eller vanskelige Forhold skal altid ske i Patruljer paa mindst 5-6 Mand.
10. Patruljering paa Gader og Veje foretages med uregelmæssige Mellemrum og efter Tilsigelse i hvert enkelt Tilfælde.
11. Ved samlet Alarm – der saavidt muligt skal undgaas – skal de 2 nærmest Alarmstedet mødende Grupper begive sig til dette.
12. Den udleverede knippel maa kun benyttes:
 1. naar det er nødvendigt for at forhindre en Forbrydelse
 2. til Afværgelse af personlig Overlast
 3. naar der er Grund til at tro, at en nødvendig Anholdelse ellers ikke kan gennemføresKniplen skal anvendes med Besindighed og saavidt muligt kun mod Arme eller Krop.
13. Legitimationskortet skal paa Forlangende forevises sammen med det med Fotografi forsynede civile Kort.
14. Daglig Leder af Værnet er Stationsforstander A. Hougaard. Stedfortræder er Dyr læge E. Quortrup (måske Buus Petersen. Red.) og Bestyrer Th. Nissen.
15. Der vil være at tegne lovpligtig Forsikring for samtlige Medlemmer af Værnet.

Udvalget udfærdigede også en instruks for Kolind Vagtværn

hvorpå der var bygget et bræddehus med plads til 12-15 arbejdere. Der var derfor stor trafik i byen og på stationen hver morgen og aften, også den 22. november ved 17.30-tiden, hvor der ske-

te en ulykke. Dagen efter kunne man i »Grenaa Folketidende« læse følgende:

Lastbil med 13 Arbejdere knust under Toget i Kolind

Chaufføren og to Arbejdere dræbtes, to blev indlagt paa Sygehus, og 6 blev lettere saaret.

Ulykken skete ved, at Chaufføren vilde forcere Stationspladsen, idet Bommene over Vegen var nede.

Da bilen kørte ned ad Sadelmagerbakken i Kolind, saa Chaufføren, at Bommene var sænket, og han drejede da til højre hen forbi Stationsbygningen for at benytte en Overkørsel over Sporene i Stationspladsens østlige Ende. Det er en ubevogtet Overkørsel inde paa selve Stationspladsen, og den benyttes meget, fordi Bommene vest for Stationen ofte er nedrullede i længere Tid, naar et Tog rangerer paa Stationspladsen.

Bilen kørte lige ind foran det frembrusende Tog. Bilen rammes lige bag Førerhuset og kom til at hænge foran paa Toget, der slæbte den med sig, mens de 9 Arbejdere sammen med Trækassen slyngedes højt op i Luften foran Toget og havnede dels paa Sporene og dels i Grøfterne langs Banen.

Toget bremsede op paa et Par Hundrede Meter, og Lokomotivføreren gav med Dampfløjten 3 lange Pift.

Det var et gruopvækkende Syn, der mødte Folk, der først kom hen paa Sporet, hvor Ulykken var sket. Paa den 200 Meter lange Strækning laa Arbejderne fra Bilen som livløse, dækket af Rester af Trækassen, og i de første Øjeblikke antog man, at de fleste af dem var blevet dræbt. Omtrent ved Paakørselsstedet laa det stærkt lemlæstede og parterede Lig af Arbejdsmand....., der havde væ-

ret under Toget. Bilen blev splittet ad i Stumper og Stykker. Ved Slæbeturen med Toget blev Baghjulene revet af, Billadet og den store Trækasse adskilt i enkelte Brædder, og paa Lokomotivet hang Motor, Forhjul, Rester af Førerhuset og Generatoren.

En af de lettere Sårede fortæller, at han sad midt i Bilen og ikke anede nogen Fare. Pludselig kom det frygtelige Brag, hvorefter han blev slynget op gennem Kassens tynde Loft ud gennem Luften for at havne paa Sporet midt mellem Skinnerne. Det sidste var han ikke klar over, før han hørte Hjulraslen til begge Sider. Han slog forfærdet Armene om Hovedet og blev liggende ganske stille, idet han mente, at hans sidste Time var kommet. Han blev imidlertid ikke ramt og blev fundet, da en af hans Kammerater løftede nogle Brædder, der var kommet til at ligge netop over ham. Han var sluppet med et Saar over Næseryggen og et voldsomt Slag paa venstre Hofte.

Stationsforstander A. Hougaard og hans Personale havde forudset, at Ulykken ville ske. Da der ikke lød Skrig og Klageraab fra Arbejderne, troede man i første Øjeblik, at alle var dræbt, men saa galt var det jo heldigvis ikke, selvom det var slemt nok, udtaler Stationsforstanderen.

Grenaa Folketidende 23. november 1944

Lastbilen var på vej fra flyvepladsen over Kolind og Ryomgård til Allingåbro. På grund af uoverskuelige forhold kunne chaufføren ikke se eller høre et godstog, der havde fri gennemkørsel ved Kolind for at fortsætte til Trustrup. To af arbejderne i trækassen forudså ulykken, sprang af og forsøgte at stoppe chaufføren, hvilket ikke lykkedes.

De ca. 800 arbejdere, der stod på perronen parat til at køre med særtogene til Århus og Randers, styrtede til ulykkesstedet, der hurtigt blev til kaos.

Stationsforstander A. Hougaard ledede redningsarbejdet, fik tilkaldt vagtværnet og lægerne fra Kolind, Ryomgård, Tirstrup og Nimtofte.

Min far var blandt de tilkaldte i vagtværnet. Jeg husker endnu tydeligt fars beskrivelse af det uhyggelige, han havde oplevet i forbindelse med opsamling af de dræbtes indvolde, arme og ben. Heldigvis kom der ikke flere oplevelser af den art.

Godt tre måneder efter ulykken blev der afholdt forhør på stationen i Kolind. Alle implicerede parter blev afhørt, men der »fremkom intet udover, hvad der allerede er meddelt ved Omtalen af Ulykken«.

Dog oplyste ledvogterske fru Kirstine Petersen, Koed, at lokomotivets forlanterne ikke havde været tændt. Lokomotivføreren sagde, at han ikke havde mulighed for at se det, idet det ikke

var helt mørkt, og da lanternen for tiden er afblændet.

Vagtværnets dagligdag

Det var heldigvis ikke katastrofer, der kom til at præge resten af tiden indtil Befrielsen. Det var sortbørshandel, tyverier, hestettyveri og hardspil.

Min fars gruppe ændrede navn til »Vagtværnsgruppe Alderdomshjemmet«, og den bestod af: bankdirektør J. A. Nielsen, sadelmager Aage Jensen, barber R. Jensen, kommis A. Jensen, vognmand A. Christensen, mejerist F. Sand og konsulent Ejvind Staunskjær.

For at undgå alarmering af hele vagtværnet i mindre alvorlige tilfælde, blev kun følgende alarmeret: dyrlæge Quortrup, uddeler Th. Nissen, karetmager M. Christensen, fotograf K. Lund, urmager Kaj Thomsen og malermester Andersen.

Om Vagtværnets daglige virke kan vi læse i gamle udgaver af bl.a. »Grenaa Folketidende« (se avisnotits 1, 2 og 3).

9. marts 1945 meddeler avisen, at han er flygtet fra Marselisborg Hospital, hvor han var indlagt til behandling for fnat. Han betegnes nu som en meget farlig forbryder af politiet i Århus.

Hos købmand Carl Petersen i Trustrup opdager

»Tobakshandleren« fra Kolind tilstaar villigt

Den 24-årige Wladislaw Stanislau Brzotek, der i går anholdtes paa Kolind Station som sigtet for Sortbørs Virksomhed, fremstilles i Dag i Retten i Grenaa. Den unge Mand, der kaldes Valdemar Thomsen, tilstod villigt sin Forseelse og de Enkelheder, der knyttede sig dertil. Han havde ikke tidligere ar-

bejdet i denne »Branche«, og de 4 Kufferter med Tobak og Cigaretter var nylig indkøbt i København paa Kaffebarer og paa Gaderne for i alt 6000 Kr., hvilken Kapital var skaffet ved Arbejde i Tirstrup. Blandt de Varer, man fandt i Kufferterne, var der ubandroleret Tobak. Tiltalte erkendte sig skyldig i ulov-

lig Handel med Tobak, om end han ikke naaede at faa noget afsat. Han anklages for Overtrædelse af Prisloven, Straffeloven og Toldloven. Han fængsledes til Torsdag den 11.ds. Tiltalte havde haabet paa at komme paa fri Fod, men dette lod sig ikke gøre. – Tobaksvarerne er paa Vej til Grenaa.

Avisnotits 1. Grenaa Folketidende 29. januar 1945

Dramatisk Anholdelse i Kolind

En Mand, der mistænkes for Hestetyveri, forsøgte at flygte og senere at skære Pulsaaren over. Vagtværnet i Kolind fik i Formiddags Anmodning fra Aarhus Kriminalret om at anholde den ca. 30-aarige Carlo Christiansen fra Aarhus. Christiansen arbejder paa en større Arbejdsplads paa Kolindeggen med to Spand Heste, der er opstaldet i Kolindbro, og Christiansen havde Logi hos Tømrermester S. Bjerregaard, der bor tæt ved »Vedø«.

Christiansen skulde anholdes som Følge af Hestetyveri, og Anholdelsen fik et meget dramatisk Forløb. Vagtværnet fra Kolind tog Christiansen paa Sengen. Han bad om at gaa paa Toilettet, men herfra sprang han kun iført Undertøj ud i Sneen. Malermester Andersen, Kolind, var den første, der forsøgte at fange ham, men Christiansen slog Malermesteren ned. Andersen trak dog Christiansen med sig i Faldet, og Dyr-læge Quortrup sprang til og satte sig overskrævs på

Christiansen. Derefter lykkedes det at faa Tyven ind i Stuehuset igen. Her slog Christiansen en Rude ud og begyndte at file i det ene Haandled med et af Skaarene. Derefter belagde Vagtmændene ham med Haandjern og fik Læge Hjarsbæk Rasmussen, Kolind, tilkaldt. Der var imidlertid ikke sket større Skade paa Haandleddet, og Christiansen blev derefter transporteret til Kolind og sendt med Toget til Aarhus.

Avisnotits 2. Grenaa Folketidende 29. januar 1945

Den dramatiske Anholdelse af Hestetyven

*Kørte Hestene gennem
Snestormen fra
Odder til Kolind.*

Den 40-årige Aarhusianer Carlo Christiansen, der som omtalt i Gaar blev anholdt i Kolind efter en Række dramatiske Begivenheder, fik, da han skulle afrejse fra Kolind Station, en ny Raptus og forsøgte at flygte, men paa Grund af Haandjerne kunde han ikke komme hurtigt nok af Sted, og han blev fanget igen. Efter at han havde faaet en Gang »Knippelsuppe« faldt han til Ro, og efter Ankomsten til Aarhus blev han indsat i Arresten.

Det oplyses, at han Natten til Søndag har stjaalet to Heste paa Herregaarden »Aakjær« ved Odder, og Natten til Søndag og Natten til Mandag har han derefter kørt Hestene til Kolind. Han var som Følge af de haarde Strabadser noget udmattet og sov længe Mandag Morgen, hvorfor Vagtværnet som omtalt kunde tage ham paa Sengen.

*Avisnotits 3.
Grenaa Folketidende 30. januar 1945*

Schæferhund fandt ham i Kolind

Da Toget var ankommet til Kolind, meddelte han sin Opdagelse til Vagtværnet i Kolind, der mødte op paa Stationen. Imidlertid var Manden ankommet til Kolind og havde sat sig ind i Ventesalen. Da Stationsforstanderen kom for at se efter ham, anede han straks Uraad og løb ud af Døren. Nogle Arbejdere optog Forfølgelsen, og Raabene: Stop Tyven! kaldte hurtigt flere til. Tyven løb ud og ind mellem Husene, forfulgt af 20-30 Mennesker, men det lykkedes ham dog til sidst at ryste Forfølgerne af sig og forsvinde. Man opgav dog ikke

Haabet om at finde ham. Købmand Nielsens fine Schæferhund blev rekvireret, og den fandt ham gravet ned i Sneen i Bødker Petersens Have. Han blev taget med ned paa Stationen, men det viste sig ved Visitationen, at han hverken havde Penge eller Legitimationspapirer paa sig, saa han maa have smidt Pengene bort undervejs. Han nægtede pure Indbrudet i Trustrup, men da han tydeligvis havde en daarlig Samvittighed, blev det besluttet, at han skulle sendes til Randers og der overgives til Vagtværnet.

Avisnotits 4. Grenaa Folketidende

Hasardspil

Vagtværnet forespurgte, om Sogneraadet havde noget imod, om Værnet greb ind overfor ulovligt

Spil om Penge paa Markedspladsen. Det vedtoges at svare, at det havde Raadet ikke.

Dagbladet Djursland 15. februar 1945

Aktion mod Spillebordene

I den senere Tid har der i Kolind udviklet sig et ret udbredt Hasardspil, hvori ofte omsættes store Pengesummer. Man spiller endda ganske aabenlyst paa Spillebordene. I Aftes drog Vagtværnet i Aktion mod Hasardspillene. Bag Grisehallen fandt man to Spilleborde opstillet. Indehaverne fik Ordre til straks at pakke sammen, og der blev sagt til dem, at de, hvis de genoptog Spillet, vilde blive anholdt og indsat i Arresten i Grenaa. Vagtværnet overvaagede, at Spillebordene blev pakket sammen, hvorefter det trak sig tilbage.

11. april 1945 fra Dagbladet Djursland

man en indbrudstyv ved højlys dag. Han forsvinder, men det opdages senere, at der mangler 100 kr. fra et pigeværelse, ligesom nøglen til bagdøren også er væk. Han eftersøges, men er forsvundet ud over markerne. En elektrikerlærling fra Kolind, Niels Sørensen, får at vide, at tyven var rødhåret, og under togturen til Kolind observerer han ham vandrende langs banelinjen med kurs mod Kolind. (se avisnotits 4).

Fem arbejdere påtager sig at føre ham til Randers. På Strømmen Jernbanestation overleveres han til to vagtmænd fra Randers. Disse stikker han fra. Vagtchefen beklager, men mener nok, at de hurtigt skal finde ham. Han er en gammel

kending ved navn Anders Poulsen, også kaldet »Anders And«. Han er stukket af fra Sindssygehospitalet i Risskov og har tidligere været danmarksmester i svømning.

Befrielsen

5. maj 1945 ophørte Vagtværnets funktion. Frihedskæmperne trådte frem og overtog roens opretholdelse.

Danmarks Frihedsråds Lokalkomité og Modstandsbevægelsens Byledelse udsendte et »Op-
raab«, hvori det bl.a. hed:

Lokalkomitéen for Grenaa har efter nøje Undersøgelse udpeget en Række Personer, som ved deres aktive Deltagelse i tysk Undertrykkelse under Besættelsen eller ved deres Medlemskab i nazistiske Organisationer har vist sig farlige for Genoprettelse af Ro og Orden.

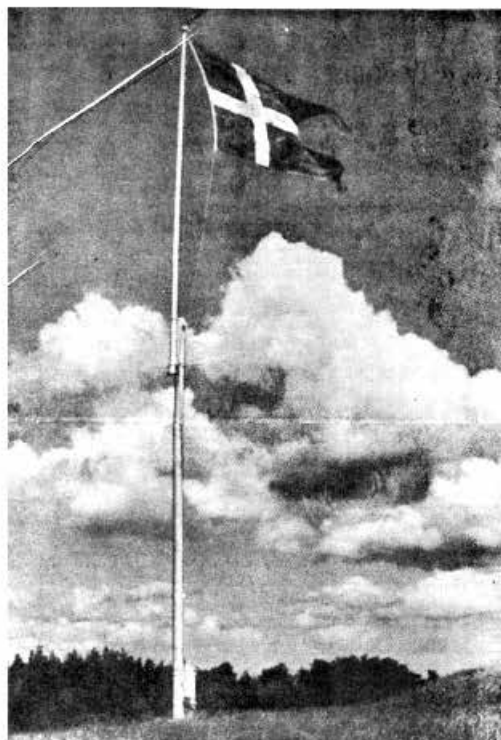
Disse Personer vil blive taget i Forvaring.

Saa længe Aktioneren staar paa, maa Befolkningen holde sig i Ro.

Befolkningen maa udvise samme værdige Holdning og samme mønstergyldige Selvdisciplin i Dag som i de forløbne Aar.

60 personer under Grenås område skulle interneres.

Danmark atter frit!

De tyske Besættelsestropper i Danmark har kapitulert overfor Feltmarskal Montgomery. De tyske Tropper i Holland og i Nordtyskland nedlægger ogsaa Vaabnene.

RB. LONDON, FREDAG KL. 20,35
At tysk Modstand i Nordvest-Tyskland er ophørt. Feltmarskal Montgomery har meddelt General Eisenhower, at alle tyske Styrker i Holland, Nordvesttyskland og Danmark, inklusive de frisiske Øer, havde overgivet sig til 21. Armégruppe med Virkning fra Kl. 8,00 dobbelt britisk Sommertid. Denne Overgivelse paa Slagmarken omfatter de Styrker, der nu staar overfor 21. Armégruppe paa den nordvestlige Flanke.

Der riser en stor
 lyst over den
 og blomster fly
 fra By og fra Bønder
 De vil leve og stolt
 og ligger udmærket

Udsnit af avisforside fra Randers Amtstavis
 lørdag den 5. maj 1945

Flaget hejses ved
 genforeningsstenen foran
 Brugsen den 8. maj 1945.

Erindringer

Vil man for en stund drømme sig tilbage – og forestille sig, hvordan livet har formet sig i Gl. Kolind, kan følgende beskrivelser anvendes. Gå evt. en tur gennem Gl. Kolind, kig ind i gårdene og lad noget af det nedenstående sætte gang i fantasien.

Erindringer fra området i 1860'erne

v/ P. Greve, Koed:

(fra Grenå Folketidende 1943)

Den daglige føde var i min barndom ret enkel og tarvelig og bestod hovedsagelig af grød, byg eller boghvede, til middag om sommeren; ja, det påstodes, at der var enkelte gårde, hvor de spiste grød 21 gange om ugen. Om vinteren spistes der grønkål, ærter, hvidkålssuppe og pandekager. Der spistes af et lurfad og både husbond og madmor spiste sammen med tjenestefolkene.

Bønderne bagte selv deres brød og bryggede deres øl. Det var den almindelige mening, at øl kunne slukke for tørst.

Klædedragten var til daglig for mænd og drenge hjemmelavet vadmæl og for kvinder og småpiger et uldternet stof. Linnedet var afhør og bomuld. Men til fester, bryllup eller barsel mødte de alle i tøj af fint klæde og kjolestof.

Bønderne havde dengang foruden heste, køer og svin en snes får, som hvert forår og efterår blev

vasket og klippet og ulden blev lavet til klæder. I dagligstuen samledes alle gårdens folk. Der var langbord og fast bænk med panel til ydervæggen. Polstrede møbler kendte man ikke på landet. I øverstestuen stod solide kister af eg og fyr sammen med skabe og chatoller til at opbevare klæder og linned i. Jeg har også set i et sovekammer alkoveseng med omhæng og over sengen var en hylde til at stille mælken på, for at den ikke skulle fryse.

Gulvet i stuerne var af brædder eller fliser og var ved at fortrænge gulvene af stampet ler, men i bryggerset var ofte kun toppede brosten. I mange hjem havde de ikke komfur, men et muret ildsted, og i bilæggerovnen i dagligstuen var der ofte kogerum, så kaffen kunne koges der.

Kaffe var også dengang en yndet drik. Folk brændte selv de rå kaffebønner og nød kaffen med et stykke kandis til. Ældre folk lagde kandissukkeret, der ikke var brugt, tilbage i sukterskålen.

Belysningen i stuerne var også tarvelig. Petroleum kunne købes, men brugtes ikke meget; man holdt sig til talglys og væger, som man selv støbte.

En af de store oplevelser for os børn var de ny, smukke mønter, kroner og øre, der i 1871 afløste rigsdaler, mark og skilling. Ganske vist fordyrede de ny mønter lidt, men det mærkede vi

børn jo ikke. Et 4-skillings frimærke blev forhøjet til 10 øre, og et stykke wienerbrød til 2 skilling blev forhøjet til 5 øre. Kagekoner kom med brød fra Nimtofte og Thorsager, og vi børn stimlede sammen om kagekurvene. Femørerne kaldtes populært »en Bjørnbakker«. Hvoraf det kom, ved jeg ikke.

Der var læge og dyrlæge i Rønde og læge i Nimtofte, og nærmeste apotek var i Hornslet. Lægerne ude på landet havde ikke meget at bestille. De kloge koner og kloge mænd havde overtaget.

Lærer Yde fik gennem Hedeselskabet den omliggende magre jord beplantet, og han var også en god mand for Landboforeningen. Lærer Yde blev udnævnt til Dannebrogsmænd. I året 1900 rejste Kolind Landboforening en mindesten for lærer Yde i den plantage, der bærer hans navn.

Min far var den første dér på egnen, der begyndte at dyrke roer, men byens folk kunne ikke forstå, det kunne betale sig at dyrke roer, da så meget godt korn kunne gro på roernes plads. Lærer Yde havde en lille såmaskine til roer, og han hjalp min far med såningen, men den almindelige mening indenfor byen var, at de havde en skrue løs begge to.

Fra 1842 ved vi, at de unge i deres sparsomme fritid om sommeren opholder sig uden dørs, hvor de sludrer, synger og leger. Vi ved også, at der tændtes bål på Valgborgaften, og at man dansede om majtræet.

Det daglige arbejde krævede sin mand, og normalt må der have været roligt i byen om aftenen. Med lange arbejdsdage med fysisk arbejde i fri luft, kræver kroppen også hvile, så nattelev har der ikke været meget af.

Og skulle det ske, at de unge alligevel blev for længe ude om sommeren, kunne byens ældre skride ind. På et tidspunkt indførte men en bestemmelse, der sagde, at de unge skulle være hjemme kl. 22, ellers kunne man risikere at få en bøde.

Derfor må man også have set frem til årets forskellige fester med stor forventning.

Ud over fester ved højtiderne har landsbyen haft de såkaldte »legestuer«, som er at sammenligne med senere tiders baller.

I Gl. Kolind måtte de unge afholde 6 årlige legestuer.

Om sommeren kunne dans og leg foregå i naturen, enten på den bare jord eller på et udlagt plankegulv.

En speciel ungdomsfest afholdt man Valborgaften.

Frem til 1880'erne blev de unge hjulpet på vej, når de skulle finde en partner.

De ældre i byen parrede simpelthen de unge sammen. (Hvilke kriterier de har benyttet, vides ikke).

Karlene blev kaldt gadebasser og pigerne gadelam. Når karlene havde fået at vide, hvem de havde fået som gadelam, skulle pigerne løbe

ud i byen og gemme sig. Karlene skulle efterfølgende forsøge at fange hver sit gadelam. Om parrene kom retur med det samme, når de havde fundet hinanden, kan vi kun gætte om.

En smuk sommerdag i 1930'erne kom en landmand kørende til Kolind med en arbejdsvogn forspændt to heste. På vognen stod et flot chatol. Han kørte det til stationen for at sende det til Århus, men da han endnu ikke havde fået betaling for det, overtalte Musse Laursen ham til at læsse det af ved hende. Efter nogle omgange med soda og kogende vand, fremtrådte chatollet i smuk, lys elmetræ og med de oprindelige skilte og låse. Nogle år senere må hun sælge chatollet, da familien fattes penge til restaurering af bondehuset på Fynsgade – men med blødende hjerte. Hun får dog mulighed for at købe det tilbage nogle år senere, og det var siden hendes allerførreste eje.

Erindringer fra 1918 v/ Musse Laursen

En almindelig dag begyndte tidligt om morgenen med at jeg blev vækket. Så var der morgenmad, som for de voksne bestod af kogt mælk med rugbrødsterninger og kaffe og sigtebrød. Jeg brød mig ikke om den kogte mælk, så jeg fik mellem-madder. Så skulle vi i skole til kl. 8. Vi gik i 7 år. Når der var middagspause kunne jeg gå hjem for at spise, da jeg boede tæt på skolen. Efter skoletid havde jeg ikke nogle pligter. Jeg var jo enebarn. Jeg var meget sammen med min bedstefar, Anders Bager. Når vi piger legede, var det med dukker og bolde.

Aftensmaden bestod altid af kartofler og sovs og grisekød. Vi slagtede gris tre gange om året, så vi fik alt, hvad der kunne laves af grisekød: Stegt flæsk, frikadeller osv. Grisen blev lagt i saltkar for at kunne holde sig. Vi fik også grønkålssuppe og hvidkålssuppe. Om aftenen var pigen og karlen med inde til aftenkaffe, og de var søde til at lege med mig. Vi spillede kort og ludo. Alle skulle i seng senest kl. 22.

Jeg var aldrig i rigtig bad. Man etagevaskede dengang, startende med hårvask og så videre ned ad kroppen.

En gang om ugen kom fiskehandler Havmand forbi, og så fik vi fisk. Han råbte altid: »Fiskene er store, og priserne er små – lige fra Bønnerup Strand«. Desuden fiskede far i Mårup Å, hvor man dengang kunne fange mange ørreder.

Om vores juleaften: Karlen og pigen skulle selv-

følgelig passe det daglige arbejde, men når de var færdige med malkning og fodring, måtte de gerne tage hjem til deres familier, hvis de boede i nærheden. Vi fik altid juletræ fra farbror Jens Kristian, som havde et stykke jord med juletræer. Men han var meget nøjsom, så ofte var træerne lidt skæve. Det var ikke 1.-klasses træer. De pæneste er nok blevet solgt.

Kl. 20 kom farbror og Maren på besøg. Vi fik da også lidt julegaver. Den flotteste gave fik jeg som 4-årig. Det var en dukkevogn, som endda var købt i Skive. Om eftermiddagen samledes vi til kaffe og om aftenen selvfølgelig omkring julemaden. Jeg kan ikke huske om vi var i kirke, men mon ikke jeg har fulgtes med bedstefar, som kom meget i kirken.

Priser og løn

I 1870 fik en karl 12 rigsdaler det første år.

I 1880 fik en landarbejder 1,25 kr. i dagløn om sommeren (På egen kost).

Om vinteren fik han 0,75 kr.

En gammel kone fik 16 øre om dagen for at karte.

I 1890'erne: 1 tønne korn koster 5-7 kr.

En opfedet ko koster 70 kr.

En daglejers løn om vinteren:

2 mark + kosten.

Omkring 1915 kom træhandler Niels Georg Nielsen ofte ned til sadelmager Jensen med 22 øre. Det var, hvad to øl kostede, og dem delte de så.

I 1920'erne fik et postbud 40,- kr. i månedsløn. Den steg til omkring 200,- kr./mdr. i 1930'erne.

Flyvestævnet ved Kolind

Søndag Eftermiddag overværedes af en Mængde Mennesker saa vel paa selve Flyvepladsen som paa Veje og Bakkekrænger rundt om denne. Flyveren, Løjtnant Witttrup udførte sine halsbrækkende Øvelser i Luften med en imponerende, næsten legende Letthed. Da Kunstflyvningens første halve Time var forbi, var der adskillige, der havde faaet Lyst til selv at komme en Tur paa Vingerne, og Maskinen gik Gang paa Gang op med Passagerer, der i de 5 Minutter, Turen varede, fik et smukt Udsyn over det meste af Djursland, der saa bedst i Sommerroen.

Avisnotits fra 16. august 1935.

Hvor flyet har haft startbane, vides ikke, men det kan ikke være Tirstrup flyveplads, som først blev bygget under 2. verdenskrig.

»Brand – brand!«

»Brand – brand!« Ordene har ofte lydt gennem landsbyens snævre gyder, når der var udbrudt ild i et af husene. Og mange gange endte det som en katastrofe for den enkelte familie, og i nogle tilfælde for en større del af de små byer.

Kolind Brandvæsen

Med hjælp fra bl.a. Anders Lund og Bent Salminen har vi fået samlet nedenstående om det lokale brandvæsen. Faren for ildebrand var tidligere væsentlig større end i dag. Husene var jo bygget af bindingsværk og tækket med strå. I de små landsbyer var husene ofte bygget ganske tæt, så ild i ét hus kunne nemt springe til naboehusene. Man har da også efterretninger om landsbyer, hvor en stor del af byen var nedbrændt.

Eksempelvis brændte det meste af Ebdrup i 1931. I Bugtrup brændte de 4 vestligste gårde i 1932 og i Gl. Kolind brændte flere gårde i 1936.

Når kirkeklokken klemte, betød det, at der var brand, og alle mænd ilede til brandstedet. Da der ikke fandtes brandsprøjter, men kun brandspande, var den vigtigste opgave at få alt levende bjærget ud. Først derefter kunne man tage sig af indboet og samtidig forsøge at slukke branden.

Undertiden fik de brandlidte af myndighederne tilladelse til at bede om hjælp til en nybygning hos landsbyens øvrige beboere, og mange landsbyvedtægter forpligtede ligefrem naboer

Brandsvendene havde i en årrække sommerudflugt med damerne. Her er man klar til afgang i 1959/60.

Brandsvendene er fra venstre: J. P. Høj, Hilmer Andersen, Børge Eskildsen, Frede Bjerregaard, Svend Rasmussen, August Dannemand, Peter Lund, Aksel Andersen, Svend Nikolajsen, Eigil Jørgensen, Thorvald Rasmussen, Valdemar Høj, Karl Knudsen, Marius Skærsø, Georg Knudsen, Kristian Jacobsen og i døren Albert Kristensen, hvis bus man benyttede.

Fra 50 års jubilæet den 23. februar 1963 på Drasbeks hotel. Fra venstre: Oskar Kjeldsen, J. P. Høj, Valdemar Høj og Karl Knudsen

til at hjælpe de brandlidte med arbejde, korn eller penge. Først omkring år 1800 oprettedes brandforsikringsselskaber. »Den almindelige Brandforsikring« oprettedes f.eks. i 1792 iflg. kongelig anordning.

Faren for brand øgedes af, at man ikke havde den store sans for renlighed og orden. Uorden i stuerne og rod uden for husene gav ofte gode muligheder for, at ilden kunne spredes. Som et kuriosum kan nævnes, at det var en udbredt opfattelse, at renlighed var skadeligt. Ansigtet kunne tage skade, hvis man vaskede sig. Man skulle blot tørre smudset af hver morgen med et stykke linned, – står der i en beretning fra 1782.

Strålerne er rettet mod FDFs hytte i Sivested.

Allerede ved Kolind sogneforstanderskabs første møde i 1842 foreslog provst Høvring, at man anskaffede en vandsprøjte til brug ved slukning af ildebrand, men da sognets indbyggere på det tidspunkt ikke ønskede det, faldt forslaget bort.

Angsten for ildebrand kommer atter til udtryk ved et sognerådsmøde i Kolind i 1870. Brandfoged Mogens Rasmussen Tolstrup og brandvidne Jens Sørensen Holst mødte frem til mødet og fortalte, at beboerne i Kolind var bange for, at der i Kolind Fattighus ikke vistes tilbørlig forsigtighed med lys og ild. En kvinde i Fattighuset var uforsigtig med ild, navnlig om aftenen og natten. Det bestemtes derfor, at kvinden skal flyttes fra Kolind og til Fattighuset i Astrup, da det ikke ligger tæt på andre bygninger. En kone fra Astrup skal så flyttes

til Kolind, »hvis begge disse fruentimmer ej kunne enes sammen i Astrup fattighus«.

Vi skal helt frem til 1913, før vi i Kolind får et organiseret brandværn. Den 20. februar 1913 vedtog sognerådet et forslag til en brandvedtægt, som sendtes videre til amtet.

Kolind brandværn blev stiftet af en kreds indenfor håndværkerforeningen. Man startede med en håndsprøjte placeret på en kærre. Den krævede 6-8 mands betjening, men oprettelsen af et brandvæsen var et godt fremskridt. Sene- re blev en sprøjte med benzinmotor placeret på en hestetrukket vogn. Sprøjten var blevet indkøbt af Kolind-Ebdrup-Skarresø sogneråd for en pris af 800 kr. Der blev indgået aftale med vognmand O. Kjeldsen, om at han skul-

le stille med et spand heste. Tidligere måtte beboerne ved brand møde op med brandha- ger og spande og sammen bekæmpe ilden, og resultatet har sikkert også været derefter. Nu kom der en mere effektiv bekæmpelse.

I vedtægt for ordning af brandvæsen i kom- munen, underskrevet 17. oktober 1914, står der at læse i § 11:

Når der opstår Ildebrand, er det Beboernes Pligt ved alle til rådighed stående Midler at søge at dæmpe Ilden, dog skal der samtidig drages Om- sorg for, at Brandfogeden uopholdeligt under- rettes om Ildens Opkomst, ligeledes skal Enhver, der opdager en udbrudt Brand, straks gøre An- skrig, for at den så hurtigt som muligt kan kom- me til almindelig Kundskab. Så snart Brandfo-

geden kommer til Kund- skab om Ilden, skal han øjeblikkelig gøre Alarm ved Klemten med Kirke- klokken (hvis der er Kirke i byen), tuden med Byhor- net eller på anden Måde, hvorved Meddelelsen om Ilden hurtigst gives Byens Beboere.

Paradekørsel gennem Kolind ved 75-års jubilæet.

Om fornødent skal han dernæst ved Telefon eller Budbringer sende Bud til andre Brandfogeder og Politimesteren.

Hestevognen afløstes senere af en lastbil med fast gummi og kædetræk. Pumpen blev monteret på ladet, når der var ildløs. For at få pumpen op og ned måtte man fremstille en speciel sliske.

I 1924 indkøbes en åben Ford T, som byens håndværkere byggede om til brandbil. Den blev påmonteret en Ellehammer pumpe med en kapacitet på 700 liter. Den påmonteres et nedklappeligt stativ på bagenden af køretøjet. Når den skulle benyttes, skulle vognen klodses op, så baghjulene var fri af jorden. En fladrem

blev lagt omkring det ene baghjul og en remskive på pumpen. Bilen blev sat i gear og så var pumpen i gang. Udrykningshornet lå på tværs over ryglænet bag chaufføren og ved at trække i en luftpumpe, gav hornet lyd fra sig.

I 1932 blev den udskiftet med en åben brandbil, model Chevrolet 1929. Denne benyttes helt frem til 1953. Vognen købes som lastvogn af vognmand Albert Therkildsen, der havde købt den som ny med døre og presenningsførerhus hos Andreas Jacobsen i Grenå for 4000 kr.

Atter går lokale håndværkere i gang med at omdanne den til brandbil. Der påmonteres en frontpumpe med ydeevne på 1000 liter/minut.

Fra 75-års jubilæet den 19. marts 1988. Borgmester Peter Vejsgaard Jensen tager imod foran Rådhuset.

Hvorfor der indkøbes ny brandbil, vides ikke, men det er nærliggende at tro, at det var på grund af storbranden i Ebdrup i 1931, hvor mange dyr omkommer.

I 1952 får man bevilget en ny brandbil. Den bestilles gennem isenkræmmer Peder Nielsen i samarbejde med byens Ford-forhandler Marius Nielsen og skal leveres fra Fa. Meisner Jensen i København. Den opbygges på et chassis af en Ford Thames årgang 1953, som Danmark har modtaget i Marshall-hjælp efter 2. verdenskrig. Den opbygges i Odder som en lukket brandbil og leveres med en V8 benzinmotor, en vandtank på 600 liter og en frontmonteret Aster pumpe. Denne udskiftes i 1977, og efter en masse ævl og kævl i byrådet får Erik Nymann tilladelse til at købe den.

Den nye bil er en Mercedes, som bygges i Syd-tyskland. Den får dobbelt førerhus og en vandtank til 1200 liter. Henning Nielsen flyver selv til Tyskland for at afprøve bilen før leveringen i Danmark. Henning Nielsen fortæller: Vi fløj hjemmefra ved middagstid og var i Sydtyskland til eftermiddagskaffe. Men det varede tre dage at køre hjem gennem Tyskland. Vi havde ingen prøveplader og tilladelse, men det gik fint, indtil vi nåede grænsen. Da måtte vi vente på, at papirerne nåede frem fra København, før den vrede tolder ville lade os forlade Tyskland.

Den seneste brandbil er fra 2002. Det er en Scania, bygget i Sverige og specialindrettet efter

brandvæsenets ønsker. Den har en vandtank på 3400 liter. Her er plads til 6 mand, og udformningen af sæder og kabine minder mest om en rumkapsel, med masser af knapper og lamper. Da brandslukning ofte kan vare mange timer, er der installeret en kaffemaskine, så man også kan få varmen indvendig.

Brandvæsenet fik sin første garage ved det gamle forsamlingshus på Kapelvej. Det lå mellem den nuværende opkørsel til kirkegården og nr. 5. Den første brandinspektør var snedkermester A. C. Hansen og med fra starten var bl.a. blikkenslagermester R. M. Jensen, murermester Rasmus Holst, karetmager J. P. Sørensen, mekaniker Oscar Jensen, tømrermester J. P. Høj, sadelmager J. Jensen, tømrermester Emil Jensen, blikkenslager Ernst Jensen, som lavede vognens flertonedede horn, smedemester R. Hammer, elværksbestyrer M. Als, cykelhandler Frits Jacobsen, murer Holst og vognmand Oskar Kjeldsen. I alt var der tilknyttet 12 brandsvende.

I starten af 1953 bygges brandstationen på Kapelvej 8. Der bygges intet slangetårn, hvorimod der rejses en stålmast med en tværbøjle, i form som et T. Slangerne hives op med et tov af en mand placeret over skrævs på toppen. Masten afløses senere af et rigtigt slangetårn, der bygges af tømrermester J. P. Høj og sønner. Det kniber efterhånden med pladsen på brandstationen, idet man deler lokaler med vejvæsenet,

og i 1970 kommer den første snak om at flytte brandstationen. Man har dårlige udkørselsforhold, specielt ved fredagsmarkederne, hvor markedsgæster parkerer lige foran stationen. Der er forslag om at bygge en ny bygning på Vesterågade ved siden af den daværende smedie. Men byrådet vil ikke ofre de ca. 200.000 kr, så man nøjes med at flytte vejvæsenet og udvide og ombygge for 20.000 kr. Fra 1940 til 1945 var J. P. Høj brandinspektør. Han afløses af gartner Carl Knudsen, som

fortsætter til 1967. Fra 1967 til 1986 er det malermester Svend Rasmussen. Han skal gå på pension, da han bliver 67 år, men da man ikke på det tidspunkt har en uddannet efterfølger, får han dispensation og fortsætter til han fylder 70 år. Han afløses af kommuneingeniør Gert Jürgensen, der forlader byen i 1992. Jobbet overlades derefter til Henning Nielsen, der fungerer frem til 1994, hvor beredskabschef Erik Laursen, Grenå, træder til.

I 1920'erne havde man ingen brandalarm. Når

Kolind Brandvæsen ca. år 1953. Bilen er en Chevrolet fra 1929. Blandt brandmændene ses brandmajor Karl Knudsen, vognmand Kjeldsen, hans søn Rasmus, malermester Rasmussen, tømrermester Thorvald Rasmussen, skomager Poul Pedersen og vognmand Anders Andersen.

der blev meldt om brand, cyklede blikkenslager Ernst Jensen rundt i Kolind og blæste i et tre-tonet horn. Den første brandsirene blev placeret på taget over EBM. Senere bliver der hos hver brandmand opsat en alarmklokke, og både sirene og alarmklokker igangsættes af bestyreren på Kolind Telefoncentral. Efter 2. verdenskrig blev sirenen sat på en 10-12 meter høj stålmast og placeret på en helle, hvor Vesterågade munder ud i Bredgade.

Efter kommunesammenlægningen i 1970 ændres navnet i 1973 fra Kolind Brandvæsen til Midtdjurs Brandvæsen.

Og så nogle vigtige årstal

1948: I 1948 indgår man en aftale om gensidig slukningshjælp mellem Kolind Brandvæsen, Grenå Brandvæsen, Ebeltoft Brandvæsen og Allingåbro Brandvæsen.

Aftalen forudsætter, at man også råder over en påhængssprøjte med en ydelse på 1000 liter/minut. En sådan har man ikke i Kolind, men blandt efterlandskaberne fra Den tyske Værnemagt kan man købe en DKW bæresprøjte med tilhørende påhængsvogn. Prisen for disse og nogle slanger er 1242,- kr.

*Klar til udrykning!
Mon der er vand
i vandbeholderen?*

Det hele kan afhentes hos Århus Brandvæsen. Der skulle dog lidt ombygning til, før den var driftklar.

Den havde en stor lukket træoverbygning med to låger bagi. Overdækningen pilles af og foræres til Kolind Tennisklub, som havde bane på Kapelvej. Her fungerede den som opbevaringsrum for klubbens materiel til vedligeholdelse af banen.

1963: DKW-påhængssprøjten er ved at være temmelig slidt, og der indkøbes en ny hos Fa. Meisner Jensen i København. Motoren er en 6 cyl. Ford Zephyr med en ydeevne på 1500 liter/minut.

Da man fra brandvæsnet også gerne vil have et reservehjul til vognen, får man af sognerådet at vide, at pengene må man selv anskaffe. Derfor er det nødvendigt at sælge Chevrolet'en. Den sælges til direktøren for REKO i Århus, Kristian Thomsen, for 700 kr. Samtidig medsælges nogle gamle læderbrandhjelme, uniformsknapper og brandmandsbælter.

Efter en omtumlet tilværelse købes den tilbage til Kolind i **1977** og har nu været gennem en gennemgribende renovering, foretaget af lokale brand- og REKO-folk og betalt af Erik Ny-mann.

1968: Der indkøbes en Landrover med påhængsvogn.

1969: I december er der brand på »Ny Ryomgård« i forrygende snestorm. Flere gange måtte der rekvireres tørt tøj til brandfolkene.

1970: Kolind Brandvæsen skal ikke mere betjene Albøge-området, idet det lægges ind under Grenå Brandvæsen.

1970: Der fremsættes ønske om radioudstyr i bilerne, så man kan kommunikere med hinanden.

1970: Man får tilladelse til at indkøbe 10 røgmasker, 18 kedeldragter og 18 spandesprøjter.

1971: Uheld for brandsvendene: Under brand i Kolind Dampvaskeri i Bredgade går fem tjenestedragter, som var indleveret til vask, op i røg.

1972: Man indhenter tilbud fra 2 firmaer på radioudstyr. I **1973** bevilger byrådet radioudstyret og i **1974** installeres radioerne.

1975: En tankvogn anskaffes. Den kan rumme 8.000 liter vand. Da den ikke havde 2-kreds bremsesystem, kunne den ikke indregistreres til udrykning, hvorfor den var forsynet med to gule blink på taget.

1977: Der bevilges 1.000 kr. til indkøb af 18 par sikkerhedsgummistøvler, da flere

brandfolk har fået ødelagt deres private støvler under brandtjeneste.

1978: Man fremkommer med forslag om anskaffelse af personsøgere.

1979: Der anskaffes 3 røgdykkerapparater, 13 nye branddragter og 8 lommeradioer.

1980: Den første kvindelige brandbekæmper (eller hvad man nu kalder en kvindelig brandmand) melder sig til den frivillige tjeneste. Det er Ilse Hansen fra Kolind.

1982: Der fremsættes ønske om en ny tankvogn.

1991: Der anskaffes en ny tankvogn, da den gamle ikke kan gå gennem »syn«.

Brandvæsenet har siden starten bygget på frivillige borgeres interesse i at hjælpe lokalsamfundet. Løn har man sjældent gået meget op i, men et par gange har man ønsket at få lidt mere for den ulempe, det er at skulle stå til rådighed døgnet rundt.

I 1970 sættes timelønnen op fra 14 kr. til 18,20 kr. Søndagsvagterne stiger fra 15 kr. til 55,86 kr. og betaling for at møde udløser 10,93 kr. i stedet for 6 kr.

I 1980 stiller brandsvendene krav om en lønstigning på 50 %. Timelønnen ønskes sat op fra 43 kr. til 66 kr.

Ny overenskomst i 1983 medfører 2,59 kr. mere i timeløn og 7,71 kr. mere i søndagstillæg.

Kolind Brandvæsen har altid haft ry for at være hurtige, når sirenen lød. De har sat en ære i at være hurtigt ved bilerne. I den gamle sirenes tid kunne man ved selvsyn følge med i hurtigheden. Når første hyl havde lydt, var det med at trække ind til siden, for det varede ikke længe, før man kunne se brandfolk i bil og på cykel haste gennem gaderne, som om det var en konkurrence i at komme først til rattet – hvad det måske også var!

I 1968 alarmeredes der til en traktorbrand på Kjeldstrup Vestergård, og to minutter efter kørte bilerne ud. Årsagen var, at fem brandfolk var samlet på samme sted, da alarmen lød. Men man har været helt nede på 1½ minut, hvordan det så end kan lade sig gøre. Et andet eksempel er fra en brandøvelse i Mårup i 1984. Efter kun 6 minutter var man i Mårup, og 6 minutter efter var der vand på alle slanger.

Det fortælles, at gartner Hougaard ved en alarm havde så travlt, at han snuppede brandjakken, som hang på bøjle i entréen, smed jakken og styrtede af sted med bøjlen i hånden.

Da man i 1974 havde fået radioudstyr i bilerne, benyttede brandinspektør Svend Rasmussen sin private Fiat 1500 som inspektørvogn. Af politimesteren fik han lov til at forsyne den med et blåt blink, som var monte-

ret på en magnetplade. Rasmussen var ikke tilfreds med løsningen, for som han sagde: »Når jeg når 120-130 km/t, kurer magnetpladen hen af taget, og blinket hænger og dingler i ledningen.«

Det sociale liv har brandfolkene altid gjort meget ud af. Man mødes søndag formiddag på stationen, arrangerer udflugter og fester med ægtefæller. Ligeledes deltager korpset med glæde i byens liv. Det kan være ved sommerfester, sportsfester og arrangementer på skolerne. Hvert år afholdes et »træf« med nabokorpserne fra Allingåbro, Ebeltoft og Grenå, hvor der dystes i forskellige discipliner.

Under en gårdbrand i 1975 i Ebdrup, møder der ikke tilstrækkeligt med folk ind. Den først-ankomne starter automobilsprøjten og derefter tankvognen. Da der kommer en mand mere, tager de af sted i tankvognen. Undervejs samler de P. H. Hansen op, og ved fremkomst til Ebdrup begynder de at slukke fra tankvognen. Da der er grise, som ikke kan reddes ud, bliver man nødt til at skyde dem – men riflen ligger i automobilsprøjten. P.H. bliver sendt hjem efter den i brandinspektør Rasmussens nyrenoverede Fiat, men i et sving lige uden for Ebdrup kører han ind i brandmand Børge Therkildsen, der er på vej ud for at hjælpe. Han kører i sin private lastbil, og Fiat'en bliver totalskadet. P. H. ryster glasskårene af sig

og får stoppet en bil, som kører ham til Kolind og retur med geværet. Automobilsprøjten står stadig i Kolind, for P.H. har jo kun fået besked om at hente riflen.

Nogle timer henne i slukningen kommer Benny Nielsen fra REKO hen til Rasmussen og spørger, hvor han skal køre Fiat'en hen. Den skal han bare lade stå!

Benny mener, at det nok ikke er så godt, og at den er totalskadet. P.H. havde endnu ikke nået at fortælle det til Rasmussen.

Svend Rasmussen havde længe ønsket sig en ny bil, en BMW 2002, og han anskaffer sig nu en orange BMW 2002, som indregistreres til udrykning.

»Brandøvelse« under Sommerfesten

»REKO i Midtdjurs er faktisk enestående«

»REKO i Midtdjurs er faktisk enestående«, sådan står der at læse i et avisudklip. Og vi kan da kun give journalisten ret. Ud over Falck er REKO en af de få privatejede virksomheder, der kører udrykningsambulancer. Og så her ude på landet!

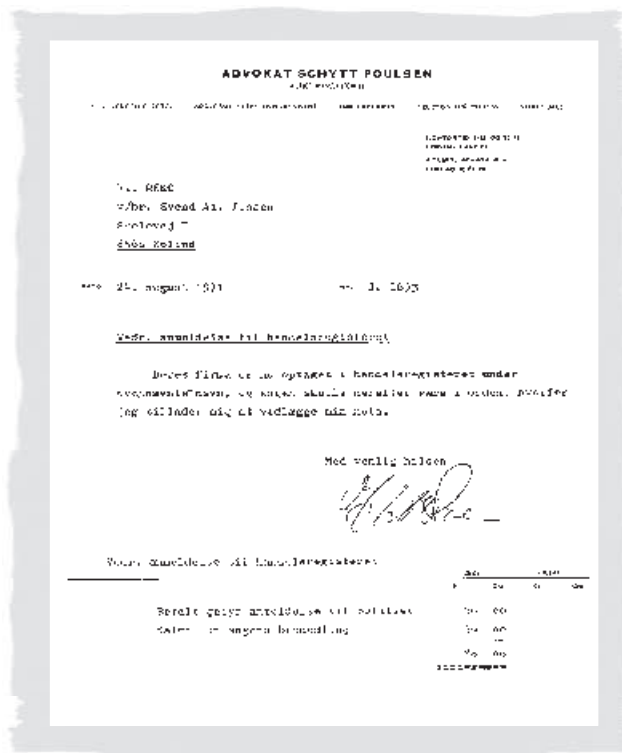
Alarmen går mens jeg sidder sammen med Kaj, Palle og Klaus i REKO's alarmcentral. Prøv at tage tid, siger Palle til mig. Klaus går ud for at starte ambulancen og åbne porten. To minutter senere kører ambulancen ud med blå blink.

Sandelig hurtigt når man endda skal have redderne ind fra deres private bopæl. Om aftenen er der nemlig ikke bemanning på redningsstationen. I dagtimerne er responstiden endnu lavere.

Jeg er på besøg for at få de tre sønner af Svend Aage og Valborg Jensen til at fortælle historien om REKO. Søsteren Lona er ikke medejer, men ansat i firmaet, så man kan sige at REKO er et familieforetagende.

I 1990 dannedes REKO Midtdjurs ApS. med Valborg og sønnerne som ejere. I 2004 omdannes det til REKO A/S som et lukket aktieselskab med de samme ejere.

Det første REKO dannedes i Århus i 1964 af tidligere Zonen-folk, men allerede efter tre år går firmaet konkurs. Navnet må derfor ikke benyttes mere, og man kalder sig derfor »Redningsringen«.

Så meget kostede navnet »REKO«

Først efter en årrække må navnet på et konkursramt firma atter benyttes, og Svend Aage Jensen køber det i 1971 med eneret for 80,- kr.

Svend Aage Jensen var uddannet »persillegartner«, som han selv kaldte det, hos gartner Knudsen i Bredgade. Derefter var han postbud for siden at starte vognmandsvirksomhed, først på Mejerivej og fra 1957 på hjørnet af Vesterågade og Skolebakken.

REKO begyndte sin virksomhed i Kolind i 1964. Ved dyrskuet i maj måned kunne man præsentere de to første køretøjer: en ambulance og en Landrower. Redningsstationen var placeret på Ebdrupvej nr. 2. Her var ikke megen plads, men bilerne var dog under tag i en carport. Den første leder hed Ove Dalby, og hos ham blev redder Benny Nielsen fra Kolind ansat den 10. november 1964.

Benny fortæller, at uddannelsen foregik på

De to første redningskøretøjer på Skolebakken.

De var udlånt fra Århus. Ambulancen, årgang 1961, købes af Svend Aage for 25.625 kr.

REKO's store station i Århus og på sygehuset. Her blev man oplært i hjertemassage og i brugen af iltapparat og handsug, som var det eneste, ambulancen rådede over.

På Skolebakken havde Svend Aage Jensen og hustruen Valborg sin vognmandsforretning. Svend Aage hjalp af og til hos REKO og stillede sin kælder til rådighed for ambulancen, når det var frostvejr. Så det var ret naturligt, at han overtog firmaet, da Ove Dalby flyttede til Grenå for at starte en station der.

Fra den 1. februar 1965 driver Svend Aage REKO sideløbende med vognmandsforretningen. Frem til midten af 1970'erne var det Svend Aage og redder Benny Nielsen, som udgjorde det faste mandskab. Løst tilknyttede hjælpere trådte til, når der var travlt.

Gennem årene er både vognpark og medarbejderstab blevet udvidet. De tre sønner og datteren kom efterhånden også med i firmaet, som i dag har 12 ansatte.

I 1977 er der på landsplan kun én Redningsring-station tilbage. Og det er REKO i Kolind, der som den eneste overlever konkurrencen med Falck.

Stationen har i dette år to ambulancer, en per-

sonvogn til siddende patienter, to kranvogne og er i gang med at opbygge en tredje kranvogn. Sammen med lokale håndværkere opbygger man også selv en ambulance.

Vognparken er løbende udskiftet og moderniseret, og også farverne er skiftet ud. I starten var ambulancerne hvide, men i 1983 blev de hvide og grønne, og i dag er de gul-orange. I 1983 fik man som nogle af de første på Djurs-

REKO ved 25-års jubilæet i 1990. Fra venstre: Datteren Lona Thomsen, Anders Lund, sønnerne Kaj Berno, Klaus og Palle Jensen, Finn Seiling, Preben Brix, Benny Nielsen, Valborg og Svend Aage Jensen.

land installeret hjerteudstyr i ambulancerne. Et avisudklip fortæller, at en mand i Tirstrup Lufthavn kan takke netop REKO for, at han overlevede et hjertestop.

I 1984 installeres der hos kommunens ældre og svage et kaldeanlæg, som helt naturligt tilsluttes alarmcentralen hos REKO. Og hvilken tryghed det gav hos de ældre, at det var Svend Aage, de fik fat i, når der var problemer.

Desværre afbryder Midtdjurs kommune samarbejdet i 2002 og opkaldene ender nu hos et sjællandsk firma. REKO overtager 18. december 2002 nødopkaldene fra Ebeltoft kommune, og har til dato (august 2005) modtaget langt over 30.000 opkald!

REKOs alarmcentral benyttes også som forbindelse mellem brandvæsenerne i Grenå, Nørre Djurs og Midtdjurs, ligesom elevatoralarmer fra flere steder i landet sendes til Kolind.

Vognparken udbygges til stadighed, og i 1990 har man tre ambulancer, to sygetransportbiler og to kranvogne.

Pladsen bliver efterhånden for trang på Skolebakken, og i samarbejde med Midtdjurs kommune bygger man i 1999 redningsstationen på Ebdrupvej. Her til flyttes de tunge køretøjer. I 2003 påbegyndes byggeriet af garager til ambulancer og lægeambulance, alarmcentral og privatbolig for sønnen Klaus og hans hustru Helle.

En 6. februar 2004 flytter firmaet ind i den nye station på Ebdrupvej, og her råder man over 4 ambulancer, 2 sygetransporter, 5 autohjælpskøretøjer og 2 private biler, som også må benyttes til udrykning. På stationen er der 12 fastansatte og 3-4 løst ansatte. Svend Aage Jensen døde i marts 2004, men nåede dog at passe vagten i de nye omgivelser. Firmaets daglige ledelse varetages af sønnen Klaus.

Redder Benny Nielsen har kunnet samle avisudklip og fotos gennem hele REKO's levetid, idet han har været med fra starten. Ved at blade i hans og sønnen Kaj's scrapbøger får man et godt billede af det lille familiefirma, som med engagement, flid og stædighed har bygget et stort og velrenommeret firma op.

Ud over at være uhyggelig læsning om ulykker og død på Midtdjursland, er det også historien om en mand, hans familie og nogle ansatte, som tager over i situationer, hvor vi andre ikke aner, hvad vi skal stille op. Folk som må have mange grimme oplevelser på nethinden. Folk som har givet en tryghed for os, der lever i området.

Scrapbøgerne gemmer også artikler om mere specielle og spændende opgaver. Jobbet som redder er heldigvis også et alsidigt arbejde.

I scrapbogen kan man læse, at en tankvogn med øl er væltet og skal rejses op. Der står ikke noget om, at hanerne var utætte!

Juletræet bliver rejst på byens torv, mens glade barneøjne ser på. Det gamle Kolind Andelsmejeri løber en sen nattetime tør for olie til fyret. Hvem hjælper og skaffer olie: REKO. En gårdejer skal have rejst betonelementer til en ny lade. Kranvognen klarer opgaven.

Mange nybygninger har i tidens løb haft REKO's kran til at løfte spærene på plads. En ridehest er faldet i en brønd og løftes forsigtigt op. Man får landbrugsvogne op fra kanalen. Trækker traktorer og vejtrømler fri, når de sidder fast. Man flytter kioskbygninger, uden de falder fra hinanden.

Enkelte af avisudklippene fortæller ikke udelukkende om ulykker.

Et barn er kommet til skade og har fået et par tænder slået ud. Efter at barnet er kørt til sygehuset, fortsætter REKO-folkene og landbetjenten med at lede efter tænderne.

Et andet udklip fortæller, at intet kan standse REKO. Under en udrykning overhaler ambulancen en traktor, som kører lidt langt ude på vejen. Traktoren snittes, og forskærmen på ambulancen bliver krøllet. Ambulancen standser, føreren hopper ud og brækker skærmen væk fra hjulet. Så fortsætter man med det blå blink tændt.

Normalt redder man liv, men en sjælden gang må man slå ihjel: En syg og såret svane bliver indfanget og skudt.

En yngre mand er kvæstet efter et biluheld.

Han fragtes til Grenå sygehus. Men da han kommer til hægterne og får at vide, at han er på vej til sygehuset, bliver han voldsom. Han vil sættes af. Og stopper man ikke, kan rednerne få nogle lussinger!

Ambulancen standser 300 meter fra sygehuset, og i strømpesokker og blødende fra et stort hul i nakken, forsvinder manden ud i natten.

Hos REKO har man aldrig gjort meget ud af titler. Svend Aage udtaler på et tidspunkt til avisen: »Egentlig burde Benny vist have titel af udrykningschef, men herude er vi ikke så meget for titler, så i det daglige kalder vi ham bare »overredderen«.

Det er vanskeligt at spå om fremtiden, men man kunne forstille sig, at redningsstationen med sin meget centrale placering på Djursland kunne blive hjemsted for lægevagten og måske også overtage nødopkald fra hele området.

Spær rejses på Mårupvej 30 i 1970. Svend Aage fører kranen.

Mennesker mødes – og foreninger opstår

Det siges, at hvis to danskere er samlet, og især hvis de er utilfredse med noget, så stifter de en forening. Det er nok lidt overdrevet, men danskerne har vist verdensrekord i at være medlem af foreninger.

De første foreninger dukkede op i Danmark i slutningen af 1700-tallet og var op gennem 1800-tallet mest fag-orienterede – f. eks. stiftede bønderne andelsbevægelserne og arbejderne fagforeningerne, men siden er der opstået et utal af interesseforeninger og lokalforeninger. Der er forskere som mener, at foreningslivet har en stor del af æren for, at vi har udviklet vores form for demokrati, netop fordi man skal søge enighed og brede flertal for at få gennemført dagsordenen. I foreningerne er man vant til at mødes på tværs af sociale skel og alligevel blive enige.

Mange foreninger har i disse år problemer. Ikke mange medlemmer ønsker at »tage et nap« med ved at sidde i bestyrelsen og da slet ikke at være formand. Medlemmerne møder ikke op til generalforsamlingerne for at give deres mening til kende. »Man kunne jo risikere at blive valgt ind!« Færre ønsker at bruge tid på det frivillige arbejde. Så det bliver spændende at se, hvad fremtiden byder for foreningslivet.

Kolind – foreningernes by

Kolind og nærmeste omegn står sandelig ikke tilbage, hvad foreninger angår.

Når man roder lidt i gemmerne på Lokalarkivet, opdager man, at Kolind har haft – og har – ret så mange foreninger. Der har været foreninger for snart sagt enhver interesse.

Vi nævner lige et par stykker til belysning af foreningskulturen!

Svømmeklubben Delfinen, Brevdueforeningen, Kaninavlerforeningen, Kolind Gymnastikforening, som senere blev slået sammen med Pederstrup til KPI, Kolind Venstrevælgerforening, Kolind Socialdemokratiske Vælgerforening, Kolind Samaritterforening, Kolind Motorklub, Kolind og Omegns Fjerkræklub, DASF – Kolind Afdeling, Kolindegns Kartoffelkogeforening, Kolindegns Kontrolforening for Svinefodring, Kontrolforeningen for Kolind og Omegn, Kolind Landboforening, Kolind Landboforenings Husholdningskreds, Kolind Husmandsforening, Kolind Husmandsforenings Husholdningskreds, Kolind Sogns Borgerforening, Kolind Haandværker- og Borgerforening, Kolind Ungdomsklub, Kolind Erhvervsforening, Kolind Handelsstandsforening, – og der har sikkert været endnu flere.

Når man studerer de gamle foreningsreferater, er der sjovt nok én sætning, som går igen i næsten alle. Den lyder nogenlunde således: *Foreningen var vært ved fælles kaffebord.*

Og mon det ikke er en god dansk skik, at man også skal have lidt hygge og lidt føde?

Generalforsamlingskulturen i Kolind har ikke ændret sig gennem de sidste mange år. Mødet holdes ofte på Drasbeks hotel. Forventer man mange deltagere, åbnes lille sal. Ellers foregår det i det aflange lokale bag restauranten. Dagsordenen gennemgås punkt for punkt, og da der sjældent er indsigelser eller kommentarer, går man hurtigt over til valg til bestyrelsen. Genvalg opleves ret ofte. Og så er man klar til hyggesnakken. Øl, vand, kaffe og te kommer på bordet. Først fortæres et stykke franskbrød med rullepølse, sky og rå løg og derefter et stykke med ost, hvortil sennepsskålen sendes rundt.

Tidligere bølgede tobakstågerne gennem lokalet, men i de seneste år er rygerne sendt uden for.

Én af foreningerne vakte straks vores nysgerrighed, nemlig **Kolindegnens Kartoffelkøgeforening**. Hvad i alverden dækkede den over? Så vi dykker ned i forhandlingsprotokollen og kan fortælle følgende:

På et møde i Kolind Landboforening den 24. april 1943 rejses spørgsmålet, om ikke Land-

boforeningen kan arbejde for at få anskaffet et kartoffelkøgeanlæg til egnen. Spørgsmålet om at koge kartofler til foder var på dette tidspunkt meget akut, idet al kartoffelhandel praktisk taget var gået i stå, og der lå store mængder kartofler hos medlemmerne. De kogte kartofler anvendes til svinefoder (ensilage). De blev pakket ned i en cementbeholder og dækket til. Når de skulle benyttes, skar man dem ud med en spade.

Interessen var til stede, og man lejede et anlæg hos Randers private Svineslagteri. Efter afprøvningen af anlægget var der stor begejstring hos »forsøgskaninerne«, så efter et par opklarende møder kunne man den 19. september 1943 holde stiftende generalforsamling i en forening, hvor formålet var »på billigste og bedste Maade at lade foretage Kogning af Kartoffler for Medlemmerne«.

Den første bestyrelse består af Poul Jørgensen, Bugtrup, P. Hviid, Marie Magdalene, Viktor Mikkelsen, Kolind, Kr. Jensen, Kolind og R. Laursen, Frederikslund.

Man anskaffer et »ambulant kartoffelkøgeanlæg« til den nette pris af 11.878,- kr. Anlægget har både en elektromotor og en benzindrevet motor til drivkraft for vaskeanlægget. Det er mobilt og skal kunne flyttes fra gård til gård i kogeperioden. Vognen havde jernhjul og tre vandbeholdere og en kedel. Størsteparten af medlemmerne tegner sig for kogning af 100

tdr. kartofler, men Frederikslund ved Ryomgård er oppe på 400 tdr. Prisen for kogning fastsættes i starten til 75 øre + grundtakst på 25 øre pr. tdr. Maskinpasseren skal i løn have 1,65 kr. pr. arbejdstime + 10 øre pr. kogt hkg kartofler. I referaterne kan man se, at krigen raser i verden, for i 1944 er man i tvivl om man får tildelt benzin.

En af maskinpasserne var Ejnar Emil Madsen fra Gl. Kolind. Kartoffelkogeren parkerede han mellem Nødagervej nr. 22 og nr. 24. Når han ankom til en gård, skulle træ og kartofler ligge klar.

I 1958 er kokeanlægget slidt op, og efter at have undersøgt forskellige muligheder, beslutter man at nedlægge foreningen den 14/10 1959. Anlægget sælges som gammelt jern, men det har vel egentligt gjort et godt stykke arbejde. En lille forening som blot var en parentes i Kolinds historie, men som har været af stor betydning på netop dén tid. Og sådan er det med mange af tidens foreninger.

Apropos kartoffelkogning: På et tidspunkt var der også kartoffelkogeri i et anlæg, som lå ved siden af mejeriet på Bugtrupvej. Her kunne man så udnytte dampen fra mejeriet. I mejeriet var der også et lille badelokale, hvor det varme vand fra mejeriet kunne udnyttes. Formentlig 50 øre kunne man af mejeribestyrer Basse få lov til at vaske sig her.

Byens store forening

»Sammenhold er et kærneord, når talen er om en by – og i kraft af sammenholdet har Kolind allerede løst mange opgaver – sammenhold mellem by og opland og sammenholdet inden for byfællesskabet om de store opgaver. Sådan står der i en leder i Grenå Folketiden-
de fra 1961.

Logo før 2004

Logo efter 2004

Og den forening, som gennem mere end 100 år har skabt dette sammenhold og dermed de mange resultater til gavn for byen, er Kolind Haandværker- og Borgerforening.

Foreningens historie er spændende læsning om meget driftige borgere, som har været gode til nytænkning. Den 11. februar 1900 sad en lille kreds af håndværkere på Drasbeks hotel og drøftede starten af **Kolind og Omegns Haandværkerforening**. Et udvalg blev nedsat for at udarbejde love. Som formand valgtes blikkenslager R. M. Jensen. Næstformand blev smedemester M. Rasmussen og kasserer rebslager J. K. Nielsen. Menige medlemmer er bagermester Johan Homburg og malerme-

ster J. Andersen, Nødager. Ved den senere generalforsamling blev foreningens 38 medlemmer indmeldt i Centralforeningen for Landhaandværkere.

Foreningen har gennem hele sit virke været idécentral for nye tiltag i byen og samtidig været borgernes »vagthund« over for de skiftende sogneråd og byråd. Den har virket som igangsætter og initiativtager over for kommunen. Her skal blot nævnes nogle af de resultater, som foreningen har nået:

Den har rejst teknisk skole og alderdomshjem, fået gennemført månedsmarkederne, sørget for gadebelysning og gadeskilte – har afholdt studiekredse, foredragsmøder, selskabelige sammenkomster, juletræsfest for børnene, hobby-

udstilling, »Mit kæreste eje«, nytårsfest, bilmarked, fået renovationsordningen til at fungere, får boligforeninger til at bygge, får opstillet bænke i byen, afholder opstillingsmøder vedr. borgerlisten, Sct. Hans-bål, skakundervisning, filmklub for børn, julehalløj i Byhallen sammen med andre foreninger, kommer med idé til renovering og indretning af et lille anlæg ved indkørslen til byen fra Kolindbro, opstilling af vandkunst og tager sig af telefonproblemer med Jydsk Telefon.

Foreningens formænd

1900-1906: blikkenslager R. M. Jensen

1906-1916: sadelmager J. Jensen

1916-1922: malermester J. A. Hansen

1922-1924: skræddermester Ole Jensen

1924-1926: urmager J. L. Jensen

1926-1940: sadelmager J. Jensen

1940-1954: mekaniker Oskar Jensen

1954-1964: maskinhandler Laurids Simonsen

1964-1970: bankbestyrer Egon Frederiksen

1970-1974: seniorsergent Egil Poulsen

1974-1976: ingeniør Børge Ravn Kejser

1976-1979: muremester Søren Arnfred Nielsen

1979-1983: kørelærer Bent Salminen

1983-2001: bogholder Anne-Lise Nielsen

2001-2003: købmand Morten Møller

2003- : radio/TV-tekniker

Klaus Trend Mogensen

Genforeningefesten i Kolind

afholdtes atter i Aar af Borgerforeningen paa sædvanlig Maade og havde fundet god Tilslutning, om end der kunde og burde have været mange flere til at høre den udmærkede og til sine Tider gribende Tale, der i Hotel „Kolind“s smukke Have holdtes af Sønderjyden, Folketingsmand Holger Andersen, efter at Foreningens Formand, Muremester Carlsen, havde budt Velkommen.

Avisnotits fra 18. juni 1926.

Fra de mange gamle protokoller og regnskabsbøger har vi kun plukket nogle af de vigtigste begivenheder ud.

Den 24. juli 1903 fik foreningen sin egen fane, skænket af damerne. Allerede i 1920 forsøger foreningen at få etableret gadebelysning.

9/7 1920 stiftes »Kolind Sogns Borgerforening«. Denne overdrager i 1931 genforeningsstenen og flagstangen på torvet til Haandværkerforeningen. Det må formodes, at Borgerforeningen samtidig bliver nedlagt.

1925 holdes jubilæum på Drasbeks hotel med festmiddag.

*»En studepranger«
Amatørforestilling på Drasbeks
hotel ca. 1935.*

1. række:

*Hans Laursen, Mårup,
Jacob Thomassen, Koed,
Johannes Stæhr, Nødager,
Else Nielsen, Bugtrup,
Ejvind Mikkelsen, Kolind.*

2. række:

*Maler Petersen, Kolind,
Grete Kolind,
Arne Rasmussen, Kolind,
Jens Jensen, Kolind,
Eva Sejersen,
Erik T. Knudsen, Kolind.*

Allerede i 1920erne fremkommer tanken om et alderdomshjem. Foreningen forsøger at skaffe kapital ved at afholde en sommerfest og sætte en indsamling i gang. I regnskabsbøgerne kan vi se, at en del af overskuddet fra de afholdte fester posteres som bidrag til Alderdomshjemmet. Men der skulle gå adskillige år, før hjemmet kunne bygges. I 1936 købes grunden på Bugtrupvej. Urmager J. L. Jensen testamenterede 5000 kr. til opførelsen af alderdomshjemmet. I 1942 overdrager man grunden og 6000 kr til Kolind- Ebdrup- Skarresø kommune og i forening får man bygget alderdomshjemmet, som står klar i 1943.

AMATØRFORESTILLING
på Drasbækshotel ca. 1935

I 1929-30 fik man sammen med sognerådet brolagt hovedgaden og lavet brede fortove.

I 1934 gik foreningen sammen med husejerne om at få opstillet en flagallé gennem byen. Første gang der blev flaget var til dyrskuet den 21. juli 1934.

Samme år henstillede foreningen til kommunen at få udarbejdet en bygningsvedtægt for Kolind. Det må have været vanskeligt, for den forelå først i 1948.

I 1935 opsatte foreningen gadenavne og nummerplader, som isenkræmmer Ladefoged skænkede.

I 1939 yder foreningen tilskud til køb af en sportsplads – formentlig dyrskuepladsen. Samme år forhandler man med Kolind Elektricitetsværk om at få etableret gadebelysning i byen.

I 1944 oprettes på foreningens initiativ en renovationsordning »for skraldespande og WC-spande«. I kontrakten med vognmand Carl Jensen, Kolindbro, står der bl.a., at han »forpligter sig til at bortkøre det hos hver enkelt Grundejer værende Affald af Fejeskarn, Køkkenaffald, Aske og deslige Ting samt Latringødning for en Pris af 50 Øre pr. tømt Skarnkasse eller Spand med Latringødning.« Samtidig oplyses det, at der ikke må udtømmes latringødning i

skarnkasserne, da det er forbudt i henhold til sundhedsvedtægten.

Samme år fik man oprettet et vagtværn, som skulle varetage politiopgaver og redningstjeneste under resten af krigen.

I 1949 ændres navnet til Kolind Haandværker- og Borgerforening, og med det nye navn anskaffer man sig et bomærke. Hos Lockey's Reklamebureau i Århus udbedes forskellige udkast til et sådant.

Der nedsættes et udvalg til at varetage handelsinteresser. Udvalget kaldes både Handelsudvalget og Kolind Handelsforening, men fra 1964 hedder det Erhvervsforeningen for Kolind og Omegn. Handelsudvalget udskilte sig i 1967 som en selvstændig forening, Kolind Handelsstandsforening.

I 1950 opretter foreningen en ungdomsklub, som skal have til huse i Teknisk skole, men p.g.a. pladmangel låner den konfirmandstuen. Klubben opløses i 1957 p.g.a. manglende tilslutning.

Foredrag om kulturelle emner

I 1951 rettes der henvendelse til Haandværkerrådet i København, hvor man spørger, om rådet har forbindelse med foredragsholdere, som »for en rimelig Betaling, kan og vil holde Foredrag om kulturelle Emner«.

Kolind Haandværker- og Borgerforening

I Lighed med sidste Winter afholdes igen Studiekreds, hvortil Programmet hermed følger.

Alle Haandværkerforeningens Medlemmer kan deltage — og vi ser især opmærksom paa den første Aften, hvor der bliver Lejlighed til at drøfte Kommunens Anliggender med Sogneraadet. — Vel mødt!

PROGRAM:

- Onsdag den 26. Oktober Kl. 20 paa Dræbeks Hotel:
Vi spørger — Sogneraadet svarer.
- Onsdag den 9. November Kl. 20:
Menneskets Udvikling I v. Garbner O. Andersen, Grenaa.
- Onsdag den 23. November Kl. 20:
Menneskets Udvikling II v. Garbner O. Andersen, Grenaa.
- Onsdag den 7. December Kl. 20:
Hvorfor er Landbruget vort bærende Erhverv?
v. Konsulent Staunskjær.
- Onsdag den 11. Januar Kl. 20:
Børnernes Udvikling v. Skoleinspektør Christoffersen.
- Onsdag den 25. Januar Kl. 20:
Folkestyre og Diktatur v. Pastor Yde.
- Onsdag den 8. Februar Kl. 20: Lørdag.
Onsdag den 22. Februar Kl. 20:
Lidt om Sygdomsbekæmpelse gennem Tiderne
v. Dr. Hjørnsbæk Rasmussen.
- Onsdag den 8. Marts Kl. 20:
Arveafregningsmaal v. Sagfører Andersen, Ryomgaard.
- Onsdag den 22. Marts Kl. 20:
Hvad har vi for vor Amtsstyre?
v. Proprietær Chr. Laureen, Drammensrupgaard.

UDVALGET

Kolind Bogtrykkeri

Kolind og Omegns Håndværkerforening

I henhold til generalforsamlingens beslutning oprettes en *STUDIEKREDS*, hvori alle foreningens medlemmer kan deltage.

Studiekredsarbejdet bliver ledet af det nedsatte udvalg, og første møde afholdes *fredag den 5. november kl. 20,30* på Teknisk Skole, og derefter hver 14. dag med afslutning den 25. marts 1949.

Medlemmerne bedes gennemgå nedenstående program og så være klar til tegning på den liste, som bliver sendt ud om få dage. — Deltagelsen er gratis.

PROGRAM:

- Fredag d. 5. november:
Kolindsunds historie v. propeletær *Tk. Sørensen*, Benzonshøj.
- Fredag d. 19. november:
Privat byggeri og boligforeninger v. arkitekt *Jørg. Schmidt*, Viby.
- Fredag d. 3. december:
Hvad er moralsk oprustning? v. lærer *Johs. Pedersen*, Århus.
- Fredag d. 14. Januar:
Ligningssponsmaal og skattekema
v. skatterådsformand *Rasmussen*, Trustrup.
- Fredag d. 28. Januar:
Lov om tinglysning og begrænsning af tinglysning
v. sagfører *Andersen*, Ryomgård.
- Fredag d. 11. februar:
Bankvæsen v. bankdirektør *Nielsen*, Kolind.
- Fredag d. 25. februar:
Ejendoms- og grundskyldsvurdering
v. vurderingsformand *Bille*, Højbjerg.
- Fredag d. 11. marts:
Valggeomæti v. redaktør *Andersen*, Grenaa.
- Fredag d. 25. marts:
Afslutning. »Må jeg be' om ordet« v. *Udvalget*.

Efter indledningen vil der blive diskussion og spørgsmål.

Møderne slutter senest kl. 22,30.

2-A-1075245 10376-0000

Foreningen har i dette år bedt den navnkundige kaptajn Jespersen om at holde et foredrag. Jesper Peter Jespersen var kaptajn i hæren og samtidig gymnastikpædagog. Han var en ivrig forkæmper for stavgymnastik og sund levevis. Han var landskendt for sin veloplagte ledelse af radioens morgengymnastik. Mange kan sikkert huske, hvordan man nærmest blev jaget ud af sengen af hans ivrige og kommanderende tone. Vi finder i arkiverne hans korte, knappe og kommanderende breve stilet til urmager Buus.

Hr. Uhrmager Buus!

Jo, jeg skal gerne give en Lektion i Legemskultur for Medlemmerne (+ alle Egnens Beboere) af Haandværker- og Borgerforeningen i Kolind. F. Eks. Tirsdag den 23. Oktober.

Foredrag 30 Minutter: Kropsanalyse af levende Model (et Par unge Mænd, blottet fra Bæltstedet og opad), 10 Min. Journalføring, 10 Min. Demonstration af mit Stavsystem, 15 Min. Lysbilleder visende Thorvaldsens Skulpturer af Mennesket i Fuldkommenhed, 20 Min. tilsammen for at give Tilhørerne blivende Udbytte. Jeg forventer at Præsten, Degnen, Lægen, Sogneraadet, kort sagt alle Myndigheder giver Møde - og at der bliver fuldt Hus!

Til Honorar: 200 Kr. + Rejseomkostninger

Venligst J. P. Jespersen

Nogle dage senere kommer nok et brev.

Kære Hr. Buus!

Giv mig en anden Dag mellem 20. og 31. oktober - om muligt, da jeg er blevet forhindret den 23. oktbr. Beklaget.

Ring til mig: Palæ 4908, saa kan vi drøfte Sagen - det ordner sig nok.

Venligst J. P. Jespersen

Foreningen beder også rådet om hjælp til at få oprettet venskabsforbindelser til andre nordiske byer med ca. 1000 indbyggere.

Foreningen Norden viser stor interesse for sagen, og året efter meddeler Norden, at man kan anbefale en forbindelse til Årstad kommune i Halland.

Kommunen har ca. 4.500 indbyggere og hovedbyen, Slöinge med ca. 800 indbyggere, ligger på banen mellem Halmstad og Falkenberg, så transportmæssigt vil det være uden besvær at besøge hinanden.

I 1953 svarer Kolind, at man gerne vil oprette venskabsforbindelse med den svenske by. Efter en del brevveksling mellem urmager Buus og landmand Persson i Slöinge ser det ud til, at sagen er gået i sig selv.

Æresmedlemmer før 1950

Manufakturhandler J. N. Holstvig, skomagermester Søren Andersen, sadelmager Jens Jensen, bagermester P. Nørgaard, isenkræmmer I. C. Ladefoged, enkefru smed Rasmussen, enkefru murer Christensen, lotterikollektrice fru Vinderslev og skræddermester Ole Jensen.

Æresmedlemmer udnævnt i 1950

Gartner Martin Knudsen, tømrermester J. P. Høj og malermester J. Hansen, Nødager.

Udnævnt i 1973: landpostbud Laurs Trust.

Udnævnt i 1975: skomagermester Poul Pedersen og smedemester Søren Rasmussen.

Udnævnt i 1990: maskinhandler Laurids Simonsen og hans kone Metha, tømrermester Anker Høj og hans kone Oda og murermester Georg Knudsen.

Bestyrelsen i 1950

Oskar Jensen, skomagermester Søren Kejser, skomagermester Poul Pedersen, sadelmagermester Aage Jensen, og slagtermester Julius Lassen, Nødager.

Handelsudvalget består af urmagermester Buus Petersen, købmand Alfred Gay og isenkræmmer Peder Nielsen.

I 1970 henvender foreningen sig til kommunen om initiativ til at bygge børnehave og udlejningsboliger.

I starten af 1970'erne arbejder foreningen på at få bygget et svømmebad. Der indsamles ca. 165.000 kr. og man går i gang. Badet indvies 19. august 1972.

Når man blader i scrap-bøgerne fra dengang, fylder avisudklip om badet utrolig meget. Det skyldes, at økonomien havde det svært i de første år. Så der taltes om, at kommunen ville overtage badet. I 1975 går badet på tvangsauktion og købes af fabrikant Peer Campen med den klausul, at KHB skal drive badet. Men allerede i 1976 overtager kommunen badet, og driften forpagtes til KHB.

I 1972/73 har foreningen ca. 170 medlemmer. I 1974 ændres vedtægterne.

»Foreningens formål er at samle håndværkere og øvrige borgere i Kolind og Omegn for at fremme fælles interesser.«

ændres til:

»Foreningens formål er at varetage borgernes interesser med det formål at tilvejebringe den størst mulige trivsel, at skabe respekt og anseelse om byen og dens virke, og at fremme den økonomiske udvikling i området.«

I 1982-83 var der krise i foreningen. En ringe opbakning fra byens borgere fik bestyrelsen til at overveje at nedlægge foreningen, men man fik stablet en ny bestyrelse på benene og kunne fortsætte aktiviteterne.

Sommerfest 1986 med fælles kaffebord ved stationen.

I 2003 gør en nyvalgt bestyrelse en stor indsats for at hverve flere medlemmer og få højnet aktivitetsniveauet. I 2005 tæller foreningen ca. 150 husstande, hvilket er en stigning på næsten 50 %. På årets generalforsamling vedtages det at ændre navnet til Kolind Borgerforening, idet de fleste håndværkere er medlemmer af Kolind Handelsstandsforening.

En festlig by – en by med fester

Ved læsning af de gamle regnskabsbøger fra foreningens allerførste år kan man se, at der også dengang var mange aktiviteter i byen. Her kommer nogle af dem i spredt orden.

Der er betalt for trommeslagning (mon det har været by-råberen), foredrag, musik til nytårsbal og karneval, andespil, tombola, sommerudflugt, juletræsfest, musik til stiftelsesfest, som-

merrevy, koncerter, sangfest og børnemaskerade. Der er intet nyt under solen. Sammenligner vi datidens aktiviteter med nutidens sommerfester er der ikke den store forskel. Her kommer en række af forslagene til sommerfesten i 1936. Det kan jo være, at nutidens arrangører kunne hente idéer. Hva' med at lave en »gammeltdags« sommerfest næste år?

Opvisning af 30 mand fra Randers Dragonerne, Århus amatørorkester, tryllekunstner, revy, historisk optog, Århus Politi med hundeopvisning, FDF-koncert, fodboldkamp, ringspil, skydetelt, optræden af dresserede hunde, lykkehjul, fyrværkeri, smørrebrødstelt.

Man har forsøgt at få Thor og Ceres til at sponser gratis fadøl og en pølsefabrik til at levere gratis pølser. Og ligesom i dag var det de lokale forretninger, der trækkes på med sponserede gaver.

Ved nytårsballerne og enkelte andre fester i 1920'erne kunne man medbringe en gæst, som skulle »indføres« af nuværende medlemmer. De indførte gæster er nævnt i referaterne. Øvrige gæster skulle betale den nette sum af 2,- kr.

Den 28/11 1926 står f.eks. at læse »Ved Revyen og Fornøjelserne efter Forestillingen blev følgende Fremmede indført ved Medlemmer« – og derefter navne på Medlemmer og deres gæster.

Ved 50-årsjubilæet lørdag den 11/2 1950 afholdes der om eftermiddagen reception på teknisk skole. Kl. 17.30 starter festen på Drasbeks hotel med flg. program:

Middag med suppe, tartalet, hamburgerryg og dessert – kaffebord – dans til 5-mands-orkester – revy af skorstensfejermester Sigv. Aarestrup, Trustrup som »Den Gyldenblonde«.

Derudover er der Fanesang – Kolindsang – foreningens historie – tale for fædrelandet – tale for gæsterne – tale for damerne – sange – tale for teknisk skole.

Der var omkring 200 gæster, som betalte 8 kr. pr. kuvert. I indbydelsen stod der i øvrigt »tvangfri påklædning«.

75-års-jubilæet 8/2 1975 på Drasbeks hotel havde flg. program:

Reception om eftermiddagen og festmiddag om aftenen. Menuen lød på suppe med boller, oksesteg med gemyse og islagkage. Der dansedes til Dalhini-kvartetten. Pris: 55,- kr. Som ved 50-års-jubilæet var der også her indlagt taler ved formanden Børge Ravn Kejser, borgmester K. Løgstrup Knudsen og formanden for Handelsstandsforeningen Erik Nymann. Der var sange og en mindre revy, som tog kendte borgere og Midtdjurs byråd under kærlig behandling.

Også 100 års jubilæet blev markeret med en fest den 12. februar 2000.

KULTURHJØRNET

(et moderne digt)

Hvad er DANMARK uden MIDTDJURS

Hvad er MIDTDJURS uden KOLIND

Hvad er KOLIND uden BORGERE

Hvad er BORGERE uden HÅNDVÆRKERE

Hvad er HÅNDVÆRKERE uden FORENING

Hvad er FORENING uden FEST

Hvad er FEST uden SJOV

Hvad er SJOV uden PERSONER

Hvad er PERSONER uden NAVNE

Hvad er POUL uden ANNA

Hvad er BØRGE H. uden GLISTRUP

Hvad er ERIK uden KARSTEN

Hvad er KARSTEN uden ERIK

Hvad er LØGSTRUP uden KRAUNSSØ

Hvad er JUDO uden MÅTTER

Hvad er 6 uden X

Hvad er KOLIND uden »LØVER«

Hvad er BANG uden GRIN

Hvad er THOMSEN uden FART

Hvad er FRODE uden JORD

Hvad er HELGREN uden JAGT

Hvad er VENSTRE uden EILIF OG KJÆR

Hvad er KPI uden TAGE

Hvad er ET BAD uden VAND

Hvad er BECH uden SKÆG

Hvad er KARL uden MUSSE

Hvad er EN FORENING uden MUSSE

Hvad er RASMUSSEN uden BRANDVÆSEN

Hvad er KOLIND

uden SJOVE OG HYGGELEGE MENNESKER

Smagsprøve fra 75-års jubilæet

Sommerfesterne

I 1974 afholdt man den første sensommerfest i Markedshallen for at samle penge ind til det betrængte svømmebad. Her var boder og forlystelser af enhver art. Lørdag aften var der fest for de voksne med 200 tilmeldte.

Sommerfesterne flyttes i 1978 til sportspladsen ved KPI's klubhus, hvor man har store festtelte og diverse boder og forlystelser. Et omrejsende tivoli er også fast inventar ved festerne. Sommerfesterne var en blanding af sportsaktiviteter og underholdning. Det være sig fodboldkampe, gymnastikopvisninger, fagenes dyst, motionsløb, cykelløb, blokvognsoptræden på en lastvogn og så selvfølgelig revy, diskotek for de unge, og for de lidt ældre er der fællesspisning med efterfølgende dans.

I 1984 indkøbes fra et nedlagt tivoli både luftgynger, skydetelt, lykkehjul, tombola og en pølsevogn.

Med megen frivillig arbejdskraft restaureres disse klenodier og fremstår næsten som nye. Der er derfor ikke behov for at få professionelle tivolier på besøg, idet man med de indkøbte rariteter laver sit eget »Somvoli«. Samme år sponserer Kolind Ventilationsfabrik en »vandmaskine«, som gjorde stor lykke blandt tilskuerne. På et sæde over en stor

Dilettant på Drasbeks Hotel

vandbeholder placeres en – ofte kendt – person fra lokalområdet. En tennisbold skal kastes mod en skive, og rammes denne, forsvinder den forskrækkede »vandmand« ned under det noget kolde vand til stor moro for den forsamlede menneskemængde.

Gennem foreningens mange år er der holdt fester i samarbejde med Kolind Gymnastikforening og Ungdomsforeningen.

De seneste år sammen med KPI, Kolind Handelsstandsforening og FDF.

Man må håbe, at foreningen fortsat får stor opbakning, da der uden tvivl vil være endnu større behov for den som Kolinds talerør i den nye storkommune.

Revyholdet
1986

Ved nogle af sommerfesterne udnævnte man årets "Kolineser", en borger som havde gjort en indsats til gavn for byen. Svend Aage Jensen (REKO), Anne Kirstine Langkjer og Erik Nymann modtog prisen. Her overrækker konferencier Erik Nymann prisen til sognepræsten.

Revy i teltet i 1983.
Som det ses, kunne
revyen altid trække
fulde telte.

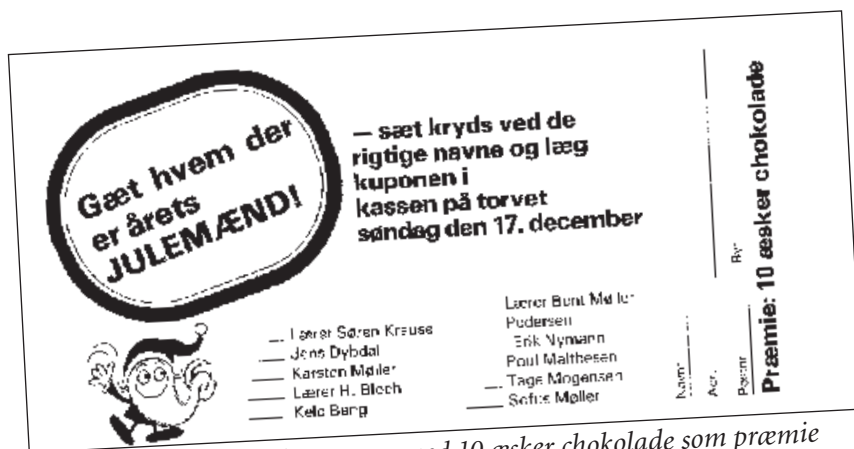
Kolind – byen hvor man handler

Kolind Handelsstandsforening blev stiftet den 20. november 1967. Referatet fra generalforsamlingen den 20. 11. viser, at det ikke var en egentlig stiftende generalforsamling, men snarere en generalforsamling, hvor der blev diskuteret muligheden for at få en »ren« Kolind side i Midtdjurslands Ugeblad en gang om måneden. Endvidere blev det kendte slogan om »Kolind – byen hvor man handler« vedtaget. Handelsstandens interesser var jo hidtil blevet varetaget i et handelsudvalg under Kolind Håndværker og Borgerforening, så man havde jo allerede en ”minihandelsstandsforening”. Foreningens første formand var manufakturhandler Kjeld Bang. Han blev imidlertid ikke længe på posten, idet der den 18. 12. 1967 blev indkaldt til ekstraordinær generalforsamling.

Emnet var »Annoncering til skade for julelotteriet.« Det fremgår endvidere af protokollen, at »–mødet var uundgåeligt, da en del af medlemmerne var utilfredse med den ukollegiale annoncering som foreningens formand foretog«. Med 16 stemmer for og 3 blanke blev Kjeld Bang væltet som formand. Ny formand blev manufakturhandler Poul Malthesen. Man havde lånt et sæt love hos Ebeltoft Handelsstandsforening, og med hjælp fra disse kunne man på generalforsamlingen den 14. 2. 1968 vedtage foreningens love. Der var ved foreningens start 38 medlemmer, men allerede i 1968 var man oppe på 45 medlemmer.

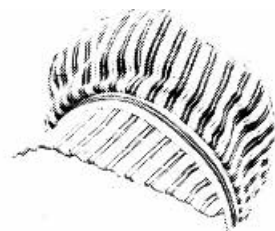
Foreningens vigtigste formål er at »virke til fremme for handelen i Kolind«. Dette har naturligvis været foreningens største opgave

gennem alle årene. Det har været gjort ved mange tiltag: fællesannoncering, juleudsmykning, div. aktiviteter, genoplivning af Hjordrengenes Marked, messer og meget mere. Også indirekte har foreningen virket til fremme ikke blot for handelen, men til fremme for BYEN. Dette er oftest sket i samarbejde med nogle af byens andre foreninger. Bl.a. ved som-

*Julekonkurrencen med 10 æsker chokolade som præmie
– det blev til næsten 1000 stk Guldbarre.*

Hjorddrengenes Marked i Kolind

»Hjorddreng-kasket« sælges i byens forretninger

Handelsstandsforeningen har ladet fremstille en speciel kasket, som alle får mulighed for at købe og ret til at bære i markedsdage

Alle har på billeder set, at fortidens hjorddreng har en kasket med en stor og bred skygge. Kasketten blev naturligvis båret for at beskytte hoved og øjne på en lang og varm solskinsdag derude på græsgangen. Det var jo ikke dengang almindeligt at bære et par mørke solbriller til beskyttelse mod solens stråler.

»Hjorddreng-kasketten« vil blive symbolet for markedsdagene i Kolind 10.-13. september, og alle får mulighed for at købe og dermed ret til at bære en sådan kasket. Handelsstandsforeningen har ladet

fremstille en speciel »Hjorddreng-kasket« i et festligt stribet stof, og den vil blive solgt i alle forretninger, hvis indehavere er medlemmer af handelsstandsforeningen. De handlende vil selv danne forbilledet for kasketternes brug ved at bære den under markedsdagene, og det samme vil være tilfældet for personalet i forretningerne.

»Hjorddreng-kasketten«

kan købes for en overkommelig pris, idet hele kollektionen af kasketter sælges til den pris, som det har kostet at få dem fremstillet.

Fortsætter hedeølgen i markedsdagene, vil det være behageligt at bære kasketten – og så kan den i øvrigt gemmes til næste års ferietur. Det er da ikke umuligt at tænke sig, at disse festlige kasketter vil

dukke op på hjemlige og udenlandske feriesteder til næste sommer. Det kunne da egentligt være meget festligt, hvis disse kasketter ville blive så kendte, at folk ved synet af dem ville udbrøde: »Der er en, som har været til Hjørens marked i Kolind«.

Kasketten kommer først i handelen på selve markedsdagen den 10. september.

Handelsstandsforeningens bestyrelse havde naturligvis »Hjorddreng-kasketten« på hovedet, da der blev lagt sidste hånd på markedsprogrammet. »Hjorddrengene« er fra venstre grosserer Erik Nymann, købmand Carsten Møller, radioforhandler Tage Mogensen, installatør H. E. Pedersen og møbelhandler Mogens Keiser.

Hjorddrengkasketten var een af Bruno Christensens ideer. Her ses bestyrelsen med kasket. Fra venstre Erik Nymann, Karsten Møller, Tage Mogensen, Hans Erik Pedersen og Mogens Keiser.

*I forbindelse med 10 - års jubilæet udgav
Handelsstandsforeningen en Kolindplatte.*

merfester, juletræsfest i hallen, køb af Byhal, medlemmers sponcering af idrætten - alt sammen ting, som er med til at bibeholde en aktiv og attraktiv by.

I erkendelse af at man »ikke kommer forrest ved at gå i en andens fodspor«, allierede foreningen sig i 1975 med Bruno Christensen, Gellerup Centret. Der blev afholdt flere medlemsmøder, og en markedsføringsplan udarbejdet af Bruno Christensen blev vedtaget. Selvom planen medførte store udgifter, som igen var årsag til en mangedobling af kontingentet, vedtog medlemmerne planen. Der er ingen tvivl om, at Bruno Christensens initiativer for byen i høj grad har medvirket til, at

byen ikke blot overlevede de lidt sløje oliekrisetider, men udvikledes med flere og større butikker. Det skal i parentes bemærkes, at Bruno Christensen i dag er direktør for nok Danmarks mest ansete analysefirma for detailhandel »Scandinavian Retail Institute«.

Siden 1972 har Den Jyske Pigegarde, der den sidste søndag før jul underholder i byens gader, været en fast tradition. Andre traditioner har tidligere været julelotteri, og senere forskellige konkurrencer. Således også i 1978, hvor man skulle gætte, hvem der var årets julemænd. Løsningen må have været let, for der indkom ca. 1000 løsninger, og stort set alle var rigtige. Selvom foreningen før konkurrencen havde korresponderet med forbrugerombudsmanden, gik noget galt. Alle rigtige løsninger skulle præmieres. Den jul blev der af formanden, radio- TV forhandler Tage Mogensen, uddelt 996 stk. Guldbarre!!

Foreningens første formand var manufakturhandler Kjeld Bang som afløstes af manufakturhandler Poul Malthesen 1968-72. Poul og hans kone Anna er iøvrigt æresmedlemmer af foreningen. Fra 1973-77 og igen fra 1987-94 sidder grosserer Erik Nymann i formandsstolen. Posten beklædes fra 1978-82 af radio-TVforhandler Tage Mogensen, fra 1983-84 af bankbestyrer Hans Damborg og fra 1985-86 af forretningsfører Erling Thun. Siden 1994 har først ejendomsmægler Niels Peter Rasmus-

sen og fra 1997 uddeler Jørn Schmidt været formænd. Brugsen for Kolind og omegn var ikke medlem af foreningen fra dens start. På en håndskrevet medlemsliste fra 1967 er der på bagsiden med blyant skrevet: »Brugsforeningen har bedt om optagelse«. Materialist Chr. Thomsen meldte sig ud af foreningen, da daværende uddeler Pedersen i 1978 blev indvalgt i bestyrelsen. Dette er heldigvis historie, og i dag sidder uddeleren i bestyrelsen sammen med købmand Mads Møller hvor de

må trækkes med forretningsbestyrerne Dorthe Olesen og Claus Tikær samt boghandler Finn Pedersen.

Kolind Handelsstandsforening er nok en af byens yngste foreninger. Lad os håbe, at den, sammen med butikkerne, bliver gammel. I disse tider med kommunesammenlægninger, storcentre osv. er der nok mere end nogensinde brug for en forening til at »virke til fremme for handelen i Kolind«.

Da når svenskertunnelen,
 de er færdige med den,
 flytter hele byggesjækket
 ned på Dræbæk i sømmeget.
 Sukke rider det vil bli!
 vi må ha' et redari.

For en lavn vi pass får
 og de kloge men'sker spår:
 Skiholm i Sundet sejler,
 lodserne mod Kolind rejser,
 og et krydstogtskib vi se -
 det er det store, søske...

Når vi tænker os lidt på
 vi på denne danske kyst:
 Lad os da bevare Sundet,
 Kolind er nær det forbandet!!!
 Hø'ska' de så gi' sig til,
 den der bygge broer vil.

I Aalesten ligger der
 anglo-ør sprede lyst og her,
 I val herne kunne sure
 hele vejen i en søre
 Så for fanden byg en bro-
 bare i går! Sundet ro'!!

Normalt synges der ikke til generalforsamlingerne. Generalforsamlingen 1999 var dog en undtagelse, idet boghandler Finn Pedersen, inspireret af det dengang omfattende bro- og tunnelbyggeri, havde forfattet en lille sang. I dag er det en eventuel oversvømmelse af Sundet, der er på tale, men forhåbentlig ikke aktuel!

Foreningens logo fra 1967 med den indlysende tekst.

Kolind Skakklub

Kolind Skakklub blev stiftet i 1905 og havde fra starten 8 medlemmer, som alle var forretningsfolk. Der kom hurtigt flere til, og allerede i 1908 var man oppe på 28 medlemmer.

Gennem årene steg medlemstallet til over 40 for derefter at falde i starten af 1950'erne. I 1957 lukker man derfor klubben ned.

I de første år af klubbens liv havde man en årlig fællesspisning på Drasbeks hotel. I regnskaberne kan vi f.eks. i 1909 se, at 17 medlemmer har spist og drukket for i alt 14,85 kr!

Om klubben har haft et fast spillelokale, ved vi ikke, men i 1945 søger den om et lokale på Teknisk skole. Da det er optaget af undervisning, mødes man privat hos fotograf K. Lund, som havde atelier i hjørnebygningen, der lå, hvor Djurslands Bank i dag har til huse.

Ud over de ugentlige træningsaftener havde man turneringer mod skakklubber fra en lang række byer i det gamle Randers Amt.

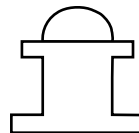
Efter en pause fra 1957 til 1963 forsøger køb-

mand H. Møller at starte klubben op igen. Det lykkes, og man holder til på Drasbeks hotel, men da prisen for kaffe og brød pludselig stiger med 75 %, flytter man til Ungdomsklubbens lokale i skolen i Gl. Kolind. Det er lidt primitivt, men man kan dog lave sig en kop Nescafé. Børge Halvgaard fra Arbejdsteknisk skole stiller derefter et lokale på Kolind Cafeteria gratis til rådighed, så man holder atter flyttedag.

Klubben må atter stoppe sine aktiviteter i 1977 p.g.a. ringe tilslutning.

Fra 1987 til midten af 1990'erne har Kolind atter skakklub, idet Bent Andersen starten den som en underafdeling af Kolind Håndværker- og Borgerforening. I denne periode spilles der på Kolind Centralskole.

Det er vanskeligt at trække folk af huse efter at det er blevet muligt at sidde hjemme ved computeren og spille, så klubben ophører med at fungere.

Foreningen *som binder land og by sammen*

I juli 1891 udsendes en rundskrivelse til Kolindegnens landmænd.

I jubilæumsskrift for Landboforeningens 50 års jubilæum i 1941 kan vi læse flg.:

Indbydelse til at tegne sig som Medlem af en Landboforening for Kolind og Omegn

Da vi som bekendt ligger langt fra alle andre Landboforeninger, saa langt, at det er forbunden med meget Besvær og mange Udgifter for os at komme til et hvilket som helst Dyrskue, der afholdes, er vi underskrevne traadt sammen for at forsøge at oprette en Landboforening for Kolind og Omegn.

Under Henvisning til, at vi jo alle maa yde vore Bidrag til de ikke ubetydelige Summer, som aarligt af Staten bevilges til Landboforeningerne, haaber vi, at Kolind Omegns Beboere ogsaa gjerne vil være med til at tage Del i Nydelsen af disse Goder, hvilket jo bedst kan opnaaes ved, at vi danner os en selvstændig Landboforening, i Stedet for som hidtil at rejse 3 á 4 Mil for at fremstille vore Dyr paa Dyrskue. Den lange Rejse bevirker, at Dyrene faar et mindre godt Udseende, og som Følge deraf kan de ikke tage Konkurrencen op med de i Nærheden værende og bliver af denne Grund meget let ansete for daarligere, end de i Virkeligheden er.

Det er derfor vor Overbevisning, at en lokal Forening for Kolind og Omegn vil komme til at gavne Kolind Omegns Beboere meget, og vi haaber derfor paa talrig Tilslutning.

Saa snart et tilstrækkeligt stort Antal Medlemmer er tegnede, vil der blive indvarslet til et Møde for at drøfte Sagens eventuelle Ordning.

Kolind i Juli 1891.

Indbydelsen er underskrevet af landmænd fra Kolind, Bugtrup, Ebdrup, Skarresø, Koed, Attrup, Nødager, Kolindsund, Søby og Tøstrup. Derefter er der en tilføjelse:

Undertegnede underskriver med det Forbehold, at Dyrskue og Generalforsamling afholdes i Nimtofte hvert andet Aar.

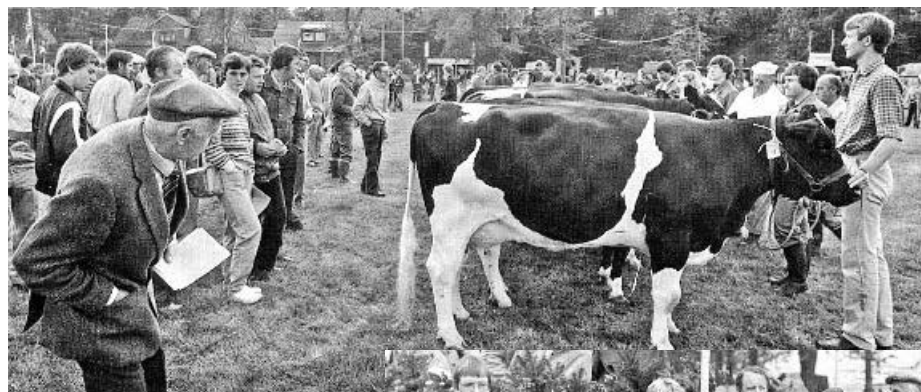
Og så følger 59 navne på underskrivere fra Nimtofte sogn.

Nimtofte havde tidligere været en betydningsfuld by og en konkurrent til Kolind, men da Kolind bliver stationsby, og markederne fra Mårup flyttes til Kolind, får denne et forspring.

Så med ovenstående tilføjelse har Nimtofte forsøgt at sikre sig ligestilling med Kolind.

Den 14. november 1891 holdt man møde og besluttede at danne et udvalg, som skulle sørge for foreningens oprettelse.

Udvalget bestod af gdr. J. Skousen, Kolind, lærer Yde, Ebdrup, gdr. P. Nielsen, Skarresø, lærer Holm, Feldballe, gdr. Rasmus Rasmussen, Stabrand, gdr. Kristen Meineche, Albøge, gdr. Kristen Sørensen, Koed, forpagter S. Linne-mann, Pindstrup, forpagter F. Buchwald, Tøstrup og proprietær Henning Møller, Vedø. Der var ingen repræsentant fra Nimtofte.

Den 28. november 1891 stiftes foreningen med 240 medlemmer. Det første forretningsudvalg består af formand proprietær Henning Møller, Vedø, næstformand gdr. Søren Nielsen, Kolind og kasserer og sekretær lærer Yde, Ebdrup. Desuden vælges der kredsformænd for de forskellige områder, og her kan man se, at Nimtofte nu er repræsenteret, ligesom både Thorsager og Bregnet sogne er kommet med. Medlemstallet var i 1915 oppe på 1200. I perioden 1920-1970 lå det i mange år ret stabilt på omkring 600-700.

Allerede fra foreningens start var der mange opgaver at kaste sig over. Ser man ned over foreningens aktiviteter, er det en »blandet landhandel«. Efter en del skrivelser med myndighederne lykkes det at få yderligere tre markeder til Kolind, og senere flere, så man efterhånden kunne holde et marked hver måned.

Man forsøgte at få et apotek til byen, men det lykkedes dog ikke. Man har gennem årene beskæftiget sig med biavl, rågebekæmpelse, husmandsrejser, medlemsblad, Kolind Højskole, oprettelse af bogsamling, plantning af prøvehegn, malkning og markforsøg. Foreningen har medvirket til oprettelse af korntørrier i Kolind og Nimtofte, dannelse af en kartoffelsprøjtningsforening, regnskabskurser, husdyrbrug, hesteavl, ungdomsarbejde, husmoderafdeling, frugtavl, mergling osv.

For at løse problemer med sandflugt foranstaltede man også forsøg med plantning af læhegn og plantager, især på de sandede jorder. Landboforeningen fik mulighed for at få en plantage uden for Ebdrup.

Jorden til plantagen fik man bl.a. som en gave fra Diskonto- og Laanebanken i Randers, der skænkede en jordlod på 20 tdr. land, som banken ejede ved Ebdrup. Desuden donerede sognefoged Anders R. Thuesen, Ebdrup, 10 tdr. land og ligeledes fik man 10 tdr. land fra husmand Jens Nielsens enke i Mårup.

Arbejdet blev udført i årene 1896 – 1899. Planterne leveredes fra Dalsgaards Planteskole i Kolind. Den blev oprettet i 1895 og lå på arealerne ved Fuglevænget og langs Bugtrupvej.

Lærer Yde står for tilplantningen, og medlemmerne yder en dags gratis pløjning, og snart vokser »Kolind Landboforenings Plantage« op.

I 1919 tilkøbes yderligere 20 tdr. land, og plantagen får i dette år navnet »Ydesminde«.

Ovennævnte lærer Carl Christian Yde (1836 – 1898) blev lærer i 1855 fra Lyngby Seminarium. Han fungerede som lærer i Astrup fra 1858. I 1871 nedlægges skolen og en ny bygges i Ebdrup. Lærer Yde flytter med til Ebdrup. Han var en god lærer, som godt kunne lege med børnene på legepladsen, men han krævede respekt. Det blev sagt om ham, at når den kraftige mand gav den dreng, der sad yderst på

bænken en lussing, knaldede hovederne mod hinanden rækken igennem. Uden for skolen huskes han for sit arbejde for plantningssagen. Han var en af hovedkræfterne bag oprettelse af Landboforeningen og plantningen af den plantage, som i dag bærer hans navn: Ydesminde. Ved hans begravelse i 1898 var der 500 til stede. I år 1900 rejste Landboforeningen en mindesten for ham. Mindestenen står på en lille høj i Hvalskov plantage.

Mindestenen i Ydesmindeskoven.

Formænd

- 1891-1898: Godsejer Henning Møller,
Vedø Hovedgård
- 1898-1901: Inspektør Lunøe, Fannerupgård
- 1901-1908: Proprietær J. P. Nielsen,
Kathrinesminde
- 1908-1910: Forvalter Jensen, Benzonshøj
- 1910-1919: Gdr. R. D. Jensen, Bugtrup
- 1919-1922: Gdr. P. Christensen, Koed
- 1922-1925: Proprietær Lund, Kratholm
- 1925-1929: Gdr. A. J. Andersen, Sivested
- 1929-1931: Proprietær Lund, Kratholm
- 1931-1933: Gdr. P. Pedersen, Nødager
- 1933-1944: Proprietær Lund, Kratholm
- 1944-1954: Proprietær Th. Sørensen,
Benzonshøj
- 1954-1959: Proprietær T. Hove-Nielsen,
Ny Ryomgård
- 1959-1963: Gdr. Peter Bager, Højvang
- 1963-1968: Proprietær T. Hove-Nielsen,
Ny Ryomgård
- 1968-1969: Gdr. J. M. Pedersen, Essig
- 1969-1975: Søren Kroer, Ramten
- 1975-1983: Holger Christensen, Ballegården
- 1983-1987: Erling Kjær, Sivested
- 1987-1989: Jakob Jakobsen, Koed
- 1989-1992: Tage Skovgaard Jensen, Rostved
- 1992-2000: Mogens Jacobsen,

Sekretærstillingen har fra foreningens dannelse været besat af initiativrige personer.

Konsulent Ejvind Staunskjær ansættes i 1928 og overtager officielt sekretærposten i 1938. Hans betydning for foreningen har været meget stor. Læser man i Jubilæumsskriftet fra 1941, står der: »Han vil for Fremtidens Slægter komme til at staa som »Kolind Landboforenings første Konsulent« i dette Ords bedste Betydning, og han har udbygget Konsulent-

stillingen med Rammer, der saa nogenlunde svarer til Lærer Ydes Rammer for Sekretærstillingen«. Konsulenten har stået som det vigtigste bindeled mellem foreningens mange arbejdsområder.

Det daglige arbejde i foreningen har borgerne i Kolind ikke mærket meget til, men én gang om året inddrages byen i landbrugets virke,

Dyrskuets hovedprogram

- Kl. 8.30 Dyrne skal være på plads.
 Kl. 9.00 Dyrskuet åbner med flaghejning og velkomst v/ldr. Mogens Jacobsen.
 Kl. 9.00 Får- Merino- og Mohairudstilling.
 Kl. 10.00 Tombo a åbner.
 Udstillinger i taler: åbner:
 1. Huskudsudstilling.
 Salg af «a», brød, småretter m.m.
 2. Faglige udstillinger:
 4H. Grønt Netværk.
 3. Politiske partier:
 Venstre (V) i Grenaa-regionen.
 Demonstration ved svinfoldene v/landskonsulent Peder Gross.
 Konkurrence: "Find vægten på en udvalgt gris".
 Publikumskonkurrence: "Find den bedste ko".
 Publikumskonkurrence:
 v/tår- og mohairudstillingen: "Hvad de rigtige tegn".
 Den smukkeste hoppe og det bedste får og vædder samt mohairged og buk udpeges.
 samt pokaluddeling til "den smukkeste hoppe".
 Kl. 11.45 Menstringskonkurrence:
 v/konsulent Hanne Wendell, Landakontoret.
 Kl. 12.00 Dyrskuetaler på pladsen.
 Kl. 12.15-14.00 Frokost på Drasøks Hotel.
 "Tag selv bord".
 Kl. 12.15 Underholdning v/Landboungdom.
 Kl. 12.45 Uddeling af pokaler til kvæg.
 Kl. 13.00 Kaninudstilling forklares ved burene.
 Kl. 13.15 Besætningskonkurrence vedr. kvæg.
 Kl. 13.45 Karakteristik af ærespræmieudyrne samt præmieuddeling
 SDM og DRK: v/konsulent Jens Chr. Holgård, Pedersd.
 RDM: v/Erik Ravn, Søbjerg.
 Jersey: v/Jørn Mikkelsen, Hinnerup.
 Kødkvæg: v/konsulent Mogens Stendal, Landakontoret.
 Kl. 14.00 Demonstration ved svinfoldene v/landskonsulent Peder Gross.
 Kl. 14.45 Karakteristik og ærespræmieuddeling
 HESTE v/konsulent Hanne Wendell, Landkontoret.

- Kl. 15.00 Karakteristik og ærespræmieuddeling.
 I ÅR: v/Bent Christensen, Farsø.
 Kl. 15.15 MERINOFAAR: v/Jens Amborg Pedersen, Slagelse.
 Karakteristik og ærespræmieuddeling
 MOHAIRGEDER: v/Chr. Aabo, Stoholm.
 Kl. 15.30 Underholdning.
 Kl. 16.00 Dyrne må forlade pladsen.
 Kl. 17.30 Udstillingerne i hallen og på pladsen lukker.

På dyrskuepladsen er der:
 Musik- og staldiventaruudstilling.
 Svineudstilling.
 Kanin-, fjerkræ- og racedueudstilling.
 Børmedyrskue.
 4H udstilling.
 Rahbaks Tivoli.

Der kan købes mad på pladsen.

Spisesteder

I toilet:
 Husholdningsdampes serverer:
 Kaffé, brød, småretter m.m.
 4H serverer:
 Vaffer, toast, søllevand og kage.

På pladsen:
 Vestjyske Slagterier serverer:
 Kartoffelsalat og medisterpølse.
 Hakkebøf, hvide kartofler, sauce og asicr.

Ret til ændringer i programmet forbeholdes.

Dyrskueprogram anno 1996

nemlig ved det årlige dyrskue. Gennem mange år var Kolind dyrskue landets tidligste, hvilket sikkert også har været med til at gøre det kendt viden om.

På denne dag står byen på den anden ende. På tilkørselsvejene tvinges hastigheden ned p.g.a. de langsomtkørende landbrugsmaskiner og dyretransporter. På dyrskuepladsen ved Stadion Allé myldrer det med mennesker og dyr. Dyrene er opstillet i lange rækker ned mod tømmerhandelen. I den modsatte ende er der opstillet et omrejsende tivoli. Den midterste del af pladsen er forbeholdt fremvisning af dyrene. Dommerne står klar til bedømmelse. Border og telte langs skrænten og inde i tømmerladen har husmoderforeningen udstilling. I den nordlige del af området har landbrugsmaskinerne deres plads.

Her er noget at se på for alle aldre, og det er ikke kun landmænd, som tiltrækkes af dyrskuet.

Vel er skuet en faglig fest med bedømmelse af avlsarbejdet, men det er så sandelig også en festdag for Kolinds og omegnens beboere. Byen er pyntet med flagallé, og forretningerne har dyrskue-tilbud, og få er de indbyggere som ikke i løbet af dagen slår et smut ned omkring dyrskuepladsen.

Det første dyrskue blev afholdt i 1891. Siden har det været en årlig tilbagevendende begivenhed, dog undtaget 1915 og 1982 p.g.a. mund og

klovssyge. 100-gangs-jubilæumsdyrskuet blev derfor afholdt i 1992.

De tidligste skuer fandt sted på den gamle markedsplads, hvor Byhallen og ungdomsskolen i dag har til huse. I 1916 flyttedes det til krojer Drasbeks anlæg ved Stadion allé. Drasbeks stillede sin jord til rådighed, men arealet blev for lille, og i 1935-36 ofrede han sit parklignende anlæg til fordel for en sportsplads, som så kunne inddrages, når der blev afholdt dyrskue. Den gamle plads var forbeholdt dyrene og maskiner og tivoli kunne være på sportspladsen. Drasbek havde sikret sig, at Kolind Landboforening havde forkøbsret på området, hvis det engang skulle sælges fra hotellet. Det skete i 1971, da Sofie Sørensen afhændede hotellet.

Omkring 1970 stillede slagtermester Victor Sørensen engen mellem pladsen og jernbanen til rådighed for dyrskuerne. Også dette areal blev siden købt af Landboforeningen.

I 1991 må man leje nogle tilliggende arealer for bl.a. at kunne rumme de mange biler.

Blandt de faste indslag på skuet skal også nævnes Landboforeningens Husholdningskreds, som har haft skiftende udstillinger med bl.a. husflidsarbejder, gamle klædedragter og borddækningskonkurrencer.

På Drasbeks hotel har man gennem alle årene haft frokosten for udstillere og indbudte gæster og ligeledes den store dyrskuefest om af-

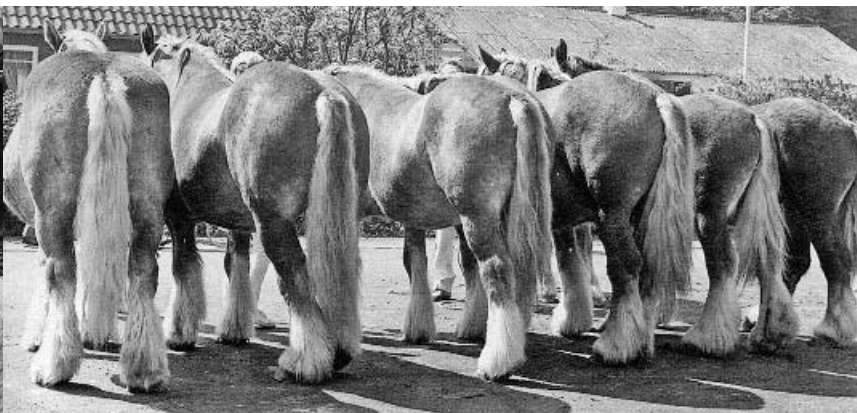
tenen. Frokosten bestod ofte af »Dyrskue-kotelet« med grøntsager, mens aftenprogrammet var væsentligt større.

Kolind dyrskue var kendt viden om for sine heste, især de jyske heste, men alle former for husdyr har gennem årene været repræsenteret.

I 1930'erne var de jyske heste domineret af Chr. Jensen, Gl. Kolind og Niels Bager, Højvang. På skuerne havde der gennem årene også været børn som udstillede deres dyr, og i 1955 opretter man et specielt børnedyrskue, hvor der også foretages bedømmelse.

Dyrskue...

og dyrskue...

og dyrskue...

og dyrskue...

I 1980 får 4H et mindre område, hvor børn op til 14 år præsenterer deres dyr (4H = hjer-te, hoved, hånd og helbred).

Til et dyrskue hører der også underholdning, og gennem de mange år har der været et om-rejsende tivoli med de forlystelser, som hører et sådant til.

Det sidste dyrskue i Kolind – nr. 104 i den lange række – afholdes lørdag den 1. juni 1996. Der-med forsvinder et stykke lokalt kulturhistorie til stor ærgrelse for mange djurslædinge, og ikke mindst for Kolindegens beboere. Men minder-ne har man da lov at ha'. Så lad os lige genopfri-ske enkelte af versene fra dyrskuesangen.

Kan du huske tilbage' til dyrskuets dage
før at-tenhundredhalvfems.
Da bønder fra Kolind og omegn sku' tage
til skuer langt fra deres hjem.
Og dommerne der, de var ej retfærdig
men valgt af lokale trofæer.
De bønder fra Kolind blev bortdømt på stribe
og følte nok skammen især.
Åh sikke minder, det er dem der gir livet kulør.
Åh sikke minder, så meget vi husker fra før.
Tiden forandres, du husker nok hvad der er hændt
Kolind Dyrskue blev sku
vi alle nu venter så spændt.

Kan du huske tilbage til dyrskuets dage
dengang konkurrencen var stu'er.
Da alle små byer på Djursland og øer
var hjemsted for talløse skuer.
Men et var dog givet for alle i livet
at Kolind var stedet man kom,
for at udstille heste og kun blandt de bedste
for så at få ære og dom.
Åh sikke minder.....

Kan du huske tilbage til dyrskuets dage
da Drasbeks var nattelogi.
Da vejen til dyrskue for bønder og husdyr
ku' vare fra fem end til ni.
De samledes alle, på Drasbeks og stalde
med fælles forventning og håb,
at dyrskuedagen vil give dem alle
en velfortjent hæder og dåd.
Åh sikke minder.....

Kan du huske tilbage til dyrskuets dage,
da dagen var en af de få.
Hvor hele familien var fælles på udflugt
med kjoler og stråhatte på.
Det var dengang en daler var pengene værd
til tivoli, is og svær.
Det var dengang et bagværk, en bi og en børste
fik hæder for fliden især.
Åh sikke minder.....

Mel: Åh, disse minder.

Kolind Landboforening beskæftigede sig fra starten indgående med husmændenes vilkår. Man ydede bl.a. tilskud til husmandsrejser, hvor de lokale kunne komme ud at opleve, hvordan husmænd andre steder dyrkede jorden og havde organiseret sig.

Husmændene træder ud af Landboforeningen og stifter deres egen forening, Kolind Husmandsforening, i 1902.

Landboforeningen tager initiativ til oprettelse af en husmoderforening. Så tidligt som i 1902 tilbyder man kurser for husmødrene, som dog først i 1926 danner en selvstændig forening med fru lærer Birkelund, Nimtofte, som formand. Fra starten var der 286 medlemmer. Foreningen afholder bl.a. foredrag, kurser, udflugter og fjerkræskuer.

Uddannelsen af de unge opstartes i 1924 med kurser i Koed skole. Senere flyttes til Teknisk skole i Kolind, hvor der er undervisning i husgerning og landbrugsfag, ligesom der afholdes botanikkurser, markvandring og sommerudflugter.

I 1927 opretter man en egentlig regnskabsafdeling under foreningen.

Medlemsblad

Foreningen får i 1896 en aftale med redaktør Skjødsholm, Grenå. Han udgiver ugebladet Kolind Avis og denne skal fremover være

88. DYRSKUE 1979

Lørdag den 26. maj på Erasmus Hotel, Kolind

MIDTAGESPROGRAM

Midtagens duger er arrangeret Toge Christensen, Sønderby

1. Velkommen	Landboforeningens formand, gæstedelegater Christensen, Balle-Jørgensen
Erklæring af 1	Carlo Knudsen (1. vers)
2. Spisning	St. Christensen
3. Te 1	Lærke, Solbjørn, Lærke, Lærke, gå dom Helger Christensen, Balle-Jørgensen
Fælles sang nr. 2:	Dansk musik og sangens egen lyd
4. Sætning	Hjertebogen
5. Te 2	Hjertebogen og sangens egen lyd
Fælles sang nr. 3:	1. Søndens Døbe, 1. Søndens
Fælles sang nr. 4:	2. Søndens Døbe, 2. Søndens
6. Sætning	Hjertebogen
Fælles sang nr. 5:	3. Søndens Døbe, 3. Søndens
7. Afslutning	Om jorden
Fælles sang nr. 6:	Om jorden

Musikunderviser og Barne Knudsen, Skovslev

K. L. v.
Toge Christensen
/ Erik Frederiksen

medlemsblad for landboforeningens medlemmer. Denne aftale fungerer frem til omkring 1918.

Foreningen må så undvære et medlemsblad frem til 1921, hvor man får et samarbejde med redaktør A. Hennings, Hornslet. Denne udgiver frem til 1937 »Landbobladet for Djursland og Kalø-Vig«, som fælles medlemsblad

for Kolind og Kalø-Vig Landboforeninger. Fra 1937 bliver Kolind Avis atter foreningens medlemsblad.

Husmandsforeningen skifter også til Kolind Avis den 1/1 1938. Abonnementspris: 50 øre årligt.

Samvirksomheden med de omliggende foreninger fører efterhånden frem til en egentlig sammenlægning.

Regnskabsafdelingen flyttes fra Kolind til Følle 6/1 1986.

I 1990 lægges foreningerne Kaløvig, Ebeltoft, Grenå, Kolind og Kalø-Knebelvig sammen, og i år 2000 kommer Sønderhald Herreds Landboforening med.

Landboforeningens hus på Bugtrupvej erhvervedes i 1947. Huset er opført af bankdirektør J. A. Nielsen, Banken for Kolind og Omegn.

I juli 1991 flytter de sidste af landboforeningens ansatte til Følle og kontoret i Kolind lukkes.

Midtdjurs kommune havde tidligere købt en del af baghaven til ældreboliger, med den klausul at den skulle købe huset, når Landboforeningen ville sælge. Kommunen videresælger, og huset er i dag privatbolig.

Lad husmændene styre kommunen!

Husmændenes interesser blev til dels varetaget af Kolind Landboforening, men i 1902 forsøger de at oprette en selvstændig forening. Initiativtageren er Karl Meiniche, Albøge.

Han henvender sig til formanden for De jyske Husmandsforeninger, Jørgen Nielsen, Viby. I sit svar skriver han bl.a.: »Vi vil prøve at højne husmandsstanden ved at skaffe den størst mulige oplysning. Vi vil forsøge at få repræsentanter valgt ind i sogneråd og skolevæsen, så vore børn kan få en fyldig undervisning.

Foreningen skal forsøge at få medlemmer indvalgt i amtsråd og rigsdag. I vore repræsentative forsamlinger findes der så at sige ingen husmænd. Hvis det imidlertid var husmænd, der administrerede vore kommuners budgetter, så ville der blive sparet på mange områder, hvor der nu sker det, at kronerne ruller.«

Den stiftende generalforsamling afholdes 16. marts 1902 og foreningens navn bliver »Kolind og Omegns Husmandsforening«. Som første formand vælges Karl Meiniche. Næstformand bliver Jens Emmert Kristensen, Ebdrup og kasserer Hans Pedersen Friis, Perstrup. Foreningens opgave er »at oplyse, dygtiggøre og styrke sammenholdet blandt husmandsbrugets udøvere«. Foreningen nedsætter diverse udvalg, som gennem årene har taget sig af man-

ge forskelligartede opgaver, hvoraf kan nævnes: markvandringer, planteavlsluststillinger, biavl, 4H-arbejdet, husflid, staldbedømmelse, frugt- og havesager og fjerkræ. Forenin-

Til

Kolind Husmandsforenings Medlemmer!

Foreningsudvalget for Kolind Husmandsforening gør herved sine Medlemmer opmærksomme paa, at Husmandsforeningen til 1. Januar 1938 skifter Medlemsblad, idet der er truffet Arrangement med KOLIND AVIS, saaledes at KOLIND AVIS fra Januar Månedens Begyndelse

**udgaar som neutralt, upolitisk, lokalt og
landbrugsfagligt Ugeblad**

og Medlemsblad for Kolind Landboforening og Kolind Husmandsforening. Bladet kan læses af Husmandsforeningens Medlemmer

for en Pris af 50 Øre aarlig,

som skal erlægges samtidig med Kontingentet. Da alle Husmandsforeningens Aboer endelig vil blive indrykket uden Vederlag for Foreningen i KOLIND AVIS, henstiller Foreningsudvalget til Medlemmerne at

**bestille Bladet hos Kredsformændene
snarest muligt.**

Foreningsudvalget for Kolind Husmandsforening:

**Mar. Sørensen, Hans Madsen,
Holger Christensen.**

gen har også arrangeret kvægbedømmelser og børnedyrskuer og sørget for tilskud til havebrugsplanter. I årene 1948-1970 arbejdede foreningen sammen med Kolind Landboforening om at arrangere de årlige dyrskuer. Ud over det rent faglige islæt, har man også arrangeret foredrag, både almene og også kristelige, idet husmandsbevægelsen følte sig knyttet til den grundtvigianske lære. Ligeledes har man arrangeret, tombola, diverse fester og dilettantforestillinger. Foreningen har været knyttet til hotel Kolind, og her har alle møder, udstillinger og fester været afholdt. Og interessen for arrangementerne har været stor. I 1902 er der foredrag på hotel Kolind om Panama-kanalen med 200 tilhørere. I 1907 er der udflugt til »Anlægget« i Grenå, hvor to folketingsmænd taler. Her var forsamlet ca. 500 tilhørere.

Foreningens formænd

1902-1908: Karl Meiniche, Albøge.
 1909-1912: Jens Emmert Kristensen, Ebdrup.
 1913-1914: Niels Hansen.
 1915-1920: Johannes Andersen, Sundby.
 1920-1924: Jens Emmert Kristensen, Ebdrup.
 1924-1926: Henrik Krogh, Karlby.
 1927-1929: Frans Mortensen, Sundby.
 1929-1959: Marius Sørensen, Strøby.
 1959-1963: Søren Hansen, Sjørup.
 1963-1967: Knud Nielsen, Astrup.
 1967-1972: Søren Hansen, Sjørup.
 1972-1974: Knud Jensen, Oldmosegården.
 1974-1976: Verner Ibsen Sørensen, Kelstrup.
 1976-1991: Niels Åge Mols, Sønderskov.

Medlemsskaren voksede støt i de første år for så siden at blive mindre, da en del husmandsbrug

Marius Sørensen, også kaldet »Den bette mand fra Strøby«, var gennem sin lange formandsperiode en markant skikkelse, som udførte et stort arbejde for de mindre landbrugs sag. I nekrologen fra 1971 kan vi læse: »For Marius Sørensen gjaldt i udtalt grad, at han var større, end han synede. Mange bestyrelseskolleger og fagfæller fra de større landbrug har ved adskillige lejligheder måttet sande dette, når han – uden kropslig pondus – men med en intelligent skarphed pakket ind med udpræget diplomatisk verve, udmanøvrerede dem. I en mindekrans for Marius må det med, at han var i besiddelse af evner for politisk tænkning, som under andre omstændigheder sikkert kunne have bragt ham langt frem i de aktive politikeres rækker. Han gik dog ikke og følte sig som et miskendt geni. Han udrettede noget, hvor han kom, og hvor man satte ham, han tog sig ofte af sager, andre følte sig for store til. Han tog sig lige alvorligt af salg af lodsedler for sin forening som af bedømmelsen af køer ved kåringer og dyrskuer«.

Generalforsamling afholdes - 26-1-07 i Kolind

Dagsorden

1. Meddelelse fra Gendemannsmødet og et
Kursus - fra Blank
2. Valg af Bestyrelsesmedlem i stedet for
Fens - E. Wiisensin han Genvalges -
3. Valg af en Revisor vælges blev Mathias Friis Abjerg
4. Regnskabet fremlægges og godkendes -
5. Valg af Gendemann.
6. Vækstplan for 1907
7. Forslag til en Udflugt
8. Forslag om Anskaffelse af en Sprøite til Bekæmpelse af
Insekter i Frugt haven
9. Forslag om Husmandsopjævning som
Medlemsblad
10. Forslag om Bedømmelse af Flaver

Der blev henstillet at ^{søge} oprettet Landbrugsafkøbskole
til næste Vinter om Ring i Hvide

Side fra Kolind Husmandsforenings protokol. Referatet er dateret 26. januar 1907. Skrevet sirligt med pen og blæk - noget før Word og computere.

blev nedlagt. Eksempelvis var der 50 medlemmer i 1902, som i kontingent betalte 50 øre/år, hvilket svarede til ½ dagløn.

I 1924 var man oppe på 174 medlemmer, og nu er kontingentet 2,50 kr. for medlemmer med jord og 1,50 kr. for medlemmer uden jord.

I 1977 er der 75 medlemmer, som erlægger et kontingent på 184 kr./år.

Samme år får foreningen en ny formålsparagraf, der fortæller, at foreningens opgave er: »En styrkelse af familiebrugene og deres interesser til gavn for det danske landbrug og samfund«. De medarbejdende hustruer havde deres eget udvalg under foreningen, men i 1943 udskilles de som en selvstændig husholdningskreds.

Som i mange andre foreninger har man nok følt, at arbejdsbyrden var for stor i forhold til medlemskaren, så tanken om fusionering opstår. Og på en ekstraordinær generalforsamling på Kalø Landbrugsskole den 17. juni 1991 ved-

tages det enstemmigt at nedlægge foreningen og slutte sig sammen med Mols-Rønde og Ebeltøft-Tirstrup. Man noterer, at »Protokoller m.m. skal overgives til egnsarkivet og foreningens formue overgår til den nye forening«. Samme dag holder den nye forening stiftende generalforsamling, og der opstår en ny husmandsforening med navnet »Syddjurslands Husmandsforening« med 200 medlemmer. Første formand bliver Ove Lund Nielsen, Skrejrup.

Husmandsforening vil øge aktiviteten

MIDTJURS — I det nye år vil Kolind husmandsforening øge medlemsaktiviteten. Bl.a. arrangeres i januar en safaritaften, hvor Finn Christoffersen, Rønde, viser film, og i februar kommer formanden for husmandenes landsforening, Chr. Sørensen til Kolind og holder foredrag.

I et oplyst foremand for husmandsforeningen Verner Ibsen, Kjeldstrup, ved generalforsamlingen på Høvel Kolind. Ifølge Ibsen er det vigtigt i sin beretning, at der kun var afgifter på den animalske landbrugsproduktion og også, at tingene i EF ikke havde udviklet sig som ønskeligt. Han mente, at der ikke tidligt nok var sagt stop for import fra tredjelande af okse- og kalvekød. Verner Ibsen sagde dog, at landbrugs-

havde været langt værre stillet, hvis Danmark havde været uden for EF.

Mælkeproduktionen fremhævede formanden som det bedste aktiv i 1974, mens svineproduktionen har været lode i en nedgangsperiode.

Kontingentet for A-medlemmer er 110 kr. om året, og for B-medlemmer 10 kr. plus 25 kr. for medlemsbladet.

Kassereren, Karl Jacobsen, Rønsløse, fredegjorde for regnskabets, som balancerer med 17672 kr., og viser en kassebeholdning på 8.155 kr. I kontingent er indtækt 7.169 kr., og betalt 4.000 kr. til de samvirkende husmandsforeninger.

Til bestyrelsen blev valgt Aksel Rasmussen, Næstved, Peder Møller, Kød og Carlo Jensen, Vidåskov. Til revisor blev valgt Arne Lassen, Margrethelund.

*Avisartikel
december 1974.*

Kolind og Omegns Ungdomsforening

Vi har fundet en gammel tryksag fra A. Brøndbjergs Bogtrykkeri, som havde til huse i Bredgade nr. 13. Det er »Love for Kolind og Omegns Ungdomsforening«, som er stiftet 24. juni 1910. Så der har altså ret tidligt været tænkt på oplysning af og forsamlingsmulighed for ungdommen.

I § 1 læser vi: »Foreningens Formaal er at samle de Unge om sund folkelig Oplysning og gode Fornøjelser, og hvad der ellers kan bidrage til at hjælpe Ungdommen frem i sund aandelig Udvikling. Den vil navnlig virke gennem Foredrag, Oplæsning, Diskussion og Sang.

§ 2: Enhver uberygtet Mand, som er over 15 Aar, kan blive Medlem af Foreningen. Indmeldelse sker ved Henvendelse til et af Bestyrelsesmedlemmerne, dog senest 5 Dage før enhver Fest og Sammenkomst.

§ 3: Medlemsbidrag 50 Øre kvartaarlig. Indskud 25 Øre for Lov og Medlemskort.

Og § 8: Medlemmerne som indmeldes i Foreningen, er forpligtet til i enhver Henseende at rette sig efter Lovene. Hvis nogen viser sig uordenlig, skal han udmeldes af Foreningen.«

Det har ikke været muligt at finde yderligere oplysninger om foreningens virke og levetid. Som vi kan læse i det følgende, har der også senere været tænkt på de unges fritid.

Aviser i Kolind

Ugebladet »Kolind Avis» udgives af redaktør Skjødsholm, »Grenaa Folketidende» fra 1896 til 1918.

Bladet er lokalblad for Kolind, Ebeltoft og Trustrup-egnen.

Fra 1918 til efter 1941 udgives den af redaktør Gustav Andersen, men stadig under »Grenaa Folketidende».

1/1 1938 bliver avisen landbrugsfagligt ugeblad for Kolind Landboforening og Kolind Husmandsforening. Prisen sættes til 50 øre pr. år!

»Kolind Avis» standser udgivelsen i 1965.

Midtdjurslands Ugeblad udkommer første gang torsdag den 6. oktober 1949. Udgives af Sv. E. Jacobsen og Aa. Kjær Andersen, Kolind Bogtrykkeri.

I 1951 sælges den til Ryes Bogtrykkeri i Randers, og i 1974 overtages den af Hornslet Bogtrykkeri.

Kolind Ungdomsklub

På en generalforsamling i Kolind Håndværker- og Borgerforening fremkom der o. 1950 en tanke om at oprette en ungdomsklub. De unge havde ingen steder at mødes i fritiden, og især for unge som ikke havde deres hjem i byen, var det et problem. De havde kun mulighed for at sidde på deres værelse, hvis de ikke havde tilknytning til en eller flere foreninger. I større byer var der mange muligheder, men sjældent i de små byer på landet. Så derfor fremkom forslaget.

Der blev nedsat en bestyrelse af de unge. Formand blev urmagerlærning Niels Quist Sørensen, Kolind. De øvrige medlemmer var Knud Therkildsen, Knud Erik Als, Lis Sørensen og Lissie Wohnsen. Jagten på et egnet lokale gik nu i gang, men der fandtes ingen brugbare. Så trådte menighedsrådet til og tilbød dem konfirmandstuen.

Her kunne man så i januar 1952 officielt indvi mødelokalet, hvor man kunne »samles til god og lødig beskæftigelse og underholdning«.

Aftenhygge i ungdomsklubben i 1952.

Fra starten var der 26 medlemmer, og af hensyn til lokalets størrelse måtte man ikke overstige 35 medlemmer.

Til stede ved indvielsen var bl.a. sognerådsformand Th. Sørensen, pastor Yde og formanden for Kolind Håndværker- og Borgerforening urmager Buus Pedersen.

Klubben var åben tre aftener om ugen, mandag, onsdag og fredag. Onsdag var der én eller anden form for underholdning. Det kunne være film, foredrag eller oplæsning. De andre aftener kunne man hygge sig med andre unge fra byen. På grund af manglende tilslutning lukker klubben i 1957. Senere, omkring 1960,

opstår der atter et ønske fra byens unge om at have et samlingssted. De søger sognerådet og får lov til at indrette sig i et lokale i den gamle skole. De unge sætter selv lokalet i stand og indretter sig med et lille slikudsalg og en grammofon. De danner også en selskabsklub, som arrangerer dans om lørdagen.

I 1968 fremkommer der fra nogle store skoleelever et ønske om at indrette skolelokalet til diskotek. De søger sognerådet og får »ja« og oven i købet en startkapital på 4.500 kr. Og så har Kolind et rigtigt diskotek, som trak unge til fra hele Djursland. Club »Relax« kunne mønstre op til 350 medlemmer.

*Kolind Ungdomsklubs
Amatørteater*

indbyder Dem til
FESTLIG AFTEN
paa Drasbæks Hotel Onsdag den 10. December Kl. 20.
Der opføres:
Erik Bøghs Vaudeville: »VALBYGAASEN«
og
Filiviskas Opera: »SVANHILDE«
Adgang for alle. — Entré Kr. 2,00. — Nummererede Pladser kan
forudbestilles hos Urmager Buus. — Børnepladser Kr. 1,00.

KPI

Kolind-Pederstrup Idrætsforening består, som navnet siger, af to foreninger.

I 1970 fusionerede Kolind Gymnastikforening og Perstrup Gymnastikforening under navnet Kolind-Perstrup Idrætsforening (KPI).

Formænd

1970-1980: Tage Høj

1980-1985: Egon Frederiksen

1985-1989: Birger Larsen

1989-1990: Erik Grothe

1990-1993: Gunnar Christensen

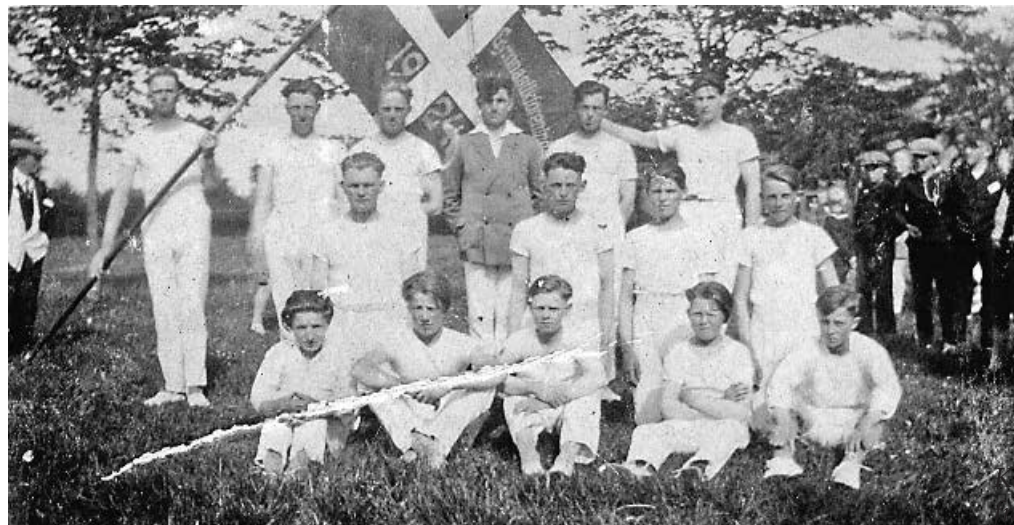
1993-1998: Jørgen Switzer Madsen

1998- : Kurt Madsen

Foreningens fodboldafdeling havde omklædningsrum på skolen og benyttede skolens fodboldbane, men da de nye baner etableres på arealet mellem Søndermarken og Vesterågade/Ebdrupvej opstartes klubhusbyggeri i 1976. Indvielse finder sted 13/8 1977. Pris ca. 490.000 kr. Pladsen bliver for trang, og huset må udvides. Det nuværende klubhus indvies 18/1 1987. Pris ca. 750.000 kr. I midten af 1980'erne har foreningen også en velfungerende atletikafdeling.

Perstrup

Perstrup Gymnastikforening blev stiftet i 1924 og var fra starten udelukkende en gymnastik-

Perstrup-holdet
Perstrup.

forening. Gymnastikken udøvedes i forsamlingshuset, hvor der på den ene endevæg var opsat ribber. Siden kom fodbold og håndbold til. Men allerede i 1901 var forløberen for idrætsforeningen, oprettet. Det var Perstrup Skytteforening som startede med 16 skytter. Formænd var Marius Brygger, Drammelstrup og senere C. Petersen, Perstrup. På en faneplade kan vi se, at foreningens skytter har vundet en kredsskydning den 17. august 1902.

I 1908 omtales de første gymnaster, 17 i alt. Ifølge »Jysk fodbold i fortid og nutid« fra 1953 stiftes fodboldafdelingen i 1934, men først i 1945 kan de tilmelde et hold til JBU. Og de må have været gode, for både i 1946 og 1947 bliver de kredsvindere i B-rækken. I 1951 har holdet spillet sig i A-rækken, og forudsætningerne for at blive der er gode, idet »der arbejdes ihærdigt med ungdomsarbejdet, foreningens økonomi er fin, og man kan glæde sig over eget stadion med klubhus.«

Foreningens bestyrelse i 1935 består af Alfred Nielsen, Alfred Ibsen, Jens Anker Rasmussen, Børge Andersen og Markil Thomsen.

I 1953 er der tre hold tilmeldt JBU.

Den første fodboldbane lå på Nødagervej, lige over for Kringelen, hvor tromlehuset ligger. Her var intet klubhus. Omklædning foregik i skoven ved siden af. Senere forærer Alfred Nielsen et stykke jord ved byen. Frivillig arbejdskraft og landbrugsredskaber jævner jor-

den og gør den egnet til fodboldbane. Der bygges klubhus med to omklædningsrum og toilet. Fodboldbanen sælges til Ring Djursland i 1975. En statue af to fodboldspillere er lavet af murerlærling Erling Jensen, Pederstrup. Modellerne var Jørn Nielsen og Bent Konrad. Den skulle flyttes med til Kolind ved sammenlægningen, men desværre smuldrede betonen, så det måtte opgives.

I foreningens love, som er vedtaget på generalforsamlingen 24. oktober 1942, kan vi læse, at »Foreningens Formaal er en legemlig og aandelig sund dansk Ungdom. Dette søges naaet gennem Gymnastik og andet opdragende Ungdomsarbejde.« Foreningen optager både aktive og passive medlemmer, og det kunne måske tyde på, at man gerne ville tiltrække udenbys folk til foreningens baller. I §7 står der i hvert fald, at »Nye Medlemmer kan ikke optages paa en Aften, hvor Foreningen holder Sammenkomst, og Medlemmets Navn skal indføres i Medlemsbogen senest 3 Dage før en Sammenkomst.«

I 1935 er der indskrevet 115 aktive herrer og 67 aktive damer, men når vi nærmer os en fest, kan vi i medlemsbogen se, at der er indskrevet flere hundrede medlemmer, og mon ikke de fleste har været passive? I 1962 er der 144 aktive, men 653 passive!

Og fester har man haft. I kassebøgerne kan vi se diverse indtægter og udgifter, som omhandler

lotteri, banko, andespil osv. Vi kan se, at man 26/2 1966 har haft Poul Bundgaard på besøg og har måttet udrede 1000 kr. Kendte orkestre har man haft til ballerne: Villy Krarup, Max Mich, Saxkvartetten, Candy-kvartetten, Knud Lange, Svend Nielsen og Gunner Lund. Den 7. november 1970 opgøres foreningens kassebeholdning til 654,28 kr. Denne sum overføres til KPI.

Perstrups gymnastikpiger.

Formænd

1934-1946: Alfred Nielsen
 1946-1948: Villy Kejser
 1948-1949: Arne Frederiksen
 1949-1953: Niels Ove Hansen
 1953-1963: Arne Frederiksen
 1963-1965: Anders Jensen
 1965-1967: Bent Rasmussen
 1967-1970: Leif Pedersen

Kolind Gymnastikforening

Om Kolind Gymnastikforening har det kun været muligt at finde ganske lidt skriftlig viden fra tiden frem til 1970, så nedenstående er

mest baseret på folks hukommelse, hvorfor der sagtens kan være forkerte oplysninger.

På et gammelt billede af foreningens fane, kan vi se, at foreningen er stiftet i 1923.

Men ifølge optegnelser fra Randers Amts Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening har der allerede fra 1868 været oprettet en skyttekreds for Kolindsund Syd. Formand var Kammerråd Vestergaard, Lykkesholm. I 1879 oprettes Ebdrup-Skarresø Skytteforening med formand lærer Mortensen, Mesballe. Den 1. januar 1888 er Kolind Skyttekreds nævnt for første gang i Amtsforeningens bøger. I 1899 er der omtalt 11 gymnaster, men først i 1909 omtales Kolind både med 20 skytter og 14 gymnaster under

Kolind Gymnastikkreds, så muligvis er dette år starten på gymnastikforeningen. Formanden var købmand N. Kruse, Bugtrup. Allerede i år 1900 ved amtsfesten nævnes Kolind som nr. 3 i gymnastikkonkurrencen. Præmien er på 23,- kr.

I 1901 var der en gymnastikkreds i Bugtrup med 22 medlemmer, men den hørte under Kolind Skyttekreds. Der fandtes også en skyttekreds i Mårup med formand Otto Østergaard. Det fortælles, at den tidligste fodboldbane var anlagt ved Mårupvej på arealet, hvor Fælleslageret ligger. Området blev – uvist af hvilken grund – kaldt »Bale«.

Da hotelejer Drasbek anlagde sportsplads ved Anlægget på Stadion Allé, flyttes aktiviteterne her til.

Foruden den store fodboldbane var der håndboldbane på det højere liggende areal ind mod skrænten. Der var springgrav til højde- og længdespring, og på fodboldbanen var der opkridtet en løbebane. Der var mulighed for at kaste med både spyd, diskos og slyngbold.

På skrænten var der lavet siddepladser a la amfiteater i 6-8 rækker opad.

Efter 1953 benytter man også faciliteterne med bane, omklædningsrum og gymnastiksal, som anlægges som begyndelsen til dét, der skal blive til Kolind Centralskole. Da skolen i 1975 skal udvide, inddrages nogle meter af fodboldbanen, hvorved den bliver for kort til at kunne

fungere som turneringsbane, og i en periode, mens de nuværende baner anlægges ved Ebdrupvej/Søndermarken, må man spille turneringskampene i Nimtofte.

I 1932 blev foreningens fodboldafdeling tilsluttet JBU, men først i 1951 bliver B-holdet kredsvinder og rykker op i A-rækken.

I bogen »Jysk fodbold i fortid og nutid« fra 1953 kan vi se, at »Foreningen står godt rustet – i JBU deltager et A-, et B- og to drengehold – og man kan også glæde sig over udmærkede baneforhold, idet et tidssvarende stadion blev indviet i 1939.«

I 1958-59 har fodboldafdelingen 69 aktive medlemmer, og 67 har tegnet Borgerkort.

*Kolind Gymnastikforenings fodboldhold omkring 1930. Øverst: Valdemar Høj, Rudolf Høj, Arne Nielsen, Børge Ernstsén, Aage Kejser
I midten: Carl Chr. Hald, Verner ??, Svend Sørensen
Nederst: ??Borup, Jens Anker Mikkelsen, Holger Mikkelsen*

Gymnastikken blev udøvet i det gamle forsamlingshus på Kapelvej. Derefter flyttede man til salen på Drasbeks hotel og herfra til den nye skoles gymnastiksal.

Hvor man i de seneste mange år har afsluttet vintersæsonen med en opvisning i skolens gymnastiksal og siden i Kolind-Hallen, foregik det i 1950'erne som en stor amtsopvisning i Anlægget eller på Drasbeks hotel. Det foregik i juni måned med deltagelse af flere hundrede gymnaster, en enkelt gang med ca. 700. Omklædningen foregik i hotellet to sale, men der var ingen mulighed for at tage et bad efter dagens anstrengelser. Derefter fælles march med 6-7 faner og 2 musikanter, bl.a. »Tromme-Jens«, i spidsen gennem byen for at slutte ved sportspladsen. Her viste de mange hold deres kunnen for et stort publikum. Dagen sluttedes med et stort bal på Drasbeks hotel.

Fra et avisudklip fra 1951 kan vi se, at det dette år foregik i april, og at det var på hotellet. 13 kreds-

hold var repræsenteret. Opvisningen begyndte ved 13-tiden og fortsatte uafbrudt til kl. 18. »Der var smuk fælles Indmarch af de 200 Gymnaster med Fane i Spidsen«. (De må have fyldt godt i salen. Red.)

Videre hedder det: »Der vistes smuk og god Gymnastik, men uden at forklejne maa det være tilladt at nævne, at GIF's Elitehold Piger laa i en Klasse over de øvrige. I Drengeholdet fra Kolind var der en 4-5 Aars Purk, der tog Publikum med Storm. Opvisningen havde samlet et meget stort Publikum, der livligt applauderede de forskellige Præstationer«. (Den lille purk var Knud Vorbjerg, som havde besvaret med at følge takten. Red.)

Da interessen for gymnastik altid har været meget stor i Kolind, har man også kunnet til-

*Gymnasterne vandrede
i samlet trop gennem
byen til Anlægget.*

trække opvisningshold. Diverse repræsentationshold med bl.a. Sydslesvig-holdet og senere amtsholdene og også Ollerup Gymnastikhøjskole har givet opvisning i salen på hotellet eller i anlægget.

I august måned trak Kolind atter mange sportsfolk til Anlægget, idet der var tradition for at afholde en stor håndboldturnering.

Senere flyttedes amtsopvisningerne til skolens idrætsanlæg.

Ud over fodbold, håndbold, gymnastik og atletik bl.a. med erhvervelse af idrætsmærker har KGF også dyrket folkedansen og skuespillet. Foreningen havde i 1950'erne og 1960'erne en årlig dilettantforestilling, som ofte var så god, at man også optrådte for f.eks. Landboforeningen.

Formænd

Kolind Skyttekreds fra 1888 til og med 1894: Chr. Larsen, Kolind, J. P. Sørensen, Kolind, ungkarl Rasmus Mogensen, Tolstrup.

Fra 1895 til 1908: Lærer H. Sørensen, Kolind St., lærer J. Jensen, Kolind, bager G. Poulsen, Kolind, Peter Andreas Jørgensen, Kolind Mark, Mads P. Pedersen, Bugtrup, R. Holst, Kolind.

Blandt foreningens senere formænd har vi fundet følgende navne:

I slutningen af 1940'erne:

Frode Vorbjerg og Hans Nielsen, med tilnavnet »i skoven«. Han boede på Stadion Allé 7 og arbejdede ved Arke.

1950/51: Niels Nielsen

Vi er også stødt på navnet Svend, med tilnav-

KGF arrangerede også sommerfester med kampe i både fodbold og håndbold. I 1968 fortæller dagbladet »Djursland«, at der var 300 tilskuere, som bl.a. så en showkamp mellem sogneråd og brandfolk. Vi kan genkende hjemmeholdet Rasmussen fra Nødager, Erik Kristensen, Egon Frederiksen, Aage Hougaard og kæmner Aage Helgren.

net »Sverige« (efternavnet kendes ikke)
I slutningen af 1950'erne: Svend Aage Jensen
(REKO)

1962 – 1966: Eigil Schultz

1966 – 1970: Tage Høj

Mange frivillige ledere har gennem årene lagt deres arbejde i foreningen, men én familie har mere end andre præget gymnastikken i en lang årrække.

Vi har bedt Knud Vorbjerg fortælle.

Mine forældre var meget gymnastikinteresserede. Allerede i 1943 startede min far, Frode Vorbjerg Nielsen, som leder af et gymnastikhold i Koed og fortsatte senere i KGF. Som børn gik vi ret tidligt selv til gymnastik, og i 1960'erne fortsatte min søster Inger og jeg hans arbejde. Da vi begge i 1970 havde været med Flensted-Jensens opvis-

ningshold i Sydamerika, kom vi hjem med hver sin ægtefælle, som også gik ind i gymnastikarbejdet. I min drengetid dyrkede vi gymnastikken i Drasbeks store sal. Omklædningen foregik i de to rum på begge sider af scenen. Vi var vel omkring 20 på holdet. Når drengene var færdige, måtte vi blive og se på karlene, og langsomt »lodsedes« drengene ind på karleholdet.

Efter en træningsaften var jeg i hotelhaven kommet op at slås med Erik Kjeldgaard, hvis far i nogle år var lokalredaktør for Lokalavisen. Pludselig gik sidedøren til salen op, og far, som havde karlene, kom ud. Jeg fik én på hovedet og blev sendt hjem.

Når sæsonen sluttede, var der altid opvisning med masser af tilskuere både på balkonen og langs væggene.

Når der skulle springes, kunne vi ikke få tilstrækkeligt langt tilløb. Så placeredes to mand

Drengegygnaster i begyndelsen af 1950'erne.

Bagerste række: Olaf Obsen, Frits Høj, Stig Buus, Ib Pedersen, Henry Bager Laursen, Aksel, leder Frode Vorbjerg Nielsen.

Forreste række: Erik Fisker, Erik Bager Laursen, Hans Henning Bech Adamsen, Karsten Møller, Tommy Refstrup, Mogens Keiser.

PS. Den lille fyr, som hopper rundt helt ude til venstre i billedet skulle være Knud Vorbjerg.

ved dørene ind til salen. Springerer gjorde klar ude på det øverste trappetrin ved garderoben, og når dørene blev åbnet, spurtede han ind. Dørene lukkedes, og springet blev gennemført.

Vi havde fundet ud af, at der i salen var et gulvbræt, som kunne give efter, så var vi heldige at ramme det i afsættet, så kom vi over bukken med »smæk« på og udløste stor applaus hos tilskuerne. Gymnastikredskaberne var placeret bag to låger under scenen. Herinde var der skummelt og sikkert også mus, så det var karlenes job at hente dem frem.

Når vi havde gymnastik i skolen i Gl. Kolind, foregik det i Afholdshotellets sal. Når vi havde lærer Malfeld og skulle spille fodbold, gik vi ned i Anlægget. Så fik vi en »stor kugle« til ældste klasse og »lille kugle« til de yngste.

Det var også i Anlægget børn og unge mødtes i fritiden.

Masser af mennesker har gennem årene taget deres tørn som frivillige, og uden deres engagement som trænere, hjælpere og bestyrelsesmedlemmer ville foreningen ikke eksistere i dag. Ud over det praktiske bestyrelsesarbejde med økonomi, holddannelser, ansættelse af trænere, arrangementer af andespil og sommerfester, har man også hygget sig og snakket privat.

I nogle bestyrelser er udenomssnakken måske blevet for meget. Erna og Svend Nicolajsen kan bl.a. fortælle, at i deres bestyrelsestid omkring 1970 havde formand Tage Høj stort besvær med at holde medlemmerne på rette kurs. Fem af medlemmerne var nemlig jægere, kaldet »Klør fem«, så ofte blev det til jagt-snak.

Fra et bestyrelsesmøde på Drasbeks hotel.

Protokollen ligger fremme, men der har vist også været tid til almindelig hyggesnak.

Deltagerne er bl.a. gartner Hougaard, Inger Lisbeth Møller, Hilmer Andersen, Kaj Lykke Jensen, Poul Jensen og Villy Mikkelsen.

»I Østen stiger solen op...«

»I Østen stiger solen op...« – har været sunget mange gange, da denne sang var én af yndlingssangene for Kolind Koret.

Der havde altid været en god og solid sangtradition på egnen, og derfor oprettedes Kolind Koret i 1940 med lærer J. Jacobsen, senere skoleinspektør på Kolind Centralskole, som leder og dirigent.

Hvert år i september måned samledes man for at holde generalforsamling og planlægge vinterens program. Det første, der skulle øves, var julearrangementet. Var man i tvivl, om man gjorde det godt nok, så afholdt man en generalprøve for pårørende, som så kunne kritisere og komme med deres bedømmelse. Generalprøven blev ofte holdt i Koed, hvorimod selve premieren foregik i Kolind kirke.

Det må siges at have været en billig fornøjelse at være sanger i koret. I begyndelsen kostede det 50 øre pr. måned, men senere steg kontingentet dog til 1,- kr.

»Sanglærkerne« fra Kolind nøjedes ikke kun med lokale optrædener. Man rejste ud og gav koncerter. Man var bl.a. i Odder, på Gl. Estrup hvor 400 sangere var forsamlet, i Grenå, til »Danske Folkekors Stævner«, og i 1953 var koret med til Landsdelsstævne i Århus med 500 sangere.

Formand gennem mange år var rutebilejer Albert Kristensen, og det var jo en fordel, for så havde man transportmulighed, når man skulle ud at optræde.

Det var en selvfølge, at Kolind Koret deltog ved lokale arrangementer som f.eks. Sankt Hans aften. I mange år var det en tradition, at der denne aften blev afbrændt et mægtigt bål på dyrskuepladsen. Der var båltale og mange fornøjelige indslag, og da så godt som hele byen mødte op, blev det en hel folkefest. Kl. 24 afsluttedes med et smukt fyrværkeri.

Fra en gammel håndskrevet liste over medlemmer i 1943 kan vi se, at der været endog ret så mange medlemmer:

Emilie og Kristian Skaarup, fru Brejnegaard, Karen Kristensen, Ruth Jensen, Ingrid Jørgensen, Hedvig Pedersen, Astrid Nielsen, Tove Kristensen, Inge Kristensen, Lis Jensen, Dagny Monefeldt, fru Buus, fru pastor Yde, boghandler Elias Andersen, skomager Kirst, aldersomshjemsbestyrer Lorentsen, Magdalene Jacobsen, karetmager Kristensen, Møller, ekspedient i EBM, postbud Anker Dohn, Erik Als, rutebilejer Albert Kristensen, smed Rudolf Hammer, mekaniker Kaj Brøsted Jensen, Hans Pedersen og barber Seemann. Fra Ebdrup Brugs kom Lissy Skov og fra Nimtofte Musse Hou-

Kolind sangkor 1942.

Bagerste række fra venstre: Barber Seemann, sanger, Jytta Hammer, pårørende, Frederik Madsen, pårørende, smed Hammer, sanger, Musse Laursen, sanger, Hans Pedersen, sanger, Thyra Nielsen, sanger, Karen Kristensen, sanger, frk. Hedager, sanger, Thilde Lave, sanger, Hejlesen, sanger, Eva Breinegaard, sanger, fru Jacobsen, sanger, fru urmager Thomsen, sanger, frk. Gram, sanger, frk. Møller, sanger, dirigent for koret og sanger Jacob Jacobsen, fru Als, sanger.

Nederste række fra venstre: Postbud Dohn, sanger, A. Breinegaard, sanger, fru Christensen, pårørende, fru Ernstsen, pårørende, Rigmor Nielsen, sanger, Margit Hansen, sanger, Edith Maier, sanger, fru Seemann, pårørende, Else Jensen, sanger, Jacob Thomsen, sanger, Jens Nielsen, sanger, karetmager Christensen, sanger. Midterste række: Lærer Ernstsen, sanger, H. Nielsen, sanger, S.P. Kristensen, pårørende, Elias Andersen, sanger.

gaard. Dirigenten var lærer J. Jacobsen. Kolind Koret blev ofte støttet af Kolind Byorkester.

At en lille by som Kolind har haft et stort sangkor er måske til at forstå, men at der også har været et byorkester med op til 15 medlemmer, det kan nu godt undre.

Dirigenten var Tage Halding fra Allingaabro. Blandt de udøvende musikere har vi kunnet finde følgende navne: Skræddermester Sel-

mer Jensen på klaver, 1. violinister var lærer Ipsen, Krarup skole, Andersen som var sygekassemand i Ryomgård, Kaj Brøsted Jensen og organist Staal fra Ebeltoft. På 2. violin lærer Westergaard, Nødager og guldsmed Sinding, Ebeltoft. På bratsch hørte man overlærer Dynesen fra Ryom Realskole. Boghandler Evald Kjær Andersen trakterede cello og orgel og kontrabassen lå i hænderne på læge Hjarsbæk Rasmussen.

Fra venstre: ukendt, boghandler Evald Kjær Andersen, Kolind, lærer Westergaard, Nødager, læge Hjarsbæk Rasmussen, Kolind, faglærer Kaj Brøsted Jensen, Kolind, skræddermester Rudolf Selmer Jensen, Kolind og lærer Ipsen, Krarup.

Jens Kristian Jørgensen, musiker

»Jens Kristian Jørgensen, musiker«. Sådan står der at læse på en faktura fra Carl Mortensens Musikhandel, Nørregade 22, Århus.

Den 19/9 1927 har firmaet sendt varer til ovennævnte med adressen: Kolind Station.

Tidligere tiders »diskoteker« har krævet rigtig levende spillemænd, og vi er stødt på tre af slagsen.

Jens Kristian Jørgensen var søn af landmand Andreas Jørgensen i Lægens. Han flytter til Kolind og bor bl.a. på Bugtrupvej nr. 9 og senere i »Birkely« på Mejerivej nr. 2. Her har han øldepot for Thor-bryggeriet i Randers. Deraf tilnavne som Thor-Jens og Øl-Jens.

Hans instrumenter er violin, saxofon og fløjte, og med dem drager han rundt på Djursland. Skal der spilles til bal på Mols, så snupper han cyklen og kører sydpå. Og i en sen natte-time – eller måske først hen på morgenen – cykler han så hjem til Kolind.

Vi har fået lov til at kigge i nogle af hans gamle nodehæfter, og det er som at bladre i datidens »Dansktop« eller »Giro 413«.

I et tegnehæfte har vi hans håndtegnede noter til en stribe af tidens populære melodier i forskellige takter. Der er både vals, galop, march, polka og hopsa.

Og flere af dem har morsomme navne som

f.eks. Djurslands Folkedanseforenings Vals, polkaer med titlen Skal du vælte Mandens Øl, Frøken Andreas Bryllup og Syvmilestøvle Galop.

Blandt valsene kan nævnes Dikkedik og Dejlig, Dejlig, Dejlig. I teksten ved noderne står der at læse: Dejlig, dejlig, dejlig er hun, og seneremen er arrig som en Kalkun.

Om spillemændene dengang fik sponsorstøtte, ved vi ikke, men Jens Kristian Jørgensen har i hvert fald en reklame-vals med titlen Forlang altid Mønstedes Margarine. I teksten hedder det bl.a.: Ja, Mønsted er storartet. Mønsted er storartet. Hans Margarine er godt!

På Stadion Allé boede en smed Nielsen med tilnavnet Tulipan-smeden. Navnet skulle han efter sigende have fået, fordi han havde vundet en del penge og derfor delte tulipaner ud til byens damer. Smedens søn, Kalle »Smed«, var fritidsmusiker og instruerede også diletantforestillinger, bl.a. Eventyr på fodrejsen. Han havde bygget en platform på skrænten ved det daværende anlæg, som hotelejer Drasbek havde anlagt for enden af den nuværende Stadion Allé, og her sad han og underholdt på sin harmonika, når vejret var godt og der var folk i anlægget. Der var en stor blodbøg med bænke omkring. Her sad bl.a. unge pi-

ger og broderede, mens påfugle spankulerede omkring i parken. Og så havde de altså musik til arbejdet.

I 1950'erne havde Karl Christensen et radioværksted i kælderens i Bredgade nr. 32 under købmand Ansgar Pedersen. Han boede selv i Vesterågade. Også han var fritidsmusiker og var meget anvendt til baller og ved fester. Han var kendt som en dygtig musiker på harmonika og saxofon.

I ovennævnte Jens Kristian Jørgensens efterladenskaber har man fundet Kolind-valsens, og så vidt vi kan se, må det være ham, som har komponeret den.

Her er noderne, og er du musikalsk, kan du måske få lidt fornøjelse ud af dem.

Telefon 1150

Aarhus, d. 19/9 1927

H. Musiker, Jens, Jørgensen, Kolind, St.

CARL MORTENSEN

MUSIKHANDEL

NØRREGADE 22

		Kr.	Øre
28/7	An i Piccolo Nr. 123.	1.80	
	" 1 Piccolo Nr. 124.	1.80	
	" 1 Supplement	1.00	
	" 1 Porto	30	
24/8	" 1 Piccolo Nr. 125.	1.80	
	" 1 Porto	12	
17/9	" 1 Supplement	1.00	
	" 1 Porto	12	
19/9	" 1 Opk.	30	
		5.24	
Vi tillader os at sende Opkrævning			
paa Betøbet.			
Tager med Afgiftelse.			
Carl Mortensen,			
Nørregade 22, Aarhus.			
Telefon 1150.			

Kolind Valsen *C. Nielsen*

187

No 13. Forlang altid Minstedes Margarine Vals

Ja - Månsket er størstedet givnsket er størstedet, harr Margarine er goll

Et nodeark fra Jens Kristian Jørgensen. Det må ha' været reklame.

Afslutning

Vi indledte bogen med en sang, som efterlyste Kolinds navn i geografibøgerne. Det har vi forsøgt at gøre noget ved, men vi tror nok ikke på, at denne bog vil være årsag til, at Kolind fremover bliver nævnt i disse lærebøger. Vi håber, at den kan give de kommende generationer den viden, som man efterlyste i sangen. Lad os runde denne tur gennem Kolinds fortid og nutid af med Laurits Ølholms rigtige Kolind-sang.

Ved Kolindsundets dets vestre ende
hvor Ryomåen sig stille snor,
der ligger byen ved brede enge,
med huse – gårde, hvor hyggen bor.
Du lille by med de kære minder,
hvis navn dog aldrig fik verdensry,
hos dig mit sind dog den lykke finder,
som skabes kun i min barndomsby.

En forårmorgen, når disen letter,
og Sundet blinker med dug i hår,
og bonden kvæget på græs der sætter,
mens lærketoner hans øren når,
jeg vandrer ud da mod »Vedø« Banker –
en stund jeg standser på Kolind Bro.
Et storkepar over engen spanker,
en dejlig morgen at være to.

Mod sommerkvælden, når frøen kvækker,
og konen brygger på å og eng,
og heksebål imod himlen rækker,
og ungdom nødigst går til sin seng,
naturens fred sig da stille svøber
om hus og gård i den lille by,
til østens himmel bag Sundet røber,
der atter fødes en dag på ny.

Når rugen gulnes om sund og vange,
og bakkers lyng får et rødbrunt skær,
da klinger muntert de høstens sange
af binders klapren i mark og kær.
Og høstens rigdom i lader sankes
af travle hænder fra gry til kvæld,
snart mørke furer på vang og banker
forkynder, somren den går på hæld.

Ved vintertide, når ænder trækker,
mens sneen fyger om gavl og tind,
den byens tage og gader dækker,
mens julen kimes af klokker ind,
da hygges hjemmet af blide hænder,
og hver en hytte gi'r freden ly,
da fra min strube det frem sig trænger:
Hvor er dog Kolind en dejlig by.

Bagord

Ethvert menneske er en historiebog...
– og derfor kunne vi uden besvær have fyldt flere bøger
med historier og viden om Kolind.
Men vi måtte begrænse os.

Spørgsmål som:
Hvorfor er min tid i bestyrelsen ikke omtalt?
Hvorfor er min forening ikke nævnt?
Hvorfor har I ikke spurgt mig?
vil mange læsere sikkert stille efter at have læst bogen.

Og med god ret!

Der var så mange, vi gerne ville have spurgt.
Der var så mange gamle dokumenter, vi gerne ville have nævnt.
Der var så mange billeder, vi kunne have bragt.

Men vi måtte som sagt begrænse os.
Og vi har valgt at bringe netop dét, som I lige har læst.
Vi har forsøgt at samle forhistorien op og føre vores viden frem til nutiden, så vi vil overlade det til andre med interesse for lokalhistorien at fortsætte og udbygge historien om Kolind.

Mange hilsner og endnu en gang tak for hjælpen
Redaktionsgruppen

Kilder:

- »Jysk fodbold i fortid og nutid«, redigeret af Aksel Alstrup, Østergaards forlag 1953.
- Randers Amts skytte-, gymnastik- og idrætsforening,
- Dansk Sogne- og præstehistorie.
- Jubilæumsskrift fra dyrskue nr. 100, Kolind – Landboforening
- Diverse dyrskueprogrammer
- Trap »Danmark«
- Diverse gamle aviser
- Søren Pedersens udgivelser i datidens aviser
- Interviews af lokale beboere
- Lokalarkivets billedarkiv og øvrige materiale

